POLIROM
Top 10+

JOSÉ
SARAMAGO

Eseu despre luciditate

JOSÉ
SARAMAGO

Eseu despre luciditate

Traducere din limba portugheză
și note de Georgiana Bărbulescu

POLIROM
2014

JOSÉ SARAMAGO s-a născut la 16 noiembrie 1922 în Azinhaga (Ribatejo), într-o familie modestă. Destinul său scriitoricesc a avut o traiectorie uluitoare, culminând cu decernarea Premiului Nobel pentru Literatură (1998). După debutul din 1947 cu un roman ulterior renegat de scriitor, urmat de o tăcere de aproape două decenii, Saramago a publicat volume de poeme, cronici literare și politice, nuvele, piese de teatru, nenumărate traduceri, revenind la roman abia în 1977, cu *Manual de pictură și caligrafie* (Polirom, 2010). *Ridicat de la pământ* (1980) îi aduce recunoașterea în spațiul lusitan. Celebritatea internațională o dobândește cu *Memorialul mânăstirii* (1982; Polirom, 2007), care împreună cu *Anul morții lui Ricardo Reis* (1984; Polirom, 2003, 2009) și *Istoria asediului Lisabonei* (1989; Polirom, 2004) formează o serie narativă cu tematică istorică, scriitorul concentrându-și atenția asupra „originii și identității portugheze". În 1991 publică *Evanghelia după Isus Cristos* (Polirom, 2003, 2012), cel mai polemic roman al său, care reconstruiește o viață apocrifă a lui Isus. O cotitură în universul tematic romanesc al lui José Saramago o constituie seria de ficțiuni ucronice și alegorice începută cu *Pluta de piatră* (1986; Polirom, 2002) și continuată de *Eseu despre orbire* (1995; Polirom, 2005, 2008, 2013), *Toate numele* (1997; Polirom, 2002, 2008, 2011), *Peștera* (2000; Polirom, 2005, 2009, 2013), *Omul duplicat* (2002; Polirom, 2009) și *Intermitențele morții* (2005; Polirom, 2007, 2009, 2013). José Saramago și-a petrecut ultimii ani în Lanzarote, Insulele Canare, continuând să scrie și să publice. S-a stins din viață în iunie 2010. La Editura Polirom, în seria de autor José Saramago au mai apărut de asemenea, în traducere, cele două *Caiete* ale scriitorului, reunind textele scrise pentru blog între 2008 și 2010, o serie de eseuri și comentarii pe teme politice și sociale de actualitate, precum și romanele *Cain* (2012) și *Lucarna* (2013).

Lui Pilar, zilele toate.
Lui Manuel Vásquez Montalbán,
în viață

„Să urlăm, spuse câinele."

Cartea glasurilor

Rea vreme pentru votare, se plânse președintele prezidiului adunării electorale numărul paisprezece după ce închise cu violență umbrela îmbibată cu apă și dezbrăcă un pardesiu care nu-i folosise prea mult de-a lungul celor patruzeci de metri de trap gâfâit, din locul unde lăsase mașina până la ușa pe care, cu sufletul la gură, tocmai intra. Sper că nu sunt ultimul, îi spuse secretarului care îl aștepta, la adăpost de rafalele de ploaie aruncate de vânt, care transformaseră caldarâmul într-un lac. Mai lipsește locțiitorul dumneavoastră, dar ne încadrăm în orar, îl liniști secretarul. Pe ploaia asta va fi o autentică performanță dacă vom ajunge cu toții aici, spuse președintele în timp ce treceau în sala în care avea să se desfășoare votarea. Îi salută mai întâi pe colegii din prezidiu, cei care urmau să numere voturile, apoi pe delegații partidelor și pe respectivii lor locțiitori. Avu grijă să folosească față de toți aceleași cuvinte, nelăsând să-i transpară pe chip, nici în tonul vocii, vreun indiciu care să le permită să se perceapă propriile sale înclinații politice și ideologice. Un președinte, chiar al unei circumscripții electorale atât de obișnuite ca aceasta, trebuie să se ghideze în toate situațiile după cel mai strict simț al independenței sau, cu alte cuvinte, să păstreze aparențele.

În afară de umiditatea care făcea și mai densă atmosfera, deja apăsătoare prin ea însăși, pentru că încăperea nu avea decât două ferestre înguste care dădeau spre o curte interioară întunecoasă chiar și în zilele cu soare, neliniștea,

ca să folosim o expresie din partea locului, puteai s-o tai cu cuțitul. Ar fi fost preferabil să se amâne alegerile, spuse delegatul partidului de centru, p.d.c., de ieri plouă întruna, sunt alunecări de teren și inundații peste tot, absenteismul, de data asta, va urca precum săgeata. Delegatul partidului de dreapta, p.d.d., făcu un gest aprobator cu capul, dar consideră că participarea sa la conversație trebuia să îmbrace forma unui comentariu precaut. Evident nu minimalizez acest risc, totuși cred că înaltul spirit civic al concetățenilor noștri, demonstrat în atâtea alte ocazii, merită toată încrederea noastră, ei sunt conștienți, oh, da, absolut conștienți, de importanța transcendentă a acestor alegeri municipale pentru viitorul capitalei. După aceste cuvinte, și unul și celălalt, delegatul p.d.c. și delegatul p.d.d., cu un aer pe jumătate sceptic, pe jumătate ironic se întoarseră spre delegatul partidului de stânga, p.d.s., curioși să afle ce fel de opinie era el în stare să emită. Exact în acel moment, împroșcând cu apă în toate părțile, năvăli în sală locțiitorul președintelui și, așa cum era de așteptat, având în vedere că se completa lista prezidiului adunării, primirea a fost, mai mult decât cordială, călduroasă. N-am ajuns prin urmare să cunoaștem punctul de vedere al delegatului p.d.s., însă, ținând seama de unele antecedente deja cunoscute, este de presupus că s-ar fi exprimat tot pe linia unui clar optimism istoric, printr-o frază ca aceasta, de exemplu, Alegătorii partidului meu sunt persoane care nu se sperie de atâta lucru, nu sunt oameni care să rămână în casă din cauza a patru picături amărâte de apă care cad din nori. De fapt, nu erau patru picături amărâte, erau găleți, erau căldări, erau niluri, iguazú-uri și yangtse-uri, dar credința, binecuvântată fie ea în veci, pe lângă faptul că îndepărtează munții

din calea celor care se bucură de puterea ei, e în stare să înfrunte apele cele mai torențiale și să iasă din ele fără să se ude.

Se întruni prezidiul, fiecare la locul care îi revenea, președintele semnă anunțul și ordonă secretarului să se ducă să-l afișeze, așa cum stabilește legea, la intrarea în clădire, dar cel trimis, dând dovadă de un bun-simț elementar, atrase atenția că hârtia n-ar rezista pe zid nici un minut, i-ar curge cerneala cât ai zice de două ori amin, iar la al treilea ar lua-o vântul. Atunci pune-l înăuntru, unde nu-l ajunge ploaia, legea a omis acest caz particular, important e ca anunțul să fie afișat și la vedere. Întrebă prezidiul dacă era de acord, toți spuseră că da, cu mențiunea că delegatul p.d.d. a cerut ca decizia să fie înregistrată în procesul-verbal pentru a se preveni eventualele contestații. Când secretarul se întoarse din umeda sa misiune, președintele îl întrebă cum era vremea, iar el răspunse ridicând din umeri, Neschimbată, E vreun alegător afară? Nici urmă de vreunul. Președintele se ridică și îi invită pe membrii prezidiului și pe reprezentanții partidelor să-l însoțească la revizuirea cabinei de vot, care se dovedi a fi curată, lipsită de elemente ce ar fi putut impieta asupra acurateței alegerilor politice care urmau să aibă loc acolo de-a lungul zilei. Odată îndeplinită formalitatea, se întoarseră la locurile lor ca să examineze caietele de recensământ, pe care de asemenea le găsiră curate, fără neregularități, lacune și motive de suspiciuni. Sosise momentul grav în care președintele deschide și arată urna în fața alegătorilor pentru ca aceștia să se poată convinge că e goală și a doua zi, dacă va fi necesar, să poată fi martori că nici o acțiune delictuoasă nu introdusese în ea, la adăpostul nopții, voturi false care ar corupe voința politică liberă și suverană

a cetățenilor, că nu avea să se repete aici încă o dată acea fraudă istorică devenită celebră sub pitorescul nume de pălăriada[1], care, să nu uităm, se poate comite atât înainte, cât și în timpul sau după actul votării, în funcție de prilej și de eficiența autorilor ei și a posibililor complici. Urna era goală, pură, imaculată, dar nu se afla în sală nici un singur alegător, unul singur, de mostră, căruia să-i poată fi arătată. Poate că vreunul dintre ei umblă pe undeva rătăcit, luptând cu torentele, suportând biciuielile vântului, strângând la piept documentul care îl acreditează ca cetățean cu drept de vot, dar, așa cum stau lucrurile pe cer, va dura mult până să ajungă aici, dacă nu cumva sfârșește prin a se întoarce acasă și a lăsa destinele orașului în seama acelora pe care un automobil negru îi aduce până la ușă și tot de la ușă vine apoi să-i ia, imediat după ce și-au îndeplinit datoria civică, în calitatea lor de ocupanți ai banchetei din spate.

După terminarea operațiilor de inspectare a diverselor materiale, legea acestei țări impune să voteze imediat președintele, membrii comisiei și delegații partidelor, precum și locțiitorii respectivi, cu condiția, bineînțeles, să fie înscriși în adunarea electorală din al cărei prezidiu fac parte, ca în cazul de față. Chiar trăgând de timp, patru minute au fost de ajuns pentru ca urna să-și primească primele unsprezece voturi. Și așteptarea, nu exista altă soluție, începu. Încă nu trecuse o jumătate de oră când președintele, neliniștit, sugeră unuia dintre membri să se ducă să arunce o privire ca să vadă dacă nu venea cineva, poate că veniseră alegători, dar dăduseră cu nasul de ușa pe care o închisese vântul și

1. Pălăriada – fraudă electorală, voturi introduse în urnă „din pălărie".

plecaseră imediat protestând, dacă alegerile fuseseră amânate, cel puțin să fi avut delicatețea de a anunța populația prin radio și prin televiziune, că pentru astfel de informări încă mai sunt bune. Toată lumea știe că o ușă care se închide trântită de vânt face un zgomot ca toți dracii, spuse secretarul, iar aici nu s-a auzit nimic. Membrul comisiei ezită, mă duc, nu mă duc, dar președintele insistă, Duceți-vă, vă rog, și aveți grijă, să nu vă udați. Ușa era deschisă, fixată în icul său. Membrul comisiei scoase capul afară, o clipă i-a fost suficientă ca să se uite într-o parte și în alta și apoi să și-l retragă șiroind de parcă și l-ar fi băgat sub un duș. Dorea să procedeze ca un bun membru de comisie, să fie pe placul președintelui și, cum aceasta era prima oară când i se încredințase o sarcină, voia să fie apreciat pentru rapiditatea și eficiența în serviciile pe care trebuia să le presteze, cu timpul și cu experiența, cine știe, cândva avea să vină ziua în care să prezideze și el o comisie de votare, aspirații mai înalte decât aceasta zburaseră pe cerul providenței și nimeni nu se mai mira. Când se întoarse în sală, președintele, pe jumătate necăjit, pe jumătate amuzat, exclamă, Omule, nu era nevoie să vă udați în halul ăsta, Nu are importanță, domnule președinte, spuse membrul comisiei în timp ce-și ștergea bărbia de mâneca sacoului, Ați reușit să vedeți pe cineva, Până unde am ajuns cu privirea, nimeni, strada e ca un deșert de apă. Președintele se ridică, făcu câțiva pași nehotărâți în fața mesei, se duse până la cabina de vot, se uită înăuntru și se întoarse. Delegatul p.d.c. luă cuvântul ca să le amintească pronosticul său cu absenteismul care avea să urce precum săgeata și delegatul p.d.d. apăsă din nou coarda liniștitoare, alegătorii aveau toată ziua ca să voteze, trebuie că așteptau să se mai domolească furtuna.

Delegatul p.d.s., însă, preferă să rămână tăcut, se gândea la figura tristă pe care ar face-o dacă ar fi lăsat să-i iasă din gură ceea ce spunea în momentul în care locțiitorul președintelui a intrat în sală. Patru picături amărâte de apă nu sunt de ajuns ca să-i sperie pe votanții din partidul meu. Secretarul, către care se uitau toți așteptând, optă pentru a prezenta o sugestie practică. Cred că n-ar fi o idee proastă să telefonăm la minister ca să cerem informații despre cum decurge actul electoral aici și în restul țării, am afla dacă această întrerupere de energie civică e generală sau dacă suntem singurii pe care alegătorii n-au venit să-i lumineze cu voturile lor. Indignat, delegatul p.d.d. se ridică. Solicit să se menționeze în procesul- verbal protestul meu cel mai viu, ca reprezentant al partidului de dreapta, împotriva termenilor nerespectuoși și împotriva tonului inacceptabil de zeflemea pe care domnul secretar l-a utilizat adineauri când s-a referit la alegători, aceia care sunt ocrotitorii supremi ai democrației, cei fără de care tirania, oricare dintre cele care există în lume, și sunt atâtea, ar fi putut lua în stăpânire patria care ne-a dat ființă. Secretarul ridică din umeri și întrebă, să iau notă de solicitarea domnului reprezentant al p.d.d., domnule președinte, Opinez că nu e cazul, ceea ce se întâmplă este că toți suntem nervoși, dezorientați, deconcertați și se știe că într-o astfel de stare de spirit e ușor să spui lucruri pe care, de fapt, nu le gândești, sunt sigur că domnul secretar n-a vrut să jignească pe nimeni, el însuși este un alegător care își cunoaște responsabilitățile, dovadă că, la fel ca toți cei care ne aflăm aici, a înfruntat cu curaj intemperiile ca să vină unde îl chema datoria, totuși, această recunoaștere sinceră nu mă împiedică să-l rog pe domnul secretar să fie atent la îndeplinirea

riguroasă a misiunii care i-a fost încredințată, abținându-se de la orice comentariu care ar putea șoca sensibilitatea personală și politică a persoanelor prezente. Delegatul p.d.d. făcu un gest sec pe care președintele preferă să-l interpreteze ca pe o consimțire și conflictul nu merse mai departe, la aceasta contribuind mult și faptul că reprezentantul p.d.c. a amintit de propunerea secretarului. De fapt, adăugă el, ne aflăm aici ca niște naufragiați în mijlocul oceanului, fără pânze, fără busolă, fără cataarg, fără vâsle și fără combustibil în rezervor. Aveți perfectă dreptate, spuse președintele, voi suna la minister. Exista un telefon pe o masă îndepărtată și se îndreptă într-acolo luând foaia cu instrucțiuni care-i fusese înmânată cu câteva zile înainte și unde se aflau, între alte indicații utile, numerele de telefon ale ministerului de interne.

Convorbirea a fost scurtă. La telefon președintele prezidiului adunării electorale numărul paisprezece, sunt foarte îngrijorat, se întâmplă ceva cu adevărat ciudat aici, până în acest moment n-a apărut nici un singur alegător ca să voteze, e mai mult de o oră de când am deschis și nici un suflet, da, domnule, bineînțeles, furtuna nu ai cum s-o oprești, ploaie, vânt, inundații, da, domnule, vom rămâne liniștiți și tari pe poziție, bineînțeles, pentru asta am venit, nici nu e nevoie s-o spuneți. Începând din acest punct președintele n-a mai contribuit la dialog cu mai mult de vreo câteva semne din cap, totdeauna aprobatoare, vreo câteva interjecții înfundate și trei sau patru începuturi de fraze pe care n-a reușit să le termine. Când puse receptorul în furcă se uită către colegii de prezidiu, dar, de fapt, nu-i vedea, era ca și cum ar fi avut în fața lui un peisaj alcătuit în întregime din săli goale, din caiete de recensământ imaculate, cu președinți și secretari

în așteptare, delegați de partide privind neîncrezători unii spre alții, făcând socoteli în legătură cu cine ar putea câștiga și cine ar putea pierde din această situație, iar în depărtare, un membru de comisie ud și serviabil întorcându-se de la intrare și anunțând că nu vine nimeni. Ce au răspuns de la minister, întrebă delegatul p.d.c., Nu știu ce să creadă, e normal ca vremea rea să rețină multă lume în casă, dar pentru faptul că în tot orașul se întâmplă practic același lucru ca aici, nu găsesc explicație, De ce spuneți practic, întrebă delegatul p.p.d., În câteva circumscripții electorale, bineînțeles că puține, au apărut alegători, dar afluența este extrem de redusă, cum nu s-a mai văzut niciodată, Și în restul țării, întrebă reprezentantul p.d.s., nu plouă numai în capitală, Asta este într-adevăr derutant, sunt zone unde plouă la fel ca aici și cu toate astea oamenii votează, după cum e și logic, sunt mai numeroși în regiunile unde vremea e bună și, apropo de asta, spun că serviciile meteorologice prevăd ameliorarea vremii spre sfârșitul dimineții, Se poate întâmpla să se înrăutățească și mai mult, amintiți-vă de zicală, la amiază se alege, că e laie, că-i bălaie, îi avertiză al doilea membru al comisiei, care, până acum, nu deschisese gura. Se făcu liniște. Atunci, secretarul bagă mâna într-unul dintre buzunarele exterioare ale sacoului, scoase de acolo un telefon mobil și formă un număr. În timp ce aștepta să i se răspundă, spuse, E cam la fel ca în povestea cu muntele și mahomed, de vreme ce nu-i putem întreba pe alegătorii pe care nu-i cunoaștem de ce nu vin să voteze, punem întrebarea familiei, pe care o cunoaștem, salut, să trăiești, sunt eu, da, tot acolo ești, de ce n-ai venit încă să votezi, că plouă știu și eu, încă am manșetele pantalonilor ude, da, e adevărat, scuză-mă, am uitat că ai

spus că aveai să vii după prânz, sigur, ți-am telefonat pentru că pe aici lucrurile sunt complicate, nici nu-ți imaginezi, dacă ți-aș spune că până acum n-a venit nimeni să voteze, n-o să-ți vină să crezi, bine, atunci te aștept, te sărut. Închise telefonul și comentă, ironic, Cel puțin un vot e garantat, soția mea va veni după-amiază. Președintele și ceilalți membri ai prezidiului se uitară unii la alții, sărea în ochi faptul că trebuiau să-i urmeze exemplul, numai că nici unul dintre ei nu voia să fie primul, ar fi însemnat să admită că, în materie de rapiditate a gândirii și de dezinvoltură, cel care primea laurii în această adunare electorală era secretarul. Membrului de comisie care fusese la ușă ca să vadă dacă mai ploua nu i-a fost greu să înțeleagă că mai trebuia să mănânce multă pâine și sare înainte de a ajunge la nivelul unui secretar ca acesta, capabil, cu cea mai mare lipsă de formalități din lume, să scoată un vot dintr-un telefon mobil așa cum un prestidigitator ar scoate un iepure dintr-o pălărie. Văzând că președintele, retras într-un colț, vorbea acasă de la mobilul său și că aproape toți ceilalți, folosindu-și propriile lor aparate, discret, în șoaptă, făceau același lucru, membrul comisiei cel cu ușa aprecie onestitatea colegilor care, prin nefolosirea telefonului fix pus acolo, în principiu, pentru uz oficial, economiseau cu noblețe banii statului. Singurul dintre cei prezenți care, neavând telefon mobil, trebuia să se resemneze să aștepte veștile de la alții era reprezentantul p.d.s., trebuie să adăugăm, totuși, că, trăind singur în capitală și având familia în provincie, bietul om nu avea pe cine să sune. Una după alta conversațiile se terminară, cea mai lungă era a președintelui, după câte se pare cerea persoanei cu care vorbea să vină imediat, să vedem cum se va termina, oricum, el e cel care

ar fi trebuit să vorbească în primul rând, dacă secretarul s-a hotărât să i-o ia înainte, să le fie de bine, am văzut deja că tipul aparține speciei celor ageri, dacă ar fi respectat ierarhia așa cum o respectăm noi, ar fi transmis pur și simplu ideea superiorului său. Președintele scoase un suspin care i se înțepenise în piept, puse telefonul în buzunar și întrebă, Ei, ați aflat ceva? Întrebarea, pe lângă inutilă, era, cum s-ar spune, puțintel perfidă, în primul rând, pentru că de aflat, ceea ce se numește a afla, întotdeauna se află câte ceva, chiar atunci când nu servește la nimic, în al doilea rând, pentru că era evident că acela care întreba profita de autoritatea inerentă funcției pentru a-și eluda obligația, aceea de a începe el, în glas și în persoană, schimbul de informații. Dacă n-am uitat încă de acel oftat și de pornirea impertinentă pe care, într-un anumit moment al conversației, ni s-a părut c-o observăm în cuvintele sale, logic ar fi să credem că dialogul, se presupune că de cealaltă parte se afla o persoană din familie, n-a fost atât de placid și instructiv pe cât merita interesul său pe deplin justificat de cetățean și președinte și că, fără seninătatea necesară de a se lansa în improvizații abia însăilate, încerca să se sustragă acum acestei situații dificile, invitându-și subordonații să se exprime, ceea ce, cum de asemenea știm, este un alt mod, mai modern, de a fi șef. Ce au spus membrii prezidiului și delegații partidelor, cu excepția celui de la p.d.s., care, lipsit de informații proprii, stătea să asculte, a fost ori că rudele nu aveau nici un chef să fie făcute ciuciulete și așteptau să se hotărască odată cerul, să se însenineze, ca să se anime votarea populară, ori, la fel ca soția secretarului, se gândeau să vină să voteze în timpul după-amiezii. Membrul prezidiului cel cu ușa era singurul care

se arăta mulțumit, i se vedea pe față expresia binevoitoare a celui care are motive să se mândrească cu meritele sale, ceea ce, tradus în cuvinte, a sunat așa, La mine acasă n-a răspuns nimeni, asta nu poate să însemne decât că sunt deja pe drum. Președintele se duse să se așeze la locul său și așteptarea reîncepu.

Aproape după o oră intră primul alegător. Contrar așteptărilor generale și spre dezamăgirea membrului prezidiului celui cu ușa, era un necunoscut. Lăsă umbrela șiroind la intrarea în sală și, acoperit de o pelerină de plastic strălucind de apă, încălțat cu cizme de cauciuc, înaintă spre masă. Președintele se ridicase cu un surâs pe buze, acest alegător, bărbat înaintat în vârstă, dar încă robust, venea să anunțe revenirea la normalitate, la coada obișnuită de cetățeni care-și îndeplineau datoria avansând lent, fără nerăbdare, conștienți, așa cum spusese delegatul p.d.d., de importanța transcendentă a acestor alegeri municipale. Bărbatul îi înmână președintelui buletinul de identitate și cartea de alegător, acesta anunță cu glas vibrant, aproape fericit, numărul cărții și numele posesorului ei, membrii prezidiului însărcinați cu evidența răsfoiră caietele de recensământ, repetară, când le găsiră, numele și numărul, făcură semnul bifat, apoi, tot picurând apă de pe el, bărbatul se îndreptă cu buletinul spre cabina de vot și, după puțin timp se întoarse cu hârtia îndoită în patru, o înmână președintelui, care o introduse cu un aer solemn în urnă, primi documentele și se retrase, luându-și umbrela. Al doilea alegător întârzie zece minute până să apară, dar, după el, deși cu picătura, fără entuziasm, ca niște frunze autumnale desprinzându-se lent de pe ramuri, buletinele de vot căzură unul câte unul în urnă. Oricât întârziau președintele și membrii prezidiului operațiunile de scrutin, coada

nu ajungea să se formeze, erau, cel mult, trei sau patru persoane așteptându-și rândul, și din trei sau patru persoane nu avea să se formeze niciodată, oricât s-ar fi străduit ei, o coadă demnă de acest nume. Aveam eu dreptate, observă delegatul p.d.c., absenteismul va fi teribil, masiv, după asta nimeni nu se va mai înțelege cu nimeni, singura soluție constă în repetarea alegerilor. Poate că vremea rea se mai potolește, spuse președintele și, uitându-se la ceas, murmură ca și cum s-ar fi rugat. E aproape douăsprezece. Hotărât, cel pe care l-am tot numit membrul prezidiului cel cu ușa se ridică. Dacă domnul președinte îmi permite, acum că nu avem pe nimeni care să voteze, mă duc să văd cum e vremea. Nu întârzie mai mult de o clipă, porni cu piciorul stâng și se întoarse cu piciorul drept, din nou fericit, aducând vestea cea bună. Plouă mult mai puțin, aproape s-a oprit, și deja încep să se vadă petice de cer senin. Puțin a lipsit ca membrii prezidiului și delegații partidelor să nu se cuprindă într-o îmbrățișare, dar bucuria le-a fost de scurtă durată. Monotonia cu care picurau alegătorii nu se alteră, venea unul, venea altul, veniră soția, mama și o mătușă a membrului prezidiului celui cu ușa, veni fratele mai mare al delegatului p.d.d., veni soacra președintelui, care, ignorând respectul cuvenit unui act electoral, îl informă pe ginerele abătut că fiica sa avea să vină doar pe seară. A spus că se gândea să se ducă la cinema, adăugase cu cruzime, veniră părinții locțiitorului președintelui, veniră alții care nu aparțineau acestor familii, intrau indiferenți, ieșeau indiferenți, ambianța se animă puțin abia când se iviră doi politicieni din p.d.d. și, câteva minute după aceea, unul din p.d.c., ca prin farmec o cameră de televiziune apărută din neant luă imagini și se întoarse

în neant, un ziarist ceru permisiunea să pună o întrebare. Cum decurge votarea, și președintele răspunse, Se putea și mai bine, dar acum, că vremea pare să fi început să se schimbe, suntem siguri că afluența de alegători va crește. Impresia cu care am rămas de la alte adunări electorale din oraș este că nivelul absenteismului va fi foarte ridicat de această dată, observă ziaristul. Prefer să văd lucrurile cu optimism, să am o viziune pozitivă în ceea ce privește influența meteorologiei asupra funcționării mecanismelor electorale, ar fi de ajuns să se oprească ploaia în timpul după-amiezii pentru a reuși să recuperăm ce a încercat să ne răpească vremea rea din dimineața asta. Ziaristul ieși satisfăcut, fraza era frumoasă, putea furniza, cel puțin, un subtitlu de reportaj. Și, pentru că venise momentul să dea satisfacție stomacului, membrii prezidiului și delegații partidelor se organizară în ture astfel încât, cu un ochi în caietele de recensământ și altul la sendviș, să mănânce chiar acolo.

Încetase să mai plouă, dar nimic nu făcea să se întrevadă faptul că speranțele civice ale președintelui aveau să fie încoronate în mod satisfăcător de o urnă în care voturile, până acum, abia ajungeau să-i acopere fundul. Toți cei prezenți gândeau același lucru, alegerile erau deja un teribil eșec politic. Timpul trecea. Ceasul din turn bătuse ora trei și jumătate după-amiază când soția secretarului intră ca să voteze. Soț și soție, își zâmbiră unul altuia cu discreție, dar și cu nota subtilă a unor complicități nedefinite, un zâmbet care-i provocă președintelui prezidiului o crispare interioară incomodă, poate durerea invidiei știind că niciodată nu avea să fie părtaș la un zâmbet ca acela. Continua încă să-l doară într-un pliu al cărnii, într-o tainiță a sufletului, când, treizeci de minute mai târziu, ultându-se

la ceas, se întreba pe sine însuși dacă soția lui se dusese până la urmă la cinema. O să-mi vină și aici, chiar dacă vine în ultima oră, în ultimul minut, gândi el. Modalitățile de a conjura destinul sunt multe și aproape toate zadarnice, iar aceasta, de a se forța să se gândească la ce era mai rău cu credința că avea să se întâmple ce era mai bine, fiind dintre cele mai obișnuite, putea fi o tentativă care merita considerație, dar nu avea să dea rezultate în acest caz pentru că știm dintr-o sursă demnă de toată încrederea că soția președintelui prezidiului se dusese, într-adevăr, la cinema și că până în acel moment, cel puțin, încă nu se hotărâse dacă avea să vină să voteze. Din fericire, nevoia de echilibru deja invocată în alte dăți, care a menținut continuu universul pe făgașurile sale și planetele pe traiectoriile lor, stabilește că, ori de câte ori se ia ceva dintr-o parte, se pune în cealaltă ceva care îi corespunde mai mult sau mai puțin, de aceeași calitate și în aceeași proporție, poate în scopul de a nu se acumula plângerile din cauza diferențelor de tratament. Altfel nu s-ar înțelege pentru care motiv, la ora patru după-amiază, exact la o oră care nu înseamnă nici târziu, nici prea devreme, nu e nici cal, nici măgar, alegătorii care până atunci rămăseseră în liniștea căminelor lor, părând să ignore pe față actul electoral, începură să iasă pe stradă, majoritatea cu propriile lor mijloace, alții însă, mulțumită ajutorului meritoriu al pompierilor și voluntarilor, pentru că locurile unde locuiau încă erau invadate de apă, de netrecut, și toți, toți, cei sănătoși și cei bolnavi, unii pe propriile picioare, alții în scaune cu rotile, pe târgi, în ambulanțe, se îndreptau spre respectivele secții electorale ca niște râuri care nu cunosc alt drum decât cel spre mare. Celor sceptici sau doar neîncrezători, acelora care

sunt dispuși să creadă doar în minunile din care speră să tragă vreun profit, trebuie să li se pară că mai sus menționata nevoie de echilibru e simulată cu neobrăzare în împrejurarea de față, că acea incertitudine artificială în legătură cu soția președintelui, dacă ea avea să vină sau nu să voteze era, sub toate aspectele, prea nesemnificativă din punct de vedere cosmic ca să trebuiască să fie compensată, într-un oraș dintre atâtea altele din lumea terestră, cu punerea neașteptată în mișcare a mii și mii de oameni de toate vârstele și condițiile sociale care, fără a se fi pus în prealabil de acord asupra diferențelor lor politice și ideologice, se hotărâseră, în sfârșit, să iasă din casă special ca să se ducă să voteze. Cine argumentează în acest mod uită că universul nu numai că își are propriile sale legi, toate străine viselor și dorințelor contradictorii ale umanității și în formularea cărora nu avem vreo altă contribuție decât cuvintele cu care, întâmplător, le numim, dar ne și convinge continuu că le folosește având în vedere obiective ce depășesc și întotdeauna au depășit capacitatea noastră de înțelegere, și dacă, în această împrejurare concretă, disproporția scandaloasă între ceva care, poate, deocamdată doar poate, va fi răpit urnei, adică, votul ipotetic al antipaticei soții a președintelui, și fluxul de bărbați și femei care sunt deja pe drum ni se pare greu de acceptat în lumina celei mai elementare justiții distributive, prudența ne obligă ca pentru un timp să suspendăm orice judecată definitivă și să însoțim cu atenție încrezătoare desfășurarea unor întâmplări care abia au început să se schițeze. Exact la fel cum, cuprinși de entuziasm profesional și de nerăbdare informativă, fac deja jurnaliștii din presa scrisă, de la radio și de la televiziune, alergând dintr-o parte în alta, punând reportofoane

și microfoane în fața oamenilor, întrebând Ce v-a făcut să ieșiți din casă la ora patru ca să vă duceți să votați, nu vi se pare incredibil că toată lumea a ieșit pe stradă în același timp, auzind răspunsuri seci sau agresive cum ar fi Pentru că era ora la care mă hotărâsem să ies, Suntem cetățeni liberi, intrăm și ieșim când avem chef, nu trebuie să dăm explicații nimănui despre motivele actelor noastre, Cât vă plătesc ca să puneți întrebări stupide, Pe cine interesează ora la care ies sau nu ies din casă, În ce lege scrie că am obligația să răspund la întrebare, Vorbesc doar în prezența avocatului meu. Au fost și persoane bine-crescute care au răspuns fără acreala arțăgoasă a exemplelor pe care tocmai le-am dat, dar nici măcar aceștia nu au putut să satisfacă devoratoarea curiozitate jurnalistică, se limitau să ridice din umeri și să spună, Am cel mai mare respect pentru munca dumneavoastră și nimic nu mi-ar face mai mare plăcere decât să vă ajut să publicați o știre bună, din nefericire pot să spun doar că m-am uitat la ceas, am văzut că era ora patru și am spus familiei, Haidem, acum sau niciodată, Acum sau niciodată de ce, Ei, aici e nodul chestiunii, așa mi-a ieșit fraza, Gândiți-vă bine, stoarceți-vă mintea, N-are rost, întrebați pe altcineva, poate știe, Am întrebat deja cincizeci de persoane, Și, Nimeni n-a știut să-mi dea răspunsul, Atunci, vedeți, Dar nu vi se pare o coincidență stranie că au ieșit mii de oameni din casele lor la aceeași oră ca să se ducă să voteze, Coincidență, cu siguranță, dar stranie, poate că nu, De ce, Ah, asta nu știu. Comentatorii care, la diferite televiziuni, acompaniau procesul electoral, făcând presupuneri în legătură cu lipsa de date sigure de apreciere, deducând din zborul și din cântul păsărilor voința zeilor, deplângând faptul că nu mai este

permis sacrificiul de animale pentru ca în viscerele lor încă palpitând să se descifreze secretele lui cronos și ale sorții, se treziră brusc din torpoarea în care perspectivele mai mult decât sumbre ale scrutinului îi făcuseră să se afunde și, cu siguranță, pentru că li se părea nedemn de misiunea lor educativă să piardă timp discutând coincidențe, se lansară ca niște lupi asupra extraordinarului exemplu de civism pe care-l dădea populația capitalei în acel moment, venind în ajutor urnelor, în masă, când fantoma unui nivel al abținerilor fără egal în istoria democrației noastre amenința grav stabilitatea nu numai a regimului, dar și, mult mai grav, a sistemului. Nu mergea atât de departe cu sperietura nota oficioasă emanată de la ministerul de interne, dar ușurarea guvernului era evidentă în fiecare rând. Cât le privește pe cele trei partide în luptă, cel de dreapta, cel de centru și cel de stânga, acestea, după ce calculaseră rapid câștigurile și pierderile care ar fi rezultat dintr-o mobilizare atât de neașteptată de cetățeni, făcură publice declarațiile de felicitare în care, printre alte frumuseți stilistice de același soi, se afirma că democrația merita felicitări. Tot în termeni asemănători, mai mult sau mai puțin, se exprimau, cu drapelul național arborat în spatele lor, mai întâi, șeful statului în palatul său, apoi prim-ministrul în micul său palat. La ușa secțiilor de votare, cozile de alegători, pe trei rânduri, dădeau ocol cvartalului până nu se mai vedeau.

La fel ca și ceilalți președinți de prezidiu din oraș, cel al adunării electorale numărul paisprezece avea conștiința clară că trăia un moment istoric unic. Când, noaptea foarte târziu, după ce ministerul de interne prelungise cu două ore termenul de votare, perioadă la care a fost nevoie să se adauge încă o jumătate de oră pentru ca

alegătorii care se îngrămădeau în clădire să-și poată exercita dreptul de vot, când, în sfârșit, membrii prezidiului și delegații partidelor, extenuați și flămânzi, se aflau în fața muntelui de buletine care fuseseră descărcate din cele două urne, câte erau acum, după o altă solicitare de urgență făcută la minister, grandoarea sarcinii pe care o aveau în față i-a făcut să freamăte de o emoție pe care nu au ezitat s-o numească epică sau eroică, ca și cum dușmanii patriei, reînviați, s-ar fi materializat, ca printr-o magie, în acele hârtii. Una dintre acele hârtii era a soției președintelui. A venit adusă de un impuls care a obligat-o să iasă de la cinema, a petrecut ore în șir la o coadă care avansa cu încetineală de melc și, când în sfârșit, s-a aflat în fața soțului, când a auzit pronunțându-i-se numele, a simțit în suflet ceva care poate era încă umbra unei vechi fericiri, nimic mai mult decât umbra, dar, chiar și așa, s-a gândit că și numai pentru asta meritase să vină aici. Era trecut de miezul nopții când s-a terminat scrutinul. Voturile valabile nu ajungeau la douăzeci și cinci la sută, distribuite astfel, pentru partidul de dreapta, treisprezece la sută, pentru partidul de centru, nouă la sută, iar pentru partidul de stânga, doi și jumătate la sută. Extrem de puține voturile nule, extrem de puține abținerile. Toate celelalte, mai mult de șaptezeci la sută din total, erau în alb.

Descumpănirea, stupefacția, dar și zeflemeaua și sarcasmul străbătură țara de la un capăt la altul. Orașele din provincie, unde alegerile decurseseră fără accidente și fără agitație, cu excepția, pe ici, pe colo, a unei ușoare întârzieri pricinuite de vremea rea și care obținuseră rezultate ce nu erau prea diferite de cele dintotdeauna, atâția votanți siguri, atâția absenteiști pietrificați, nule și albe fără vreo semnificație specială, aceste orașe, pe care triumfalismul centralist le umilise când s-a împăunat în fața țării dând exemplu de cel mai legitim civism electoral, puteau acum să întoarcă palma modului lor de a proceda și să râdă de îngâmfarea prostească a unor domni care se cred cineva numai pentru că o întâmplare le-a dat ocazia să trăiască în capitală. Cuvintele Acei domni, pronunțate cu o mișcare a buzelor care picura dispreț în fiecare silabă, ca să nu spunem în fiecare literă, nu se adresau celor care, rămânând în casă până la ora patru, se repeziseră brusc să voteze ca și cum ar fi primit un ordin căruia nu-i putuseră rezista, ci țințeau către guvernul care sărbătorise succesul înainte de vreme, către partidele care începuseră deja să jongleze cu voturile în alb ca și cum ar fi fost o vie bună de cules, iar ei, culegătorii, către ziare și celelalte mijloace de comunicare în masă, pentru ușurința cu care trec de la aplauzele din capitoliu la aruncările de pe stânca tarpeiană, ca și cum ele însele n-ar fi fost o parte activă în pregătirea dezastrelor.

Ceva dreptate aveau zeflemiștii din provincie, însă nu atâta câtă credeau ei. Pe sub agitația

politică ce străbătea toată capitala ca un fitil de pulbere în căutarea bombei, se percepea o neliniște care evita să se manifeste cu voce tare, în afara cazurilor în care o persoană era cu perechea sa ori cu cei intimi, un partid cu aparatul său, guvernul cu el însuși. Ce se va întâmpla când se vor repeta alegerile, asta era întrebarea pe care o puneau toți cu glas scăzut, reținut, șoptit, ca să nu trezească dragonul care dormea. Unii susțineau că poate ar fi mai bine să nu se înfigă țeapa în coastele animalului, să se lase lucrurile așa cum erau, p.d.d. în guvern, p.d.d. la primărie, să pretindă că nu s-a întâmplat nimic, să-și imagineze, de exemplu, că s-a decretat starea excepțională în capitală și că, prin urmare, s-au suspendat garanțiile constituționale, iar după un timp, când praful se va fi așezat, când nefasta întâmplare va fi trecut pe lista timpurilor trecute, uitate, atunci, da, să se pregătească noile alegeri, începând printr-o campanie electorală bine studiată, bogată în jurăminte și promisiuni, în același timp avându-se grijă să se prevină prin toate mijloacele și fără să se strâmbe din nas la vreo mică sau medie ilegalitate, posibilitatea de a se putea produce repetarea unui fenomen care a primit, din partea unui specialist extrem de reputat în aceste chestiuni, categorisirea dură de teratologie politico-socială. Erau și unii care exprimau o opinie diferită, protestau că legile sunt sfinte, ce stă scris trebuie să fie respectat, doară pe cine o durea, și că, dacă o apucăm pe cărarea subterfugiilor și pe scurtătura micilor aranjamente pe sub masă, vom merge drept spre haos și spre dizolvarea conștiințelor, pe scurt, dacă legea stipulează că în caz de catastrofă naturală alegerile trebuie repetate după opt zile, atunci să se repete după opt zile, adică, duminica viitoare, și fie ce-o vrea dumnezeu, că pentru asta

e bun. De notat, totuși, că partidele, exprimându-și punctele de vedere, preferau să nu riște prea mult, făceau un pas înainte și unul înapoi, spuneau că da, dar... Conducătorii partidului de dreapta, care se afla la guvernare și ocupa primăria, porneau de la convingerea că acest atu, indiscutabil, spuneau ei, avea să le pună victoria pe o tavă de argint și, astfel, adoptaseră o abordare senină, cu o tentă de tact diplomatic, încredințându-se criteriului sănătos al guvernului, căruia îi revenea misiunea de a impune respectarea legii. Așa cum e logic și firesc într-o democrație consolidată, ca a noastră, au încheiat ei. Cei din partidul de centru pretindeau și ei să fie respectată legea, dar cereau de la guvern ceva ce știau dinainte că era total imposibil de satisfăcut, adică, stabilirea și aplicarea de măsuri riguroase care să asigure normalitatea absolută a actului electoral, dar, mai ales, imaginați-vă, a respectivelor lui rezultate. Astfel încât, în acest oraș, susțineau ei, să nu se poată repeta spectacolul rușinos pe care tocmai îl oferiseră patriei și lumii. În ceea ce privește partidul de stânga, după ce s-au reunit organele sale directive supreme și a avut loc o lungă dezbatere, acesta a elaborat și a dat publicității un comunicat în care își exprima speranța sa cea mai fermă că actul electoral care se apropia avea să dea naștere, în mod obiectiv, condițiilor politice indispensabile sosirii unei noi etape de dezvoltare și amplu progres social. Nu jurau că aveau să câștige alegerile și să conducă primăria, dar se subînțelegea. Noaptea, prim-ministrul a apărut la televiziune ca să anunțe poporul că, de acord cu legile în vigoare, alegerile municipale aveau să fie repetate duminica următoare, începând, prin urmare, de la ora douăzeci și patru a zilei de azi, o nouă perioadă de campanie electorală cu durata de

patru zile, până la ora douăzeci și patru a zilei de vineri. Guvernul, adăugă el, dând chipului său o expresie de gravitate și accentuând intenționat silabele tari, are încredere că populația capitalei, chemată din nou să voteze, va ști să-și exercite datoria sa civică cu demnitatea și decența cu care a făcut-o întotdeauna în trecut, în felul acesta declarând nulă și fără efect lamentabila întâmplare în cadrul căreia, din motive încă total nelămurite, dar care sunt deja într-un stadiu avansat de cercetare, obișnuitul criteriu clar al alegătorilor din acest oraș se dovedise, în mod neașteptat, răsturnat și disprețuit. Mesajul șefului statului rămânea să fie transmis la închiderea campaniei, în noaptea de vineri, dar fraza cu care se încheia fusese deja aleasă, Duminică, dragi compatrioți, va fi o zi frumoasă.

A fost, într-adevăr, o zi frumoasă. Dimineața devreme, cum cerul care ne acoperă și ne protejează se afla în toată splendoarea lui, cu un soare de aur arzând pe fondul de cristal albastru, conform cuvintelor inspirate ale unui reporter de la televiziune, alegătorii începură să iasă din casele lor pornind spre respectivele secții de votare, nu în masă oarbă cum s-a spus că se întâmplase cu o săptămână înainte, dar totuși mergând, fiecare pe cont propriu, cu atâta corectitudine și sârguință că încă nu se deschiseseră ușile și deja șiruri extrem de lungi de cetățeni așteptau să le vină rândul. Nu totul, însă, din nenorocire, era cinstit și limpede în liniștitele adunări. Nu era un singur rând, unul singur între cele peste patruzeci răspândite prin tot orașul, în care să nu se afle unul sau mai mulți spioni cu misiunea de a asculta și înregistra conversațiile celor din jur, autoritățile polițienești fiind convinse că o așteptare prelungită, așa cum se întâmplă la cabinetele medicale, face să se

dezlege limbile mai devreme sau mai târziu, lăsând să iasă la lumină, fie și numai printr-o simplă jumătate de cuvânt, intențiile secrete care animau spiritele alegătorilor. În marea lor majoritate, spionii erau profesioniști, aparțineau serviciilor secrete, dar erau și unii care veniseră din voluntariat, patrioți amatori de spionaj care se prezentaseră din vocația de a servi, fără remunerație, cuvinte care se regăseau, cu toatele, în declarația dată sub jurământ pe care o semnaseră sau, și nu erau puține cazurile, din plăcerea morbidă de a denunța. Codul genetic a ceea ce, fără să ne gândim mult, ne-am mulțumi să numim natura umană nu se epuizează cu elicea organică a acidului dezoxiribonucleic sau adn, este mult mai complex și are mult mai multe să ne povestească, dar aceasta, ca s-o spunem într-un mod figurat, este spirala complementară pe care încă n-am reușit s-o facem să treacă de grădiniță, cu toată mulțimea de psihologi și analiști din cele mai diverse școli și de cele mai diverse calibre care și-au rupt unghiile încercând să-i deschidă zăvoarele. Aceste considerații științifice, oricât de valoroase sunt deja și oricât de prospective ar putea fi în viitor, nu trebuie să ne facă, totuși, să uităm realitățile neliniștitoare de astăzi, ca aceea de care tocmai am luat cunoștință în acest moment și care constă nu numai în faptul că se află acolo spionii, cu figură de distrați, ascultând și înregistrând pe ascuns ce se spune, dar există și automobile care alunecă suav de-a lungul cozii părând că umblă în căutarea unui loc unde să parcheze, dar care au înăuntru, ascunse privirilor, camere video de înaltă performanță și microfoane de ultimă generație capabile să transfere pe un suport grafic emoțiile care aparent se ascund în murmurul divers al unui grup de persoane crezând, fiecare dintre ele, că se gândesc la altceva.

S-a înregistrat cuvântul, dar s-a desenat și emoția. Nimeni nu mai poate fi sigur. Până în momentul în care au fost deschise ușile secțiilor de votare și cozile au început să se miște, casetofoanele nu putuseră să capteze mai mult decât fraze nesemnificative, comentarii extrem de banale despre frumusețea dimineții și temperatura blândă sau despre micul dejun înghițit în grabă, scurte dialoguri despre chestiunea importantă a copiilor care trebuiau lăsați în siguranță în timp ce mamele veneau să voteze. A rămas tatăl să aibă grijă, unica soluție era să facem cu schimbul, acum sunt eu aici, după aceea va veni el, sigur că am fi preferat să votăm împreună, dar era imposibil, și ce nu are leac, se știe, e deja lecuit. Fiul nostru cel mai mic a rămas cu sora mai mare, care încă nu are vârsta de a vota, da, acesta e soțul meu. Mă bucur să vă cunosc. Și eu la fel. Ce dimineață frumoasă. Parcă ar fi intenționată. Într-o zi trebuia să se întâmple. În ciuda acuității auditive a microfoanelor care treceau iar și iar, mașină albă, mașină albastră, mașină verde, mașină roșie, mașină neagră, cu antenele legănându-se în adierea brizei matinale, nimic în mod explicit suspect nu-și ascundea capul în spatele unor exprimări atât de inocente și banale ca acestea, cel puțin în aparență. Cu toate acestea, nu era nevoie să fii doctor în suspiciuni sau să ai diplomă în bănuieli ca să percepi ceva deosebit în ultimele două fraze, cea a dimineții care părea să fie intenționată și, în special, a doua, că într-o zi trebuia să se întâmple, ambiguități întâmplător involuntare, întâmplător inconștiente, dar, tocmai de aceea, potențial mai periculoase, căci era bine să contrasteze cu analiza minuțioasă a tonului cu care amintitele cuvinte fuseseră proferate și, mai ales cu gama de rezonanțe generate de ele, ne referim la subtonuri,

fără de care, dacă dăm crezare recentelor teorii, gradul de înțelegere a oricărui discurs exprimat oral va fi întotdeauna insuficient, incomplet, limitat. Spionilor care se aflau acolo din întâmplare, la fel ca și tuturor colegilor lor, le fuseseră date instrucțiuni preventive foarte precise în legătură cu modul în care urmau să procedeze în cazuri ca acesta. Trebuiau să nu se distanțeze de suspect, trebuiau să se așeze în șirul de votanți al treilea sau al patrulea după el, trebuiau, ca dublă garanție, cu toată sensibilitatea casetofonului pe care îl purtau ascuns, să fixeze în memorie numele și numărul de alegător când președintele prezidiului avea să le spună cu voce tare, trebuiau să simuleze că uitaseră ceva și să se retragă discret din rând, să iasă în stradă, să comunice prin telefon centralei de informații ce s-a întâmplat și, în fine, să se întoarcă pe terenul de vânătoare, așezându-se din nou la rând. În cel mai riguros sens al termenilor, nu se putea compara această acțiune cu un exercițiu de tras cu arma la țintă, ceea ce se aștepta de aici era ca hazardul, destinul, soarta sau cum naiba o vrea să-i spună, să aducă ținta în fața armei.

Informațiile plouau în centrală pe măsură ce trecea timpul, însă în nici unul dintre cazuri nu revela în mod clar și, deci, de necombătut în viitor intenția de vot a alegătorului vânat, pe listă se găseau mai degrabă fraze de tipul celor menționate mai sus și chiar și aceea care se prefigura mai suspectă. Într-o zi trebuia să se întâmple, pierdea mult din aparenta ei periculozitate dacă o restituiau contextului în care fusese spusă, nimic mai mult decât o conversație între doi bărbați despre recentul divorț al unuia dintre ei, toată condusă prin jumătăți de cuvinte ca să nu incite curiozitatea celor din apropiere și care se încheiase în acest fel, cu un pic de

ranchiună, cu un pic de resemnare, dar pe care suspinul tremurat ieșit din pieptul bărbatului care divorțase, dacă sensibilitatea era cel mai mare atribut al meseriei de spion, trebuia s-o facă să încline în mod clar spre cadranul resemnării. Că spionul nu-l considerase demn de a fi notat, că aparatul nu-l captase, sunt erori umane și imperfecțiuni tehnologice a căror simplă eventualitate bunul-simț, știind ce sunt oamenii și neignorând ce sunt aparatele, avea datoria s-o ia în seamă, chiar dacă, și asta da, ar fi magnific de just, chiar dacă la prima vedere putea să pară scandalos, dacă n-ar exista în dosarul procesului cel mai mic indiciu de nevinovăție a acuzatului. Tremurăm numai gândindu-ne la ce i s-ar putea întâmpla mâine acelui inocent dacă l-ar lua la interogatoriu, Recunoașteți că ați spus persoanei care era cu dumneavoastră Într-o zi trebuia să se întâmple. Da, recunosc, Gândiți-vă bine înainte de a răspunde, la ce vă refereați cu aceste cuvinte, Vorbeam de despărțirea mea, Despărțire sau divorț, Divorț, Și care erau, care sunt sentimentele dumneavoastră în legătură cu acest divorț, Cred că un pic de furie și un pic de resemnare, Mai mult furie sau mai mult resemnare, Mai mult resemnare, presupun, Nu vi se pare, dacă e așa, că poate cel mai firesc era să fi scos un suspin, în special dacă stăteați de vorbă cu un prieten, Nu pot să jur că n-am suspinat, nu-mi amintesc, Ei bine, noi avem certitudinea că n-ați suspinat, Cum puteți să știți, nu erați acolo, Și cine v-a spus dumneavoastră că nu eram acolo, Poate prietenul meu își amintește să mă fi auzit suspinând, nu trebuie decât să-l întrebați, După câte se vede, prietenia dumneavoastră pentru el nu e prea mare, Ce vreți să spuneți, Că a-l chema pe prietenul dumneavoastră aici ar însemna să-i faceți de lucru, Ah,

asta nu, Foarte bine, Pot să plec, Ce idee, omule, nu vă grăbiți, mai întâi va trebui să răspundeți la întrebarea pe care v-am pus-o, Care întrebare, La ce vă gândeați cu adevărat când i-ați spus prietenului dumneavoastră acele cuvinte, Am răspuns, Dați-ne alt răspuns, acela n-a fost bun, Era singurul pe care vi-l puteam da pentru că e cel adevărat, Asta e ceea ce credeți, Doar dacă mă apuc să inventez, Faceți-o, pe noi nu ne deranjează deloc să inventați răspunsurile pe care le credeți de cuviință, cu timp și răbdare, plus aplicarea adecvată a anumitor tehnici, veți ajunge la ceea ce dorim să auzim, Spuneți-mi atunci care este răspunsul și să terminăm cu asta, Ah, nu, așa n-ar avea nici un farmec, ce idee aveți despre noi, dragul meu domn, noi avem o demnitate științifică de respectat, o conștiință profesională de apărat, pentru noi e foarte important să fim capabili să demonstrăm superiorilor noștri că merităm banii pe care ni-i plătesc și pâinea pe care o mâncăm, Sunt pierdut, Nu vă grăbiți.

Seninătății impresionante a votanților de pe străzi și din secțiile de votare nu-i corespundea o dispoziție sufletească identică în cabinetele miniștrilor și nici în sediile partidelor. Chestiunea care-i preocupa cel mai mult și pe unii și pe alții era la cât avea să urce de data aceasta absenteismul, ca și cum în aceasta s-ar fi aflat ieșirea de urgență pentru situația socială și politică dificilă în care se afla cufundată țara de o săptămână. Un absenteism rezonabil de ridicat sau chiar deasupra maximei înregistrate în alegerile anterioare, cu condiția să nu exagereze, ar însemna că ne-am întors la normalitate, la cunoscuta rutină a alegătorilor care n-au crezut niciodată în utilitatea votului și se disting prin contumacie de ceilalți care au preferat să profite de vremea frumoasă și să se ducă să petreacă ziua la plajă sau la

țară cu familia sau de aceia care, fără nici un alt motiv, afară de lenea de neînvins, au rămas acasă. Dacă afluența la urne, masivă ca în alegerile anterioare, dovedise deja, fără putință de tăgadă, că procentul de abțineri avea să fie extrem de scăzut sau chiar practic nul, ceea ce deruta cel mai mult instanțele oficiale, ceea ce era pe punctul de a le face să-și piardă capul, consta în faptul că alegătorii, afară de câteva excepții, răspunseseră cu o tăcere de nepătruns la întrebările celor însărcinați cu sondajele asupra modului în care votaseră. E doar în scopuri statistice, nu trebuie să vă declinați identitatea, nu trebuie să spuneți cum vă cheamă, insistau ei, dar nici așa nu putuseră să-i convingă pe votanții bănuitori. Cu opt zile înainte jurnaliștii încă reușiseră să obțină răspunsuri, bineînțeles că pe un ton când impacientat, când ironic, când disprețuitor, răspunsuri care în realitate erau mai mult un mod de a tăcea decât altceva, dar cel puțin se schimbaseră câteva cuvinte, de-o parte se întreba, de alta se făceau că răspund, nimic care să semene cu acest dens zid de tăcere, ca un mister al tuturor pe care toți juraseră să-l apere. Acea mulțime de oameni trebuie să pară uimitoare, ca să nu spunem imposibil să fie adevărată, această coincidență în ceea ce privește modul de a proceda al atâtor și atâtor mii de oameni care nu se cunoșteau, care nu gândeau în același mod, care aparțineau unor clase și niveluri sociale diferite, care, pe scurt, aflându-se, din punct de vedere politic, la dreapta, la centru sau la stânga, sau în nici o parte, se hotărâseră, fiecare în parte, să-și țină gura închisă până la numărarea voturilor, lăsând pentru mai târziu dezvăluirea secretului. Acesta a fost lucrul pe care, sperând din tot sufletul să-l fi nimerit, a vrut ministrul de interne să-l anticipeze, acesta a fost lucrul pe

care prim-ministrul s-a grăbit să-l transmită șefului statului și la care, mai bătrân, cu mai multă experiență și mai tăbăcit, căci văzuse și trăise mai multe în astă lume, șeful statului se limită să răspundă pe un ton apatic. Dacă ei nu sunt dispuși să vorbească acum, dați-mi un motiv bun pentru care să vrea să vorbească după aceea. Găleata de apă rece a celui care avea funcția supremă în administrarea națiunii nu i-a făcut pe prim-ministrul și pe ministrul de interne să-și piardă curajul, nu i-a aruncat în ghearele disperării doar pentru că, în fond, nu mai aveau nimic de care să se agațe. Deși nici mult nu le va mai lua. Ministrul de interne evitase să raporteze că, din cauză că se temea de posibile neregularități în actul electoral, previziune pe care faptele, între timp, își asumaseră sarcina s-o dezmintă, dăduse ordin să fie puși de planton în toate secțiile de votare din oraș câte doi agenți în haine civile din ramuri polițienești diferite, ambii cu misiunea de a inspecta operațiunile de scrutin, dar și însărcinați, fiecare dintre ei, să-l țină sub observație pe coleg, nu cumva să se ascundă vreo complicitate cinstit militantă sau, pur și simplu, negociată acolo unde se cumpără trădările ordinare. În felul acesta, între spioni și supraveghetori, între casetofoane și camere video, totul părea sigur și foarte sigur, la adăpost de orice interferență malignă care ar fi pătat acuratețea actului electoral, și acum, odată terminat jocul, nu mai rămânea nimic altceva decât să stea cu brațele încrucișate și să aștepte sentința finală a urnelor. Când în adunarea electorală numărul paisprezece, pentru a cărei funcționare am avut satisfacția enormă de a consacra, ca omagiu adus acelor cetățeni devotați, un capitol întreg, fără să omitem chiar anumite probleme intime din viața câtorva dintre ei, când în toate

celelalte adunări electorale, de la numărul unu la numărul treisprezece, de la numărul cincisprezece la numărul patruzeci și patru, respectivii președinți au răsturnat voturile pe băncile lungi care serviseră drept mese, un zgomot impetuos de avalanșă traversă orașul. Era prevestirea cutremurului politic care nu avea să întârzie să se producă. În case, în bodegi, în taverne și în baruri, în toate locurile publice unde exista un televizor sau un radio, locuitorii capitalei, unii mai liniștiți decât alții, așteptau rezultatul final al scrutinului. Nimeni nu făcea confidențe celor intimi despre cum votase, prietenii mai apropiați păstrau tăcerea, cei mai vorbăreți păreau să fi uitat cuvintele. La ora zece noaptea, în sfârșit, apăru la televiziune prim-ministrul. Avea chipul desfigurat, cu cearcăne adânci, efect al unei săptămâni întregi de nopți în care dormise prost, palid în ciuda machiajului făcut ca să arate sănătos tun. Ținea o hârtie în mână, dar aproape că n-a citit-o, și-a aruncat doar privirea pe ea din când în când ca să nu piardă șirul discursului, Stimați concetățeni, spuse el, rezultatul alegerilor care au avut loc astăzi în capitala țării a fost următorul, partidul de dreapta, opt la sută, partidul de centru, opt la sută, partidul de stânga, unu la sută, abțineri, zero, voturi nule, zero, voturi în alb, optzeci și trei la sută. Făcu o pauză ca să ducă la gură paharul cu apă pe care îl avea alături și continuă, Guvernul, recunoscând că votarea de azi a venit să confirme, agravând-o, tendința constatată duminica trecută și fiind unanim de acord asupra necesității unei investigații serioase a cauzelor prime și ultime ale unor rezultate atât de derutante, consideră, după ce s-a consultat cu excelența sa șeful statului, că legitimitatea sa de a continua să se afle în funcție nu a fost pusă în cauză, nu numai pentru

că alegerile care s-au încheiat acum au fost doar locale, dar în egală măsură pentru că revendică el își asumă datoria, imperioasă și urgentă, de a cerceta până la ultima consecință întâmplările anormale în care am fost, în ultima săptămână, pe lângă martori uimiți, și actori temerari și, dacă, cu cea mai profundă mâhnire, am ajuns să spun acest lucru, este pentru că acele voturi în alb, care au venit să aplice o lovitură brutală normalității democratice în care decurgea viața noastră personală și colectivă, nu au căzut din nori, nici n-au răsărit din măruntaiele pământului, s-au aflat în buzunarele a optzeci și trei din fiecare o sută de alegători din acest oraș, care, cu propria, dar nu patriotica lor mână, le-au depus în urnă. Altă înghițitură de apă, aceasta mai necesară deoarece gura i se uscase brusc, Încă mai e timp să îndreptăm greșeala, nu prin intermediul unor noi alegeri, care în starea actuală de lucruri ar putea fi, pe lângă inutile, și contraproductive, ci prin examenul riguros de conștiință la care, de la această tribună publică, îi convoc pe locuitorii capitalei, pe toți, pe unii pentru ca să se poată proteja mai bine de amenințarea teribilă care plutește asupra capetelor lor, pe ceilalți, fie că sunt vinovați, fie că nu sunt vinovați de intenție, ca să se îndrepte de răutatea în care s-au lăsat târâți cine știe de cine, sub amenințarea de a deveni ținta directă a sancțiunilor prevăzute de starea excepțională a cărei declarare, după consultarea, chiar mâine, a parlamentului, reunit în acest scop în ședință extraordinară, și după obținerea, așa cum se speră, a aprobării sale unanime, guvernul o va solicita excelenței sale șeful statului. Schimbare de ton, brațe pe jumătate deschise, mâini ridicate la nivelul umerilor, Guvernul națiunii are certitudinea că exprimă astfel voința fraternală de

unire a tot restului țării, care, cu un simț civic ce merită toate laudele, și-a îndeplinit cu normalitate datoria electorală, venind aici, ca părinte extrem de iubitor, să amintească populației capitalei, care s-a abătut de la drumul drept, lecția sublimă din parabola fiului rătăcitor și să-i spună că pentru inima omenească nu există greșeală care să nu poată fi iertată, astfel să-i fie sinceră căința, astfel să-i fie totală remușcarea. Ultima frază de efect a prim-ministrului, Onorați patria, căci patria vă va privi cu admirație, cu tobe și surle, după care scotocise în podul celei mai mucegăite retorici patrimoniale, a fost prejudiciată de un Noapte bună care a sunat fals, de asta sunt atât de simpatice cuvintele simple, nu știu să înșele.

În diferite locuri, în case, baruri, taverne, bodegi, restaurante, asociații sau sedii politice unde se aflau votanți ai partidului de dreapta, ai partidului de centru și chiar ai partidului de stânga, comunicatul prim-ministrului a fost larg comentat, așa cum era firesc, în diferite moduri și cu diverse nuanțări. Cei mai satisfăcuți de performanță, lor le aparține termenul barbar, nu celui care relatează această povestire, erau cei din p.d.d., care, cu un aer de cunoscători, făcând cu ochiul unii către alții, se felicitau pentru excelența tehnicii pe care o folosise șeful, cea care fusese desemnată prin curioasa expresie când-bățul-când-morcovul, aplicată pe timpuri predominant măgarilor și catârcelor, dar pe care modernitatea, cu rezultate mai mult decât apreciabile, o reabilitase pentru uz uman. Câțiva, totuși, din tagma fanfaronilor și lăudăroșilor, considerau că prim-ministrul ar fi trebuit să termine discursul în punctul în care a anunțat declararea iminentă a stării excepționale, că tot ceea ce a spus după aceea era absolut inutil, că pentru

canalii doar măciuca e bună, că dacă ne apucăm acum să umblăm cu mănuși suntem terminați, că dușmanului nici apă să nu-i dai, și alte expresii tari de factură similară. Tovarășii lor argumentau că nu era chiar așa, că șeful o fi avut motivele lui, dar acești pacifiști, ca întotdeauna ingenui, nu știau că reacția stupidă a intransigenților era o manevră tactică ce avea drept obiectiv să mențină treaz filonul combativ al acțiunii militante. Pentru orice eventualitate, fusese cuvântul de ordine. Cei din p.d.c., ca opoziție ce erau și fiind totuși de acord în ceea ce privește fundamentalul, adică, necesitatea urgentă de a stabili responsabilități și de a-i pedepsi pe cei care au lipsit sau pe conspiratori, găseau disproporționată instaurarea stării excepționale, știindu-se tot mai puțin cât timp avea să dureze și că, în ultimă analiză, era total lipsită de sens suspendarea drepturilor celor care nu comiseseră altă crimă decât exercitarea exact a unuia dintre ele. Cum se va termina asta, se întrebau ei, dacă un cetățean oarecare se gândește să se ducă la tribunalul constituțional. Mai inteligent și patriotic ar fi, adăugau ei, să se formeze imediat un guvern de salvare națională cu reprezentarea tuturor partidelor, deoarece, dacă există realmente o situație de urgență colectivă, nu cu starea de asediu se va rezolva, ceea ce i s-a întâmplat p.d.d.-ului a fost pierderea scărilor, nu va trece mult până să-l vedem căzând de pe cal. Și militanții p.d.s. zâmbeau posibilității ca partidul lor să participe într-un regim de coaliție, dar, între timp, ceea ce îi preocupa mai mult era să descopere o interpretare a rezultatelor electorale care să reușească să mascheze căderea brutală a voturilor pe care o suferise partidul, căci, atingând cei cinci la sută din ultimele alegeri realizate și trecând la doi și jumătate în prima rundă a

acestora, se afla acum cu mizeria de unu la sută și un viitor întunecat în față. Rezultatul analizei a culminat cu pregătirea unui comunicat în care se insinua că, neexistând motive obiective care să sugereze ipoteza că voturile în alb urmăriseră să atenteze la siguranța statului sau la stabilitatea sistemului, corect ar fi să se presupună că s-a produs o coincidență între voința de schimbare prin acea modalitate manifestată și propunerile de progres conținute în programul p.d.s. Nimic mai mult, doar atât.

Au fost și unii care s-au limitat să închidă televizorul când a terminat prim-ministrul și apoi, până s-au dus la culcare, s-au întreținut vorbind despre ale lor, iar alții care au petrecut restul serii rupând și arzând hârtii. Nu erau conspiratori, pur și simplu le era frică.

Ministrului apărării, un civil care nu făcuse armata, nu i se păruse destul declararea stării excepționale, ceea ce dorea el era o stare de asediu serioasă, din cele autentice, o stare excepțională în cea mai strictă accepțiune a cuvântului, dură, fără fisuri de nici un fel, ca un zid în mișcare capabil să izoleze răzmerița, pentru ca apoi s-o zdrobească într-un contraatac fulminant. Înainte ca pestilența și cangrena să se întindă în partea încă sănătoasă a țării, avertiză el. Prim-ministrul recunoscu că gravitatea situației era extremă, că patria fusese victima unui infam atentat împotriva fundamentelor esențiale ale democrației reprezentative. Eu aș numi-o mai degrabă o torpilă lansată împotriva sistemului, își permise ministrul apărării să nu fie de acord. Așa este, dar cred, și șeful statului este de acord cu punctul meu de vedere, că, fără să pierdem vreodată din vedere pericolele conjuncturii imediate, în scopul varierii mijloacelor și obiectivelor acțiunii în orice moment care ar justifica-o, ar fi de preferat să începem prin a ne folosi de metode discrete, mai puțin ostentative, dar poate mai eficiente decât să trimitem armata să ocupe străzile, să închidem aeroportul și să instalăm bariere la intrările în oraș. Și ce metode ar fi acestea, întrebă ministrul militarilor fără să facă cel mai mic efort pentru a-și ascunde contrarietatea. Nimic ce nu cunoașteți deja, vă amintesc că forțele armate au și ele propriile lor servicii de spionaj. Pe ale noastre le numim contraspionaj. E același lucru. Da, înțeleg unde vreți să

ajungeți. Știam că aveați să înțelegeți, spuse prim-ministrul făcându-i un semn ministrului de interne. Acesta luă cuvântul. Fără să intru acum în anumite amănunte ale operațiunii, care, după cum este lesne de înțeles, constituie o chestiune confidențială, să spunem chiar top secret, planul elaborat de ministerul meu stipulează, în liniile sale generale, o amplă și sistematică acțiune de infiltrare în rândurile populației, pusă în sarcina unor agenți pregătiți în mod corespunzător, care să ne poată conduce la cunoașterea cauzelor celor întâmplate și să ne permită să luăm măsurile necesare pentru a lichida răul din născare. Din născare, n-aș spune, deja îl avem aici, observă ministrul justiției. E un mod de a spune, răspunse cu un ușor ton de iritare ministrul de interne, apoi continuă. Este momentul să comunicăm acestui consiliu, în absolută și totală confidențialitate, cu scuze pentru redundanță, că serviciile de spionaj care se află sub ordinele mele sau, mai bine zis, care depind de ministerul aflat în sarcina mea, nu exclud ipoteza că cele întâmplate și-ar avea adevăratele sale rădăcini în exterior, că poate ceea ce vedem noi ar fi doar vârful aisbergului unei uriașe conjurații internaționale de destabilizare, probabil de inspirație anarhistă, care, din motive pe care încă le ignorăm, ar fi ales țara noastră ca prim cobai al său. Ciudată idee, spuse ministrul culturii, cel puțin până unde ajung cunoștințele mele, anarhiștii nu și-au propus niciodată, fie și numai în domeniul teoriei, să comită acțiuni cu aceste caracteristici și de o asemenea anvergură. E posibil, i se alătură sarcastic ministrul apărării, întrucât cunoștințele stimatului coleg încă au ca referință temporală lumea idilică a bunicilor săi, de atunci, oricât de ciudat i s-ar putea părea, lucrurile s-au schimbat destul de

mult, a fost o epocă de nihilism mai mult sau mai puțin liric, mai mult sau mai puțin sângeros, dar ceea ce avem azi în față este terorism pur și dur, divers în ce privește chipurile și expresiile sale, dar identic cu el însuși în esența lui. Aveți grijă cu exagerările și extrapolările prea facile, interveni ministrul justiției, mi se pare hazardată, ca să nu spun abuzivă, asimilarea cu terorismul, pe deasupra cu caracterizarea de pur și dur, a celor câteva voturi în alb apărute în urne. Câteva voturi, câteva voturi, mormăi ministrul apărării, aproape paralizat de stupoare, cum e posibil să se spună câteva, când sunt optzeci și trei de voturi la fiecare o sută, spuneți-mi, când ar trebui să înțelegem, să fim conștienți că fiecare vot din acelea a fost ca o torpilă sub linia de plutire. Poate că sunt învechite cunoștințele mele despre anarhism, nu zic că nu, spuse ministrul culturii, dar, din câte cred că știu, deși sunt foarte departe de a mă considera un specialist în bătălii navale, torpilele țintesc întotdeauna sub linia de plutire, de altfel, presupun că nu au altă soluție, tocmai pentru asta au fost fabricate. Ministrul de interne se ridică brusc ca împins de un arc, voia să-l apere de fraza batjocoritoare pe colegul său de la apărare, să denunțe poate lipsa empatiei politice evidentă în acel consiliu, dar șeful guvernului dădu o lovitură seacă în masă cu palma întinsă cerând liniște și le-o reteză. Domnii miniștri ai culturii și ai apărării vor putea continua afară dezbaterea academică în care par să fie antrenați, dar eu cer permisiunea să le amintesc că dacă ne aflăm reuniți aici, în această sală care reprezintă, mai mult decât parlamentul, inima autorității și puterii democratice, este pentru a lua hotărârile care vor salva țara din cea mai gravă criză pe care a avut-o de înfruntat de-a lungul unei istorii

de secole, aceasta este provocarea noastră, prin urmare, cred că, în fața unei provocări atât de teribile, ar trebui să ne abținem, nefiind demne de responsabilitățile noastre, de la neghiobiile verbale și discuțiile de interpretare fără importanță. Făcu o pauză, pe care nimeni nu a îndrăznit s-o întrerupă, apoi continuă. Între timp, vreau să-i fie foarte clar domnului ministru al apărării faptul că, dacă șeful guvernului a înclinat, în această primă fază de abordare a crizei, către aplicarea planului trasat de serviciile competente ale ministerului de interne, asta nu înseamnă și niciodată n-ar putea să însemne că recurgerea la declararea stării de asediu este definitiv lăsată deoparte, totul va depinde de cursul pe care-l vor lua evenimentele, de reacțiile populației capitalei, de luarea pulsului în restul țării, de comportamentul nu întotdeauna previzibil al opoziției, concret, în acest caz, al p.d.s., care are deja atât de puțin de pierdut că nu-l va deranja să pună în joc tot ce mai are încă într-o confruntare de mare risc. Nu cred că trebuie să ne preocupe prea mult un partid care nu a obținut mai mult de unu la sută din voturi, observă ministrul de interne dând din umeri în semn de dispreț. Ați citit comunicatul lor, întrebă prim-ministrul. Firește, citirea comunicatelor politice face parte din munca mea, intră în obligațiile mele, e adevărat că unii își plătesc consilierii ca să le pună pe farfurie mâncarea deja mestecată, dar eu aparțin școlii clasice, mă încred doar în mintea mea, chiar dacă ar fi să mă înșel. Uitați că miniștrii, în ultimă instanță, sunt consilierii șefului guvernului. Și este o onoare să fim, domnule prim-ministru, diferența, imensa diferență constă în aceea că noi vă aducem mâncarea gata digerată. Bine, să lăsăm gastronomia și chimia proceselor digestive și să ne întoarcem la comunicatul p.d.s.,

spuneți-mi opinia dumneavoastră, cum vi s-a părut. Este vorba despre o versiune neprelucrată, ingenuă, a vechiului precept care spune să te alături dușmanului dacă n-ai fost în stare să-l bîrui. Și aplicat la cazul de față. Aplicat la cazul de față, domnule prim-ministru, dacă voturile nu sunt ale tale, aranjează un mod de a face să pară că sunt. Chiar și așa, e bine să rămânem atenți, trucul ar putea avea ceva efect asupra acelei părți a populației mai orientată către stânga. Care în acest moment nu știm bine care este, spuse ministrul justiției, constat că nu vrem să recunoaștem, cu voce tare și privindu-ne în ochi, că marea majoritate a celor optzeci și trei la sută sunt votanții noștri și ai p.d.c., ceea ce ar trebui să facem este să ne întrebăm de ce au votat ei în alb, în asta se află gravitatea situației și nu în argumentele înțelepte sau ingenue ale p.d.s.. Într-adevăr, dacă observăm bine, răspunse prim-ministrul, tactica noastră nu se dovedește foarte diferită de cea pe care o folosește p.d.s., adică, întrucât majoritatea acelor voturi nu sunt ale tale, prefă-te că nu aparțin nici adversarilor tăi. Cu alte cuvinte, spuse din colțul mesei ministrul transporturilor și comunicațiilor, vrem toți același lucru. Un mod poate prea expeditiv de a defini situația în care ne aflăm, să se observe că vorbesc dintr-un punct de vedere strict politic, dar nu total lipsit de sens, spuse prim-ministrul și încheie dezbaterea.

Instaurarea rapidă a stării excepționale, ca un fel de hotărâre solomonică dictată de providență, a venit să taie nodul gordian pe care mijloacele de comunicare în masă, în special ziarele, încercaseră să-l desfacă cu mai multă sau mai puțină abilitate, cu mai multă sau mai puțină subtilitate, dar mereu cu grija de a nu se observa prea mult intenția, începând cu rezultatul nefericit al primelor

alegeri și, mai dramatic, al celor ce le-au urmat. Pe de o parte, era datoria lor, pe cât de evidentă, pe atât de elementară, să condamne cu o energie impregnată de indignare civică, atât în propriile lor editoriale, cât și în articole de opinie comandate special, modul neașteptat și irresponsabil de a proceda al unui electorat care, orbit față de interesele superioare ale patriei de o pervertire stranie și funestă, dăduse peste cap viața politică națională într-un chip nemaivăzut până atunci, împingând-o către o fundătură tenebroasă a cărei ieșire nici cel mai abil nu reușea s-o vadă. Pe de altă parte, trebuia să se cântărească și să se măsoare cu grijă fiecare cuvânt care se scria, să se țină seama de susceptibilități, să se facă doi pași înainte și unul înapoi, ca să spunem așa, nu cumva să se întâmple să se supere cititorii pe un ziar care începuse să-i trateze ca pe niște trădători și idioți după atâția ani de armonie perfectă și lectură asiduă. Declararea stării excepționale, permițându-i guvernului să-și asume puterea corespunzătoare și să suspende dintr-o trăsătură de condei garanțiile constituționale, a venit să ușureze mintea directorilor și administratorilor de greutatea incomodă și umbra amenințătoare. Cu libertatea de exprimare și de comunicare condiționate, cu cenzura privind peste umărul redactorului, se găsise cea mai bună dintre scuze și cea mai completă dintre justificări. Noi am dori foarte mult, aveau să spună ei, să facilităm stimaților noștri cititori posibilitatea, care este și un drept, de a avea acces la o informație și la o opinie libere de interferențe abuzive și restricții intolerabile, în special în momente atât de delicate ca acestea pe care le traversăm, dar situația este cea de față, și nu alta, numai cine a trăit întotdeauna din onorabila profesie de jurnalist știe cât e de greu să lucrezi practic

supravegheat pe timpul celor douăzeci și patru de ore ale zilei, în afară de asta, între noi fie vorba, cei cărora le revine partea cea mai mare de responsabilitate pentru ceea ce se întâmplă sunt alegătorii din capitală, nu ceilalți, cei din provincie, din nefericire, pe deasupra și în ciuda tuturor rugăminților noastre, guvernul nu ne autorizează să facem o ediție cenzurată pentru aici și alta liberă pentru restul țării, chiar ieri, un malt funcționar din ministerul de interne ne spunea că cenzura bine înțeleasă este ca soarele, când răsare e pentru toți, pentru noi nu e nici o noutate, știam că așa merg lucrurile în lume, dar întotdeauna cei drepți sunt cei care plătesc pentru păcătoși. Cu toate aceste precauții legate atât de formă, cât și de conținut, curând deveni evident că interesul pentru lectura ziarelor scăzuse mult. Mânate de nerăbdarea ușor de înțeles de a împușca și vâna în toate direcțiile, au existat ziare care au crezut că puteau să lupte cu absența cumpărătorilor presărându-și paginile cu trupuri dezbrăcate în noi grădini ale deliciilor, fie feminine, fie masculine, amestecate sau singure, izolate sau în societate, liniștite sau în acțiune, dar cititorii, cu răbdarea epuizată de un fotomaton în care variantele de culoare și de aspect, pe lângă minime și cu un efect stimulator redus, încă din cea mai îndepărtată antichitate erau considerate ca banale trivialități ale exploatării libidoului, au continuat, din cauza detașării, din cauza indiferenței și chiar din cauza dezgustului, să determine scăderea tirajelor și a vânzărilor. De asemenea nu avea să aibă nici o influență favorabilă asupra balanței cotidiene a cheltuielilor și încasărilor, aflată iremediabil în reflux, căutarea și expunerea de intimități murdare, de scandaluri și părți rușinoase de tot felul, vechiul cerc al virtuților publice mascând viciile

private, caruselul festiv al viciilor private înălțate la rangul de virtuți publice cărora până de curând nu le lipsiseră niciodată nu doar spectatorii, dar nici candidați care să se înscrie la vreo două ture. Într-adevăr, părea că cea mai mare parte a locuitorilor capitalei erau hotărâți să-și schimbe viața, gusturile și stilul. Marea lor greșeală, așa cum, de acum încolo, va începe să se vadă mai bine, a fost faptul că au votat în alb. Dacă tot doriseră curățenie, aveau s-o aibă.

Aceasta era dispoziția fermă a guvernului și, în particular, a ministerului de interne. Alegerea agenților, unii veniți din poliția secretă, alții din sectoare publice, care urmau să se infiltreze pe șest în sânul maselor, fusese rapidă și eficientă. După ce au dezvăluit, sub jurământ, ca mod de a-și demonstra caracterul exemplar de cetățeni, numele partidului cu care votaseră și natura votului exprimat, după ce au semnat, tot sub jurământ, un document în care își manifestau aversiunea lor cea mai vie față de pesta morală care venise să infecteze o parcelă importantă a populației, prima activitate a agenților, de ambele sexe, să se noteze, ca să nu se spună, ca de obicei, că tot ce e rău e opera bărbaților, organizați în grupuri de patruzeci, ca la o oră de curs, și orientați de monitori pregătiți în discriminare, recunoaștere și interpretare de suporturi electronice înregistrate, fie de imagine, fie de sunet, prima activitate, spuneam, a constat în a diminua enorma cantitate de material cules de spioni în timpul celei de-a doua votări, atât de cei care s-au insinuat în rânduri ascultând, cât și de cei care, cu camere video și microfoane ascunse, se plimbau în mașini, de-a lungul lor. Începând cu această operație de scotocire în măruntaiele informative, li se punea la dispoziție agenților, înainte de a se lansa cu entuziasm și nas de

copoi în acțiunea directă, în munca de teren, o bază imediată de cercetare cu ușile închise, din al cărui conținut, am avut ocazia, cu câteva pagini în urmă, să dăm un exemplu scurt, dar lămuritor. Fraze simple, obișnuite, precum cele care urmează. În general nu obișnuiesc să votez, dar azi mi-a venit s-o fac. Să vedem dacă asta va folosi la ceva care să merite. De atâtea ori a mers urciorul la apă, că în cele din urmă și-a lăsat toarta acolo. Am votat și data trecută, dar numai la patru am putut să ies din casă. E ca o loterie, aproape întotdeauna iese alb. Chiar și așa, trebuie să perseverăm. Speranța e ca sarea, nu hrănește, dar dă gust pâinii, timp de ore în șir, acestea și mii de alte fraze la fel de inofensive, la fel de neutre, la fel de inocente, au fost cercetate până la ultima silabă, măcinate, vânturate, pisate în mojar cu pistilul întrebărilor. Explicați-mi ce urcior e ăsta. De ce toarta a scăpat în fântână și nu pe drum sau în casă. Dacă nu aveați obiceiul să votați, de ce ați votat de data asta. Dacă speranța e ca sarea, ce credeți că ar trebui făcut pentru ca sarea să fie ca speranța. Cum ați rezolva diferența de culori între speranță, care e verde, și sare, care e albă. Credeți cu adevărat că buletinul de vot e la fel cu un bilet de loterie. Ce voiați să spuneți când ați spus cuvântul alb, și din nou. Ce urcior e ăsta. V-ați dus la fântână pentru că vă era sete sau ca să vă întâlniți cu cineva. Toarta urciorului e simbol pentru ce. Când puneți sare în mâncare, vă gândiți că îi puneți speranță. De ce sunteți îmbrăcat cu o cămașă albă. Până la urmă, ce urcior era acela, un urcior real sau un urcior metaforic. Și lutul, ce culoare avea, era negru, era roșu. Era simplu sau avea desene. Avea incrustații de cuarț. Știți ce e cuarțul. Ați câștigat vreun premiu la loterie. De ce la primele alegeri ați

ieșit din casă abia la ora patru, când nu mai ploua de mai bine de două ore. Cine e femeia care se află alături de dumneavoastră în această imagine. De ce râdeți cu atâta poftă. Nu vi se pare că un act important cum este acela de a vota ar trebui să merite din partea tuturor alegătorilor cu simțul răspunderii o expresie gravă, serioasă, pătrunsă sau considerați că democrația stârnește râsul. Sau poate credeți că stârnește plânsul. Cum vi se pare, râsul sau plânsul. Vorbiți-mi din nou de urcior, spuneți-mi de ce nu v-ați gândit să-i puneți la loc toarta, există paste de lipit adecvate. Această îndoială înseamnă oare că și dumneavoastră vă lipsește o aripă[1]. Care. Vă plac vremurile în care s-a nimerit să trăiți sau ați fi preferat să trăiți în altele. Să ne întoarcem la sare și la speranță, ce cantitate din aceasta din urmă ar fi bine să se pună ca să nu devină insuportabil ceea ce se așteaptă. Vă simțiți obosit. Vreți să mergeți acasă. Nu vă grăbiți, graba e cel mai prost sfătuitor, nu te poți gândi bine la răspunsurile pe care le vei da, iar consecințele care decurg de aici pot fi cele mai rele. Nu, nu sunteți pierdut, ce idee, după cum se vede încă n-ați înțeles că aici înăuntru oamenii nu se pierd, se găsesc. Fiți liniștit, nu vă amenințăm, vrem doar să nu vă grăbiți, nimic mai mult. Odată ajunși în acest punct, odată prada pusă la colț și epuizată, i se punea întrebarea fatală. Acum îmi veți spune cum ați votat, adică, pentru care partid v-ați dat votul. Or, fiind chemați la interogatoriu cinci sute de suspecți vânați din cozile de alegători, situație în care s-ar putea afla oricare dintre noi, având în vedere evanescența evidentă a obiectului unei acuzații sărăcăcios reprezentate

1. Joc de cuvinte: în portugheză *asa* înseamnă și „toartă", și „aripă".

de tipul de fraze din care am dat mostre convingătoare, captate de microfoanele direcționale și de casetofoane, logic ar fi, având în vedere amplitudinea relativă a universului chestionat, ca răspunsurile să se distribuie, chiar dacă cu o mică și firească marjă de eroare, în aceeași proporție a voturilor care fuseseră exprimate, adică, patruzeci de persoane să declare cu mândrie că votaseră cu partidul de dreapta, acesta care se află la guvernare, un număr egal condimentând răspunsul cu puțină provocare ca să afirme că au votat cu singura opoziție cu adevărat demnă de acest nume, adică partidul de centru și cinci, nimic mai mult decât cinci, îndărătnice, imobilizate la perete, Am votat cu partidul de stânga, ar spune fermi, dar în același timp cu tonul celui care se scuză pentru o încăpățânare pe care nu-i stă în putere s-o evite. Ceea ce rămâne, acel imens rest de patru sute cincisprezece răspunsuri, trebuia să fi spus, de acord cu logica modală a sondajelor, Am votat în alb, Acest răspuns direct, fără ambiguități de suspiciune sau prudență, ar fi cel pe care l-ar da un calculator sau o mașină de calcul și ar fi singurul pe care naturile lor inflexibile și oneste, informatica și mecanica, și l-ar putea permite, dar aici avem de-a face cu oameni, iar oamenii sunt universal cunoscuți ca singurele animale capabile să mintă și, dacă uneori o fac de frică, iar alteori din interes, o fac și pentru că uneori își dau seama la timp că aceasta este singura modalitate pe care o au la îndemână de a apăra adevărul. Judecând după aparențe, prin urmare, planul ministerului de interne eșuase și, într-adevăr, în acele prime momente, confuzia printre consilieri a fost rușinoasă și absolută, părea că nu era posibil să se găsească o formă de a ocoli obstacolul neașteptat, afară de cazul în care s-ar fi ordonat să se

supună interogatoriului toată lumea aceea, lucru care, după cum bine se știe, nu este văzut cu ochi buni în statele democratice și de drept suficient de abile ca să atingă aceleași scopuri fără a trebui să recurgă la mijloace atât de primare, atât de medievale. Tocmai în această situație complicată și-a dovedit ministrul de interne anvergura sa politică și neobișnuita sa flexibilitate tactică și strategică, cine știe dacă nu prevestitoare a unor destine mai înalte. Două au fost hotărârile pe care le-a luat și ambele importante. Prima, care mai târziu avea să fie denunțată ca samavolnic machiavelică, constând într-o notă oficială a ministerului distribuită mijloacelor de comunicare în masă prin intermediul agenției oficioase de stat, a fost aceea de a aduce mulțumiri adânc mișcate, în numele întregului guvern, celor cinci sute de cetățeni exemplari care în ultimele zile au venit să se prezinte *motu proprio* autorităților, oferindu-și sprijinul lor leal și întreaga colaborare care le-ar fi fost solicitată pentru înaintarea investigațiilor în curs asupra factorilor de anormalitate constatați în timpul ultimelor două acte electorale. În paralel cu această îndatorire de exprimare a unei elementare gratitudini, ministerul, anticipând eventuale întrebări, anunța familiile că nu trebuiau să fie surprinse, nici nu trebuiau să se neliniștească din pricina lipsei veștilor de la cei dragi care încă nu s-au întors, întrucât chiar în această tăcere, exact așa, se afla cheia care ar putea garanta siguranța lor personală, având în vedere gradul maxim de secret, roșu/roșu, care fusese atribuit delicatei operațiuni. Cea de-a doua hotărâre, destinată cunoașterii și uzului exclusiv intern, s-a tradus printr-o inversare totală a planului elaborat anterior, care, așa cum ne amintim cu siguranță, prevedea că infiltrarea masivă de agenți în sânul maselor urma

să fie prin excelență mijlocul care avea să ducă la descifrarea acestui mister, enigmă, șaradă, ghicitoare, sau cum vreți s-o numiți, a votului în alb. De acum încolo agenții aveau să lucreze împărțiți în două grupuri inegale din punct de vedere numeric, cel mai mic pentru munca de teren, de la care, ca să spunem adevărul, nu se mai sperau cine știe ce rezultate, cel mai mare pentru a continua cu interogatoriul celor cinci sute de persoane reținute, nu deținute, să se ia aminte bine, mărind când, cum și cât va fi necesar presiunea fizică și psihologică la care erau deja supuși. Așa cum ne învățase de-a lungul secolelor vechea zicală, Nu da cinci sute de vrăbii din mână pe cinci sute de ciori de pe gard. Confirmarea nu întârzie. Când, după multă abilitate diplomatică, după multe ezitări și multe tatonări, agentul care lucra pe teren, adică, în oraș, reușea să pună prima întrebare, Vreți să-mi spuneți, vă rog, cu cine ați votat, răspunsul pe care i-l dădeau, ca un mesaj bine învățat, era, cuvânt cu cuvânt, ceea ce se găsea exprimat în lege, Nimeni nu poate fi obligat, sub nici un pretext, să dezvăluie votul său, nici să fie întrebat despre acesta de vreo autoritate. Iar când, pe tonul cuiva care nu dă prea multă importanță chestiunii, punea a doua întrebare, Scuzați-mi această curiozitate a mea, nu cumva ați votat în alb, răspunsul pe care-l auzea restrângea în mod abil contextul chestiunii la o simplă chestiune academică, Nu, domnule, n-am votat în alb, dar dacă aș fi făcut-o, m-aș afla tot atât în cadrul legii cât dacă aș fi votat cu oricare dintre listele prezentate sau dacă aș fi anulat votul cu caricatura președintelui, a vota în alb, domnule care puneți întrebări, este un drept fără restricții, pe care legea nu a avut altă soluție decât să li-l recunoască alegătorilor, scrie acolo cu toate

literele, nimeni nu poate fi persecutat pentru că a votat în alb, în orice caz, pentru liniștea dumneavoastră, vă spun din nou că nu sunt dintre aceia care au votat în alb, asta a fost de dragul de a vorbi, o ipoteză academică, nimic mai mult. Într-o situație normală, a auzi un răspuns ca acesta de două sau trei ori n-ar avea o importanță specială, ar demonstra doar că în această lume un număr de persoane cunosc legea sub care trăiesc și țin să se știe, dar a te vedea obligat să-l asculți, imperturbabil, fără să miști o sprânceană, de o sută de ori la rând, de o mie de ori la rând, ca o litanie învățată pe de rost, era mai mult decât putea suporta răbdarea cuiva care, deși fusese pregătit pentru o sarcină atât de delicată, se dovedea incapabil s-o ducă până la capăt. Nu este deci de mirare că obstrucționarea sistematică a alegătorilor a făcut ca unii dintre agenți să-și piardă controlul nervilor și să treacă la insulte și la agresiuni, comportamente, de altfel, din care nu întotdeauna ieseau cu bine, având în vedere că acționau singuri ca să nu sperie vânatul și că nu rareori apăreau alți alegători în ajutorul celui agresat, mai ales în locuri din acelea pe care le numim rău famate, cu consecințe ușor de imaginat. Rapoartele pe care le transmiteau agenții la centrala de operațiuni erau demobilizant de slabe în conținut, nici o singură persoană, nici una singură, nu mărturisise că votase în alb, unii dintre ei se făceau că nu înțeleg, spuneau că în altă zi, cu mai mult calm, aveau să vorbească, acum erau foarte grăbiți, să nu închidă magazinul, dar cel mai rău dintre toți era cu bătrânii, naiba să-i ia, părea că o epidemie de surditate îi închisese pe toți într-o capsulă nesonorizată, iar când agentul, cu o ingenuitate dezarmantă, scria întrebarea pe o hârtie, neobrăzații spuneau ori că-și

spărseseră ochelarii, ori că nu înțelegeau scrisul, ori că, pur și simplu, nu știau să citească. Erau alți agenți, totuși, mai abili, care luaseră ideea infiltrării în serios, cu semnificația ei exactă, erau văzuți prin baruri, plăteau băuturi, împrumutau bani celor care jucau poker fără să aibă fonduri, se duceau deseori la manifestări sportive, în special la fotbal și la baschet, căci acestea sunt cele care agită mai mult tribunele, inițiau discuții cu vecinii, iar în cazul fotbalului, dacă egalitatea era din acelea fără goluri o numeau, o, îndrăzneală sublimă, cu subînțeles în glas, scor alb, ca să vadă ce iese. Și ceea ce ieșea era egal cu zero. Mai devreme sau mai târziu venea întotdeauna momentul întrebărilor. Vreți să-mi spuneți, vă rog, cu ce partid ați votat, Scuzați-mi curiozitatea, nu cumva ați votat în alb, și atunci se repetau răspunsurile deja cunoscute, când solo, când în cor, Eu, ce idee, Noi, ce fantezie, și imediat se aduceau motivațiile legale, cu toate articolele și alineatele lor, expuse cu o așa fluență încât părea că locuitorii orașului cu vârstă de vot trecuseră, cu toții, printr-un curs intensiv despre legile electorale, atât naționale, cât și străine.

Pe măsură ce treceau zilele, într-un mod la început aproape imperceptibil, începu să se observe că cuvântul alb, ca unul care ar fi devenit obscen sau care suna prost, înceta să mai fie folosit, că oamenii se serveau de ocolișuri sau perifraze ca să-l înlocuiască. Despre o foaie de hârtie albă, de exemplu, se spunea că era lipsită de culoare, un prosop care toată viața fusese alb deveni de culoarea laptelui, zăpada încetă să mai fie comparată cu o mantie albă, preschimbându-se în cea mai mare cădere bălană din ultimii douăzeci de ani, studenții terminară cu obiceiul de a spune că aveau o pată albă, pur și simplu mărturiseau

că nu știau nimic despre subiectul respectiv, dar cazul cel mai interesant dintre toate a fost dispariția subită a ghicitorii cu ajutorul căreia, timp de generații și generații, părinți, bunici, unchi și vecini presupuneau că stimulează capacitatea deductivă a copilașilor. E alb și-l face găina, iar asta s-a întâmplat pentru că oamenii, refuzând să pronunțe cuvântul, și-au dat seama că întrebarea era absolut prostească, de vreme ce găina, orice găină de orice rasă, nu va reuși niciodată, oricât s-ar strădui, să facă altceva decât ouă. Părea deci că înaltele destine politice promise ministrului de interne fuseseră retezate din născare, că soarta lui, după ce aproape atinsese soarele, avea să fie aceea de a se îneca în mod nefericit în helespont, dar o altă idee, bruscă precum fulgerul care luminează noaptea, îl făcu să se ridice din nou. Nu era totul pierdut. Dădu ordin să se întoarcă la baze agenții repartizați la munca de teren, îi concedie fără menajamente pe cei angajați pe termen, trase un perdaf cadrelor din poliția secretă și se apucă de treabă.

Era clar că orașul devenise un furnicar de mincinoși, că cei cinci sute care dețineau controlul minteau și ei de îngheța apele, dar între aceștia și tot restul exista o diferență, în timp ce unii erau încă liberi să intre și să iasă din casele lor și, sperioși, alunecoși ca niște anghile, apăreau și dispăreau, pentru ca mai târziu să reapară și din nou să dispară, cu ceilalți treaba mergea ca pe roate, era suficient să cobori în subsolurile ministerului, nu se aflau acolo toți cei cinci sute, n-ar fi încăput, erau distribuiți, în majoritatea lor, prin alte unități de investigații, dar cei cincizeci dintre ei menținuți sub observație permanentă trebuiau să fie mai mult decât suficienți pentru o primă abordare. Deși fiabilitatea aparatului fusese pusă la îndoială de

specialiștii școlii sceptice și câteva tribunale refuzaseră să admită ca probă rezultatele obținute în cursul cercetărilor, ministrul de interne avea speranța că din utilizarea aparatului putea să sară cel puțin o mică scânteie care să-l ajute să iasă din tunelul întunecos în care își vârâseră capul investigațiile. Era vorba, așa cum cu siguranță s-a înțeles deja, despre reintroducerea folosirii faimosului poligraf, cunoscut și ca detector de minciuni sau, în termeni mai științifici, aparat care servește pentru înregistrarea simultană a mai multor funcții psihologice și fiziologice sau, cu o descriere mai amănunțită, instrument înregistrator de fenomene fiziologice al căror grafic se obține electric pe o foaie de hârtie umedă impregnată cu iodură de potasiu și amidon. Conectat la aparat printr-un păienjeniș de fire, brasarde și ventuze, pacientul nu suferă, trebuie doar să spună adevărul, tot adevărul și numai adevărul și, acuma, să nu creadă, tocmai el, în aserțiunea universală care, de la începutul veacurilor ne tot asurzește urechile cu sloganul că voința poate tot, iată aici, ca să nu mergem mai departe, un exemplu care îl neagă flagrant, căci această uimitoare voință a ta, oricât te-ai încrede în ea, oricât de tenace s-a dovedit până astăzi, nu va putea să controleze crispările mușchilor tăi, să oprească transpirația deloc convenabilă, să împiedice tresărirea pleoapelor, să disciplineze respirația. La sfârșit îți vor spune că ai mințit, tu vei nega, vei jura că ai spus adevărul, tot adevărul și numai adevărul și poate că e adevărat, nu ai mințit, se întâmplă să fii o persoană emotivă, cu o voință puternică, da, dar ca un fel de stuf tremurător pe care cea mai slabă adiere îl face să freamăte, te vor lega din nou la aparat și atunci va fi mult mai rău, te vor întreba dacă ești viu, iar tu, bineînțeles, vei răspunde că da,

dar corpul tău va protesta, te va dezminți, tremurul bărbiei tale va spune că nu, că ești mort și poate, înaintea ta, corpul tău știe deja că te vor omorî. Nu e firesc ca așa ceva să se întâmple în subsolurile ministerului de interne, singura crimă a acestor oameni este că au votat în alb, n-ar avea importanță prea mare dacă ar fi fost doar cei care o făceau de obicei, dar au fost mulți, au fost prea mulți, au fost aproape toți, ce mai contează că este un drept al tău inalienabil dacă ți se spune că acest drept trebuie folosit în doze homeopatice, cu picătura, nu poți veni cu un urcior plin care dă pe afară de voturi albe, de aceea ți-a căzut toarta, ni se părea nouă că era ceva suspect cu toarta aceea, dacă ceea ce putea lua mult întotdeauna a fost satisfăcut cu a lua puțin, asta da, e o modestie demnă de toată lauda, pe tine ceea ce te-a făcut să pierzi a fost ambiția, credeai că aveai să urci până la astrul-rege și ai căzut de-a dreptul în dardanele, amintește-ți că i-am spus același lucru ministrului de interne, dar el aparține altei rase de oameni, masculii, virilii, cei plini de dârzenie, cei care nu-și pleacă grumazul, să vedem acum cum vei scăpa tu de vânătorul de minciuni, ce trăsături revelatoare ale marilor și micilor tale mizerii vei lăsa pe fâșia de hârtie impregnată cu iodură de potasiu și amidon, vezi, tu, care te credeai altfel, la asta poate fi redusă atât de trâmbițata demnitate a ființei umane, în cele din urmă e la fel ca o hârtie umezită.

Acuma, poligraful nu e un aparat dotat cu un disc care să meargă înapoi și înainte și să ne spună, conform situației, Individul a mințit, Individul nu a mințit, dacă era așa, nu era nimic mai ușor decât să fii judecător ca să condamni sau să achiți, comisariatele de poliție ar fi fost înlocuite cu departamente de psihologie mecanică

aplicată, avocații și-ar pierde clienții, notariatele și ar trage obloanele, tribunalele ar rămâne în seama muștelor până ce li s-ar găsi o altă întrebuințare. Un poligraf, era să spunem, nu poate merge nicăieri fără ajutor, are nevoie alături de el de un tehnician pregătit care să interpreteze liniile trasate pe hârtie, dar asta nu înseamnă că numitul tehnician este cunoscător al adevărului, el nu știe mai mult decât ceea ce se află în fața ochilor săi, că întrebarea pusă pacientului aflat sub observație a produs ceea ce am putea numi, în mod inovator, o reacție alergo-grafică sau, în cuvinte mai literare, dar nu mai puțin imaginative, desenul minciunii. Ceva, totuși, s-ar câștiga. Cel puțin ar fi posibil să se procedeze la o primă alegere, grâu de o parte, neghină de alta, și să fie redați libertății, vieții familiale, descongestionând sediile instituțiilor, acei indivizi, în sfârșit reabilitați, care, fără ca aparatul să-i dezmintă, au răspuns Nu la întrebarea Ați votat în alb. În ceea ce-i privește pe ceilalți, cei care purtau pe conștiință vina infracțiunilor electorale, nu le-ar servi la nimic eventuale rezerve mentale de tip iezuit sau introspecții spiritualiste de tip zen, poligraful, implacabil, insensibil, ar denunța instantaneu falsitatea, fiind același lucru dacă ar nega că au votat în alb sau dacă ar afirma că au votat cu partidul cutare sau cutare. Se poate, în împrejurări favorabile, să supraviețuiești unei minciuni, dar nu și a doua oară. Totuși, pentru orice eventualitate, ministrul de interne dăduse ordin ca, oricare ar fi fost rezultatul investigațiilor, nimeni să nu fie pus în libertate deocamdată. Lasă-i acolo, nu se știe niciodată până unde poate ajunge viclenia omenească, spuse el. Și avea dreptate, afurisitul. După zeci și zeci de metri de hârtie cu diagrame, mâzgălită, pe care fuseseră înregistrate tremurăturile sufletelor

indivizilor observați, după întrebări și răspunsuri repetate de sute de ori, mereu aceleași, mereu la fel, un agent de la serviciul secret, băiat încă tânăr, puțin experimentat în ale ispitelor, căzu, cu inocența unui miel nou-născut, în capcana provocării lansate de o femeie tânără și frumoasă, care tocmai fusese supusă testului cu poligraful și fusese categorisită de el drept prefăcută și falsă. Aparatul acesta nu știe ce face, spuse respectiva mata-hari. De ce nu știe ce face, întrebă agentul, uitând că dialogul nu făcea parte din treaba cu care fusese însărcinat. Pentru că în această situație, cu toată lumea suspectată, ar ajunge să se pronunțe cuvântul Alb, fără nimic altceva, fără nici o intenție de a afla dacă persoana a votat sau nu, ca să-i provoace reacții negative, tresăriri, neliniști, chiar dacă cel testat ar fi cea mai perfectă și cea mai pură personificare a inocenței. Nu cred, nu pot fi de acord, răspunse agentul, sigur de el, cineva cu conștiința împăcată nu va spune nici mai mult, nici mai puțin decât adevărul și prin urmare va trece fără probleme testul poligrafului. Nu suntem roboți, nici pietre vorbitoare, domnule agent, spuse femeia, în orice adevăr omenesc există ceva neliniștitor, ceva îngrijorător, noi suntem, și nu mă refer doar la fragilitatea vieții, suntem o flacără mică și tremurătoare care, în fiecare clipă amenință să se stingă și ne e teamă, mai presus de orice ne e teamă. Vă înșelați, mie nu-mi este, am fost antrenat pentru a-mi domina teama în orice împrejurare și, în afară de asta, de felul meu, nu sunt un fricos, nici când eram mic nu eram, replică agentul. Dacă-i așa, de ce nu încercăm, propuse femeia, conectați-vă la aparat și eu pun întrebările. Sunteți nebună, sunt un agent al autorității, suspectul sunteți dumneavoastră, nu eu. Tot e adevărat că vă e frică. V-am spus că nu,

Atunci conectați-vă la aparat și arătați-mi bărbăția și adevărul dumneavoastră. Agentul se uită la femeie, care zâmbea, se uită la tehnician, care se străduia să-și ascundă zâmbetul, și spuse, Foarte bine, o dată e doar o dată, consimt să mă supun experienței. Tehnicianul legă firele, strânse brasardele, aplică ventuzele, E gata să începă, când doriți. Femeia inspiră adânc, reținu aerul în plămâni timp de trei secunde și slobozi brusc cuvântul, Alb. Nu ajungea să fie o întrebare, nu era mai mult decât o exclamație, dar acele se mișcară, trasară linii pe hârtie. În pauza care a urmat acele nu s-au oprit complet, au continuat să vibreze, să facă mici trăsături, ca și cum ar fi fost ondulații provocate de o piatră aruncată în apă. Femeia se uita la ele, nu la bărbatul legat, și apoi, da, întorcându-și ochii spre el, întrebă pe un ton suav, aproape blând, Spuneți-mi, vă rog, ați votat în alb, Nu, n-am votat în alb, niciodată în viața mea nu voi vota în alb, răspunse cu vehemență bărbatul. Mișcările acelor au fost rapide, precipitate, violente. Altă pauză. Ei, întrebă agentul. Tehnicianul întârzia să răspundă, agentul insistă, Ei, ce spune aparatul, Aparatul spune că ați mințit, răspunse derutat tehnicianul, E imposibil, strigă agentul, eu am spus adevărul, n-am votat în alb, sunt un specialist al serviciului secret, un patriot care apară interesele națiunii, aparatul trebuie să fie defect, Nu vă osteniți, nu vă justificați, spuse femeia, cred că ați spus adevărul, că n-ați votat în alb și nici nu veți vota, dar vă amintesc că nu despre asta era vorba, eu am vrut doar să vă demonstrez, și am reușit, că nu ne putem încrede prea mult în corpul nostru, Vina a fost numai a dumneavoastră, m-ați intimidat, Sigur, vina a fost a mea, vina a fost a evei ispititoare, dar pe noi nimeni nu a venit să ne întrebe dacă

ne simțim intimidați când ne vedem legați la acest mic aparat. Ceea ce vă intimidează este vina. Poate, dar atunci duceți-vă și spuneți-i șefului dumneavoastră de ce, dacă erați nevinovat de răutățile noastre, v-ați purtat ca un vinovat. Nu am nimic de spus șefului meu, ceea ce s-a petrecut aici este ca și cum nu s-ar fi petrecut niciodată, răspunse agentul. Apoi, adresându-se tehnicianului, Dați-mi hârtia asta, și știți bine, tăcere absolută dacă nu vreți să regretați că v-ați născut. Da, domnule, fiți liniștit, nu voi deschide gura. Nici eu nu voi spune nimic, adăugă femeia, dar cel puțin explicați-i ministrului că șiretlicurile n-au servit la nimic, că noi toți vom continua să mințim când vom spune adevărul, că vom continua să spunem adevărul când vom minți, la fel ca el, la fel ca dumneavoastră, acum imaginați-vă că eu v-am întrebat dacă voiați să vă culcați cu mine, ce ați răspunde, ce ar spune aparatul.

Fraza predilectă a ministrului apărării, O torpilă de adâncime lansată împotriva sistemului, parțial inspirată din experiența de neuitat a unei istorice plimbări submarine de o jumătate de oră în ape blânde, începu să capete forță și să atragă atenția când planurile ministrului de interne, deși obținuse unele mici succese, însă fără vreo semnificație apreciabilă în ansamblul situației, se dovediseră lipsite de puterea de a ajunge la ceea ce era fundamental, adică, să-i convingă pe locuitorii orașului, sau, cu mai multă precizie nominativă, pe degenerații, pe delincvenții, pe subversivii care votaseră în alb, să-și recunoască greșelile și să implore mila și, în același timp, penitența unui nou act electoral, unde, la momentul stabilit, ar sări în masă să spele păcatele unei devieri pe care să jure că nu aveau s-o repete. Devenise evident pentru tot guvernul, cu excepția miniștrilor justiției și al culturii, oarecum șovăitori, necesitatea urgentă de a mai strânge un pic șurubul, cu atât mai mult cu cât declararea stării excepționale, de la care se spera atât, nu produsese nici un efect perceptibil în sensul dorit, pentru că, întrucât cetățenii acestei țări nu aveau obiceiul sănătos de a cere îndeplinirea regulată a drepturilor conferite de constituție, era logic, era chiar firesc să nu fi ajuns să-și dea seama că acestea le fuseseră suspendate. Devenea necesară, prin urmare, impunerea unei stări de asediu serioase, care să nu fie doar de ochii lumii, cu stingere obligatorie, închiderea sălilor de spectacol, patrularea intensivă de forțe

militare pe străzi, interzicerea grupurilor mai mari de cinci persoane, interzicerea absolută a intrărilor și ieșirilor din oraș, procedându-se simultan la ridicarea măsurilor restrictive, deși mult mai puțin riguroase, încă în vigoare în restul țării, cu scopul ca diferența de tratament, fiind ostentativă, să facă mai apăsătoare și explicită umilința cu care se pedepsea capitala. Ceea ce vrem să le spunem, declară ministrul apărării, doar-doar vor pricepe o dată pentru totdeauna, este că nu sunt demni de încredere și trebuie tratați ca atare. Ministrului de interne, forțat să mascheze sub orice formă eșecurile serviciilor sale secrete, îi păru bună declararea imediată a stării de asediu și, ca să arate că mai avea câteva cărți în mână și nu se retrăsese din joc, informă consiliul că, după o investigație exhaustivă, în colaborare intimă cu interpolul, se ajunsese la concluzia că mișcarea anarhistă internațională. Dacă există și pentru altceva decât pentru a scrie nostimade pe pereți, se opri o clipă în așteptarea râsetelor condescendente ale colegilor, după care, satisfăcut de ele și de el însuși, încheie fraza, Nu a avut nici un fel de participare la boicotarea actului electoral a cărei victimă am fost și că, prin urmare, este vorba doar de o chestiune internă, Cu scuze pentru observație, spuse ministrul afacerilor externe, acest adverb, doar, nu mi se pare din cele mai adecvate și trebuie chiar să amintesc acestui consiliu că nu sunt puține statele care și-au manifestat față de mine îngrijorarea că fenomenul petrecut aici ar putea să traverseze granițele și să se răspândească precum o nouă pestă neagră, Albă, asta e albă, corectă cu un zâmbet împăciuitor șeful guvernului, Și atunci, da, reluă ministrul afacerilor externe, atunci vom putea să vorbim, și o să fie mult mai potrivit, de torpile de adâncime

împotriva stabilității sistemului democratic, nu pur și simplu, nu doar într-o țară, în această țară, ci pe toată planeta. Ministrul de interne simțea că îi scapă rolul de figură principală la care ultimele întâmplări îl înălțaseră și, ca să nu i fugă complet pământul de sub picioare, după ce a mulțumit și a recunoscut cu imparțială gentilețe justețea comentariilor ministrului afacerilor externe, vru să arate că și el era capabil de cele mai extreme subtilități de interpretare semiologice. Este interesant de observat, spuse el, cum semnificația cuvintelor se modifică fără să ne dăm seama, cum le utilizăm de atâtea ori ca să spunem exact contrariul a ceea ce exprimau mainte și pe care, într-un anumit mod, ca un ecou care se pierde încet-încet, continuă încă să-l exprime. Acesta este unul dintre efectele procesului semantic, spuse din fundul sălii ministrul culturii. Și asta ce are de-a face cu voturile în alb, întrebă ministrul afacerilor externe. Cu voturile în alb, nimic, dar cu starea de asediu, totul, corectă triumfător ministrul de interne. Nu înțeleg, spuse ministrul apărării. E foarte simplu. O fi simplu tot ceea ce vreți dumneavoastră, dar nu înțeleg. Să vedem, să vedem, ce înseamnă cuvântul asediu, știu că întrebarea e retorică, nu e nevoie să răspundeți, cu toții știm că asediu înseamnă încercuire, nu-i așa. Așa cum până azi doi și cu doi au tot făcut patru. Ei bine, când declarăm starea de asediu e ca și cum am spune că orașul capitală a țării este asediat, încercuit de un inamic, când adevărul este că acest inamic, fie-mi permis să-l numesc așa, nu se află afară, ci înăuntru. Miniștrii se uitară unii la alții, șeful guvernului făcu o figură de om nelămurit și se apucă să umble prin niște hârtii. Dar ministrul apărării avea să triumfe în bătălia semasiologică. Există un alt mod de a

vedea lucrurile. Care. Că locuitorii capitalei, când au dezlănțuit rebeliunea, presupun că nu exagerez dând numele de rebeliune la ceea ce se întâmplă, exact pentru asta au fost asediați, sau încercuiți, alegeți termenul care vă place mai mult, mie îmi este total indiferent. Cer permisiunea să amintesc stimatului nostru coleg și consiliului, spuse ministrul justiției, că cetățenii care au hotărât să voteze în alb n-au făcut decât să-și exercite un drept pe care legea li-l recunoaște în mod explicit, prin urmare, a vorbi de rebeliune într-un caz ca acesta, pe lângă că este, așa cum îmi imaginez, o gravă incorectitudine semantică, sper să mă scuzați pentru faptul că intru pe un teren în care nu sunt competent, este și, din punct de vedere legal, complet neavenit. Drepturile nu sunt abstracții, răspunse sec ministrul apărării, drepturile se merită sau nu se merită, iar ei nu le-au meritat, restul sunt vorbe goale. Aveți perfectă dreptate, spuse ministrul culturii, într-adevăr, drepturile nu sunt abstracții, există chiar și atunci când nu sunt respectate. Ei, ei, filozofii. Aveți ceva împotriva filozofiei, domnule ministru al apărării. Singurele filozofii care mă interesează sunt cele militare, și chiar și acestea cu condiția să ne conducă la victorie, eu, stimați domni, sunt un pragmatic de cazarmă, vă place sau nu, eu spun lucrurilor pe nume, dar, dacă tot suntem aici, ca să nu vă uitați la mine ca la un inferior în ale inteligenței, v-aș fi recunoscător dacă mi-ați explica, dacă nu e vorba să se demonstreze că un cerc poate fi transformat într-un pătrat cu aria echivalentă, cum se face că un drept nerespectat poate să existe. Foarte simplu, domnule ministru al apărării, acest drept există în mod potențial în datoria de a fi respectat și îndeplinit. Cu predici civice, cu demagogii din acestea, o spun fără intenția de a jigni,

nu ajungem nicăieri, stare de asediu peste ei și vom vedea dacă îi doare sau nu. Doar dacă glonțul nu va ieși pe partea cealaltă, spuse ministrul justiției. Nu văd cum. Deocamdată nici eu, dar va fi doar o chestiune de așteptare, nimeni n-a îndrăznit să conceapă că vreodată, în vreun loc din lume, s-ar fi putut întâmpla ceea ce s-a întâmplat în țara noastră și iată că s-a întâmplat, ca un nod orb care nu se lasă dezlegat, ne-am adunat în jurul acestei mese ca să luăm niște hotărâri, căci, deși propunerile prezentate aici ca o soluție sigură pentru criză până acum n-au reușit să rezolve nimic, în curând, să sperăm, vom cunoaște reacția oamenilor la starea de asediu. Nu pot să tac după ce am auzit asta, izbucni ministrul de interne, măsurile pe care le-am luat au fost unanim aprobate de acest consiliu și, din câte îmi amintesc, nici unul dintre cei prezenți n-a adus în dezbatere propuneri diferite sau mai bune, sarcina catastrofei, da, o numesc catastrofă și o numesc sarcină, chiar dacă unora dintre domnii miniștri li se pare o exagerare a mea și o demonstrează prin acest aer vag de ironică suficiență, sarcina catastrofei, o spun din nou, au purtat-o, în primul rând, așa cum e normal, excelența sa șeful statului și domnul prim-ministru, iar după aceea, cu responsabilitățile inerente funcțiilor pe care le ocupăm, ministrul apărării și eu însumi, în ceea ce-i privește pe ceilalți, și mă refer în particular la domnul ministru al justiției și la domnul ministru al culturii, dacă în anumite momente au avut bunătatea să ne lumineze cu lumina lor, nu mi-am dat eu seama de vreo idee care să merite să fie luată în considerare pentru mai mult timp decât cel necesar pentru a o asculta. Lumina cu care, conform spuselor dumneavoastră, oi fi luminat vreodată cu bunătate acest consiliu, nu era o

lumină a mea, era cea a legii, nimic altceva decât lumina legii, răspunse ministrul justiției. Iar în ceea ce privește umila mea persoană și partea care îmi revine în această generoasă distribuire de trageri de urechi, spuse ministrul culturii, având în vedere mizeria de buget pe care mi-o dați, nu mi se poate cere mai mult. Acum înțeleg mai bine de ce-ul acestei înclinații a dumneavoastră către anarhism, mitralie ministrul de interne, mai devreme sau mai târziu întotdeauna sfârșiți prin a debita nostimade.

Prim-ministrul ajunsese la sfârșitul hârtiilor sale. Clincăni ușor cu pixul în paharul de apă, cerând atenție și liniște și spuse, N-am vrut să întrerup interesanta dumneavoastră dezbatere, din care, deși probabil v-am părut cam distrat, cred că am învățat destule, întrucât, așa cum trebuie să știm din experiență, nimic nu e mai potrivit decât o discuție zdravănă pentru a descărca tensiunea acumulată, în special într-o situație cu caracteristicile pe care aceasta nu încetează să le demonstreze, dându-ne seama că e necesar să facem ceva și neîntrezărind ce anume. Făcu o pauză în discurs, simulă consultarea unor note și continuă, Prin urmare, acum că sunteți calmi, destinși, cu spiritele mai puțin inflamate, putem, în sfârșit, să aprobăm propunerea domnului ministru al apărării, adică, declararea stării de asediu pe o perioadă nedeterminată și cu efecte imediate începând din momentul în care devine publică. Se auzi un murmur de asentiment mai mult sau mai puțin general, deși cu variante de ton a cărui sursă nu a putut fi identificată, cu toate că ministrul apărării își plimbase privirea într-o excursie panoramică rapidă pentru a surprinde orice discrepanță sau vreun entuziasm diminuat. Prim-ministrul continuă, Din nefericire, experiența ne-a învățat că până și cele mai perfecte

ul finisate idei pot eșua când vine momentul executării lor, fie din cauza unor ezitări de ultim moment, fie din cauza unei nepotriviri între ceea ce se spera și ceea ce s-a obținut efectiv, fie pentru că s-a scăpat din mână situația într-un moment critic, fie din cauza unei serii de o mie de alte motive posibile pe care nu merită să stăm să le examinăm în amănunt acum, nici n-am avea timp să le analizăm, pentru toate aceste motive e bine să ai întotdeauna pregătită și gata de a fi aplicată o idee înlocuitoare sau complementară celei anterioare, care să împiedice, cum s-ar putea întâmpla în acest caz, apariția unui vid de putere, o altă expresie, aceasta mai de temut, este puterea străzii, cu consecințe dezastruoase. Obișnuiți cu retorica prim-ministrului, de tipul trei pași mainte, doi înapoi sau, cum se spune mai popular, de tipul te-faci-că-mergi-dar-nu-mergi, miniștrii așteptau cu răbdare ultimul cuvânt, cel din urmă, final, acela care avea să explice totul. Nu se întâmplă așa de data asta. Prim-ministrul își mmuie din nou buzele, și le șterse cu o batistă albă pe care o scoase dintr-un buzunar interior al sacoului, păru că avea să-și consulte notițele, dar le lăsă deoparte în ultimul moment și spuse, Dacă rezultatele stării de asediu se vor dovedi sub așteptări, adică, dacă veți fi incapabili să-i readuceți pe cetățeni la normalitatea democratică, la uzul echilibrat, înțelept al unei legi electorale care, din cauza unei imprudente neatenții a legiuitorilor, a lăsat ușa deschisă pentru ceea ce, fără teamă sau paradox, ar fi legitim să se clasifice ca un uz legal abuziv, atunci acest consiliu este informat de pe acum că prim-ministrul prevede aplicarea unei alte măsuri care, pe lângă întărirea, în planul psihologic, a acesteia pe care tocmai am luat-o, mă refer, evident, la declararea stării de asediu, ar putea, sunt convins de

asta, să reechilibreze numai prin ea însăși acul destabilizat al balanței politice a țării noastre și să termine o dată pentru totdeauna cu coșmarul în care ne aflăm cufundați. Din nou pauză, din nou înmuierea buzelor, din nou trecerea batistei peste gură și continuă. S-ar putea pune întrebarea de ce, dacă așa stau lucrurile, nu o aplicăm imediat, în loc să pierdem timp cu implantarea unei stări de asediu despre care știm dinainte că va îngreuna serios, sub toate aspectele, viața populației capitalei, atât a celor vinovați, cât și a celor nevinovați, fără îndoială chestiunea are ceva pertinent, cu toate acestea există factori importanți pe care nu putem să nu-i luăm în seamă, unii de natură pur logistică, alții nu, cel principal rezidând în efectul, pe care, fără nici o exagerare, l-am numi traumatic, și care ar rezulta din introducerea subită a acestei măsuri extreme, de aceea cred că trebuie să optăm pentru o succesiune graduală de acțiuni, starea de asediu fiind prima dintre ele. Șeful guvernului umblă din nou prin hârtii, dar nu se atinse de paharul cu apă. Deși vă înțeleg curiozitatea, spuse el, nu voi mai adăuga nimic despre acest subiect, în afară de informația că am fost primit azi de dimineață în audiență de excelența sa președintele republicii, i-am expus ideea mea și am primit de la el sprijin total și necondiționat. La timpul cuvenit veți afla și restul. Acum, înainte de a încheia această ședință productivă, îi rog pe toți domnii miniștri și în special pe cel al apărării și pe cel de interne, pe ai căror umeri va apăsa complexitatea acțiunilor destinate să impună și să aducă la îndeplinire declararea stării de asediu, să pună cea mai mare sârguință și cea mai mare energie în acest deziderat. Forțelor militare și forțelor polițienești, fie acționând în cadrul ariilor lor specifice de competență, fie

în operațiuni comune, și acordând întotdeauna un riguros respect reciproc, evitând conflicte de precedență care nu ar face decât să prejudicieze scopurile avute în vedere, le revine sarcina patriotică de a readuce la stână turma rătăcită, dacă îmi permiteți să utilizez această expresie atât de dragă strămoșilor noștri și atât de adânc înrădăcinată în tradițiile noastre pastorale. Și, amintiți-vă, trebuie să faceți totul pentru ca aceia care, deocamdată, încă nu sunt decât adversarii noștri, să nu se transforme în inamici ai patriei. Dumnezeu să vă însoțească și să vă călăuzească în misiunea dumneavoastră sfântă pentru ca soarele concordiei să lumineze din nou conștiințele și pacea să restituie conviețuirii concetățenilor noștri armonia pierdută.

La aceeași oră la care prim-ministrul apărea la televiziune anunțând stabilirea stării de asediu, invocând rațiuni de siguranță națională rezultate din instabilitatea politică și socială survenită, consecință, la rândul ei, a acțiunii unor grupuri subversive organizate care, în mod repetat, puseseră piedici în calea exprimării electorale populare, unități ale infanteriei și ale poliției militarizate, sprijinite de tancuri și alte mașini de luptă, se instalau pe poziții la toate intrările capitalei și ocupau stațiile de cale ferată. Aeroportul principal, la vreo douăzeci și cinci de kilometri la nord de oraș, se afla în afara ariei de control a armatei și, prin urmare, avea să continue să funcționeze fără alte restricții decât cele prevăzute în cazuri de alertă galbenă, ceea ce însemna că turiștii puteau continua să aterizeze și să decoleze, dar călătoriile cetățenilor țării, deși nu total interzise, erau în mod ferm nerecomandate, cu excepția unor situații speciale, analizate caz cu caz. Imaginile operațiunilor militare, cu forța inegalabilă a transmisiunii în direct, cum spunea

reporterul, invadară casele locuitorilor dezorientați ai capitalei. Ele însemnau ofițeri care dădeau ordine, însemnau sergenți care răcneau ca să determine îndeplinirea lor, însemnau soldați care instalau bariere și însemnau ambulanțe, unități de transmisiuni, reflectoare luminând șoseaua până la prima curbă, valuri de soldați sărind din camioane și ocupând poziții, înarmați până în dinți și echipați atât pentru o dură bătălie imediată, cât și pentru o lungă campanie de uzură. Familiile ai căror membri își aveau locurile de muncă sau studiau în capitală nu făceau decât să clatine din cap în fața demonstrației războinice și să murmure, Sunt nebuni, dar celelalte, cele care în fiecare dimineață trimiteau un tată sau un fiu la fabrica amplasată în oricare din poligoanele industriale care înconjurau orașul și care în fiecare seară îi așteptau să se întoarcă, acestea se întrebau cum și din ce aveau să trăiască de acum încolo, dacă nu era permis să se iasă și nici să se intre nu se putea. Poate că vor elibera permise de liberă trecere pentru cei care lucrează în afara periferiei, spuse un bătrân pensionat de atâția ani, că încă folosea limbajul din vremea războaielor franco-prusace sau altele petrecute la fel de demult. Totuși, nu era complet în afara realității bătrânul înțelept, dovadă că imediat în ziua următoare asociațiile de întreprinzători se grăbiră să aducă la cunoștința guvernului neliniștile lor întemeiate, Deși sprijinim fără rezerve și cu un simț patriotic în afara oricăror îndoieli energicele măsuri luate de guvern, spuneam, ca un imperativ al salvării naționale care, în sfârșit, vine să se opună activității nocive a unor subversivități prost mascate, ne permitem, totuși, și cu maxim respect, să solicităm instanțelor competente eliberarea urgentă de permise de liberă trecere pentru angajații și muncitorii

noștri, cu riscul, dacă o astfel de măsură nu va fi pusă în practică într-un timp scurt, așa cum se dorește, unor grave și ireversibile prejudicii pentru activitățile industriale și comerciale pe care le desfășurăm, cu inevitabilele daune pentru economia națională în ansamblul ei care decurg de aici. În după-amiaza aceleiași zile, un comunicat comun al ministerelor apărării, de interne și al economiei a venit să precizeze, cu toate că exprima înțelegerea și simpatia guvernului național față de îngrijorarea legitimă a patronatului, că o eventuală distribuire a permiselor de liberă trecere solicitate n-ar putea fi efectuată niciodată cu amplitudinea dorită de întreprinderi, pentru că o astfel de liberalitate din partea guvernului ar periclita în mod inevitabil soliditatea și eficiența dispozitivelor militare însărcinate cu supravegherea noii frontiere care înconjura capitala. Cu toate acestea, ca o mostră a deschiderii și dispoziției sale de a preveni cele mai rele inconveniente, guvernul admitea posibilitatea de a elibera acele documente pentru administratorii și cadrele tehnice care aveau să fie declarate indispensabile funcționării normale a întreprinderilor, acestea asumându-și, însă, întreaga responsabilitate, inclusiv din punct de vedere penal, pentru acțiunile, din interiorul și din afara orașului, ale persoanelor selecționate să beneficieze de privilegiu. În orice caz, acele persoane, în cazul în care planul avea să fie aprobat, trebuiau să se adune în fiecare dimineață a zilelor lucrătoare în locuri ce urmau să fie desemnate, pentru ca de acolo, în autobuze escortate de poliție, să fie transportate la diversele intrări ale orașului, de unde, la rândul lor, alte autobuze aveau să le ducă la sediile fabricilor sau ale serviciilor unde lucrau și de unde, la sfârșitul zilei, trebuiau să se întoarcă. Toate cheltuielile rezultate din aceste

operații, de la închirierea autobuzelor până la remunerația datorată poliției pentru serviciile de escortare, aveau să fie suportate integral de întreprinderi, deși cu mare probabilitate de a fi deduse din impozite, hotărâre care avea să fie luată la timpul potrivit, după un studiu de viabilitate care intra în sarcina ministerului de finanțe. Se poate imagina că reclamațiile nu s-au oprit aici. Este un dat elementar al experienței că oamenii nu trăiesc fără să mănânce și să bea, oricum carnea venea din afară, cum peștele venea din afară, cum din afară veneau legumele, cum din afară, în fine, venea totul, și cum ceea ce acest oraș, el singur, producea sau putea să depoziteze nu ajungea să supraviețuiască nici o săptămână, ar trebui să se pună în funcțiune sisteme de aprovizionare mai mult sau mai puțin asemănătoare cu cele care asigurau întreprinderilor tehnicienii și administratorii, dar mult mai complexe, dat fiind caracterul perisabil al anumitor produse. Fără a uita spitalele și farmaciile, kilometrii de bandaje, munții de vată, tonele de comprimate, hectolitrii de medicamente injectabile, grosii de prezervative. Și trebuie avută în vedere și benzina și motorina, să fie transportate la benzinării, în afară de cazul în care cuiva din guvern i-ar veni și ideea machiavelică de a-i pedepsi de două ori pe locuitorii capitalei, obligându-i să meargă *per pedes*. La capătul câtorva zile guvernul înțelesese că o stare de asediu nu e o joacă, mai ales dacă nu există cu adevărat intenția de a-i omorî prin înfometare pe cei asediați, așa cum se practica în trecutul îndepărtat, că o stare de asediu nu e ceva care să se improvizeze așa de la un moment la altul, că trebuie să se știe foarte bine unde se dorește să se ajungă și cum, să se măsoare consecințele, să se ia în considerare reacțiile, să se cântărească inconvenientele,

să se calculeze câștigurile și pierderile, fie și numai pentru a evita excesul de muncă cu care s-au confruntat, de la o zi la alta, ministerele, năpădite de o inundație de nestăvilit de proteste, reclamații și cereri de lămurire, aproape întotdeauna fără să știe care era răspunsul cel mai bun pentru fiecare caz, întrucât instrucțiunile venite de sus nu făcuseră decât să stabilească principiile generale ale stării de asediu, cu un total dispreț față de mărunțișurile birocratice ale amănuntelor de executare, pe aici pătrunzând, invariabil, haosul. Un aspect interesant al situației, pe care vâna satirică și coasta de pungași a celor mai băscălioși din capitală nu puteau să-l lase să le scape, era împrejurarea că guvernul, fiind *de facto* și *de jure* asediatorul, era în același timp un asediat, nu numai pentru că sălile și anticamerele sale, cabinetele și coridoarele, birourile și arhivele, fișierele și ștampilele erau situate în miezul orașului și, într-un fel, îl constituiau în mod organic, dar și pentru că unii dintre membrii săi, cel puțin trei miniștri, câțiva secretari și subsecretari, precum și vreo doi directori generali, locuiau în împrejurimi, asta ca să nu mai vorbim de acei funcționari care în fiecare dimineață și în fiecare seară, într-un sens și în celălalt, erau nevoiți să folosească trenul, metroul sau autobuzul dacă nu dispuneau de transport propriu sau nu voiau să se supună dificultăților traficului urban. Întâmplările, care nu întotdeauna erau povestite doar pe șoptite, exploatau cunoscuta temă a vânătorului vânat, dusul-după-lână-și-întors-tuns, dar nu se mulțumeau cu aceste inocențe puerile, cu acest umor de grădiniță de *belle époque*, mai creau și variante de caleidoscop, unele dintre ele radical obscene și, în lumina celui mai elementar bun-gust, condamnabil de scatologice. Din nenorocire, și prin

aceasta se demonstrau încă o dată bătaia scurtă și debilitatea structurală a sarcasmelor, zeflemelelor, batjocurilor, ridiculizărilor, glumelor proaste, anecdotelor și a altor nostimade cu care se încearcă să se rănească un guvern, nici starea de asediu nu se ridica, nici problemele de aprovizionare nu se rezolvau.

Zilele trecură, dificultățile mergeau în crescendo continuu, se agravau și se înmulțeau, răsăreau sub picioare ca ciupercile după ploaie, dar fermitatea morală a populației nu părea înclinată să se plece, nici să renunțe la ceea ce considerase just și exprimase prin vot, simplul drept de a nu urma nici o opinie stabilită prin consens. Unii observatori, în general corespondenți ai mijloacelor de comunicare străine trimiși în grabă pentru a acoperi evenimentul, așa se spune în argoul profesiei, și, prin urmare, cu puține menajamente pentru idiosincraziile locale, comentară cu nedumerire absența totală a conflictelor între oameni, deși s-au constatat, și imediat au fost dovedite ca atare, acțiuni ale unor agenți provocatori care încercau să creeze situații de instabilitate, astfel încât să poată să justifice, în ochii numitei comunități internaționale, saltul care până acum nu fusese făcut, adică, trecerea de la o stare de asediu la o stare de război. Unul dintre comentatori își duse dorința sa de originalitate până la punctul de a interpreta fenomenul ca un caz unic, nemaivăzut în istorie, de unanimitate ideologică, ceea ce, dacă ar fi adevărat, ar face din populația capitalei un caz extrem de interesant de monstruozitate politică, demn de studiat. Ideea era, din oricare unghi ai fi privit-o, o prostie desăvârșită, nu avea nimic de-a face cu realitatea, aici, ca în oricare alt loc de pe planetă, oamenii sunt diferiți unii de alții, gândesc diferit, nu sunt toți săraci, nici nu sunt

toți bogați și, în ceea ce-i privește pe cei care se descurcă, unii o fac mai bine, alții mai puțin bine. Singura chestiune în privința căreia, fără să fi avut nevoie de o dezbatere prealabilă, au fost de acord o cunoaștem deja, prin urmare nu are rost să batem apa în piuă. Cu toate acestea, e firească dorința de a ști și întrebarea a fost pusă de multe ori, fie de jurnaliști străini, fie de autohtoni, din ce motive neobișnuite nu se produseseră până acum incidente, altercații, tulburări, scene de bătaie sau ceva mai rău între cei care votaseră în alb și ceilalți. Chestiunea dovedește din plin cât de importante sunt unele cunoștințe elementare de aritmetică pentru exercitarea riguroasă a profesiunii de jurnalist, ar fi de ajuns ca aceștia să-și fi amintit că oamenii care votaseră în alb reprezentau optzeci și trei la sută din populația capitalei, iar ceilalți, însumați cu toții, nu depășeau șaptesprezece la sută, și ar mai trebui să nu se uite nici discutata teză a partidului de stânga, conform căreia votul în alb și al său propriu, vorbind prin intermediul unei metafore, sunt unghie și carne, și că, dacă alegătorii p.d.s., concluzia asta este opera noastră, nu au votat toți în alb, deși este evident că mulți au făcut-o la repetarea scrutinului, a fost pur și simplu pentru că le-a lipsit cuvântul de ordine. Nimeni n-ar crede dacă le-am spune că șaptesprezece s-au apucat să înfrunte optzeci și trei, vremea bătăliilor câștigate cu ajutorul lui dumnezeu a trecut. O altă curiozitate firească ar fi dorința de a ști ce li s-a întâmplat celor cinci sute de persoane arestate din rândurile de votanți de spionii ministerului de interne, aceia care au suferit după aceea interogatorii chinuitoare și au trebuit să îndure supliciul de a-și vedea secretele lor cele mai intime invadate de detectorul de minciuni și, de asemenea, a doua

curiozitate, ce-or face agenții specializați ai serviciilor secrete și ajutoarele lor cu grade inferioare. Despre primul punct, nu mai avem decât nelămuriri și nici o posibilitate de a le clarifica. Unii spun că cei cinci sute de arestați continuă, conform cunoscutului eufemism al poliției, să colaboreze cu autoritățile în vederea clarificării faptelor, alții afirmă că sunt puși în libertate, deși puțini câte puțini, ca să nu sară prea mult în ochi, însă cei mai sceptici admit versiunea conform căreia i-au dus pe toți afară din oraș, că se află într-un loc necunoscut și că interogatoriile, cu toate rezultatele nule obținute până acum, continuă. Cum să știi cine are dreptate. În ce privește cel de-al doilea punct, acela despre ce or face agenții serviciilor secrete, aici avem certitudini din belșug. La fel ca alți muncitori onorabili și demni, pleacă în fiecare dimineață din casele lor, străbat orașul de la un capăt la altul, în căutare de indicii și, când li se pare că peștele e gata să muște, încearcă o tactică nouă, care constă în a renunța la ocolișuri și a-l întreba pe neașteptate pe cel care ascultă, Să vorbim deschis, ca niște prieteni, eu am votat în alb, și dumneavoastră. La început, cei interpelați se limitau să dea răspunsurile deja cunoscute, că nimeni nu poate fi obligat să-și dezvăluie votul, că nimeni nu poate fi întrebat despre el de vreo autoritate, iar dacă vreodată vreunuia dintre ei i-a venit în minte ideea bună de a-i cere curiosului impertinent să spună cine este, să declare pe loc și în numele cărei puteri și autorități pusese întrebarea, atunci au asistat la spectacolul, adevărat regal, de a vedea un agent al serviciilor secrete pus în încurcătură și retrăgându-se cu coada între picioare, pentru că, bineînțeles, nimeni nu-și închipuie că el ar fi îndrăznit să-și deschidă portmoneul ca să arate legitimația care, cu fotografie,

cu timbru sec și cu dunga în culorile drapelului, îl acredita ca atare. Dar asta, așa cum am spus, a fost la început. La un moment dat, începu să circule opinia generală că cea mai bună atitudine, în situații ca aceasta, ar fi să nu li se răspundă celor care întreabă, să li se întoarcă spatele pur și simplu sau, în cazuri extreme de insistență, să li se spună tare și răspicat, Nu mă sâcâiți, dacă nu se prefera, și mai simplu, și cu mai multă eficiență, să fie trimiși la naiba. Firește, comunicatele de serviciu predate de agenții poliției secrete superiorilor lor camuflau aceste afronturi, escamotau aceste vicisitudini, mulțumindu-se să insiste asupra încăpățânatei și sistematicei lipse de spirit de colaborare, de care sectorul populațional suspect continua să dea dovadă. S-ar putea crede că această ordine a lucrurilor ajunsese la un punct întru totul asemănător aceluia în care doi luptători dotați cu puteri egale, unul împingând dintr-o parte, celălalt împingând din cealaltă, dacă era sigur că nu se clinteau din loc, nici nu reușeau să avanseze măcar cu un deget și că, în consecință, numai epuizarea finală a unuia dintre ei avea să sfârșească prin a acorda victoria celuilalt. În opinia principalului și celui mai direct responsabil al serviciilor secrete, egalitatea ar fi distrusă rapid dacă unul dintre luptători ar primi ajutorul celuilalt luptător, ceea ce, în această situație concretă, s-ar reuși lăsându-se deoparte, ca fiind inutile, procedeele persuasive utilizate până atunci și adoptând fără nici o rezervă metode disuasive care nu excludeau folosirea forței brute. Dacă orașul capitală se afla, din cauza repetatelor sale vinovății, supus stării de asediu, dacă forțelor militare le revenea sarcina de a impune disciplina și de a proceda în conformitate în cazul unei alterări grave a ordinii sociale, dacă înaltele

comandamente își asumau responsabilitatea, sub cuvânt de onoare, de a nu ezita când avea să sosească momentul de a lua hotărâri, atunci serviciile secrete își vor asuma sarcina de a crea focare de agitație adecvate, care vor justifica a priori severitatea unei represiuni pe care guvernul, cu generozitate, a dorit, prin toate mijloacele pacifiste și, se repetă cuvântul, persuasive, s-o evite. Insurgenții nu vor putea să vină după aceea cu plângeri, asta au vrut, asta au avut. Când ministrul de interne se duse cu această idee la cabinetul restrâns sau de criză, care fusese creat între timp, prim-ministrul îi aminti că mai dispunea de încă o armă pentru a rezolva conflictul și care numai în cazul improbabil că ea avea să eșueze ar lua în considerare nu doar noul plan, ci și altele care s-ar ivi între timp. Dacă ministrul de interne și-a exprimat dezacordul în mod laconic, în două cuvinte, Pierdem timpul, ministrul apărării a avut nevoie de mai mult pentru a garanta că forțele militare vor ști să-și îndeplinească misiunea. Așa cum au făcut întotdeauna, fără să se uite la sacrificii, de-a lungul întregii noastre istorii. Delicata chestiune se opri aici, fructul încă nu părea să fie copt. Exact atunci celălalt luptător, sătul de așteptare, riscă un pas înainte. Într-o dimineață, străzile capitalei apărură invadate de oameni care purtau în piept autocolante având scrise, roșu pe negru, cuvintele, Eu am votat în alb, la ferestre erau atârnate afișe care declarau, scris cu negru pe roșu, Noi am votat în alb, dar cel mai izbitor, agitându-se și avansând pe deasupra capetelor manifestanților, era un râu interminabil de drapele albe care avea să-l facă pe un corespondent dezorientat să alerge la telefon ca să-și informeze ziarul că orașul se predase. Megafoanele poliției strigau în gura mare că nu erau permise grupuri

mai mari de cinci persoane, dar oamenii erau cât cincizeci, cinci sute, cinci mii, cincizeci de mii, cine se apucă, într-o situație din acestea, să numere din cinci în cinci. Comandamentul poliției voia să știe dacă putea să folosească gaze lacrimogene și să tragă cu tunuri de apă, generalul diviziei nord, dacă îl autorizau să ordone avansarea tancurilor, generalul diviziei sud, aeroportate, dacă existau condiții pentru lansarea parașutiștilor sau dacă, dimpotrivă, riscul de a cădea pe acoperișuri o făcea nerecomandabilă. Războiul era, prin urmare, pe punctul de a izbucni.

Atunci dezvălui prim-ministrul, în fața guvernului reunit în plen și a șefului statului care prezida, planul său. A sosit momentul să-i frângem rezistenței coloana vertebrală, spuse el, să ne lăsăm de acțiuni psihologice, de manevre de spionaj, de detectoare de minciuni și alte ingeniozități tehnologice, de vreme ce, în ciuda eforturilor meritorii ale domnului ministru de interne, s-a demonstrat incapacitatea acestor mijloace de a rezolva problema, adaug cu această ocazie că mi se pare, de asemenea, inadecvată intervenția directă a forțelor armate, având în vedere inconvenientul mai mult decât probabil al unui masacru pe care este obligația noastră să-l evităm, indiferent care ar fi împrejurările, ceea ce vă aduc acum în schimbul a toate acestea e nici mai mult, nici mai puțin decât o propunere de retragere multiplă, un complex de acțiuni pe care unii poate le consideră absurde, dar care am certitudinea că ne vor conduce la victoria totală și la întoarcerea la normalitatea democratică, și anume, și în ordinea importanței, retragerea imediată a guvernului în alt oraș, care va deveni noua capitală a țării, retragerea tuturor forțelor armatei care se mai află încă aici, retragerea tuturor forțelor polițienești, cu această acțiune

radicală orașul insurgent va rămâne în seama lui însuși, va avea tot timpul de care va avea nevoie ca să înțeleagă prețul faptului de a fi segregat de sacrosancta unitate națională și când nu va mai putea să suporte izolarea, lipsa de demnitate, disprețul, când viața în acest oraș va deveni un haos, atunci locuitorii lui vinovați vor veni la noi cu capetele plecate să implore iertarea noastră. Prim-ministrul se uită în jur. Acesta este planul meu, spuse el, îl supun analizei dumneavoastră și discuției dumneavoastră, dar, bineînțeles, contez pe faptul că va fi aprobat de toți, marile probleme cer soluții radicale și, dacă e adevărat că soluția pe care v-o propun e dureroasă, răul care ne atacă este pur și simplu mortal.

În cuvinte accesibile inteligenței claselor mai puțin instruite, dar nu total neștiutoare în legătură cu gravitatea și diversitatea plăgilor de tot felul care vin să amenințe supraviețuirea și însăși precară a genului uman, ceea ce propusese prim-ministrul era nici mai mult, nici mai puțin decât fuga de virusul care atacase cea mai mare parte a locuitorilor capitalei și care, cum ce e mai rău așteaptă întotdeauna după ușă, poate avea să sfârșească prin a infecta și ceea ce mai rămăsese din ei și chiar, cine știe, toată țara. Nu că el însuși și guvernul în ansamblul său s-ar fi temut să nu fie contaminați de pișcătura insectei care pervertește, am văzut, nu de puține ori, cum, deși au existat unele ciocniri personale și anumite diferențe de opinie extrem de ușoare, în orice caz având de-a face mai mult cu mijloacele decât cu scopurile, a continuat să se mențină până acum neclintită coeziunea instituțională între politicienii responsabili cu gestiunea unei țări asupra căreia a căzut, fără să spună păzea, o calamitate nemaivăzută în lunga și dintotdeauna laborioasa istorie a popoarelor cunoscute. Contrar celor gândite, cu siguranță, și, probabil, puse în circulație de unele persoane rău intenționate, nu era vorba de o fugă lașă, ci mai degrabă de o mutare strategică de prima clasă, fără egal în ceea ce privește îndrăzneala, ale cărei rezultate, în mod prospectiv, aproape se puteau atinge cu mâna, ca un fruct în pom. Acum mai rămânea doar, pentru perfecta încoronare a operei, ca energia pusă în realizarea planului să fie la înălțimea

fermității celor propuse. În primul rând trebuia să se hotărască cine va ieși din oraș și cine va rămâne în el. Vor ieși, bineînțeles, excelența sa șeful statului și tot guvernul până la nivel de subsecretari, însoțiți de consilierii lor cei mai apropiați, vor ieși deputații națiunii pentru a nu se întrerupe producția legislativă, vor ieși forțele armatei și cele polițienești, inclusiv poliția de circulație, dar consiliul municipal va rămâne în bloc cu respectivul său președinte, vor rămâne companiile de pompieri, nu cumva să ia foc orașul din cauza vreunei neglijențe sau a vreunui act de sabotaj, vor rămâne de asemenea serviciile de salubritate urbană, din cauza epidemiilor și, evident, vor fi garantate aprovizionarea cu apă și furnizarea de energie electrică, aceste lucruri esențiale vieții. În ce privește mâncarea, un grup de specialiști în alimentație, numiți și nutriționiști, fusese deja însărcinat cu elaborarea unei liste de mâncăruri minime care, fără să aducă populația la foamete, s-o facă să simtă că o stare de asediu împinsă până la ultimele consecințe nu e chiar o vacanță la mare. De altfel, guvernul era convins că lucrurile nu aveau să ajungă atât de departe. Nu aveau să treacă multe zile până să se prezinte la oricare dintre posturile militare de la intrarea în capitală obișnuiții soli cu steagul alb înălțat, cel al capitulării necondiționate, nu cel al revoltei, că și unul și celălalt au aceeași culoare e o coincidență realmente remarcabilă, asupra căreia, deocamdată, nu ne vom opri să reflectăm, mai încolo se va vedea dacă vor exista motive suficiente ca să ne întoarcem la ea.

După reuniunea plenară a guvernului, la care presupunem că ne-am referit suficient în ultima pagină a capitolului anterior, cabinetul ministerial restrâns, cel de criză, a discutat și a luat o

serie de hotărâri care, la timpul potrivit, vor fi aduse la lumină, dacă, între timp, evoluția evenimentelor, așa cum credem că am avertizat deja cu altă ocazie, nu va veni să le facă inutile sau să oblige la înlocuirea lor cu altele, întrucât, așa cum e bine să avem mereu în atenție, dacă e adevărat că omul propune, dumnezeu e cel care dispune și puține au fost ocaziile, nefaste aproape toate, în care cei doi, puși de acord, au dispus împreună. Una dintre chestiunile mai aprins discutate a fost procedura retragerii guvernului, când și cum trebuia să se facă, cu discreție sau fără, cu sau fără imagini de televiziune, cu sau fără fanfare, cu ghirlande pe mașini sau nu, purtând sau nu drapelul național fluturând pe aripi, și un șir nesfârșit de amănunte pentru care a fost necesar să se recurgă, și nu de puține ori, la protocolul de stat, care, niciodată de la întemeierea națiunii, nu se aflase într-o astfel de încurcătură. Planul de retragere la care s-a ajuns în cele din urmă era o capodoperă de acțiune tactică și consta în principal dintr-o dispersie bine studiată de itinerarii având ca scop îngreunarea la maxim a concentrărilor de manifestanți eventual mobilizați pentru a exprima dezgustul, nemulțumirea sau indignarea capitalei față de abandonul la care urma să fie supusă. Avea să existe un itinerar exclusiv pentru șeful statului, dar și pentru prim-ministrul și pentru fiecare dintre membrii cabinetului ministerial, într-un total de douăzeci și șapte de parcursuri diferite, toate sub protecția armatei și a poliției, cu tancuri în intersecții și ambulanțe în coada cortegiului, pentru orice eventualitate. Harta orașului, un imens panou luminat asupra căruia s-a lucrat din greu timp de patruzeci și opt de ore, cu participarea comandamentelor militare și polițienești specializate în urmăriri, expunea o stea roșie cu douăzeci și

șapte de brațe, paisprezece îndreptate spre emisfera de nord, treisprezece spre emisfera de sud, cu un ecuator care împărțea capitala în două jumătăți. Pe aceste brațe aveau să se înscrie automobilele negre ale entităților oficiale, înconjurate de gărzi de corp și de aparate de emisie-recepție, aparate vetuste utilizate încă în această țară, dar deja cu buget aprobat pentru modernizare. Toți cei care intrau în diversele faze ale operațiunii, indiferent de gradul participării lor, au trebuit să jure că aveau să păstreze un secret absolut, mai întâi cu mâna dreaptă pe evanghelie, apoi pe constituția legată în piele albastră, încheind dublul angajament cu un jurământ din cele tari, recuperat din tradiția populară, Pedeapsa să cadă asupra capului meu și asupra capului urmașilor mei până la a patra generație, dacă voi călca acest jurământ. Astfel călăfătuit sigiliul, s-a stabilit data peste două zile. Ora plecării, simultană, adică aceeași pentru toți, avea să fie trei dimineața, când doar cei care suferă de insomnie gravă se răsucesc în pat și fac promisiuni zeului hypnos, fiul nopții și frate geamăn al lui thanatos, ca să-i ajute în suferința lor, turnând peste pleoapele lor încercănate balsamul suav al somnișorilor. În orele care mai rămâneau, spionii, întorși în masă în câmpul operațiunilor, nu aveau să facă altceva decât să străbată în toate sensurile piețele, bulevardele, străzile și străduțele orașului, ascultând, disimulat, pulsul populației, căutând intenții prost ascunse, adunând cuvinte auzite ici și colo, cu scopul de a-și da seama dacă transpirase ceva din hotărârile luate în consiliul de miniștri, în special cele referitoare la iminenta retragere a guvernului, întrucât un spion cu adevărat demn de acest nume e obligat să observe, ca principiu sfânt, ca regulă de aur, ca literă de lege, niciodată să nu se încreadă în

pământe, indiferent de unde veneau ele, chiar dacă erau spuse de însăși mama care îi dăduse viață, și cu atât mai puțin când în loc de un pământ au fost două, și încă și mai puțin când în loc de două au fost trei. În acest caz, totuși, nu a mai existat altă soluție decât să se recunoască, deși cu un oarecare sentiment de frustrare profesională, că secretul oficial fusese bine păstrat, convingere empirică ratificată de sistemul central de calcul al ministerului de interne, care, după multă stoarcere, coagulare și combinare, amestecând și dând din nou miile de fragmente de conversații captate, nu a găsit un singur semn echivoc, un singur indiciu suspect, capătul unui fir capabil să aducă la celălalt capăt, trăgând de el, vreo surpriză funestă. Mesajele trimise de serviciile secrete ministerului de interne erau absolut liniștitoare, dar nu numai acestea, ci și acelea pe care eficienta inteligență militară, investigând pe cont propriu și în absența adversarilor lor civili, le remitea coloneilor de la informații și de la psiho reuniți la ministerul apărării s ar fi putut suprapune perfect cu primele în acea expresie pe care literatura a făcut-o clasică, Nimic nou pe frontul de vest, cu excepția, bineînțeles, a soldatului care a murit adineauri. De la șeful statului până la ultimul dintre consilieri nu existase nici unul care să nu scoată un suspin de ușurare. Slavă domnului, retragerea avea să se facă în liniște, fără să provoace traume excesive unei populații care eventual se căia, în parte, de un comportament rebel sub toate aspectele inexplicabil, dar care, cu toate acestea, într-o dovadă de civism demnă de toată lauda și care prevestea zile mai bune, nu părea să aibă intenția de a manifesta ostilitate, nici prin acte, nici prin cuvinte, față de guvernanții și reprezentanții săi legitimi în acest moment de dureroasă,

însă indispensabilă despărțire. Aceasta era concluzia care se trăgea din toate sursele de informație și așa s-a și întâmplat.

La ora două și treizeci de minute din noapte toată lumea era gata să dezlege parâmele care o țineau legată de palatul președintelui, de micul palat al șefului de guvern și de diferitele edificii ministeriale. Strălucitoarele automobile negre se aflau aliniate în așteptare, camionetele cu arhive erau apărate de gărzi înarmate până în dinți, de-ar fi putut scuipa și săgeți otrăvite, oricât de incredibil ar părea, bătăușii poliției se aflau pe poziție, ambulanțele erau pregătite, iar înăuntru, în cabinete, încă deschizând și închizând ultimele dulapuri și sertare, guvernanții evadați sau dezertori, pe care, într-un stil elevat, ar trebui să-i numim fugari, adunau, cu părere de rău, ultimele amintiri, o fotografie de grup, alta cu dedicație, un inel din fire de păr, o statuetă a zeiței fericirii, o ascuțitoare de creioane de când erau în școală, un cec înapoiat, o scrisoare anonimă, o batistuță brodată, o cheie misterioasă, un pix ieșit din uz având numele gravat, o hârtie compromițătoare, altă hârtie compromițătoare, dar aceasta pentru un coleg din biroul de alături. Câțiva dintre aceștia, gata să plângă, bărbați și femei care abia reușeau să-și domine emoția, se întrebau dacă aveau să se întoarcă într-o zi la locurile dragi care fuseseră martori ai ascensiunii lor pe scara ierarhică, alții, pe care soarta nu-i ajutase atât de mult, visau, în ciuda dezamăgirilor și nedreptăților, la o lume diferită și la noi posibilități care să-i așeze, în sfârșit, în locul meritat. La ora trei fără cincisprezece minute, când, de-a lungul celor douăzeci și șapte de trasee, forțele armatei și cele ale poliției se aflau deja distribuite strategic, neuitând de tancurile care dominau intersecțiile principale, s-a dat ordinul

de reducere a intensității iluminatului public în toată capitala, ca un mod de a acoperi retragerea, oricât ne-ar șoca cruzimea expresiei. Pe străzile pe unde aveau să treacă automobilele și camioanele nu se zărea nici un suflet, nici măcar unul, îmbrăcat civil. În ce privește restul orașului, informațiile primite în mod continuu nu variau, nici un grup, nici o mișcare suspectă, noctambulii care se întorceau acasă sau plecau seară de acasă nu păreau oameni de temut, nu aveau steaguri pe umăr, nici nu ascundeau sticle cu benzină cu capătul unei cârpe ieșind din gât, nu făceau moriști cu măciuci sau lanțuri de bicicletă, și dacă despre vreunul se putea jura că nu mergea pe drumul care trebuia, asta n-ar fi fost indicat să se pună pe seama devierilor de caracter politic, ci pe seama unor scuzabile excese alcoolice. La trei fără trei minute motoarele vehiculelor care alcătuiau caravanele au fost puse în mișcare. La trei fix, așa cum fusese prevăzut, începu retragerea.

Atunci, surpriză, uimire, minune nemaivăzută, mai întâi dezorientarea și perplexitatea, apoi neliniștea, apoi frica își înfipseră ghearele în gâtul șefului statului și al șefului guvernului, ale miniștrilor, secretarilor și subsecretarilor, ale deputaților, ale gărzilor camioanelor, ale bătăușilor poliției, și chiar, deși în mai mică măsură, ale personalului ambulanțelor, prin natura profesiei obișnuit cu ce era mai rău. Pe măsură ce automobilele avansau de-a lungul străzilor, fațadele caselor se luminau, unele după altele, de sus până jos, se aprindeau toate becurile, lampadarele, proiectoarele, lanternele de mână, candelabrele atunci când existau, poate chiar și vreo candelă veche de alamă în trei colțuri, din acelea alimentate cu ulei, toate ferestrele deschise și revărsând în afară, în șuvoaie, un râu de lumină ca o inundație, o

difuzie de cristale făcute din foc alb, însemnând drumul, marcând ruta fugii dezertorilor ca să nu se rătăcească, ca să nu se abată din drum pe scurtături. Prima reacție a responsabililor cu siguranța convoaielor a fost aceea de a lăsa deoparte toate măsurile de precauție, de a ordona călcarea acceleraților până la fund, de a dubla viteza, și chiar așa începură să facă, cu bucuria de nestăvilit a șoferilor oficiali, care, așa cum este universal cunoscut, detestă să meargă cu viteza melcului când au două sute de cai în motor. Nu le-a durat mult alergătura. Hotărârea, fiind bruscă, fiind precipitată, ca toate cele care sunt rodul fricii, avu drept rezultat, practic pe toate itinerariile, ici un pic mai în față, colo un pic mai în spate, producerea unor mici coliziuni, în general automobilul din spate dădea cu botul în cel din fața lui, din fericire fără consecințe de mare gravitate pentru pasageri, mai mult o tresărire decât o sperietură și cam atât, un hematom pe frunte, o zgârietură pe față, o sucitură de gât, nimic care să justifice mâine o medalie pentru rănire, crucea de război, inima de purpură sau orice altă invenție similară. Ambulanțele se duseră în față, personalul medical și de asistență alergă iute să dea ajutor răniților, confuzia era imensă, deplorabilă sub toate aspectele, caravanele se opriseră, se telefona cerându-se informații despre ceea ce se întâmpla pe celelalte trasee, cineva solicita, strigând tare, să se pună capăt situației și, pe deasupra, toate acele șiruri de case luminate ca niște pomi de crăciun, mai lipseau doar focurile de artificii și călușeii, cel puțin nu apăreau oameni la ferestre ca să se distreze pe seama spectacolului pe care strada li-l oferea gratis, să râdă, să facă bășcălie arătând cu degetul mașinile tamponate. Subalternii cu vederi scurte, din aceia pentru care numai

clipa prezentă interesează, așa cum sunt aproape toți, cu siguranță ar fi gândit așa, ar fi gândit-o, poate, și unii subsecretari și consilieri cu viitor limitat, dar în nici un caz un prim- ministru și, cu atât mai puțin unul atât de prevăzător așa cum s-a dovedit acesta. În timp ce medicul îi badijona bărbia cu un antiseptic și se întreba în sinea lui dacă ar exagera cu îngrijirile făcându-i rănitului o injecție antitetanică, șeful guvernului se lupta cu neliniștea care-i zdruncinase spiritul imediat ce se luminaseră primele clădiri. Fără îndoială situația era din acelea care îl dezorientează și pe cel mai flegmatic dintre politicieni, fără îndoială era neliniștitor, îngrijorător, dar mai rău, mult mai rău, era faptul că nu se vedea nimeni la acele ferestre, ca și cum caravanele oficiale ar fi fugit în mod ridicol de nimic, ca și cum forțele armatei și ale poliției, inclusiv mașini blindate și tancuri cu apă, ar fi fost disprețuite de inamic și acum nu aveau pe cine să combată. Încă un pic năucit de lovitură, dar deja cu plasturele lipit pe bărbie, după ce refuzase cu stoică nerăbdare injecția antitetanică, prim-ministrul își aminti brusc că prima sa obligație era să telefoneze șefului statului, să-l întrebe în ce stare era, să se intereseze de sănătatea persoanei prezidențiale și că trebuia s-o facă chiar acum, fără a mai pierde timpul, ca nu cumva, din șiretenie politică malițioasă, acesta să i-o ia înainte. Și să mă prindă cu pantalonii-n vine, murmură fără să se gândească la semnificația literală a frazei. Ceru secretarului să-i facă legătura, un alt secretar răspunse de dincolo, secretarul de aici spuse că domnul prim-ministru dorea să vorbească cu domnul președinte, secretarul de dincolo spuse un moment, vă rog, secretarul de aici îi trecu telefonul prim-ministrului, iar acesta, așa cum se cuvenea, așteptă. Cum stau lucrurile pe

acolo, întrebă președintele, Câteva table șifonate, nimic important, răspunse prim-ministrul, Ei bine, pe aici, nimic, N-au fost coliziuni, Doar niște lovituri ușoare, Lipsite de gravitate, sper, Da, aceste blindaje sunt făcute să reziste la bombe, Îmi pare rău că mă obligați să vă amintesc, domnule președinte, că nici un blindaj de automobil nu rezistă la bombe, Nu era nevoie să mi-o spuneți, întotdeauna va exista o lance pentru fiecare cuirasă, întotdeauna va exista o bombă pentru fiecare blindaj, Sunteți rănit, Nici o zgârietură. Figura unui ofițer de poliție apăru la fereastra mașinii, făcu semn că se putea continua călătoria, Am pornit din nou la drum, informă prim-ministrul, Aici aproape n-am ajuns să ne oprim, răspunse șeful statului, Domnule președinte, o vorbă, Spuneți, Nu vă pot ascunde faptul că mă simt îngrijorat, acum mult mai mult decât în ziua primelor alegeri, De ce, Aceste lumini care s-au aprins la trecerea noastră și care, cu toată probabilitatea, vor continua să se aprindă pe tot restul drumului, până ce vom ieși din oraș, absența absolut totală a oamenilor, observați că nu se distinge nici un singur suflet la ferestre, nici pe străzi, e ciudat, foarte ciudat, încep să cred că va trebui să admit ceea ce până acum refuzam, că există o intenție în spatele tuturor acestora, o idee, un obiectiv gândit, lucrurile se petrec ca și cum populația ar asculta de un plan, ca și cum ar exista o coordonare centrală, Nu cred, dragul meu prim-ministru, știți mult mai bine decât mine că teoria conspirației anarhiste nu avea nici un capăt de care să apucăm, iar cealaltă teorie, că un stat străin cu intenții rele ar fi implicat într-o acțiune destabilizatoare împotriva țării noastre, nu era mai bună ca prima, Credeam că aveam situația complet sub control, că eram domnii și stăpânii situației și până la

urmă ne-au ieșit în cale cu o surpriză pe care nici cel mai deștept dintre noi n-ar fi fost în stare să și-o imagineze, o lovitură de teatru perfectă, trebuie s-o recunosc. Ce vă gândiți să faceți, Deocamdată, să continuăm cu planul pe care l am elaborat, dacă împrejurările viitoare ne vor sfătui să-i introducem modificări o vom face numai după o analiză exhaustivă a noilor date, oricum ar fi, în ceea ce privește fundamentalul, nu prevăd necesitatea de a efectua vreo schimbare. Și în opinia dumneavoastră fundamentalul este. L-am discutat și ne-am pus de acord, domnule președinte, să izolăm populația, să-i lăsăm să fiarbă la foc domol, mai devreme sau mai târziu vor începe inevitabil să aibă loc conflicte, ciocnirile de interese se vor succeda, viața va deveni tot mai grea, în scurt timp gunoiul va invada străzile, imaginați-vă, domnule președinte, cum va fi totul dacă se vor întoarce ploile și, la fel de sigur cum sunt eu prim-ministru, vor fi probleme grave în aprovizionarea și distribuirea alimentelor, noi ne vom lua sarcina să le creăm dacă asta se va dovedi în avantajul nostru. Credeți, deci, că orașul nu va putea rezista mult timp. Așa este, în afară de asta, există un alt factor important, poate cel mai important dintre toți. Care. Oricât s-a încercat și continuă să se încerce, nu se va reuși niciodată să se determine oamenii să gândească toți la fel. De data asta chiar s-ar spune că da. Ar fi prea perfect ca să poată fi adevărat, domnule președinte. Și dacă există cu adevărat pe aici, cel puțin de curând ați admis-o ca ipoteză, o organizație secretă, o mafie, o *camorra*, o *cosa nostra*, o cia sau un kgb. Cia nu e secretă, domnule președinte, iar kgb-ul nu mai există. Diferența n-ar fi mare, dar să ne imaginăm ceva de genul acesta sau, și mai rău, dacă e posibil, mai machiavelic, inventat acum ca să creeze această

aproape unanimitate în jurul a, dacă vreți să vă spun, nici nu știu bine ce. A votului în alb, domnule președinte, a votului în alb. Până acolo sunt în stare să ajung și pe cont propriu, nu mă interesează decât ceea ce nu știu. Nu mă îndoiesc, domnule președinte. Continuați, vă rog. Deși sunt obligat să admit, în teorie, totdeauna în teorie, posibilitatea existenței unei organizații clandestine îndreptată împotriva siguranței statului și împotriva legitimității sistemului democratic, acestea nu se fac fără contacte, fără întruniri, fără celule, fără ademeniri, fără hârtii, da, fără hârtii, domnul președinte știe bine că în această lume e absolut imposibil să faci ceva fără hârtii, iar noi, pe lângă că nu avem o singură informație despre vreo activitate din cele pe care tocmai le-am menționat, n-am găsit nici măcar o simplă foaie de agendă care să spună Înainte, tovarăși, *le jour de gloire est arrivé*. Nu înțeleg de ce ar trebui să fie în franceză. Din cauza chestiunii tradiției revoluționare, domnule președinte. Ce extraordinară țară asta a noastră, unde se întâmplă lucruri nemaivăzute în vreo altă parte a planetei. Nu trebuie să vă amintesc, domnule președinte, că asta n-a fost prima oară. Tocmai la asta mă refeream, dragul meu prim-ministru. Este evident că nu există nici cea mai mică probabilitate a vreunei relații între cele două evenimente. Este evident că nu, singurul lucru pe care-l au în comun este culoarea. Pentru primul nu s-a găsit până azi vreo explicație. Nici pentru acesta n-o avem. O să ajungem acolo, domnule președinte, o să ajungem acolo. Dacă nu dăm mai înainte cu capul de vreun zid. Să avem încredere, domnule președinte, încrederea este fundamentală. În ce, în cine, spuneți-mi. În instituțiile democratice. Dragul meu, păstrați-vă acest discurs pentru televiziune, aici ne aud doar secretarii, putem vorbi

cu transparență. Prim-ministrul schimbă vorba, Ieșim din oraș, domnule președinte, Și în partea asta, Uitați-vă în spate, domnule președinte, vă rog, Pentru ce, Luminile, Ce au luminile, Continuă să fie aprinse, nimeni nu le-a stins, Și ce concluzii vreți să trag din aceste iluminații, Nu știu prea bine, domnule președinte, normal era să le stingă pe măsură ce noi avansam, dar nu, au rămas acolo, îmi imaginez că văzute de sus trebuie să apară ca o enormă stea cu douăzeci și șapte de brațe, După câte se vede, am un prim-ministru poet, Nu sunt poet, dar o stea e o stea, e o stea, nimeni nu o poate nega, domnule președinte, Și acum ce facem, Guvernul nu va rămâne cu brațele încrucișate, încă nu ni s-a terminat muniția, încă mai avem săgeți în tolbă, Sper că sunteți un bun țintaș, Nu va trebui decât să am inamicul în bătaia săgeții, Dar exact asta este problema, nu știm unde este inamicul, nici măcar nu știm cine este el, Trebuie să apară, domnule președinte, e o chestiune de timp, nu pot să rămână ascunși pe vecie, Atunci să sperăm că o s-avem timp, O să găsim o soluție, Aproape am ajuns la frontieră, continuăm conversația în cabinetul meu, veniți mai târziu, pe la șase după-amiază, Da, domnule președinte, voi fi acolo.

Frontiera era la fel în toate punctele de intrare în oraș, o împrejmuire mobilă grea, o pereche de tancuri, fiecare pe partea sa de șosea, câteva bараci și soldați înarmați, îmbrăcați în uniforme de campanie și cu fețele vopsite. Proiectoare puternice luminau platoul. Președintele coborî din automobil, răspunse cu un gest civil și pe jumătate neglijent impecabilei politeți militare a ofițerului din comandament și întrebă, Cum merg lucrurile pe aici, Fără noutăți, calm absolut, domnule președinte, A încercat cineva să iasă, Negativ, domnule

președinte. Presupun că vă referiți la vehicule motorizate, la biciclete, la căruțe, la trotinete. La vehicule motorizate, da, domnule președinte. Și oameni mergând pe jos. Nici măcar unul de probă. Bineînțeles că v-ați gândit că fugarii ar putea să nu vină pe șosea. Da, domnule președinte, sub nici o formă nu vor reuși să traverseze, pe lângă patrulele convenționale care supraveghează jumătate din distanța care ne separă de cele două intrări mai apropiate, de o parte și de alta, dispunem de senzori electronici care sunt capabili să semnaleze și un șoarece dacă i-am fi reglat să detecteze corpuri mici. Foarte bine, știți cu siguranță ce se spune în astfel de împrejurări, patria vă va fi recunoscătoare. Da, domnule președinte, suntem conștienți de importanța misiunii noastre. Sper că ați primit instrucțiuni pentru cazul în care ar exista tentative de ieșire în masă. Da, domnule președinte. Care sunt. Mai întâi strigăm stai. Asta e evident. Da, domnule președinte. Și dacă ei nu execută stai. Dacă nu execută stai, tragem în aer. Și dacă, în ciuda acestui fapt, avansează. Atunci intervine o secție a poliției de ordine publică care ne-a fost subordonată. Și ea cum va reacționa. Asta depinde, domnule președinte, fie împrăștie gaze lacrimogene, fie atacă cu tunuri de apă, aceste acțiuni nu sunt de competența armatei. Mi se pare că observ în vorbele dumneavoastră un anumit ton critic. Chestiunea e că în opinia mea acestea nu sunt modalități de a face un război, domnule președinte. Interesantă observație, și dacă oamenii nu dau înapoi. Este imposibil să nu dea înapoi, domnule președinte, gaze lacrimogene și apă sub presiune, nu văd cine ar reuși să le reziste. Dar imaginați-vă că da, ce ordine aveți pentru o astfel de ipoteză. Să tragem la picioare. De ce la picioare. Nu vrem să omorâm compatrioți de-ai

noștri. Dar tot se poate întâmpla. Da, domnule președinte, tot se poate întâmpla. Aveți familie în oraș. Da, domnule președinte. Imaginați-vă că vă vedeți soția și copiii în fața unei mulțimi care avansează. Familia unui militar știe cum trebuie să se comporte în orice situație. Presupun că da, dar imaginați-vă, faceți un efort. Ordinele există ca să fie îndeplinite, domnule președinte, toate. Până azi am onoarea de a le fi îndeplinit pe toate câte mi-au fost date. Și mâine. Sper să nu fiu nevoit să vin să v-o spun, domnule președinte. Să dea domnul. Președintele făcu doi pași înspre mașină și deodată întrebă. Sunteți sigur că soția dumneavoastră n-a votat în alb. Aș pune mâna în foc, domnule președinte. Chiar ați pune-o. E un mod de a spune, vreau să spun că sunt sigur că ea și-a îndeplinit datoria de alegătoare. Votând. Da. Dar asta nu răspunde la întrebarea mea. Nu, e drept, domnule președinte. Atunci răspundeți. Nu pot, domnule președinte. De ce. Pentru că legea nu mi-o permite. Ah. Președintele îl privi îndelung pe ofițer, apoi spuse. La revedere, căpitane, sunteți căpitan, nu-i așa. Da, domnule președinte. Noapte bună, căpitane, poate ne mai vedem. Noapte bună, domnule președinte. Ați observat că nu v-am întrebat dacă ați votat în alb. Am observat, da, domnule președinte. Mașina demară cu mare viteză. Căpitanul își duse mâinile la față. I se scurgea transpirația de pe frunte.

Luminile începură să se stingă când ultimul camion al armatei și ultima furgonetă a poliției ieșiră din oraș. Unul după altul, ca și cum și-ar fi luat rămas-bun, dispărură treptat cele douăzeci și șapte de brațe ale stelei, rămânând să deseneze rețeaua imprecisă a străzilor pustii doar iluminatul public slab pe care nimeni nu-și aminti să-l readucă la normalul din fiecare noapte. Vom afla până la ce punct trăia orașul când întunecimile intense ale cerului vor începe să se dizolve în mareea domoală de albastru profund pe care o vedere bună ar putea deja s-o distingă urcând de la orizont, atunci se va vedea dacă bărbații și femeile care locuiesc în apartamentele din aceste clădiri vor pleca la serviciul lor, dacă primele autobuze îi vor aduna pe primii pasageri, dacă vagoanele metroului vor vâjâi cu viteză prin tunele, dacă magazinele își vor deschide ușile și-și vor ridica obloanele, dacă ziarele vor ajunge la chioșcuri. La această oră matinală, în timp ce se spală, se îmbracă și-și beau cafeaua cu lapte de fiecare dimineață, oamenii aud radioul anunțând, extrem de excitat, că președintele, guvernul și parlamentul au abandonat orașul în zorii acestei zile, că nu există poliție în oraș, iar armata s-a retras, apoi deschid televizorul, care, pe același ton, le oferă aceeași știre și, și unul și altul, radio și televizor, la mici intervale, informează că, la ora șapte fix, va fi transmis un comunicat al șefului statului adresat întregii țări și, în special, așa cum era normal, încăpățânaților locuitori ai orașului capitală. Deocamdată

obloșcurile încă nu sunt deschise, e inutil să se coboare pentru cumpărarea ziarului, la fel cum nu are rost, deși unii, mai moderni, încercaseră deja, să caute în rețea, cea de internet, previzibila ocară prezidențială. Secretismul oficial, dacă e adevărat că, ocazional, poate fi atins de pesta lipsei de confidențialitate, așa cum s-a demonstrat doar cu câteva ore în urmă cu ocazia aprinderii organizate a luminilor din clădiri, e scrupulos în cel mai înalt grad ori de câte ori sunt implicate în el autorități superioare, care, după cum este mai mult decât știut, pentru orice fleac, nu numai că cer explicații rapide și complete celor care greșesc, dar le și taie capul din când în când. Mai sunt zece minute până la șapte, la ora asta mulți dintre cei care încă lenevesc trebuiau să fie deja pe stradă în drum spre servicii, dar o zi e doar o zi, nu mai multe, e ca și cum s-ar fi dat un decret să se facă punte pentru funcționarii publici, iar în ceea ce privește întreprinderile particulare, foarte probabil, cea mai mare parte dintre ele vor rămâne închise toată ziua, să vedem la ce vor duce toate acestea. Precauția și supa de găină n-au făcut niciodată rău unui om sănătos. Istoria universală a tulburărilor ne-a demonstrat de-a lungul vremii că, fie că este vorba de o alterare specifică a ordinii publice, fie de o simplă amenințare a acesteia, cele mai bune exemple de prudență ne sunt, în general, oferite de comerțul și industria care au contact direct cu strada, a căror atitudine temătoare avem datoria s-o respectăm, de vreme ce acestea sunt ramurile de activitate profesională care au mai mult de pierdut și, invariabil, pierd, în spargeri de vitrine, furturi, jafuri și sabotaje. La ora șapte fără două minute, cu expresia și glasul de doliu pe care le impuneau împrejurările, la televiziuni și radiouri crainicii

de serviciu anunțară, în sfârșit, că șeful statului avea să vorbească națiunii. Imaginea următoare, introductivă din punct de vedere scenografic, arăta un drapel național mișcându-se extenuat, languros, leneș, ca și cum ar fi fost, în orice moment, pe punctul de a aluneca desprins de pe suport. Era o zi de acalmie cea în care i-au făcut fotografia, comentă cineva într-una din aceste case. Însemnul simbolic păru să învie la primele acorduri ale imnului național, adierea slabă făcuse brusc loc unui vânt energic care nu putea veni decât din vastul ocean și dinspre bătăliile biruitoare, dacă ar fi suflat puțintel mai mult, cu un strop de forță în plus, cu siguranță am vedea apărând walkiriile călărind cu eroi pe crupă. Apoi, dispărând în depărtare, distanțându-se, imnul luă drapelul cu el sau drapelul luă imnul cu el, ordinea factorilor este indiferentă, și atunci șeful statului îi apăru poporului în spatele unui birou, așezat, cu ochii severi, fixați pe prompter. La dreapta lui, pus în poziție verticală, drapelul, nu cel de mai devreme, acesta de interior, făcea discret falduri. Președintele își împleti degetele, poate pentru a disimula o contracție involuntară, E nervos, spuse bărbatul care făcuse comentariul despre lipsa vântului, să vedem cu ce figură va explica festa de canalie pe care tocmai ne-au făcut-o. Oamenii care așteptau iminenta demonstrație oratorică a șefului statului nu puteau, nici măcar în vis, să-și imagineze efortul care îi costase pe consilierii literari ai președinției republicii ca să pregătească discursul, nu în ceea ce privește expunerea propriu-zisă de motive, care trebuia doar să facă să vibreze câteva corzi ale lăutei stilistice, ci în ceea ce privește vocativul care, conform regulii, trebuia să-l deschidă, cuvintele șablonizate care, în general, deschid discursurile de această natură. Într-adevăr, având în vedere

subiectul delicat al comunicatului, era aproape ofensator să spună Dragi compatrioți sau Stimați concetățeni sau, eventual, printr-o modalitate mai simplă și mai nobilă dacă momentul era de cântat cu un tremolo adecvat pe coarda iubirii de patrie, Portugheeeeeze, Portugheeeeezi, cuvinte care, ne grăbim să clarificăm, apar doar datorită unei presupuneri absolut gratuite, fără nici un fel de fundament obiectiv, aceea că teatrul evenimentelor extrem de grave despre care, așa cum este obiceiul nostru, am dat informații minuțioase, ar fi din întâmplare, sau din întâmplare ar fi fost, țara numitelor portugheze și a numitilor portughezi. A fost vorba de un simplu exemplu ilustrativ, nimic altceva, pentru care, în ciuda bunelor noastre intenții, ne grăbim să cerem scuze, în special pentru că e vorba de un popor universal recunoscut pentru a-și fi exercitat întotdeauna cu meritorie disciplină civică și devoțiune religioasă îndatoririle sale electorale.

Acum, revenind la adresa din care am făcut un post de observație, se cuvine să spunem că, în ciuda a ceea ce era de așteptat în mod firesc, nici unul dintre ascultători, fie ai radioului, fie ai televiziunii, nu observă că din gura președintelui n-a ieșit nici unul dintre vocativele obișnuite, nici acesta, nici acela, nici celălalt, poate pentru că dramatismul pătrunzător al primelor cuvinte lansate în eter. Vă vorbesc cu inima deschisă, i-au făcut pe consilierii literari ai șefului statului să considere nerecomandabilă, fiind superfluă și inoportună, introducerea oricăruia dintre refrenele menționate. Într-adevăr, trebuie să recunoaștem că era total nepotrivit să înceapă prin a spune cu afecțiune Stimați Concetățeni sau Dragi Compatrioți, ca unul care se pregătește să anunțe că începând de mâine va scădea la cincizeci la sută prețul benzinei, pentru ca imediat

după aceea să arunce în ochii audienței străbătute de spaimă un organ intern însângerat, lunecos și încă palpitând. Ceea ce avea să comunice președintele republicii, adio, adio, la revedere, era deja cunoscut de toți, dar este de înțeles faptul că oamenii au avut curiozitatea de a vedea cum avea s-o facă. Iată, prin urmare, discursul complet, căruia îi lipsește doar, din cauza imposibilității insurmontabile de a fi transcrise, tremurul vocii, mâhnirea din gesturi, apa ocazională a unei lacrimi abia reținute. Vă vorbesc cu inima deschisă, vă vorbesc zdrobit de durerea unei îndepărtări de neînțeles, ca un tată abandonat de fiii săi pe care i-a iubit atât, pierduți, dezorientați, și ei, și eu, în fața producerii unor evenimente insolite care au sfâșiat sublima armonie familială. Și să nu spuneți că am fost noi, că am fost eu însumi, că au fost guvernul națiunii sau deputații aleși cei care ne-am separat de popor. Este adevărat că ne-am retras în zorii acestei zile spre alt oraș, care, de acum încolo, va fi capitala țării, este adevărat că am decretat pentru această capitală, care a fost și a încetat să mai fie, o riguroasă stare de asediu care, prin însăși forța lucrurilor, va îngreuna serios funcționarea echilibrată a unei aglomerări urbane de atâta importanță și cu aceste dimensiuni fizice și sociale, este adevărat că sunteți încercuiți, înconjurați, limitați în perimetrul orașului, că nu puteți ieși din el, că, dacă încercați s-o faceți, veți suferi consecințele unei riposte imediate prin intermediul armelor, dar ceea ce nu veți putea face niciodată este să spuneți că vina o poartă aceia cărora voința populară, liber exprimată în succesive dispute democratice pașnice și leale, le-a încredințat destinele națiunii pentru a o apăra de toate pericolele interne și externe. Da, voi sunteți vinovații, da, voi sunteți cei care ați dezertat

în mod rușinos din concertul național ca să urmați calea întortocheată a subversiunii, a indisciplinei, a celei mai perverse și diabolice sfidări a puterii legitime a statului consemnate în toată istoria națiunilor. Să nu vă plângeți de noi, plângeți-vă mai întâi de voi înșivă, nu de cei care vorbesc, ai ei, prin glasul meu, aceștia, mă refer la membrii guvernului, care nu de puține ori v-au cerut, ce spun eu, v-au rugat și implorat să vă corectați încăpățânarea malițioasă, al cărei ultim sens, în ciuda uriașelor eforturi de investigație puse în mișcare de autoritățile statului, până și astăzi, din nenorocire, se menține de nepătruns. Secole de-a rândul ați fost capul țării și mândria națiunii, secole de-a rândul, când în momente de criză națională, de suferință colectivă, poporul nostru s-a obișnuit să-și întoarcă privirea către acest burg, către aceste coline, știind că de aici le va veni soluția, vorba consolatoare, drumul drept către viitor. Ați trădat memoria strămoșilor voștri, iată adevărul dur care va chinui pentru totdeauna conștiința voastră, ei au ridicat, piatră cu piatră, altarul patriei, voi ați hotărât să-l distrugeți, rușinea să cadă deci asupra voastră. Cu tot sufletul meu, vreau să cred că nebunia voastră va fi trecătoare, că nu va dura, vreau să cred că mâine, un mâine pentru care mă rog cerului să nu se lase așteptat prea mult, remușcarea va pătrunde blând în inimile voastre și vă veți împăca din nou cu comunitatea națională, rădăcină din rădăcini, și cu legalitatea, întorcându-vă, ca fiul rătăcitor, la casa părintească. Acum sunteți un oraș fără lege. Nu veți avea aici un guvern ca să vă impună ce trebuie și ce nu trebuie să faceți, cum trebuie și cum nu trebuie să vă comportați, străzile vor fi ale voastre, vă aparțin, folosiți-le după cum vă este cheful, nu va apărea nici o autoritate care să vă

oprească și să vă dea sfatul cel bun, dar, fiți foarte atenți la ceea ce vă spun, nici nu va veni vreo autoritate să vă protejeze de hoți, de violatori și de asasini, asta va fi libertatea voastră, bucurați-vă de ea. Poate vă imaginați, în mod iluzoriu, că, lăsați în seama liberului vostru arbitru și a capriciilor voastre libere, veți fi în stare să vă organizați mai bine și mai bine să vă apărați viața decât am făcut-o noi, cu metodele vechi și cu vechile legi. Teribilă e amăgirea voastră. Mai degrabă mai devreme decât mai târziu veți fi obligați să vă luați șefi care să vă conducă, dacă nu vor fi ei aceia care să izbucnească în mod bestial din haosul inevitabil în care veți cădea și să vă impună legea lor. Atunci vă veți da seama de dimensiunea tragică a greșelii voastre. Poate vă veți răzvrăti ca în timpul constrângerilor autoritare, ca în timpul nefast al dictaturilor, dar, nu vă faceți iluzii, veți fi reprimați cu aceeași violență și nu veți fi chemați să votați pentru că nu vor exista alegeri, sau poate că da, vor exista, dar nu vor fi libere, curate și cinstite ca acelea pe care le-ați disprețuit, și așa va fi până în ziua în care forțele armate care, împreună cu mine și cu guvernul națiunii, au hotărât azi să vă abandoneze destinului pe care l-ați ales, vor trebui să se întoarcă pentru a vă elibera de monștrii generați de voi înșivă. Toată suferința voastră va fi inutilă, zadarnică toată încăpățânarea voastră, și atunci veți înțelege, prea târziu, că drepturile sunt integral drepturi numai în cuvintele cu care au fost enunțate și pe bucata de hârtie pe care au fost consemnate, fie ea o constituție, o lege sau un regulament oarecare, veți înțelege, convinși, să dea domnul, că aplicarea lor fără măsură, nesocotită, ar produce convulsii și în societatea cea mai solid constituită, veți înțelege, în sfârșit, că bunul-simț comun

ordonă să le luăm ca simplu simbol a ceea ce ar putea fi, dacă ar fi, și niciodată ca realitatea cea efectivă și posibilă. A vota în alb este un drept la care nu se poate renunța, nimeni nu vi-l va nega, dar, așa cum interzicem copiilor să se joace cu focul, prevenim și popoarele că este împotriva siguranței lor să umble cu dinamita. Voi încheia. Luați severitatea avertismentelor mele, nu ca pe o amenințare, ci ca pe un cauter pentru infecta supurație politică pe care ați generat-o în sânul vostru și în care continuați să vă mișcați. Mă veți revedea și auzi în ziua în care veți merita iertarea pe care, în ciuda a tot, suntem înclinați să v-o acordăm, eu, președintele vostru, guvernul pe care l-ați ales în vremuri mai bune și partea sănătoasă și curată a poporului nostru, cea de care în acest moment nu sunteți demni. Până atunci, adio, și domnul să vă apere. Imaginea gravă și mâhnită a șefului statului dispăru și în locul ei apăru din nou drapelul înălțat pe catarg. Vântul îl agita încoace și încolo, încolo și încoace, ca un prost, în timp ce imnul repeta acordurile războinice și accentele marțiale care fuseseră compuse în vremurile trecute de nestăvilită exaltare patriotică, dar care acum păreau să sune a doagă. Da, domnule, omul a vorbit bine, rezumă cel mai bătrân din familie, și trebuie să recunoaștem că are perfectă dreptate în ceea ce a spus, copiii nu trebuie să se joace cu focul, pentru că după aceea e sigur și știut că fac pipi în pat.

Străzile, până atunci practic pustii, cu aproape tot comerțul închis, cu autobuzele trecând aproape goale, se umplură de oameni în câteva minute. Cei care rămaseseră în casă ieșeau la ferestre ca să vadă râul de oameni, ceea ce nu înseamnă că oamenii mergeau toți în aceeași direcție, erau mai degrabă ca două râuri, unul urcând, altul

coborând, și își făceau semne dintr-o parte în alta ca și cum orașul ar fi fost în sărbătoare, ca și cum ar fi fost ziua liberă a orașului, nu se vedeau hoți, nici violatori, nici asasini, contrar pronosticurilor rău intenționate ale președintelui fugit. La unele apartamente ale clădirilor, ici și colo, ferestrele erau închise, cu storurile, atunci când existau, coborâte melancolic, ca și cum un doliu dureros ar fi rănit familiile care locuiau acolo. În acele apartamente nu se aprinseseră în zorii zilei luminile atente la evenimente, cel mult locuitorii pândiseră, eventual, din dosul perdelelor cu o strângere de inimă, acolo trăiau oameni cu convingeri politice foarte ferme, oameni care, votând, și la primele alegeri și la următoarele, conform preferințelor lor de toată viața, partidul de dreapta și partidul de centru, nu aveau acum nici un motiv să sărbătorească, ci, dimpotrivă, se temeau să nu declanșeze atacuri ale masei ignorante care cânta și striga pe străzi, să nu le fie sparte ușile sacrosancte ale căminului, profanate amintirile de familie, furată argintăria. Cântați, cântați, că în curând o să plângeți, își spuneau unii altora ca să-și dea curaj. În ceea ce-i privește pe votanții partidului de stânga, cei care nu aplaudau de la ferestre nu o făceau pentru că ieșiseră pe stradă, așa cum se poate demonstra cu ușurință, pe aceasta pe care ne aflăm, datorită unui drapel care din când în când, ca și cum ar lua pulsul, se ițește pe deasupra abundentului rău de capete. Nimeni nu s-a dus la serviciu. Ziarele s-au epuizat la chioșcuri, toate aveau pe prima pagină peroratia președintelui, pe lângă o fotografie făcută în timpul citirii acesteia, probabil, judecând după expresia îndurerată a chipului, în momentul în care spusese că vorbea cu inima deschisă. Puțini erau cei care pierdeau timpul citind ceea ce știau deja, însă ce-i

interesa mai presus de orice pe aproape toți era să afle oare ce gândeau directorii ziarelor, editorialiștii, comentatorii, vreun interviu de ultimă oră. Titlurile de deschidere atrăgeau atenția curioșilor, erau enorme, cu litere foarte mari, altele, în paginile interioare, de mărime normală, dar toate păreau să se fi născut din capul aceluiași geniu al sintezei în materie de titluri, cea care permite dispensarea fără regret a lecturii știrii care urmează. Erau titluri sentimentale precum Zorile au Găsit Capitala Orfană, ironice precum Castana a Explodat în Gura Provocatorilor sau Votul Alb Le-a Ieșit Negru, pedagogice precum Statul Dă o Lecție Capitalei Insurgente, răzbunătoare, A Sosit Ceasul Reglării Conturilor, profetice, Totul Va Fi Diferit de Acum Încolo sau De Acum Încolo Nimic Nu Va Mai Fi La Fel, alarmiste precum Anarhia la Pândă sau Mișcări Suspecte la Graniță, retorice precum Un Discurs Istoric pentru Un Moment Istoric, lingușitoare, Demnitatea Președintelui Desfide Iresponsabilitatea Capitalei, belicoase, Armata Asediază Capitala, obiective, Retragerea Organelor Puterii S-a Făcut Fără Incidente, radicale, Primăria Trebuie Să-și Asume Toată Autoritatea, tactice precum Soluția Stă în Tradiția de Municipalitate. Referirile la steaua minunată, cea cu douăzeci și șapte de brațe de lumină, au fost puține și chiar și acestea introduse la întâmplare în mijlocul știrilor, fără farmecul atractiv al unui titlu, chiar dacă era ironic, chiar dacă era sarcastic, de genul Și Se Mai Plâng Că Electricitatea E Scumpă. Unele dintre editoriale, deși aprobau atitudinea guvernului, Niciodată să nu-i doară mâinile, exorta unul dintre ele, îndrăzneau să exprime anumite îndoieli în legătură cu invocatul caracter rezonabil al interdicției impuse locuitorilor de a ieși din oraș, Încă o dată, pentru a fi consecvenți,

vor plăti cei drepți pentru păcătoși, cei cinstiți pentru răufăcători, este cazul demnelor cetățene și demnilor cetățeni care, îndeplinindu-și cu mare scrupul datoria lor de alegători, votând cu oricare dintre partidele legal constituite care determină cadrul opțiunilor politice și ideologice în care societatea se recunoaște în mod consensual, își văd acum limitată libertatea de mișcare din cauza unei insolite majorități de perturbatori, a căror singură caracteristică, spun unii, este aceea de a nu ști ce vor, dar care, după părerea noastră, o știu foarte bine și se pregătesc pentru atacul final al puterii. Alte editoriale mergeau mai departe, cereau abolirea pur și simplu a secretului votului și propuneau pentru viitor, când situația avea să se normalizeze, așa cum, de la sine sau prin forță, trebuia să se întâmple într-o zi, crearea unui carnet de alegător, în care președintele adunării electorale, după ce ar verifica, înainte de introducerea în urnă, votul exprimat, ar urma să noteze, spre a-i servi în orice situație legală, atât oficială, cât și particulară, că purtătorul votase cu partidul cutare sau cutare. Și fiind adevărat și verificând-o, sub cuvânt de onoare semnez[1]. Dacă un astfel de carnet ar fi existat deja, dacă un legiuitor conștient de posibilitatea uzului libertin al votului ar fi îndrăznit să facă acest pas, articulând fondul și forma unei funcționări democratice total transparente, toți cei care votaseră cu partidul de dreapta sau cu partidul de centru și-ar face acum valizele pentru a emigra spre adevărata lor patrie, aceea care are mereu brațele deschise pentru a-i primi pe aceia pe care-i poate îmbrățișa mai ușor. Caravane de automobile și autobuze, de furgonete și camioane de mutări, având arborate drapele ale partidelor și

1. Formulă folosită în unele acte oficiale portugheze.

claxonând în ritm, pe de de, pe de ce, n-ar întârzia să urmeze exemplul guvernului, pe drumul spre posturile militare de la frontieră, cu băieții și fetele așezate cu fundul în afara ferestrelor, strigând la pietonii insurecției, Asigurați-vă spatele, trădători mizerabili, Așteptați s-o luați pe cocoașă când ne întoarcem, bandiți de căcat, fii ai marii cățele care v-a fătat, sau, insulta maximă în vocabularul jargonului democratic, urlând, Oameni fără acte, oameni fără acte, oameni fără acte, și asta n-ar fi adevărat, întrucât toți aceia împotriva cărora urlau ar avea și ei în casă sau în buzunar propriul lor carnet de alegător, unde, în mod rușinos, ca o înfierare, s-ar afla scris și ștampilat A votat în alb. Numai soluțiile radicale sunt capabile să rezolve problemele mari, conchidea serafic editorialistul.

Sărbătoarea n-a durat mult. Bineînțeles că nimeni nu s-a hotărât să se ducă la serviciu, dar conștiința gravității situației n-a întârziat să determine scăderea tonului manifestărilor de bucurie, erau chiar unii care se întrebau, Bucuroși, de ce, dacă ne-au izolat ca și cum am fi transmițători de ciumă, în carantină, cu o armată cu armele pregătite, gata să tragă împotriva celui care ar vrea să iasă din oraș, vă rog să-mi spuneți unde sunt motivele de bucurie. Iar alții spuneau, Trebuie să ne organizăm, dar nu știau cum se făcea asta, nici cu cine, nici pentru ce. Unii sugerau să meargă un grup să vorbească cu primarul, să-și ofere colaborarea leală, să explice că intenția oamenilor care votaseră în alb nu era aceea de a doborî sistemul și a lua puterea, că, de altfel, n-ar ști ce să facă după aceea cu ea, că dacă au votat cum au votat era pentru că erau dezamăgiți și nu găseau altă modalitate de a face să se înțeleagă odată până unde ajungea dezamăgirea, că ar fi putut face o revoluție,

dar cu siguranță ar muri mulți oameni și asta nu voiau, că toată viața, răbdători, se duseseră să-și pună voturile în urnă și rezultatele doar se vedeau, Asta nu e democrație, nu e nimic, domnule primar. Au fost unii care erau de părere că trebuiau să cântărească mai bine faptele, că ar fi preferabil să lase primăriei responsabilitatea de a spune primul cuvânt, dacă apărem acolo cu toate aceste explicații și cu toate aceste idei vor crede că există o organizație politică în spatele tuturor acestora, care trage sforile, și noi suntem singurii care știm că nu e adevărat, a se observa că nici situația lor nu e ușoară, dacă guvernul le-a lăsat un cartof fierbinte în mână, pentru noi nu este convenabil să-l încălzim și mai tare, un ziar a scris că primăria ar trebui să-și asume întreaga autoritate, ce autoritate, cu ce mijloace, poliția a plecat, n-are nici măcar cine să dirijeze circulația, cu siguranță, nu așteptăm să vină consilierii în stradă ca să execute sarcinile celor cărora înainte le dădeau ordine, se vorbește deja pe aici că angajații serviciilor municipale de salubritate vor intra în grevă, dacă asta e adevărat, și nu trebuie să fim surprinși dacă așa ceva se va întâmpla, bineînțeles că va fi vorba doar de o provocare, fie ea din inițiativa primăriei înseși sau, mai probabil, la comanda guvernului, vor avea grijă să ne facă viața amară în o mie de feluri, trebuie să fim pregătiți pentru orice, inclusiv, sau mai ales, pentru ceea ce acum ne pare imposibil, pachetul de cărți e la ei și au și așii în mânecă. Alții, de tipul pesimist, aprehensiv, considerau că nu exista ieșire pentru situația în care se aflau, că erau condamnați la eșec, va fi ca de obicei, fiecare pentru sine, iar ceilalți, treaba lor, imperfecțiunea morală a speciei umane, de câte ori am tot spus-o, nu e de azi, nici de ieri, e istorică, vine din vremea lui papură-vodă, acum pare că suntem solidari

unii cu alții, dar mâine vom începe să fim la cuțite, iar pasul imediat următor va fi războiul deschis, discordia, confruntarea, în timp ce ei, acolo, afară, se amuză la adăpost de pericol și fac pariuri, oare cât timp vom reuși să rezistăm, da, domnule, va fi drăguț cât va dura, dar înfrângerea e sigură și garantată, de altfel, să fim rezonabili, cui i-ar trece prin minte că o acțiune ca aceasta ar reuși să se impună, oameni votând masiv în alb fără să-i fi îndemnat nimeni, doar de nebuni, deocamdată guvernul încă nu a ieșit din buimăceala sa și încearcă să-și regăsească suflul, totuși prima victorie o au deja, ne-au întors spatele și ne-au trimis la dracu', căci, în opinia lor, este ceea ce merităm, și trebuie să avem în vedere și presiunile internaționale, pariez că la ora aceasta guvernele și partidele din toată lumea nu se gândesc la altceva, ei nu sunt proști, își dau seama foarte bine că situația asta se poate transforma într-un fitil de pulbere, i se dă foc aici și explodează acolo, mai înainte, în orice caz, de vreme ce pentru ei suntem un rahat, atunci hai să fim până la sfârșit, umăr la umăr, și din acest rahat care suntem ceva îi va stropi și pe ei.

A doua zi se confirmă zvonul, camioanele pentru curățenia orașului n-au ieșit pe străzi, gunoierii s-au declarat în grevă totală și au făcut publice unele revendicări salariale despre care purtătorul de cuvânt al primăriei se grăbi să afirme că sunt total inacceptabile, și cu atât mai puțin în acest moment, spuse el, când orașul nostru se confruntă cu o criză fără precedent și cu un deznodământ extrem de problematic. Pe aceeași linie de acțiune alarmistă, un ziar care, de la înființarea sa, se specializase în meseria de amplificator al strategiilor și tacticilor guvernamentale, oricare ar fi fost culorile sale partinice, de centru, de dreapta și de nuanțe intermediare, publica

un editorial semnat de director, în care se admitea ca foarte probabilă terminarea rebeliunii locuitorilor capitalei într-o baie de sânge dacă aceștia, așa cum totul arăta că era de așteptat, nu aveau să renunțe la obstinația lor. Nimeni, se spunea, nu va îndrăzni să nege că guvernul și-a împins răbdarea până la limite de neimaginat, mai mult nu i se poate cere sau altfel s-ar pierde, și poate pentru totdeauna, acel armonios binom autoritate-obedientă în lumina căruia au înflorit cele mai fericite societăți umane și fără de care, așa cum a demonstrat istoria pe larg, nici una dintre ele nu se putea pune în practică. Editorialul a fost citit, radioul a repetat pasajele principale, televiziunea l-a intervievat pe director și în acest punct se aflau lucrurile când, era exact ora douăsprezece ziua, din toate casele orașului ieșiră femei înarmate cu mături, găleți și fărașe și, fără nici o vorbă, începură să mături în fața casei, de la ușă până în mijlocul străzii, unde se întâlneau cu femeile care veniseră, din cealaltă parte, în același scop și cu aceleași arme. Afirmă dicționarele că fața casei înseamnă partea dintr-o stradă sau dintr-un drum care se află în fața unei clădiri și nu e nimic mai corect, dar mai spun că, o spun cel puțin unele, a mătura în fața casei înseamnă a îndepărta de sine o responsabilitate sau o culpă. Cât vă înșelați, domnilor filologi și lexicologi distrați, a mătura în fața casei a început prin a fi exact ceea ce fac acum aceste femei din capitală, așa cum au făcut-o în trecut, la sate, și mamele și bunicile lor, și n-o făceau ele, așa cum nu o fac acestea, ca să îndepărteze de sine o responsabilitate, ci pentru a și-o asuma. Poate că din același motiv, a treia zi au ieșit în stradă lucrătorii de la salubritate. Nu purtau uniforme, erau îmbrăcați civil. Spuneau că uniformele erau în grevă, nu ei.

Ministrului de interne, care dăduse ideea, nu-i căzu deloc bine faptul că gunoierii se întorseseră în mod spontan la lucru, atitudine care, în optica sa de ministru, depășind cu mult o simplă demonstrație de solidaritate cu femeile demne de admirație care făcuseră din curățirea străzii lor o chestiune de onoare, fapt pe care nici un observator imparțial n-ar ezita să-l recunoască, atingea limitele complicității criminale. De cum îi sosi vestea proastă, ordonă prin telefon primarului ca aceia care sunt răspunzători pentru nesocotirea ordinelor primite să fie imediat readuși la supunere, ceea ce, tradus în cuvinte clare, însemna întoarcerea la grevă, fiind pasibili, în cazul în care insubordonarea ar continua, de procese disciplinare sumare, cu toate consecințele punitive prevăzute în legi și regulamente, de la suspendarea salariului și a exercitării profesiei la demiterea crudă și dură. Primarul îi răspunse că lucrurile par întotdeauna ușor de rezolvat când sunt privite de departe, însă cei care se află pe teren, cei care trebuie să rezolve aspectele spinoase, aceștia trebuie ascultați cu atenție înainte de a se trece la luarea de hotărâri. De exemplu, domnule ministru, imaginați-vă că eu dau oamenilor acest ordin, Nu-mi imaginez, spun s-o faceți, Da, domnule ministru, de acord, dar permiteți-mi atunci să fiu eu cel care-și imaginează, îmi imaginez, prin urmare, că am dat ordin să se reia greva și că ei mă trimit să plimb ursul, ce-ați face dacă v-ați afla într-o astfel de situație, cum i-ați obliga să îndeplinească ordinul

dacă ați fi în locul meu. În primul rând, pe mine nu m-ar trimite nimeni să plimb ursul, în al doilea rând, nu sunt și nici nu voi fi vreodată în locul dumneavoastră, sunt ministru, nu sunt primar și, dacă tot sunt la acest capitol, vreau să vă spun că așteptam de la acest primar, nu numai colaborarea oficială și instituțională la care sunteți obligat prin lege și care în mod firesc mi se datorează, ci și un spirit de partid care, în acest caz, mi se pare că strălucește mai mult prin absență. Pe colaborarea mea oficială și instituțională puteți conta întotdeauna, îmi cunosc obligațiile, dar în ceea ce privește spiritul de partid, e mai bine să nu vorbim, vom vedea ce va rămâne din el când această criză va ajunge la capăt. Fugiți de problemă, domnule primar. Nu fug, nu, domnule ministru, am nevoie să-mi spuneți cum trebuie să fac ca să-i oblig pe lucrători să reintre în grevă. E problema dumneavoastră, nu a mea. Acum cel care fuge de problemă este stimatul meu coleg de partid. În întreaga mea viață politică n-am fugit niciodată de o problemă. Acum vreți să fugiți de asta, vreți să fugiți din fața realității că nu dispun de nici un fel de mijloace pentru a aduce la îndeplinire ordinul dumneavoastră, cu excepția cazului în care vreți să chem poliția, dacă asta vreți, vă amintesc că poliția nu se mai află aici, a plecat din oraș împreună cu armata, ambele luate de guvern, în afară de asta, haideți să fim de acord că ar fi o mare anormalitate să folosim poliția pentru ca, cu binele sau cu răul, și mai mult cu răul decât cu binele, să-i convingem pe lucrători să intre în grevă, când dintotdeauna a fost folosită pentru a o sparge, prin infiltrări și alte procedee mai puțin subtile. Sunt uimit, un membru al partidului de dreapta nu vorbește așa. Domnule ministru, peste câteva ore, când se va înnopta,

va trebui să spun că e noapte, aș fi stupid sau orb să afirm că e ziuă. Ce are de-a face asta cu greva. Vrem sau nu, domnule ministru, e noapte, noapte adâncă, percepem că se întâmplă ceva cu mult peste înțelegerea noastră, care depășește sărmana noastră experiență, dar acționăm ca și cum ar fi vorba de aceeași pâine, făcută din făina dintotdeauna și coaptă în cuptorul obișnuit și nu e așa. Va trebui să mă gândesc foarte serios dacă nu trebuie să vă cer să vă prezentați demisia. Dacă o veți face, îmi veți lua o greutate de pe umeri, puteți conta deja pe cea mai profundă recunoștință a mea. Ministrul de interne nu răspunse imediat, lăsă să treacă câteva secunde pentru a-și regăsi calmul, apoi întrebă, Ce credeți atunci că ar trebui să facem. Nimic. Vă rog, dragul meu, nu se poate cere unui guvern să nu facă nimic într-o situație ca aceasta. Permiteți-mi să vă spun că într-o situație ca aceasta, un guvern nu guvernează, doar pare că guvernează. Nu pot să fiu de acord cu dumneavoastră, am mai făcut câte ceva de când au început toate acestea. Da, suntem ca un pește prins în undiță, ne agităm, scuturăm firul, ne zvârcolim, dar nu reușim să înțelegem de ce o simplă bucată de sârmă curbată a fost în stare să ne prindă și să ne țină prinși, poate ne vom elibera, nu zic că nu, dar riscăm ca burta să ne rămână agățată de undiță. Sunt realmente uluit. Un singur lucru e de făcut. Care, dacă chiar acum mi-ați spus că nu folosește la nimic orice am face. Să ne rugăm să dea rezultate tactica definită de prim-ministru. Care tactică. Să-i lăsăm să fiarbă la foc domol, a spus el, dar chiar și asta mă tem serios că se va întoarce împotriva noastră. De ce. Pentru că ei vor fi cei care vor orienta fierberea. Atunci încrucișăm brațele. Să vorbim serios, domnule ministru, este oare guvernul

dispus să termine cu farsa stării de asediu, să ordone avansarea armatei și a aviației, să treacă orașul prin foc și sabie, să rănească și să omoare zece sau douăzeci de mii de oameni ca să dea un exemplu, iar apoi să bage trei sau patru mii în închisoare, acuzându-i de nu se știe ce crimă când tocmai crima nu există. Nu ne aflăm în război civil, ceea ce vrem este doar să-i chemăm pe oameni la rațiune, să le arătăm greșeala în care au căzut sau au fost făcuți să cadă, asta rămâne de cercetat, să-i facem să priceapă că folosirea fără frâie a votului în alb ar face sistemul democratic imposibil de guvernat. Nu s-ar părea că rezultatele, până acum, au fost strălucite. Va dura un timp, dar în cele din urmă oamenii vor vedea lumina. Nu vă știam cu aceste tendințe mistice, domnule ministru, Dragul meu, când situațiile se complică, când devin disperate, ne agățăm de tot, ba sunt chiar convins că pe unii dintre colegii mei de guvern, dacă asta ar servi la ceva, nu i-ar deranja deloc să meargă în pelerinaj, cu lumânarea în mână, ca să facă promisiuni în sanctuar. Dacă tot îmi vorbiți despre asta, sunt aici niște sanctuare de alt gen unde mi-ar plăcea ca domnul ministru de interne să facă să ajungă o lumânărică de-a sa. Explicați-vă. Spuneți, vă rog, ziarelor și oamenilor de la televiziune și de la radio să nu mai toarne gaz pe foc, dacă ne lipsesc înțelepciunea și inteligența, riscăm ca toată istoria asta să sară în aer, trebuie să fi citit că directorul ziarului guvernului a comis astăzi nerozia de a admite posibilitatea ca toate acestea să se termine într-o baie de sânge. Ziarul nu e al guvernului. Dacă mi se permite acest comentariu, domnule ministru, aș fi preferat un alt răspuns de la dumneavoastră. Omul s-a întrecut, a depășit limitele, se întâmplă întotdeauna, din dorința de a oferi servicii

mai mari decât i s-a cerut. Domnule ministru, Spuneți. Ce fac până la urmă cu lucrătorii de la serviciul municipal de salubritate. Lăsați-i să lucreze, în felul acesta primăria va fi bine văzută în ochii populației și asta ne-ar putea fi de folos în viitor, pe lângă asta, trebuie să recunoaștem că greva era doar unul dintre elementele strategiei și, cu siguranță, nu unul de cea mai mare importanță. N-ar fi bine pentru oraș, nici acum, nici în viitor, ca primăria să fie utilizată ca o armă de război împotriva cetățenilor. Primăria nu poate rămâne în afara unei situații ca aceasta, primăria se află în această țară și nu în alta. Nu cer să fim lăsați în afara situației, ceea ce cer este ca guvernul să nu ridice obstacole în calea exercitării competențelor mele specifice, să nu încerce în nici un moment să dea publicului impresia că primăria nu este altceva decât un instrument al politicii sale represive, fie-mi iertată vorba, în primul rând pentru că nu e adevărat și, în al doilea rând, pentru că nu va fi niciodată așa ceva. Mă tem că nu vă înțeleg sau că vă înțeleg prea bine, Domnule ministru, într-o zi, nu știu când, orașul va fi din nou capitala țării. E posibil, nu e sigur, depinde până unde vor să ajungă cu rebeliunea. Oricum ar fi, trebuie ca această primărie, cu mine aici sau cu oricare alt primar, să nu poată fi niciodată privită ca un complice sau coautor, chiar dacă doar indirect, al unei represiuni sângeroase, guvernul care ar ordona-o nu ar avea altă soluție decât să suporte consecințele, dar primăria, aceasta e a orașului, nu orașul al primăriei, sper că am fost suficient de clar, domnule ministru. Atât de clar că am să vă pun o întrebare. La dispoziția dumneavoastră, domnule ministru. Ați votat în alb. Repetați, vă rog, n-am auzit bine. V-am întrebat dacă ați votat în alb, v-am întrebat dacă era alb votul

pe care l-ați pus în urnă. Nu se știe niciodată, domnule ministru, nu se știe niciodată. Când se vor termina toate acestea, sper să am cu dumneavoastră o conversație lungă. La ordinele dumneavoastră, domnule ministru. Bună ziua. Bună ziua. Aș avea chef să vin acolo și să vă trag de urechi. Am depășit vârsta, domnule ministru. Dacă vreodată veți fi ministru de interne, veți afla că pentru trageri de urechi și alte corecții n-a existat niciodată limită de vârstă. Să nu vă audă diavolul, domnule ministru. Diavolul are auzul atât de bun că nu are nevoie să i se spună lucrurile cu voce tare. Atunci să ne păzească dumnezeu. N-are rost, ăla e surd din naștere.

Așa s-a terminat conversația clarificatoare și scânteietoare dintre ministrul de interne și primar, după ce s-au duelat în puncte de vedere, argumente și opinii care, cu maximă probabilitate, trebuie să-l fi dezorientat pe cititor, deja cu anumite îndoieli că acești doi interlocutori ar aparține cu adevărat, așa cum credea înainte, partidului de dreapta, cel care, fiind la putere, practică o politică murdară de represiune, atât în plan colectiv, supunând orașul capitală jignirii unei stări de asediu ordonate de însuși guvernul țării, cât și în plan individual, interogatorii dure, detectoare de minciuni, amenințări și, cine știe, torturi dintre cele mai grele, deși adevărul ne obligă să spunem că, dacă au existat, nu putem să depunem mărturie, nu eram prezenți, ceea ce, dacă ne gândim bine, nu înseamnă prea mult, întrucât n-am fost prezenți nici la traversarea mării roșii pe uscat, și toată lumea jură că faptul s-a petrecut aievea. În ceea ce îl privește pe ministrul de interne, trebuie să se fi observat că în cuirasa de războinic viteaz pe care, în lupta surdă cu ministrul apărării, se străduiește s-o expună, există un fel de fisură subtilă

sau, ca să vorbim popular, o crăpătură pe unde poți să bagi degetul. Dacă nu era așa, n-ar fi trebuit să asistăm la eșecurile succesive ale planurilor sale, la rapiditatea și ușurința cu care falsul spadei sale pierde firul, așa cum ni s-a confirmat adineauri în acest dialog, în care, deși intrările erau ca ale unui leu, ieșirile au fost ca ale unei mărțoage, ca să nu spunem ceva mai rău, a se vedea, de exemplu, lipsa de respect demonstrată când a afirmat categoric că dumnezeu e surd din născare. În ceea ce îl privește pe primar, folosind cuvintele ministrului de interne, ne bucură să constatăm că a văzut lumina, nu pe cea pe care respectivul ministru ar vrea s-o vadă locuitorii capitalei, ci pe cea pe care respectivii votanți în alb speră să înceapă cineva s-o vadă. Cel mai obișnuit în această lume, în aceste vremuri în care mergem orbește împiedicându-ne, este să ne izbim, când dăm colțul cel mai apropiat, de bărbați și femei ajunși la maturitatea existenței și a prosperității, care, după ce au fost, la optsprezece ani, nu doar niște boboci fericiți, după cum le e obiceiul, dar și, sau poate mai ales, revoluționari curajoși, hotărâți să doboare sistemul din țară și să pună în locul lui paradisul, în sfârșit, al fraternității, se complac acum, cu o fermitate cel puțin egală, în convingeri și practici care, după ce au trecut, pentru încălzirea și flexibilizarea mușchilor, prin oricare dintre multele versiuni ale conservatorismului moderat, au sfârșit prin a se arunca în cel mai indecent și reacționar egoism. În cuvinte nu atât de ceremonioase, acești bărbați și aceste femei, în fața oglinzii vieții lor, scuipă în fiecare zi, în fața a ceea ce au fost, scuipatul a ceea ce sunt. Că un politician din partidul de dreapta, bărbat între patruzeci și cincizeci de ani, după ce și-a trăit toată viața sub umbrela unei tradiții răcorite de

aerul condiționat al bursei de valori și legănate de zefirul vaporos al pieților, a avut revelația sau simpla certitudine a profundei semnificații pe care o avea blânda insurgență a orașului pe care are sarcina să-l administreze, este ceva demn de înregistrat și merită toate mulțumirile, atât de puțin obișnuiți suntem cu fenomene de o asemenea singularitate.

Nu cred să fi trecut neobservată, de către cititorii și ascultătorii deosebit de exigenți, atenția limitată, limitată ca să nu spunem nulă, pe care naratorul acestei istorisiri a acordat-o până acum ambientelor în care decurge acțiunea descrisă, pe de altă parte, destul de lentă. Cu excepția primului capitol, în care încă este posibil să se observe câteva trăsături de penel aplicate intenționat asupra adunării electorale, chiar și acolo limitate la uși, lucarne și mese, și dacă exceptăm și prezența poligrafului sau a mașinii de prins mincinoși, restul, care deja nu mai e puțin, s-a petrecut ca și cum figuranții celor relatate ar locui o lume imaterială, străini de confortul sau de disconfortul locurilor în care se aflau și ocupați doar cu vorbitul. Sala unde guvernul țării, nu numai o dată, în mod accidental cu asistența și participarea șefului statului, s-a reunit ca să dezbată situația și să ia măsurile necesare pentru pacificarea spiritelor și pentru liniștea străzilor are, cu siguranță, o masă mare în jurul căreia te puteai așeza pe scaune comode, tapițate și pe care era imposibil să nu se afle sticle cu apă minerală și pahare corespunzătoare, creioane și pixuri de diferite culori, carioci, rapoarte, volume de legislație, blocnotesuri, microfoane, telefoane, arsenalul obișnuit în locuri de acest calibru. Trebuie să existe lustre suspendate din tavan și aplice pe pereți, trebuie să existe uși capitonate și ferestre cu perdele, trebuie să existe

mochete pe jos, trebuie să existe tablouri pe pereți și vreo tapiserie veche sau modernă, neapărat portretul șefului statului, bustul republicii, drapelul patriei. De nimic din toate acestea nu s-a vorbit, de nimic din toate acestea nu se va vorbi în viitor. Nici aici, în biroul mai modest, deși amplu, al primarului, cu verandă spre piață și o fotografie a orașului luată de sus, de dimensiuni considerabile, pe peretele mai mare, n-ar lipsi cu ce să umplem cu substanțiale descrieri o pagină sau două, profitând în același timp de pauza generoasă pentru a respira adânc înainte de a înfrunta dezastrele care vin. Mult mai important ni se pare să observăm ridurile de îngrijorare care s-au săpat pe fruntea primarului, poate se gândește că a vorbit prea mult, că i-a dat ministrului de interne impresia, dacă nu certitudinea, că s-a raliat cu trupele inamicului și că, prin această imprudență, și-a compromis, poate definitiv, cariera politică în interiorul și în afara partidului. Cealaltă posibilitate, la fel de îndepărtată pe cât de inimaginabilă, ar fi aceea că argumentele sale l-ar fi împins în direcția cea bună pe ministrul de interne și l-ar face să reconsidere de sus până jos strategiile și tacticile cu ajutorul cărora guvernul se gândește să termine cu starea de asediu. Îl vedem clătinând din cap, semn sigur că, după ce a examinat rapid ipoteza, a dat-o deoparte, fiind prostesc de naivă și periculos de nerealistă. Se ridică de pe scaunul unde rămăsese așezat după conversația cu ministrul și se apropie de fereastră. Nu o deschise, dădu un pic la o parte perdeaua și se uită afară. Piața avea aspectul obișnuit, oameni care treceau, trei persoane așezate pe o bancă la umbra unui pom, terasele bodegilor cu clienții lor, vânzătoarele de flori, o femeie urmată de un câine, chioșcurile de ziare, autobuze, automobile, peisajul de totdeauna.

Plec, se hotărî. Se întoarse la masă și-l sună pe șeful de cabinet. Trebuie să dau o raită pe aici, spuse el, comunicați consilierilor care se află în clădire, dar numai în cazul în care ar întreba de mine, în ce privește restul, las pe mâna dumneavoastră. O să-i spun șoferului dumneavoastră să aducă mașina la ușă. Vă rog, dar, dacă tot vorbiți cu el, anunțați-l că nu voi avea nevoie de el, voi conduce eu însumi. Vă mai întoarceți azi la primărie. Sper că da, o să vă anunț dacă mă hotărăsc să nu mai vin. Foarte bine. Cum e orașul. Nimic prea grav de semnalat, n-au ajuns la primărie vești mai rele decât cele obișnuite, accidente de circulație, un ambuteiaj ici și colo, un mic incendiu fără consecințe, un atac ratat la o filială bancară. Cum s-au descurcat, acum că nu avem poliție. Atacatorul era un amărât, un amator, iar pistolul, deși era autentic, era descărcat. Unde l-au dus. Oamenii care l-au dezarmat l-au predat la un regiment de pompieri. Pentru ce, dacă acolo nu există spațiu amenajat pentru a ține pe cineva arestat. Trebuia să-l ducă undeva. Și ce s-a întâmplat după aceea. Mi s-a povestit că pompierii i-au dat sfaturi bune timp de o oră și apoi l-au pus în libertate. Nu puteau face altceva. Așa e, domnule primar, într-adevăr nu puteau face altceva. Spuneți-i secretarei mele să mă anunțe când e mașina la ușă. Da, domnule. Primarul se rezemă de spătarul scaunului, așteptând, cu ridurile de pe frunte adâncite din nou. Contrar prezicerilor celor rău prevestitori, nu se întâmplaseră în aceste zile nici mai multe furturi, nici mai multe violuri, nici mai multe asasinate decât înainte. Părea că, în cele din urmă, siguranța orașului nu se resimțea deloc din cauza lipsei poliției, că populația însăși, spontan sau în mod mai mult sau mai puțin organizat, luase în grija sa treburile supravegherii. Acest caz al filialei

bancare, de exemplu. Cazul filialei bancare, se gândi el, nu înseamnă nimic, omul trebuie să fi fost încordat, puțin sigur de sine, era un novice, iar salariații băncii și-au dat seama că nu prezenta un pericol, dar mâine ar putea să nu mai fie așa, ce spun eu, mâine, azi, chiar acum, în aceste ultime zile au fost infracțiuni în oraș care evident vor rămâne nepedepsite, dacă nu avem poliție, dacă delincvenții nu sunt arestați, dacă nu se fac cercetări și nu există nici procese, dacă judecătorii se duc acasă și tribunalele nu funcționează, e inevitabil să crească criminalitatea, pare că toată lumea așteaptă ca primăria să-și asume supravegherea și paza orașului, ne-o solicită, ne-o cer, protestează că fără siguranță nu va fi liniște, iar eu mă întreb cum, să solicit voluntari, să creez miliții orășenești, să nu-mi spuneți că vom ieși pe străzi pe post de jandarmi de operetă, cu uniforme închiriate de la garderobele teatrelor, dar armele, unde sunt armele, și mânuirea lor, și nu e numai asta, trebuie să fii în stare să le folosești, să scoți un pistol și să tragi, își imaginează cineva că mă va vedea pe mine și pe consilieri și pe funcționarii primăriei urmărind pe acoperișuri pe asasinul de la miezul nopții și pe violatorul din zilele de marți sau în saloanele înaltei societăți pe hoțul cu mănușa albă. Telefonul sună, era secretara, Domnule primar, vă așteaptă mașina, Mulțumesc, spuse el, plec acum, nu știu dacă mă mai întorc azi, dacă apare vreo problemă sunați-mă la telefonul mobil, Să vă meargă bine toate, domnule primar, De ce îmi spuneți asta, În vremurile pe care le trăim e urarea minimă pe care ne-o putem face unii altora, Pot să vă pun o întrebare, Sigur că da, cu condiția să am răspuns la ea, Dacă nu vreți, nu răspundeți, Aștept întrebarea, Cu cine ați votat, Cu nimeni, domnule primar, Vreți

să spuneți că v-ați abținut, Vreau să spun că am votat în alb, În alb. Da, domnule primar, în alb, Și mi-o spuneți așa, de-a dreptul, Și dumneavoastră m-ați întrebat de-a dreptul, Și asta pare să vă fi inspirat suficientă încredere ca să răspundeți, Mai mult sau mai puțin, domnule primar, doar mai mult sau mai puțin, Dacă înțeleg bine, v-ați gândit și că ar putea fi un risc, Speram să nu fie, Până la urmă, cum vedeți, ați avut dreptate să aveți încredere, Vreți să spuneți că nu voi fi invitată să-mi prezint demisia, Liniștiți-vă, dormiți în pace, Ar fi mult mai bine să nu avem nevoie de somn ca să trăim în pace, domnule primar, Bine zis, Oricine ar spune-o, domnule primar, n-o să câștig premiul academiei cu această frază, Va trebui prin urmare să vă mulțumiți cu aprecierea mea, Mă declar mai mult decât răsplătită, Rămâne atunci așa, dacă va fi nevoie, sunați-mă la telefonul mobil, Da, domnule, Pe mâine, dacă nu pe mai târziu, Pe mai târziu, pe mâine, răspunse secretara.

Primarul aranjă sumar documentele răspândite pe masa de lucru, în mare parte era deja ca și cum ar fi avut de-a face cu altă țară și alt secol, nu cu această capitală în stare de asediu, abandonată de propriul său guvern, încercuită de propria sa armată. Dacă le-ar rupe, dacă le-ar arde, dacă le-ar arunca la coșul de hârtii, nimeni n-ar veni să-i ceară socoteală pentru ceea ce făcuse, oamenii au acum lucruri mult mai importante la care să se gândească, orașul, dacă ne gândim bine, nu mai face parte din lumea cunoscută, s-a transformat într-o cratiță plină de mâncare putrezită și de viermi, într-o insulă împinsă într-o mare care nu e a ei, un loc unde a izbucnit un focar de infecție periculos și care, preventiv, a fost pus sub carantină, așteptând ca pesta să-și piardă virulența sau, nemaiavând pe

cine să omoare, să sfârșească prin a se devora pe sine însăși. Ceru curierului să-i aducă jacheta, luă dosarul cu probleme de studiat acasă și coborî. Șoferul, care îl aștepta, deschise portiera mașinii. Mi s-a spus că n-aveți nevoie de mine, domnule primar. Așa este, puteți să vă duceți acasă. Atunci, pe mâine, domnule primar. Pe mâine. E interesant cum ne trăim toate zilele din viață despărțindu-ne, spunând și auzind pe mâine și, în mod fatal, într-una dintre aceste zile, care a fost ultima pentru cineva, ori nu mai este cel căruia i-am spus-o, ori nu mai suntem noi, cei care am spus-o. Vom vedea dacă în ziua pe care azi o numim mâine, pe care mai obișnuim s-o numim și a doua zi, când primarul și șoferul său particular se vor întâlni încă o dată, vor fi în stare să înțeleagă cât e de extraordinar, până unde a fost aproape un miracol faptul că spuseseră pe mâine și iată că a devenit o certitudine ceea ce nu fusese decât o problematică posibilitate. Primarul se urcă în mașină. Se ducea să dea o raită prin oraș, să-i privească pe trecători, fără grabă, staționând din când în când și coborând ca să meargă puțin pe jos, să asculte ce se vorbea, în fine, să ia pulsul orașului, să-și dea seama de forța marii febre aflate în fază de incubație. Din lecturile copilăriei își amintea că un anumit rege din orient, nu era prea sigur dacă era rege sau împărat, cel mai probabil e că era vorba de califul din acea vreme, ieșea deghizat din când în când din palatul său ca să se ducă să se amestece cu poporul de rând, cu pleava, și să asculte ce se spunea despre el în flecărelile deschise de pe străzi și din piețe. În realitate, nu erau atât de deschise ca acestea, pentru că nici în vremea aceea, așa cum nicicând altcândva, nu lipsiseră spionii care să ia aminte la aprecieri, la plângeri, la critici și la vreun

plan de conspirație în fază embrionară. Este o regulă invariabilă a puterii că, în ce privește capetele, cel mai bine e să le tai înainte de a începe să gândească, după aceea poate fi prea târziu. Primarul nu este regele acestui oraș încercuit, iar în ceea ce-l privește pe vizirul de interne, acesta s-a exilat de cealaltă parte a frontierei și se află, la această oră, în mod sigur, în ședință de lucru cu colaboratorii săi, vom afla cu care și pentru ce. De aceea, acest primar nu are nevoie să meargă deghizat cu barbă și mustăți, figura pe care o are în locul unde stau de obicei figurile îi aparține, este cea dintotdeauna, doar puțin mai îngrijorată ca de obicei, așa cum se observă după ridurile de pe frunte. Unii îl recunosc, dar sunt puțini cei care îl salută. Nu trebuie să se creadă însă că indiferenți sau ostili sunt numai aceia care au votat de la bun început în alb și, ca urmare, ar vedea în el un adversar, nu sunt puțini nici cei care au votat cu propriul lui partid și cu partidul de centru care îl privesc cu nedisimulată suspiciune, ca să nu spunem chiar antipatie declarată. Ce-o face tipul ăsta aici, gândesc ei, probabil, de ce o fi venit să se amestece cu drojdia albicioșilor, trebuia să stea să-și vadă de treaba lui ca să merite ceea ce i se plătește, poate că, majoritatea fiind acum alta, a venit la vânătoare de voturi, dacă asta a fost ideea, se înșală zdravăn, căci nu vor fi alegeri aici prea curând, dacă eu aș fi în locul guvernului, știu bine ce aș face, aș dizolva primăria asta și aș numi în locul ei o comisie administrativă decentă, de absolută încredere politică. Înainte de a continua această povestire, se cuvine să explicăm faptul că folosirea cuvântului albicios cu câteva rânduri mai înainte nu a fost ocazională sau fortuită și nici nu a fost rezultatul unei greșeli de digitație pe tastatura calculatorului, și cu atât

mai puțin a fost vorba de un neologism pe care naratorul s-ar fi grăbit să-l inventeze ca să suprime o lacună. Termenul există, există efectiv, poate fi găsit în orice dicționar, problema, dacă e o problemă, rezidă în faptul că oamenii sunt convinși că știu semnificația cuvântului alb și a derivatelor sale și, deci, nu pierd timp ca să se ducă la sursă și să se asigure sau suferă de sindromul intelectului leneș și se opresc aici, nu merg mai departe, spre marea descoperire. Nu se știe cine o fi fost cercetătorul curios din oraș sau cel care l-a găsit întâmplător, sigur este că vorba s-a răspândit rapid și imediat cu sensul peiorativ pe care pare să-l provoace doar simpla sa lectură. Deși noi nu ne-am referit anterior la acest fapt, deplorabil sub toate aspectele, înseși mijloacele de comunicare în masă, în special televiziunea de stat, folosesc deja cuvântul ca și cum ar fi vorba de o obscenitate dintre cele mai josnice. Când ne apare scris sau doar îl vedem, nu se observă atât de mult, dar dacă îl auzim pronunțat, cu acea încrețire îngrețoșată a buzelor și acel țâțâit de dispreț, trebuie să fii dotat cu armura morală a unui cavaler al mesei rotunde ca să nu fugi imediat, cu șireangul de gât și cămașa de penitență, lovindu-te cu pumnii în piept și renegând toate vechile principii și precepte, albicios am fost, albicios nu voi mai fi, să mă ierte patria, să mă ierte regele. Primarul, care nu are nimic de iertat, de vreme ce nu e rege și nici nu va fi vreodată, nici măcar candidat la viitoarele alegeri, nu-i mai observă pe trecători, caută acum semne de neglijență, de abandon, de deteriorare și, cel puțin la prima vedere, nu le găsește. Magazinele și marile complexe comerciale sunt deschise, cu toate că nu par să facă cine știe ce comerț, automobilele circulă fără alte impedimente, în afara unor ambuteiaje

nesemnificative ici și colo, la ușile băncilor nu sunt cozi de clienți neliniștiți, cele care se formează întotdeauna în momente de criză, totul pare normal, nici un singur furt prin smulgerea obiectului, nici o singură ceartă cu focuri de armă și cuțite, nimic altceva decât această după-amiază luminoasă, nici rece, nici caldă, o după-amiază care pare să fi venit pe lume pentru a satisface toate dorințele și pentru a calma toate neliniștile. Dar nu și îngrijorarea sau, pentru a fi mai literar, neliniștea interioară a primarului. Ceea ce simte el, și poate că, printre toți acești oameni care trec, este singurul care simte așa ceva, este un fel de amenințare plutind în aer, acea amenințare pe care temperamentele sensibile o percep când masa de nori care acoperă cerul se crispează în așteptarea deflagrației tunetului, când o ușă scârțâie în întuneric și un curent de aer înghețat vine să ne atingă chipul, când o prevestire malignă ne deschide ușile disperării, când un râs diabolic ne sfâșie vălul delicat al sufletului. Nimic concret, nimic în legătură cu care s-ar putea conversa în cunoștință de cauză și cu obiectivitate, dar sigur este că primarul trebuie să facă un efort imens ca să nu oprească prima persoană care s-ar încrucișa cu el și să-i spună, Aveți grijă, nu mă întrebați de ce să am grijă, grijă cu ce, vă rog doar să aveți grijă, presimt că e gata să se întâmple ceva rău, Dacă dumneavoastră, care sunteți primar și aveți responsabilități, nu știți, cum aș putea s-o știu eu, l-ar întreba oamenii, Nu contează, important e să aveți grijă, E vreo epidemie, Nu cred, Un cutremur, Nu ne aflăm într-o regiune seismică, n-au fost niciodată cutremure aici, Vreo inundație, vreo revărsare, De mulți ani râul nu mai crește până la maluri, Atunci, Nu știu să vă spun, Scuzați-mi întrebarea pe care am să v-o pun, Sunteți scuzat

chiar înainte de a o pune. Nu cumva ați băut, spun asta fără intenția de a vă jigni, un pahar în plus, așa cum trebuie să știți, ultimul e întotdeauna cel mai rău. Beau numai la masă și întotdeauna cu moderație, nu sunt un alcoolic. Dacă-i așa, nu înțeleg. Când se va fi întâmplat, veți înțelege. Când se va fi întâmplat ce. Ceea ce este gata să se întâmple. Perplex, interlocutorul se uită în jurul lui. Dacă vă uitați după vreun polițist care să mă aresteze, spuse primarul, nu vă obosiți, au plecat toți. Nu căutam un polițist, minți celălalt, a rămas să mă întâlnesc aici cu un prieten, da, iată-l, atunci la revedere, domnule primar, rămâneți cu bine, eu, cu toată sinceritatea, dacă aș fi în locul dumneavoastră, m-aș duce acasă chiar acum și m-aș culca, omul uită de toate când doarme. Niciodată nu mă culc la ora asta. Ca să stai culcat toate orele sunt bune, așa v-ar spune pisica mea. Pot să vă pun și eu o întrebare. Asta-i bună, domnule primar, sigur că da. Ați votat în alb. Faceți un sondaj. Nu, e doar o curiozitate, dar dacă nu vreți, nu răspundeți. Omul ezită o clipă, apoi, serios, răspunse. Da, domnule, am votat în alb, după câte știu nu e interzis. Interzis nu e, dar vedeți rezultatul. Omul părea să fi uitat de prietenul imaginar. Domnule primar, eu, personal, n-am nimic împotriva dumneavoastră, chiar pot să recunosc că ați făcut treabă bună la primărie, dar nu eu port vina pentru situația aceasta pe care o numiți rezultat, am votat cum am avut chef, în cadrul legii, acum dumneavoastră descurcați-vă, dacă credeți că frige ciorba, suflați în ea. Nu vă enervați, eu am vrut doar să vă avertizez. Încă nu știu în legătură cu ce. Chiar dacă aș vrea, n-aș ști să vă explic. Atunci mi-am pierdut vremea aici. Scuzați-mă, vă așteaptă prietenul. Nu mă așteaptă nici un prieten, voiam doar să plec,

Atunci vă mulțumesc că ați rămas un pic mai mult, Domnule primar, Spuneți, spuneți, nu vă formalizați. Dacă sunt în stare să înțeleg ceva din ce se petrece în mintea oamenilor, atunci cred că dumneavoastră aveți o mustrare de conștiință, o remușcare, Remușcare pentru ceva ce n-am făcut, Unii afirmă că asta e cea mai rea dintre toate, remușcarea pentru cele pe care le-am permis să se facă, Poate că aveți dreptate, o să mă gândesc la asta, în orice caz, aveți grijă, O să am, domnule primar, și vă mulțumesc că m-ați avertizat, Deși continuați să nu știți de ce, Sunt unii oameni care ne inspiră încredere, Sunteți a doua persoană care mi-o spune azi, În acest caz puteți spune că a meritat să trăiți ziua aceasta, Mulțumesc, La revedere, domnule primar, La revedere.

Primarul se întoarse înapoi, la locul unde lăsase mașina parcată, era satisfăcut, cel puțin reușise să avertizeze un om, dacă el ar fi transmis mai departe, în câteva ore tot orașul va fi în alertă, gata pentru orice s-ar întâmpla, Cred că nu sunt cu judecata întreagă, se gândi el, e evident că omul nu va spune nimic, nu e prost ca mine, bine, nu e vorba de o chestiune de prostie, faptul că am simțit o amenințare pe care nu sunt în stare s-o definesc e problema mea, nu a lui, cel mai bun lucru pe care îl am de făcut e să urmez sfatul pe care mi l-a dat, să mă duc acasă, niciodată nu e pierdută o zi în care ni s-a dat un sfat bun. Se urcă în mașină și îl anunță de acolo pe șeful de cabinet că nu se mai întorcea la primărie. Locuia pe o stradă din centru, nu departe de stația metroului de suprafață care deservea o mare parte a sectorului de est al orașului. Soția sa, medic chirurg, nu va fi acasă, azi e tura ei de gardă de noapte, iar în ce-i privește pe cei doi fii, băiatul e în armată, e posibil

să fie unul dintre cei care apără în acest moment frontiera cu o mitralieră grea gata pregătită și cu masca de gaze agățată de gât, iar fata, în străinătate, lucrează ca secretară și interpret într-un organism internațional, din acelea care-și vor instala sediile lor monumentale și luxoase în orașele mai importante, vorbind din punct de vedere politic, bineînțeles. Ei îi folosise la ceva faptul că avea un tată bine plasat în sistemul oficial al favorurilor care se plătesc și se răsplătesc, care se fac și se recompensează. Cum chiar și cele mai bune sfaturi, în cel mai bun caz, se urmează doar pe jumătate, primarul nu se culcă. Studie hârtiile pe care le adusese, luă hotărâri asupra unora, altele le amână pentru o a doua analiză. Când se apropie ora cinei, se duse la bucătărie, deschise frigiderul, dar nu găsi nimic care să-i trezească pofta de mâncare. Soția se gândise la el, nu l-ar lăsa să facă foamea, dar efortul de a pune masa, de a încălzi mâncarea, de a spăla farfuriile după aceea i se părea astăzi supraomenesc. Ieși și se duse la un restaurant. Era deja așezat la masă și în timp ce aștepta să fie servit, îi telefonă soției, Cum merge treaba, o întrebă, Fără prea multe probleme, și tu ce faci, Bine, doar puțin neliniștit, Nu te întreb de ce, cu situația asta, E ceva mai mult, un fel de freamăt interior, o umbră, ca o prevestire rea, Nu te știam superstițios, Întotdeauna vine ceasul fiecărui lucru, Aud zgomot de voci, unde ești, În restaurant, apoi mă duc acasă sau poate trec mai întâi pe acolo să te văd, faptul că sunt primar deschide multe uși, S-ar putea să fiu în operație, s-ar putea să dureze, Bine, mă mai gândesc, te pup, Și eu, Dulce, Foarte dulce. Ospătarul îi aduse mâncarea, Poftiți, domnule primar, poftă bună. Tocmai ducea furculița la gură când o explozie făcu clădirea să vibreze de sus până

jos, în timp ce geamurile dinăuntru și de afară zburau în țăndări, mese și scaune au fost aruncate la pământ, unii oameni țipau și gemeau, câțiva erau răniți, alții năuciți de șoc, alții tremurau de spaimă. Primarul sângera dintr-o tăietură pe care-o avea pe față, provocată de un ciob de sticlă. Era evident că fuseseră atinși de unda de șoc a exploziei. Trebuie să fi fost în stația de metrou, spuse printre suspine o femeie care încerca să se ridice. Apăsând un șervețel pe rană, primarul alergă în stradă. Cioburile de sticlă îi trosneau sub picioare, în față se înălța o coloană densă de fum negru, i se păru chiar că vede licărirea unui incendiu. S-a întâmplat, e în stație, se gândi el. Aruncase șervețelul când își dăduse seama că ținând mâna apăsată pe obraz își îngreuna mișcările, acum sângele îi cobora liber pe față și pe gât și se îmbiba în guler. Întrebându-se în sinea lui dacă serviciul mai funcționa, se opri un moment ca să formeze numărul de telefon de la urgență, dar agitația din vocea care-i răspunse dovedea că știrea era deja cunoscută pe acolo. Vă vorbește primarul, a explodat o bombă în stația principală a metroului de suprafață din sectorul de est, trimiteți tot ce puteți, pompierii, apărarea civilă, *escuteiros*[1], dacă încă mai sunt, infirmieri, ambulanțe, material de prim ajutor, tot ce aveți la îndemână, ah, încă ceva, dacă există vreo posibilitate de a afla unde locuiesc agenți de poliție pensionați, chemați-i și pe ei, să vină să ajute, Pompierii sunt pe drum, domnule primar, facem toate eforturile ca să. Întrerupse legătura și se precipită din nou spre

1. *Escuteiro* – tânăr care face parte dintr-un grup al cărui membri practică, în comun, exerciții în aer liber și care se pregătesc pentru servicii umanitare și de apărare a patriei.

linia de metrou. Erau oameni care alergau pe lângă el, unii, mai rapizi, treceau înaintea lui, el avea picioarele grele, erau ca plumbul, și părea că foalele din plămâni refuzau să respire aerul dens și rău mirositor și o durere, o durere care i se fixase rapid la nivelul traheii, creștea cu fiecare clipă. Stația se afla la vreo cincizeci de metri, fumul negru, cenușiu, luminat de incendiu, se înălța în vălătuci furioși. Câți morți or fi acolo înăuntru, cine a pus bomba asta, se întrebă primarul. Se auzeau deja aproape sirenele mașinilor de pompieri, urletele înfiorătoare, mai mult ale cuiva care implora ajutor decât ale cuiva care venea să-l dea, erau tot mai ascuțite, dintr-un moment în altul aveau să irumpă de după un colț. Prima mașină apăru când primarul își croia drum prin aglomerația de oameni care alergaseră să vadă dezastrul, Sunt primarul, spunea el, sunt primarul, lăsați-mă să trec, vă rog, și se simțea dureros de ridicol repetând-o o dată și încă o dată, conștient că faptul că era primar nu-i deschidea toate ușile, acolo înăuntru chiar, ca să nu mergem mai departe, erau oameni pentru care se închiseseră definitiv toate ușile vieții. În câteva minute, șuvoaie mari de apă erau proiectate prin deschiderile a ceea ce înainte fuseseră uși și ferestre sau se înălțau în aer și udau structurile superioare în încercarea de a reduce pericolul extinderii focului. Primarul se adresă șefului pompierilor, Cum vi se pare, domnule comandant, întrebă el, Dintre cele mai grave pe care le-am văzut vreodată, am chiar impresia că-mi miroase a fosfor, Nu spuneți asta, nu se poate, O fi o impresie a mea, ce n-aș da să mă înșel. În acel moment apăru un car de reportaj al televiziunii, apoi apărură altele, al presei, al radioului, acum primarul, înconjurat de reflectoare și de microfoane, răspundea la întrebări,

Câți morți estimați că au fost. De ce informații dispuneți deja. Câți răniți. Câte persoane arse. Când credeți că stația va putea funcționa din nou. Există vreo presupunere în legătură cu autorii atentatului. S-a primit vreun anunț înainte de explozie. În caz afirmativ, cine l-a primit și ce măsuri s-au luat pentru evacuarea la timp a stației. Credeți că ar fi vorba de o acțiune teroristă executată de vreun grup legat de actuala mișcare de subversiune urbană. Vă așteptați să aibă loc și alte atentate de acest tip. În calitate de primar și singura autoritate a orașului, care sunt mijloacele de care dispuneți pentru a proceda la investigațiile necesare. Când ploaia de întrebări se întrerupse, primarul dădu singurul răspuns posibil în acele împrejurări. Unele întrebări depășesc competențele mele, prin urmare nu vă pot răspunde, presupun, totuși, că guvernul nu va întârzia să facă o declarație oficială, în ceea ce privește celelalte întrebări, pot doar să spun că facem tot ce e omenește posibil ca să venim în ajutorul victimelor, să dea domnul să reușim să ajungem la timp, măcar pentru unele. Dar câți morți sunt până la urmă, insistă un ziarist. Când vom putea intra în acel infern o să știm, până atunci scutiți-mă, vă rog, de întrebări prostești. Ziariștii protestară spunând că acela nu era un mod corect de a trata mijloacele de comunicare în masă, că se aflau acolo pentru a-și îndeplini datoria de a informa și, prin urmare, aveau dreptul să fie respectați, dar primarul reteză în față discursul corporativ. Azi a existat un ziar care a îndrăznit să ceară o baie de sânge, de data asta nu s-a întâmplat, arșii nu sângerează, se transformă doar în jumări, și acum lăsați-mă să trec, vă rog, nu mai am nimic de spus, veți fi convocați când vom dispune de informații concrete. Se auzi un murmur general

de dezaprobare, mai în spate un cuvânt dispreţuitor, Cine îşi închipuie el că este, dar primarul nu făcu nici un efort ca să afle de unde venise replica ireverenţioasă, el însuşi nu făcuse în ultimele ore decât să se întrebe, Cine îmi închipui eu că sunt.

După două ore focul a fost declarat stins, alte două ore mai dură emanaţia de căldură, dar încă nu era posibil să se ştie câţi oameni muriseră. Vreo treizeci sau patruzeci care, cu răni de diferite gravităţi, scăpaseră de efectele cele mai rele ale exploziei pentru că se aflau într-o zonă a staţiei îndepărtată de locul deflagraţiei au fost transportaţi la spital. Primarul rămase acolo până la încetarea emanaţiei de căldură, acceptând să se retragă numai după ce comandantul pompierilor i-a spus, Duceţi-vă să vă odihniţi, domnule primar, lăsaţi restul în seama noastră şi faceţi ceva cu rana aceea pe care o aveţi pe faţă, nu pricep cum n-a observat-o nimeni de aici, N-are importanţă, erau ocupaţi cu treburi mai serioase. Apoi întrebă, Şi acum, Acum, trebuie să căutăm şi să scoatem cadavrele, unele trebuie să fie făcute bucăţi, cea mai mare parte carbonizate, Nu ştiu dacă voi putea suporta, În stadiul în care vă văd, nu veţi suporta, Sunt un laş, Laşitatea nu are nimic de-a face cu toate acestea, domnule primar, eu am leşinat prima oară, Mulţumesc, faceţi ce puteţi, Să stingem ultimul tăciune, adică nimic, Cel puţin veţi fi aici. Murdar de funingine, cu faţa neagră de sânge coagulat, primarul o luă, anevoie, spre casă, îl durea tot corpul, de alergătură, de tensiunea nervoasă, de stat atâta timp în picioare. Nu avea rost să-i telefoneze soţiei, persoana care i-ar răspunde de acolo ar spune cu siguranţă, Îmi pare rău, domnule primar, doamna doctor e în operaţie, nu poate veni la telefon. De o parte şi de

alta a străzii erau oameni la ferestre, dar nimeni nu l-a recunoscut. Un primar autentic se deplasează în mașina sa oficială, are un secretar ca să-i ducă mapa cu documente, trei gărzi de corp ca să-i deschidă drumul, iar cel care se vede acolo mergând e un vagabond murdar și fetid, un bărbat trist, gata să plângă, o fantomă căreia nimeni nu-i împrumută o găleată de apă ca să-și spele cearșaful. Oglinda din lift îi arăta fața carbonizată pe care ar avea-o în acest moment dacă s-ar fi aflat în incinta stației când a explodat bomba. Oroare, oroare, murmură el. Deschise ușa cu mâinile tremurânde și se duse la baie. Scoase din dulap trusa de prim ajutor, pachetul de vată, apa oxigenată, un dezinfectant lichid pe bază de iod, pansamente adezive din cele mari. Se gândi, Mai mult ca sigur, treaba asta necesită niște copci. Cămașa îi era pătată de sânge până la cureaua pantalonilor. Am sângerat mai mult decât credeam. Dezbrăcă haina, desfăcu cu greu nodul lipicios al cravatei și își scoase cămașa. Bluza de corp era și ea murdară de sânge. Ar trebui să mă spăl, asta ar trebui, să mă bag sub duș, nu, nu se poate, ar fi o prostie, apa ar îndepărta crusta care acoperă rana și sângele ar începe să curgă din nou, spuse el cu glas scăzut, ar trebui, da, ar trebui, ar trebui ce. Cuvântul era ca un trup mort care s-ar fi încrucișat cu el pe drum, trebuia să descopere ce voia, să ridice cadavrul. Pompierii și ajutoarele de la apărarea civilă intră în stație. Au târgi, își protejează mâinile cu mănuși, cea mai mare parte dintre ei n-au atins niciodată un trup ars, acum aveau să afle cât e de greu. Ar trebui. Ieși din baie, se duse în camera de lucru, se așeză la birou. Puse mâna pe telefon și formă un număr privat. Era aproape ora trei dimineața. O voce răspunse, Cabinetul ministrului de interne, cine

c. Primarul capitalei, doresc să vorbesc cu domnul ministru, e extrem de urgent, dacă e acasă, puneți-mă în legătură. Un moment, vă rog. Momentul dură două minute. Alo, Domnule ministru, acum câteva ore a explodat o bombă în stația metroului de suprafață sector est, încă nu se știe câte decese a provocat, dar totul arată că vor fi multe, rănițiii sunt în număr de vreo treizeci sau patruzeci. Sunt informat deja. Dacă vă telefonez doar acum este pentru că am fost prezent tot timpul la fața locului. Ați făcut foarte bine. Primarul respiră adânc, apoi întrebă. Nu aveți nimic să-mi spuneți, domnule ministru. La ce vă referiți. Dacă aveți vreo idee în legătură cu cel care a pus bomba. Pare destul de clar, prietenii dumneavoastră de vot în alb au hotărât să treacă la acțiunea directă. Nu cred. Fie că credeți, fie că nu, acesta este adevărul. Este, sau va fi. Luați-o cum vreți, Domnule ministru, ceea ce s-a petrecut aici a fost o crimă hidoasă. Presupun că aveți dreptate, așa se obișnuiește să se numească. Cine a pus bomba, domnule ministru. Păreți tulburat, vă sfătuiesc să vă duceți să vă odihniți, telefonați-mi din nou când va fi ziuă, dar niciodată înainte de zece dimineața. Cine a pus bomba, domnule ministru. Ce vreți să insinuați. O întrebare nu e o insinuare, insinuare ar fi dacă eu v-aș spune ceea ce gândim amândoi în acest moment. Gândurile mele nu au de ce să coincidă cu ceea ce gândește un primar. Coincid de această dată. Aveți grijă, mergeți prea departe. Nu merg, am ajuns deja. Ce vreți să spuneți. Că vorbesc cu persoana direct responsabilă de atentat. Sunteți nebun. Aș prefera să fiu. Îndrăzniți să aruncați bănuieli asupra unui membru al guvernului, asta e nemaipomenit. Domnule ministru, începând din acest moment încetez să mai fiu primar al acestui oraș asediat.

Vorbim mâine, în orice caz luați notă că nu vă accept demisia. Va trebui să acceptați abandonul, faceți-vă că am murit. În acest caz vă avertizez, în numele guvernului, că vă veți căi amarnic sau nici nu veți avea timp să vă căiți, dacă nu veți păstra o tăcere absolută în legătură cu acest subiect. presupun că nu trebuie să vă fie foarte greu, de vreme ce îmi spuneți că sunteți mort. Niciodată nu mi-am imaginat că cineva ar putea fi atât. Telefonul a fost întrerupt de cealaltă parte. Omul care fusese primar se ridică și se duse la baie. Se dezbrăcă și se băgă sub duș. Apa caldă dizolvă rapid crusta care se formase deasupra rănii, sângele începu să curgă. Pompierii tocmai găsiseră primul trup carbonizat.

Deja douăzeci și trei de morți și nu știm câți vor mai fi descoperiți sub dărâmături, douăzeci și trei, domnule ministru de interne, repeta prim-ministrul bătând cu palma dreaptă întinsă peste ziarele deschise pe masă. Mijloacele de comunicare în masă sunt practic unanime în a atribui atentatul unui grup terorist legat de revolta albicioșilor, domnule prim-ministru, În primul rând, vă cer, ca pe o mare favoare, să nu mai pronunțați în prezența mea cuvântul albicios, e numai din pricina unei chestiuni de bun-gust, nimic mai mult, iar în al doilea rând, explicați-mi ce înseamnă, în gura dumneavoastră, expresia practic unanime, înseamnă că sunt doar două excepții, două ziare mici care nu acceptă versiunea care a început să circule și cer o investigare în profunzime, Interesant, Uitați-vă, domnule prim-ministru, la întrebarea acestuia. Prim-ministrul citi cu voce tare, Vrem Să Știm de Unde A Venit Ordinul, Și acesta, mai puțin direct, dar ținteşte în aceeași direcție, Vrem Adevărul Indiferent pe Cine Ar Durea. Ministrul de interne continuă, Nu e alarmant, nu cred că trebuie să ne îngrijorăm, chiar e bine-venită apariția acestor semne de întrebare ca să nu se spună că toată presa e glasul stăpânului, Atunci vreți să spuneți că douăzeci și trei de morți sau mai mulți nu vă îngrijorează, Era vorba de un risc calculat, domnule prim-ministru, Având în vedere ce s-a întâmplat, un risc foarte prost calculat, Recunosc că ar putea fi considerat și așa, Ne gândiserăm la un mecanism nu prea puternic, care să nu provoace decât spaimă, Din nefericire,

ceva trebuie să fi funcționat prost în lanțul de transmitere a ordinului. Mi-ar plăcea să am certitudinea că acesta a fost singurul motiv. Aveți cuvântul meu, domnule prim-ministru, pot să vă asigur că ordinul a fost dat corect. Cuvântul dumneavoastră, domnule ministru de interne. Vi-l dau pentru ceea ce reprezintă el. Mda, pentru ceea ce reprezintă el. În orice caz, știam că aveau să fie morți. Dar nu douăzeci și trei. Dacă ar fi fost numai trei n-ar fi mai puțin morți decât aceștia, problema nu constă în număr. Problema constă și în număr. Cine vrea să-și atingă scopurile trebuie să vrea și mijloacele, permiteți-mi să v-o amintesc. Am auzit deja fraza asta de multe ori. Și asta n-a fost ultima, chiar dacă data viitoare n-o veți auzi din gura mea. Domnule ministru de interne, numiți imediat o comisie de investigație. Ca să ajungă la ce concluzii, domnule prim-ministru. Puneți comisia în funcțiune, restul se va vedea după aceea. Foarte bine. Acordați tot sprijinul necesar familiilor victimelor, atât familiilor celor decedați, cât și familiilor celor care se află spitalizați, dați instrucțiuni primăriei să se ocupe de înmormântări. Cu toată confuzia asta, am uitat să vă informez că primarul și-a dat demisia. Și-a dat demisia, de ce. Mai exact, și-a abandonat funcția. Și-a dat demisia sau a abandonat, mi-e indiferent în acest moment, eu vă întreb de ce. A ajuns la stație imediat după explozie și nervii i-au cedat, n-a rezistat la ceea ce a văzut. Nici un om n-ar rezista, eu n-aș rezista, îmi imaginez că nici dumneavoastră, prin urmare trebuie să existe alt motiv pentru un abandon atât de brusc ca acesta. Crede că guvernul este responsabil de acest caz, nu s-a limitat la a insinua suspiciunea, a fost mai mult decât explicit. Credeți că el a fost cel care le-a suflat ideea acestor două ziare. Cu toată

sinceritatea, domnule prim-ministru, nu cred, și uitați că tare aș avea chef să-i pun vina-n spate. Ce va face acum acest om. Soția e medic în spital. Da, o cunosc. Trebuie să aibă din ce să trăiască până va găsi un post. Și între timp. Între timp, domnule prim-ministru, dacă asta vreți să spuneți, îl voi ține sub cea mai strictă observație. Ce naiba s-a petrecut în capul omului ăluia, mi se părea demn de toată încrederea, un membru leal al partidului, o carieră politică excelentă, un viitor. Capul ființelor umane nu este întotdeauna total de acord cu lumea în care trăiesc, sunt oameni cărora le este greu să se adapteze la realitatea faptelor, în fond nu sunt decât niște spirite debile și confuze care folosesc cuvintele, uneori cu abilitate, pentru a-și justifica lașitatea. Văd că sunteți un cunoscător în materie, această cunoaștere v-a venit din experiența dumneavoastră personală. Aș avea eu funcția pe care o îndeplinesc în guvern, aceasta de ministru de interne, dacă mi s-ar fi întâmplat așa ceva. Presupun că nu, dar în lumea asta totul e posibil, îmi imaginez că cei mai buni specialiști ai noștri în tortură fac și gestul de a-și săruta fiii când ajung acasă, și unii, poate, ajung chiar să plângă când văd un film. Ministrul de interne nu e o excepție, sunt un sentimental. Mă bucur s-o aflu. Prim-ministrul răsfoi lent ziarele, se uită la fotografii una câte una cu un amestec de repulsie și aprehensiune și spuse. Trebuie că vreți să știți de ce nu vă demit. Da, domnule prim-ministru, sunt curios să vă cunosc motivele. Dacă aș face-o, oamenii ar gândi una din două, ori că, independent de natura și de gradul de culpabilitate, vă consideram responsabil direct de ceea ce s-a petrecut, ori că doar pedepseam presupusa dumneavoastră incompetență pentru că nu ați prevăzut eventualitatea

unui act de violență de acest tip, când ați abandonat capitala în voia sorții, Socoteam că acestea trebuiau să fie motivele, cunosc regulile jocului. Evident, un al treilea motiv, posibil, așa cum este totul, dar improbabil, ieșea din discuție. Care, Acela că ați fi dezvăluit public secretul acestui atentat. Domnul prim-ministru știe mai bine ca oricine că nici un ministru de interne, în nici o epocă și în nici o țară din lume, n-a deschis vreodată gura ca să vorbească despre mizeriile, despre rușinile, despre trădările și despre crimele funcției sale, prin urmare puteți fi liniștit, nici sub acest aspect nu voi fi o excepție. Dacă se va afla că acea bombă a fost pusă din ordinul nostru, le vom da celor care au votat în alb ultimul motiv care le lipsea. Acesta e un mod de a vedea lucrurile care, și cer iertare, mi se pare că întrece orice logică, domnule prim-ministru. De ce. Și, dacă-mi permiteți s-o spun, nu vă onorați obișnuita rigurozitate a gândirii. Explicați-vă. Păi, fie că se va afla, fie că nu, dacă ei dintr-odată ar avea dreptate, ar însemna că aveau și înainte. Prim-ministrul dădu deoparte ziarele din fața lui și spuse. Toate astea mă fac să-mi amintesc de vechea poveste a ucenicului vrăjitor, acela care nu a știut să oprească puterile magice pe care le pusese în mișcare. Cine este, în acest caz, în opinia dumneavoastră, domnule prim-ministru, ucenicul vrăjitor, ei sau noi. Mă tem serios că ambii, ei au apucat pe un drum fără ieșire și nu s-au gândit la consecințe. Iar noi ne-am luat după ei. Așa este, acum problema este să știm care e pasul următor. În ceea ce privește guvernul, nimic altceva decât să mențină presiunea, este evident că, după ceea ce s-a întâmplat în ultimele ore, nu e convenabil să mergem mai departe cu acțiunea. Și ei. Dacă sunt corecte informațiile care mi-au parvenit chiar înainte de

a veni încoace, s-ar părea că pregătesc o manifestație, Ce vor să obțină cu asta, manifestațiile n-au servit niciodată la nimic, sau altfel nu le-am autoriza niciodată, Presupun că vor doar să protesteze împotriva atentatului, iar în ceea ce privește autorizația ministerului de interne, de data aceasta nici măcar nu sunt nevoiți să piardă timpul s-o ceară, Vom ieși vreodată din această încurcătură, Ăsta nu e un subiect pentru vrăjitori, domnule prim-ministru, fie ei cu diplomă sau ucenici, dar la sfârșit, ca întotdeauna, va câștiga cel care va avea mai multă forță, Va câștiga cel care va avea mai multă forță în ultima clipă, și încă n-am ajuns acolo, forța pe care-o avem acum s-ar putea să nu fie suficientă în momentul acela, Eu am încredere, domnule prim-ministru, un stat organizat nu poate pierde o bătălie ca aceasta, ar însemna sfârșitul lumii, Sau începutul alteia, Nu știu ce să cred în legătură cu aceste vorbe, domnule prim-ministru, De exemplu, să nu vă gândiți să umblați cu vorba că prim-ministrul are idei negativiste, Niciodată nu mi-ar trece prin minte așa ceva, Foarte bine, Evident, vorbeați în teorie, Așa este, Dacă nu mai aveți nevoie de mine, mă întorc la treburile mele, Președintele mi-a spus că a avut o inspirație, Care, N-a vrut să se explice mai mult, așteaptă să vadă cum vor evolua evenimentele, Să dea domnul să servească la ceva, E șeful statului, Chiar asta voiam să spun, Țineți-mă la curent, Da, domnule prim-ministru, Pe curând, Pe curând, domnule prim-ministru.

Informațiile sosite la ministerul de interne erau corecte, orașul se pregătea pentru o manifestație. Numărul definitiv al morților ajunsese la treizeci și patru. Nu se știe de unde, nici cum s-a născut ideea, acceptată imediat de toată lumea, că trupurile n-ar trebui să fie îngropate în cimitire

ca morți normali, că mormintele ar trebui să fie *per omnia sæcula sæculorum*, pe terenul parcului aflat alături de stația de metrou. Totuși, câteva familii, nu multe, cunoscute pentru convingerile lor politice de dreapta și neclintite în certitudinea că atentatul fusese opera unui grup terorist direct legat, după cum afirmau mijloacele de comunicare în masă, de conspirația împotriva statului de drept, au refuzat să-și încredințeze comunității morții lor nevinovați. Aceștia, da, absolut nevinovați, strigau ei, pentru că fuseseră toată viața lor cetățeni care au respectat ce era al lor și ce era al altora, pentru că votaseră ca părinții și bunicii lor, pentru că erau oameni disciplinați și acum victime martire ale violenței asasine. Motivau de asemenea, acum pe alt ton, poate pentru ca o asemenea lipsă de solidaritate civică să nu pară prea scandaloasă, prin aceea că aveau cavourile lor istorice și că era o tradiție înrădăcinată a stirpei familiei să rămână toți uniți, după moarte, de asemenea *per omnia sæcula sæculorum*, aceia care, în viață, trăiseră întotdeauna uniți. Înmormântarea colectivă nu avea să fie, prin urmare, de treizeci și patru de cadavre, ci de douăzeci și șapte. Chiar și așa, trebuie să recunoaștem că era multă lume. Trimisă nu se știe de cine, dar cu siguranță nu de primărie, care, așa cum știm, era lipsită de conducere până ce ministrul de interne avea să emită decizia necesară de înlocuire, trimisă de nu se știe cine, spuneam, apăru în parc o mașină enormă și cu multe brațe, din acelea numite multifuncționale, ca un gigant transformist, care smulg un pom cât ai scoate un suspin și care ar fi putut să sape cele douăzeci și șapte de gropi în mai puțin timp decât ai spune doamne-ajută dacă groparii cimitirelor, și ei atașați tradiției, nu s-ar fi prezentat ca să execute lucrarea în mod artizanal,

adică folosind sapa și lopata. Ceea ce a venit să facă mașina a fost exact să smulgă o jumătate de duzină de pomi care încurcau treaba, terenul rămânând, după ce a fost bine tasat și nivelat cu cilindrul, ca și cum fusese creat de la bun început pentru cimitir și odihnă veșnică, și apoi se duse, ne referim la mașină, să planteze pomii și umbra lor în alt loc.

Trei zile după atentat, dimineața devreme, oamenii au început să iasă pe străzi. Mergeau tăcuți, gravi, mulți purtau drapele albe, toți aveau o panglică albă pe brațul stâng, și să nu vină protocoliștii în ale funeraliilor să ne spună că un semn de doliu nu poate fi alb, când suntem informați că în această țară a fost așa, când știm că pentru chinezi a fost întotdeauna, și asta ca să nu vorbim de japonezi, care ar umbla acum îmbrăcați toți în albastru dacă nenorocirea li s-ar fi întâmplat lor. La ora unsprezece piața era deja plină, dar în acel moment nu se auzea decât imensa respirație a mulțimii, susurul surd al aerului intrând și ieșind din plămâni, inspirație, expirație, alimentând cu oxigen sângele acestor vii, inspirație, expirație, inspirație, expirație, până ce deodată, să nu încheiem încă fraza cu acel moment, care, pentru cei care au venit aici, supraviețuitorii, încă urmează să sosească. Se vedeau nenumărate flori albe, crizanteme în cantitate mare, trandafiri, crini, cale, o floare de cactus de un alb translucid, mii de margarete cărora li se ierta butonașul negru din mijloc. Aliniate la douăzeci de pași, sicriele au fost ridicate pe umeri de rude și prieteni ale decedaților, cei care aveau rude și prieteni, duse în ritmul cortegiului funerar până la gropi, și apoi, sub îndrumarea specializată a groparilor profesioniști, coborâte încet pe frânghii până ce au atins fundul gropii cu un sunet sec. Ruinele stației păreau să emane

încă un miros de carne arsă. Nu vor fi puțini cei cărora li se va părea de neînțeles faptul că o ceremonie atât de tulburătoare, cu un doliu colectiv atât de dureros, a fost lipsită de influxul consolator care ar fi rezultat din practicile ritu ale de înmormântare ale diferitelor așezăminte religioase implantate în țară, în felul acesta sufletele defuncților fiind private de cea mai sigură împărtășanie a lor, iar comunitatea celor vii, de o demonstrație practică de ecumenism care, poate, ar fi putut contribui la readucerea populației rătăcite la matcă. Motivul deplorabilei absențe poate fi explicat numai prin teama diferitelor biserici de a nu deveni ținta suspiciunilor de complicitate, cel puțin tactice, căci cele strategice ar fi mult mai grave, cu revolta albă. De asemenea nu trebuie să fie străine de această lipsă unele apeluri telefonice făcute personal de prim-ministru cu variații minime pe aceeași temă, Guvernul națiunii ar regreta dacă vreo asistență negândită din partea bisericii dumneavoastră la actul funerar anunțat, deși justificată din punct de vedere spiritual, ar fi luată în considerare și, în consecință, exploatată ca sprijin politic, dacă nu chiar ideologic, față de obstinata și sistematica lipsă de respect pe care o importantă parte a populației capitalei a contrapus-o, în ultima vreme, autorității democratice legitime și constituționale. Au fost, prin urmare, simple și laice înmormântările, ceea ce nu înseamnă că, ici și colo, câteva rugăciuni particulare tăcute nu s-au înălțat la diverse ceruri și n-au fost primite acolo cu binevoitoare simpatie. Gropile erau încă deschise când cineva, fără îndoială cu cea mai bună dintre intenții, încercă să țină un discurs, dar intenția a fost imediat contestată de cei din jur. Fără discursuri, acum fiecare cu amarul lui și toți cu același regret. Și avea dreptate cel care a vorbit

în felul acesta limpede. În afară de asta, dacă ideea oratorului refuzat era aceasta, era imposibil să faci acolo, unul după altul, elogiul funebru a douăzeci și șapte de persoane, printre bărbați și femei, și vreun copilaș încă fără istorie. Soldaților necunoscuți nu le sunt deloc necesare numele pe care le-au purtat în viață pentru ca toate onorurile, cele care le sunt datorate și cele ocazionale, să le fie acordate, dar foarte bine, dacă vrem să convenim la acest lucru, nu ne oprește nimic, însă acești defuncți, în majoritatea lor de nerecunoscut, doi sau trei dintre ei urmau să fie identificați, dacă încă mai vor ceva e să-i lăsăm în pace. Acelor cititori intransigenți, pe bună dreptate preocupați de buna ordonare a povestirii, care doresc să știe de ce nu s-au făcut indispensabilele și de-acum obișnuitele teste adn, putem să le dăm ca răspuns cinstit doar totala noastră ignoranță, deși ne permitem să ne imaginăm că acea extrem de cunoscută și demonetizată expresie, Morții noștri, atât de comună, folosită în mod atât de rutinier în discursurile patriotice, ar fi aici luată ad litteram, adică, acești morți aparținându-ne cu toții nouă, pe nici unul n-ar trebui să-l considerăm exclusiv al nostru, de unde rezultă că o analiză a adn-ului care să ia în calcul toți factorii, incluzându-i, în particular, pe cei non-biologici, oricât ar căuta în helix n-ar reuși decât să confirme o proprietate colectivă care încă dinainte nu mai avea nevoie de probe. Prin urmare, acel om, dacă n-a fost mai degrabă o femeie, a avut puternice motive să spună, așa cum s-a consemnat mai sus, Acum, fiecare cu amarul lui și toți cu același regret. Între timp, pământul a fost împins în gropi, s-au distribuit florile în mod echitabil, cei care aveau motive să plângă au fost îmbrățișați și consolați de ceilalți, dacă acest lucru era posibil, durerea

fiind atât de recentă. Ființa dragă a fiecăruia, a fiecărei familii, se află aici, totuși nu se știe exact unde, poate în această groapă, poate în aceea, cel mai bine ar fi să plângem la toate, avea dreptate acel păstor de oi care a spus, cine știe de unde o fi învățat, Nu există respect mai mare decât să plângi pentru cineva pe care nu l-ai cunoscut.

Inconvenientul acestor digresiuni narative, ocupați cum am fost cu divagații intercalate, este acela că sfârșim prin a descoperi, însă prea târziu, că, deși ne luaserăm măsuri de precauție, evenimentele nu ne-au așteptat pe noi, că ele sunt deja înaintea noastră și că, în loc să fi anunțat, așa cum este obligația elementară a oricărui povestitor care-și cunoaște meseria, ceea ce urma să se întâmple, nu ne rămâne acum altă soluție decât să mărturisim, cu părere de rău, că s-a întâmplat deja. Contrar celor ce le presupuseserăm, mulțimea nu s-a dispersat, manifestația continuă, și acum avansează în masă, pe toată lățimea străzii, după cum se vorbește, spre palatul șefului statului. Și în drumul lor se află, nici mai mult, nici mai puțin decât reședința oficială a prim-ministrului. Jurnaliștii de la presa scrisă, de la radio și de la televiziune, care însoțesc capul coloanei de manifestanți, iau notițe precipitate, descriu, via telefon, cele petrecute redacțiilor în care lucrează, își descătușează, agitați, neliniștile lor profesionale și de cetățeni, Nimeni nu pare să știe acum ce se va întâmpla, dar avem motive să ne temem că mulțimea se pregătește să ia cu asalt palatul prezidențial, nefiind exclus, am spune chiar, admitem ca extrem de probabil, să jefuiască reședința oficială a prim-ministrului și toate ministerele pe care le vor întâlni în cale, nu este vorba de o previziune apocaliptică, rod al spaimei noastre, ajunge să privești chipurile

descompuse ale tuturor acestor oameni, se vede că nu este nici o exagerare dacă spunem că fiecare dintre aceste figuri cere sânge și distrugere, și așa ajungem la concluzia lamentabilă, deși ne vine greu s-o spunem cu voce tare și pentru toată țara, că guvernul, care s-a dovedit atât de eficient în alte sectoare și pentru asta a fost aplaudat de cetățenii onești, a acționat cu o imprudență reprobabilă când a hotărât să abandoneze orașul lăsându-l pradă instinctelor mulțimii înfuriate, fără prezența paternală și disuasivă a agenților de autoritate pe străzi, fără poliția de șoc, fără gaze lacrimogene, fără tunuri de apă, fără câini, în fine, fără frâie, ca să spunem totul într-un cuvânt. Discursul asupra anunțatei catastrofe atinse punctul cel mai înalt al isteriei informative la vederea reședinței șefului guvernului, un mic palat burghez în stilul sfârșitului de secol optsprezece, când strigătele jurnaliștilor s-au transformat în țipete. Acum, acum, acum totul se poate întâmpla, sfânta fecioară să ne apere pe toți, slăviții mani ai patriei, de acolo din împărăția în care au urcat, să îmblânzească inimile colerice ale acestor oameni. Se putea întâmpla orice, într-adevăr, dar până la urmă nu s-a întâmplat nimic, cu excepția faptului că s-a oprit coloana de manifestanți, această mică parte pe care o vedem din ea, în intersecția în care palatul, cu parculețul care îl înconjoară, ocupă unul dintre colțuri, restul revărsându-se în jos pe strada în pantă, prin piațetele și străzile limitrofe, dacă încă s-ar mai afla aici socotitorii poliției ar spune că, în total, nu erau mai mult de cincizeci de mii de persoane, când numărul exact, numărul autentic, pentru că i-am numărat pe toți, unul câte unul, era de zece ori mai mare.

Exact acum, în timp ce manifestația era oprită și în tăcere absolută, un reporter de televiziune

ager descoperi în acea mare de capete un bărbat pe care, deși avea un pansament care-i acoperea aproape jumătate din față, chiar și așa l-a putut recunoaște, și cu atât mai ușor cu cât e sigur că dintr-o primă privire aruncată avusese norocul de a capta, fugară, o imagine a obrazului sănătos, care, așa cum se va înțelege fără greutate, în același timp confirmă partea rănită și e confirmată de aceasta. Trăgându-l după el pe operatorul de imagine, reporterul începu să-și croiască drum prin mulțime, spunând într-o parte și-n alta, Dați-mi voie, dați-mi voie, lăsați-mă să trec, faceți loc, e foarte important, și apoi, când deja se apropia, Domnule primar, domnule primar, vă rog, dar ceea ce gândea nu era atât de politicos, Ce naiba a venit să facă aici tipul ăsta. Reporterii sunt, în general, dotați cu o memorie bună și acesta nu uitase afrontul public venit de la primar, căruia îi fusese victimă în mod nemeritat breasla informativă în noaptea cu bomba. Acum avea să afle el cât durea. Îi puse microfonul în față și făcu operatorului de imagine un semn în stil de sectă secretă care putea să însemne atât Filmează, cât și Zdrobește-l și care, în situația de față, probabil însemna și una, și alta, Domnule primar, permiteți să-mi exprim stupefacția provocată de faptul că vă întâlnesc aici, Stupefacție, de ce, Am spus-o adineauri, pentru că vă văd într-o astfel de manifestație, Sunt un cetățean ca oricare altul, mă manifest când și cum cred de cuviință, și cu atât mai mult acum că nu mai e nevoie să cer autorizație, Nu sunteți un cetățean oarecare, sunteți primarul orașului, Vă înșelați, de trei zile nu mai sunt primarul orașului, credeam că noutatea era deja cunoscută, Din câte știu eu, nu, până acum n-am primit nici un comunicat oficial în legătură cu această chestiune, nici de la primărie, nici de

la guvern. Presupun că nu se așteaptă ca eu să convoc o conferință de presă. Ați demisionat. Am abandonat funcția. De ce. Singurul răspuns pe care am să vi-l dau e o gură închisă. a mea. Populația capitalei o să vrea să cunoască motivele pentru care primarul său. Repet că nu mai sunt primar. Motivele pentru care primarul său s-a amestecat într-o manifestație împotriva guvernului. Această manifestație nu este împotriva guvernului. este una de durere. oamenii au venit să-și îngroape morții. Morții au fost îngropați și. cu toate acestea. manifestația continuă. ce explicație aveți pentru asta. Întrebați-i pe oamenii aceștia. În acest moment ceea ce mă interesează este părerea dumneavoastră. Merg unde se duc ei. nimic mai mult. Simpatizați cu alegătorii care au votat în alb. cu albicioșii. Au votat cum au crezut de cuviință. simpatia sau antipatia mea n-are nici o legătură cu asta. Și partidul dumneavoastră. ce va spune partidul dumneavoastră când va afla că ați participat la manifestație. Întrebați-l. Nu vă temeți că vă vor fi aplicate sancțiuni. Nu. De ce sunteți atât de sigur de asta. Pentru motivul foarte simplu că nu mai sunt în partid. V-au dat afară. L-am părăsit. la fel cum am părăsit și funcția de primar. Care a fost reacția ministrului de interne. Întrebați-l. Cine vă urmează sau vă va urma în funcție. Cercetați. Vă vom vedea și în alte manifestații. Veniți și veți afla imediat. Ați părăsit dreapta. unde v-ați clădit întreaga carieră politică. iar acum ați trecut la stânga. Într-una din zilele astea sper să înțeleg unde am trecut. Domnule primar. Nu mă numiți primar. Scuzați-mă. a fost în virtutea obișnuinței. vă mărturisesc că mă simt dezorientat. Aveți grijă. dezorientarea morală. plec de la premiza că dezorientarea dumneavoastră e morală. e primul pas pe calea care duce la

anxietate, de aici înainte, așa cum dumneavoastră vă place atât de mult să spuneți, se poate întâmpla orice. Sunt încurcat, nu știu ce să cred, domnule primar. Ștergeți înregistrarea, patronilor dumneavoastră s-ar putea să nu le placă ultimele cuvinte pe care le-ați spus, și nu mă mai numiți primar, vă rog. Deconectasem deja aparatul de filmat. Mai bine pentru dumneavoastră, așa evitați posibile neplăceri. Se zice că manifestația va merge acum la palatul prezidențial. Întrebați-i pe organizatori. Unde sunt, cine sunt ei. Presupun că toți și nimeni. Trebuie să fie un cap, astea nu sunt mișcări care se organizează de la sine, generarea spontană nu există, și cu atât mai puțin în acțiuni de masă de această anvergură. Nu s-a întâmplat până azi. Atunci vreți să spuneți că a fost spontană mișcarea votului în alb. E abuziv să vrei să deduci una din alta. Am impresia că știți mult mai mult despre această chestiune decât vreți să pară. Întotdeauna vine un moment în care descoperim că știam mult mai mult decât credeam înainte, și acum lăsați-mă, vedeți-vă de viața dumneavoastră, căutați pe altcineva căruia să-i puneți întrebări, observați că marea de capete a început să se miște. Pe mine ceea ce mă uimește este faptul că nu se aude nici un strigăt, nici un trăiască, nici un la moarte, un cuvânt de ordine care să exprime ceea ce vor oamenii, numai această tăcere amenințătoare care dă fiori pe șira spinării. Reformați-vă limbajul de film de groază, poate că, la urma urmelor, oamenii sunt doar obosiți de cuvinte. Dacă oamenii obosesc de cuvinte, eu rămân fără slujbă. Nu cred că ați spus pe ziua de azi un lucru mai adevărat. Adio, domnule primar. O dată pentru totdeauna, nu sunt primar. Capul coloanei de manifestanți făcuse un sfert de rotație, acum urca strada pavată în pantă abruptă

spre un bulevard lung și larg la capătul căruia urma să vireze la dreapta, primind în față, începând de acolo, mângâierea brizei răcoroase a râului. Palatul prezidențial se afla la vreo doi kilometri distanță, totul pe drum drept. Reporterii primiseră ordin să nu mai însoțească manifestația și alergară să-și ocupe pozițiile în fața palatului, dar ideea generală, fie printre specialiștii care lucrau pe teren, fie în cartierele generale ale redacțiilor, era aceea că, din punctul de vedere al interesului informativ, acoperirea evenimentului avusese drept rezultat o pură pierdere de timp și de bani sau, dacă vrem să folosim o expresie mai tare, o indecentă lovitură de picior în ouăle comunicării în masă sau, de data asta cu delicatețe și finețe, o desconsiderare nemeritată. Tipii ăștia nu sunt buni nici pentru manifestații, se spunea, măcar să arunce o piatră, să-l ardă pe șeful statului în efigie, să spargă vreo câteva geamuri, să intoneze un cântec revoluționar din acelea de pe vremuri, ceva care să arate lumii că nu sunt morți ca aceia pe care i-au îngropat mai adineauri. Manifestația nu le-a încununat speranțele. Oamenii au sosit și au umplut piața, au stat o jumătate de oră privind în tăcere spre palatul închis, apoi s-au dispersat și, unii mergând pe jos, alții cu autobuzele, alții cu mașinile unor necunoscuți solidari, s-au dus acasă.

Ceea ce bomba nu reușise să facă, a făcut manifestația pașnică. Neliniștiți, speriați, votanții infailibili ai partidelor de dreapta și de centru, p.d.d. și p.d.c., își reuniră respectivele lor consilii de familie și hotărâră, fiecare în castelul său, dar unanimi în deliberare, să părăsească orașul. Considerau că situația creată, o nouă bombă care mâine ar putea exploda împotriva lor, iar străzile luate cu asalt de vulg, fără teama de a fi pedepsit, ar trebui să determine guvernul

să se convingă de necesitatea unei revizuiri a parametrilor rigurosi pe care-i stabilise pentru aplicarea stării de asediu, în special scandaloasa nedreptate care consta în a face să cadă aceeași pedeapsă dură, fără deosebire, asupra apărătorilor fermi ai păcii și asupra promotorilor declarați ai dezordinii. Ca să nu se lanseze orbește în aventură, câțiva dintre ei, cu bune relații în sferele puterii, se apucară să sondeze prin telefon dispoziția guvernului în ceea ce privește gradul de probabilitate a unei autorizații, exprese sau tacite, care să permită intrarea în teritoriul liber a acelora care, din multe motive, începeau să se desemneze pe ei înșiși ca încarcerați în propria lor țară. Răspunsurile primite, în general vagi, iar în unele cazuri contradictorii, deși nu se puteau trage concluzii sigure din ele asupra spiritului guvernamental în legătură cu chestiunea respectivă, au fost totuși suficiente pentru a se admite ca ipoteză validă că, dacă se respectau anumite condiții, dacă se cădea de acord asupra unor anumite compensații materiale, succesul evadării, chiar dacă relativ, chiar dacă nu-i putea cuprinde pe toți solicitanții, era, cel puțin, de conceput, adică, se puteau nutri unele speranțe. Timp de o săptămână, în secret absolut, comitetul organizator al viitoarelor caravane de automobile, format în număr egal din militanți importanți din ambele partide și cu asistența unor consultanți delegați ai diverselor instituții morale și religioase din capitală, dezbătu și, în final, aprobă un plan îndrăznet de acțiune care, în memoria celebrei retrageri a celor zece mii, primi, la propunerea unui erudit elenist din partidul de centru, numele de xenofonte. Trei zile, nu mai mult, le-au fost acordate familiilor candidate la migrare să se hotărască, cu creionul în mână și lacrima în colțul ochilor, asupra a ceea ce era convenabil

să ia cu ele și ceea ce trebuiau să lase. Cum genul uman este așa cum îl știm, nu puteau lipsi capriciile egoiste, neatențiile simulate, falsurile apeluri la sentimentalisme ieftine, manevrele de seducție înșelătoare, dar au fost și cazuri de admirabile renunțări, din acelea care încă ne permit să credem că, dacă perseverăm în aceste gesturi și în altele de meritorie abnegație, vom sfârși prin a ne îndeplini cu prisosință mica noastră parte de contribuție la proiectul monumental al creației. Retragerea a fost fixată pentru zorii celei de-a patra zile și s-a nimerit să fie o noapte cu ploaie dezlănțuită, dar asta n-ar fi o piedică, dimpotrivă, avea să dea migrației colective o notă de faptă eroică demnă de a fi păstrată în amintire și înscrisă în analele familiei ca o demonstrație clară a faptului că nu se pierduseră toate virtuțile rasei umane. Nu e același lucru să transporți o persoană într-o mașină, în liniște, cu meteorologia în repaus sau să fii nevoit să pui ștergătoarele de parbriz să lucreze ca nebunele ca să îndepărteze perdelele de apă care cădeau din cer. O problemă gravă, care avea să fie minuțios dezbătută de comisie, a fost aceea pe care a pus-o în fața ei întrebarea cum aveau să reacționeze la fuga masivă practicanții votului în alb, cunoscuți în mod obișnuit drept albicioși. E important să avem în vedere că multe dintre aceste familii îngrijorate locuiesc în clădiri unde trăiesc și chiriași din cealaltă margine politică, care, într-o atitudine deplorabil de revanșardă, ar putea, ca să folosim un termen suav, să îngreuneze plecarea celor ce se retrag, dacă nu chiar, mai grosolan, s-o împiedice total. Ne găuresc cauciucurile mașinilor, spunea unul, Înalță baricade pe paliere, spunea altul, Blochează lifturile, sărea un al treilea, Pun silicon în încuietorile automobilelor, întărea primul, Ne sparg parbrizele, adăuga

al doilea. Ne agresează când punem piciorul afară din casă, avertiza următorul. Îl reţin pe bunic ca ostatic, suspină un altul în aşa fel încât te făcea să crezi că inconştient dorea acest lucru. Discuţia continuă, tot mai aprinsă, până când cineva aminti că, de-a lungul întregului parcurs al manifestaţiei, comportamentul atâtor mii de oameni fusese, din orice punct de vedere, extrem de corect. Eu aş spune chiar exemplar şi, ca urmare, nu s-ar părea că există motive ca să ne temem că lucrurile s-ar petrece acum într-un mod diferit. Pe deasupra sunt convins că va fi o uşurare pentru ei să se vadă scăpaţi de noi. Toate astea sunt foarte bune, interveni un neîncrezător, tipii sunt uimitori, minunaţi în ceea ce priveşte bunul-simţ şi civismul, dar e ceva aici de care uităm în mod lamentabil. Ce anume. Bomba. Aşa cum am spus în pagina anterioară, acest comitet, de salvare publică, cum i-a trecut cuiva prin minte să-l numească, nume de altfel respins imediat din raţiuni ideologice mai mult decât justificate, era amplu reprezentativ, ceea ce înseamnă că se aflau acolo, aşezate în jurul mesei cu acea ocazie, vreo douăzeci de persoane, poate şi mai bine. Tulburarea merita să fie văzută. Toţi ceilalţi asistenţi îşi plecară capetele, apoi o privire dojenitoare îl reduse la tăcere, pentru tot restul şedinţei, pe temerarul care părea să nu cunoască o regulă de conduită elementară în societate, aceea care ne spune că e o lipsă de educaţie să vorbeşti de funie în casa spânzuratului. Jenantul incident a avut o calitate, a pus toată lumea de acord asupra tezei optimiste care fusese formulată. Faptele ulterioare aveau să-i dea dreptate. La ora trei fix din zorii zilei stabilite, aşa cum făcuse şi guvernul, familiile începură să iasă din casă cu valizele şi genţile lor, cu sacoşele şi pachetele lor, cu pisicile şi câinii

lor, cu vreo broască-țestoasă smulsă din somn, cu vreun peștișor japonez de acvariu, cu vreo colivie de papagal, cu vreun ara pe stinghie. Dar ușile celorlalți chiriași nu s-au deschis, nimeni n-a venit pe palier ca să se bucure de spectacolul fugii, nimeni n-a aruncat ironii, nimeni n-a insultat, și nu pentru că ploua nu s-a aplecat nimeni la ferestre ca să vadă caravanele în debandadă. Firește, fiind atâta zgomot, imaginați-vă, să ieși pe scară târând tot calabalâcul acela, lifturile zbârnâind la urcare, zbârnâind la coborâre, recomandările, alarmele subite, Ai grijă cu pianul, ai grijă cu serviciul de ceai, ai grijă cu tava de argint, ai grijă cu tabloul, ai grijă cu bunicul, firește, spuneam, chiriașii din celelalte apartamente se treziseră, totuși nici unul dintre ei nu se ridică din pat ca să se ducă să pândească la sita de aerisire a ușii, spuneau doar unii către alții în timp ce se cuibăreau în cearșafuri, Pleacă.

S-au întors aproape toți. Asemănător cu ceea ce spusese cu câteva zile în urmă ministrul de interne când a trebuit să-i explice șefului guvernului motivele diferenței de putere între bomba care se ordonase să se pună și bomba care avea să explodeze efectiv, și în cazul migrării s-a constatat o eroare extrem de gravă în lanțul de transmitere a ordinelor. Așa cum ne-a tot demonstrat neobosită experiența după o analiză serioasă a atâtor cazuri și a respectivelor lor circumstanțe, nu rareori victimele își au cota lor parte de responsabilitate în nenorocirile care se abat asupra lor. De ocupați ce au fost cu negocierile politice, nici una dintre ele, totuși, așa cum nu vom întârzia să ne dăm seama, condusă la niveluri de decizie mai adecvate unei perfecte reușite a planului xenofonte, foarte ocupații notabili ai comitetului au uitat sau nici n-a ajuns să le treacă prin cap așa ceva, să verifice dacă frontul militar avea să fie informat asupra evadării și, ceea ce nu era mai puțin important, prin acte scrise. Câteva familii, dacă erau vreo jumătate de duzină, reușiră să traverseze linia printr-unul dintre posturile de frontieră, dar asta pentru că tânărul ofițer care se afla la comandă se lăsase convins nu numai de repetatele asigurări de fidelitate față de regim și de curățenie ideologică a fugarilor, ci și de afirmațiile insistente precum că guvernul știa de retragere și o aproba. Totuși, ca să scape de îndoielile care-l asaltaseră deodată, telefonă la două dintre posturile apropiate, de unde colegii au avut bunătatea să-i

amintească faptul că ordinele date armatei, de la începutul blocadei, erau de a nu lăsa să treacă nici un suflet, chiar dacă era pentru a-și salva tatăl de la spânzurătoare sau pentru a naște copilul în casa de la țară. Speriat că luase o hotărâre greșită, care în mod sigur avea să fie considerată ca neascultare flagrantă și, poate, premeditată față de ordinele primite, cu consiliul de război și mai mult decât probabila degradare finală, ofițerul strigă să se coboare imediat bariera, blocând astfel caravana kilometrică de mașini și furgonete încărcate până sus, care se lungea de-a lungul șoselei. Ploaia continua să cadă. Nu mai e nevoie să spunem că, puși dintr-odată în fața responsabilităților lor, membrii comitetului n-au rămas cu brațele încrucișate așteptând ca marea roșie să se deschidă larg în calea lor. Cu telefonul mobil în mână, se apucară să trezească toate persoanele influente care considerau că puteau fi smulse din somn fără să reacționeze cu o iritare excesivă, și era foarte posibil ca situația complicată să sfârșească prin a se rezolva în modul cel mai fericit pentru fugarii îngrijorați, dacă n-ar fi fost intransigența feroce a ministrului apărării, care a pus, simplu, piciorul în prag. Fără ordinul meu nu trece nimeni, a spus el. Așa cum, desigur, v-ați dat seama, comitetul uitase de el. Se va spune că un ministru al apărării nu e totul, că deasupra ministrului apărării se află un prim-ministru, căruia acesta îi datorează supunere și respect, că și mai sus se află șeful statului, căruia i se datorează supunere și respect egale, dacă nu mai mari, cu toate că, să spunem adevărul, în ce-l privește pe acesta, în majoritatea cazurilor e doar de ochii lumii. Și asta e atât de adevărat, încât, după o dură bătălie dialectică între prim-ministrul și ministrul apărării, în care argumentele de o parte și de

alta țâșneau ca niște tiruri încrucișate de trasoare, ministrul sfârși prin a capitula. Contrariat, da, foarte prost dispus, da, dar a cedat. Firește, cititorul va dori să știe ce argument decisiv, din acelea fără replică, a folosit prim-ministrul ca să-l aducă la ascultare pe recalcitrantul interlocutor. A fost simplu și a fost direct, Dragul meu ministru, spuse el, puneți-vă capul acela la treabă, imaginați-vă consecințele care ar apărea mâine dacă am închide azi porțile pentru cei care au votat cu noi, Din câte îmi amintesc, ordinul emanat de la consiliul de miniștri a fost acela de a nu lăsa pe nimeni să treacă, Vă felicit pentru memoria excelentă, dar ordinele, din când în când, trebuie să fie flexibilizate, mai ales când faptul se dovedește a fi convenabil, exact așa cum se întâmplă acum, Nu înțeleg, Explic, mâine, după ce se rezolvă acest impas, după ce se zdrobește subversiunea și se liniștesc spiritele, vom convoca din nou alegeri, e sau nu e așa, Așa e, Credeți că vom putea avea certitudinea că toți cei pe care i-am respinge ar vota din nou cu noi, Cel mai probabil e că n-ar vota, Iar noi avem nevoie de aceste voturi, amintiți-vă că partidul de centru ne calcă pe călcâie, Înțeleg, Așa stând lucrurile, dați ordinele cuvenite, vă rog, ca să fie lăsați oamenii să treacă, Da, domnule. Prim-ministrul închise telefonul, se uită la ceas și-i spuse soției, Se pare că mai pot dormi încă o oră și jumătate sau două, și adăugă, Am impresia că tipul ăsta se duce cu bagajul făcut la următoarea remaniere de guvern, N-ar trebui să admiți lipsa de respect, îi spuse jumătatea, Nimeni nu e nerespectuos față de mine, draga mea, profită de bunătatea mea, asta da, E același lucru, replică ea, stingând lumina. Telefonul sună din nou după nici cinci minute. Era din nou ministrul apărării, Scuzați-mă, n-aș vrea să vă întrerup

odihna binemeritată, dar din nefericire nu am altă soluție. Ce mai e acum, Un amănunt pe care nu l-am observat, Ce amănunt, întrebă prim-ministrul, fără a disimula un început de iritare pe care i-l provocase pluralul, E simplu, dar foarte important, Spuneți mai departe, nu mă faceți să pierd timpul, Mă întreb dacă vom putea avea certitudinea că toți acei oameni care vor să iasă sunt din partidul nostru, mă întreb dacă trebuie să considerăm suficient faptul că ei afirmă că au votat la alegeri, mă întreb dacă printre sutele de vehicule oprite pe șosele n-or fi unele cu agenți de subversiune pregătiți să infecteze cu pesta albă partea încă necontaminată a țării. Prim-ministrul simți o strângere de inimă dându-și seama că fusese prins pe picior greșit, E vorba de o posibilitate care trebuie avută în vedere, murmură el, Tocmai de aceea vă telefonez, spuse ministrul apărării, mai răsucind puțin șurubul. Tăcerea care a urmat acestor cuvinte a demonstrat încă o dată că timpul nu are nici o legătură cu ceea ce ne spun despre el ceasornicele, aceste mașinuțe făcute din roți care nu gândesc și din arcuri care nu simt, lipsite de un spirit care le-ar permite să-și imagineze că cinci nesemnificative secunde scandate, prima, a doua, a treia, a patra, a cincea, fuseseră o tortură chinuitoare pentru una dintre părți și un calm de sublimă bucurie pentru cealaltă. Prim-ministrul își șterse cu mâneca pijamalei în dungi fruntea care i se făcuse lac de sudoare, apoi, alegându-și cu grijă cuvintele, spuse, Într-adevăr, chestiunea impune o abordare diferită, o evaluare atentă care să acopere problema în întregime, micșorarea unghiurilor de analiză este întotdeauna o greșeală, Asta este și părerea mea, Care este situația în acest moment, întrebă prim-ministrul, Multă iritare peste tot, la unele posturi a trebuit chiar să se

tragă în aer. Aveți să-mi faceți vreo sugestie ca ministru al apărării. În condiții de manevră mai bune ca acestea aș da ordin să se atace, dar cu toate acele automobile care umplu șoselele e imposibil. Să se atace, cum. De exemplu, aș ordona să se avanseze cu tancurile. Foarte bine, și când tancurile ar atinge cu botul prima mașină, știu bine că tancurile nu au bot, e doar un mod de a spune, în opinia dumneavoastră, ce credeți că s-ar întâmpla. Normal e ca oamenii să se sperie când văd un tanc avansând spre ei. Dar, după cum am auzit adineauri din gura dumneavoastră, străzile sunt înfundate. Da, domnule. Prin urmare nu i-ar fi ușor mașinii din față să se întoarcă înapoi. Nu, domnule, ar fi chiar foarte greu, dar, într-un fel sau altul, dacă nu-i lăsăm să iasă, vor trebui s-o facă. Dar nu în situația de panică pe care avansarea de tancuri cu tunurile ațintite spre ei ar provoca-o cu siguranță. Da, domnule. Pe scurt, nu aveți o idee pentru rezolvarea problemei, repetă prim-ministrul, sigur că luase din nou comanda și inițiativa. Îmi pare rău că trebuie să recunosc, domnule prim-ministru. Oricum, vă mulțumesc că mi-ați atras atenția asupra unui aspect al situației care îmi scăpase. I se putea întâmpla oricui. Da, oricui, da, dar n-ar fi trebuit să mi se întâmple mie. Domnul prim-ministru are atâtea în minte. Și acum o voi avea și pe asta, să rezolv o problemă pentru care domnul ministru al apărării n-a găsit soluție. Dacă așa considerați de cuviință, las funcția mea disponibilă. Nu pot să cred că am auzit ce ați spus și nu cred că vreau să aud. Da, domnule prim-ministru. Din nou tăcere, de data asta mult mai scurtă, doar trei secunde, în timpul cărora se simți că bucuria sublimă și tortura chinuitoare își schimbaseră locurile. Un alt telefon sună în dormitor. Soția răspunse, întrebă

cine era, apoi îi șopti încetișor soțului, acoperind receptorul telefonului. E cel de interne. Prim-ministrul făcu semn să aștepte, apoi dădu ordine ministrului apărării. Nu mai vreau focuri de armă în aer, ceea ce vreau e situația stabilizată până se iau măsurile necesare, dați de știre celor din primele mașini că guvernul s-a reunit ca să studieze situația, că în scurtă vreme speră să prezinte propuneri și instrucțiuni, că totul se va rezolva spre binele patriei și al siguranței naționale, insistați pe aceste cuvinte. Îmi permit să vă amintesc, domnule prim-ministru, că mașinile se numără cu sutele. Și ce. Nu putem să facem să ajungă acest mesaj la toate. Nu vă faceți griji, odată ce îl vor afla primele de la fiecare post, ele își vor lua sarcina de a-l face să ajungă, ca un fitil, până la sfârșitul coloanei. Da, domnule. Țineți-mă la curent. Da, domnule. Conversația următoare, cu ministrul de interne, avea să fie diferită. Nu pierdeți timp să-mi spuneți ce se întâmplă, sunt deja informat. Poate nu vi s-a spus că armata a tras. Nu va mai trage. Ah. Ceea ce este necesar acum e să-i facem pe oamenii aceia să se întoarcă înapoi. Dacă armata n-a reușit. N-a reușit și nici nu putea să reușească, cu siguranță nu vreți ca ministrul apărării să ordone avansarea tancurilor. Bineînțeles că nu, domnule prim-ministru. Începând din acest moment, responsabilitatea este a dumneavoastră. Poliția nu e bună pentru astfel de situații, iar eu nu am autoritate asupra armatei. Nu mă gândeam la polițiile dumneavoastră și nici nu vă numeam pe dumneavoastră șef al statului-major general. Mă tem că nu înțeleg, domnule prim-ministru. Faceți-l să sară din pat pe cel mai bun redactor de discursuri al dumneavoastră, puneți-l să lucreze în prezența dumneavoastră și, între timp, trimiteți mijloacelor de comunicare în masă informația

că ministrul de interne va vorbi la radio la ora șase, televiziunea și ziarele rămân pentru după aceea, important în cazul acesta este radioul. Este aproape ora cinci, domnule prim-ministru. Nu e nevoie să mi-o spuneți, am ceas. Scuzați-mă, voiam să spun doar că timpul e scurt. Dacă scriitorul dumneavoastră nu e în stare să înjghebe treizeci de rânduri într-un sfert de oră, cu sau fără sintaxă, e mai bine să-l dați afară. Și ce va trebui să scrie. Orice expunere de motive care să-i convingă pe acei oameni să se întoarcă acasă, să le înflăcăreze sentimentele de onoare patriotică, să spună că este o crimă de lezpatrie să abandonezi capitala în mâinile hoardelor subversive, să spună că toți aceia care au votat cu partidele care intră în structura actualului sistem politic, incluzând, inevitabil, partidul de centru, contracandidatul nostru direct, constituie prima linie de apărare a instituțiilor democratice, să spună că, lăsându-și căminele nesupravegheate, acestea vor fi atacate și jefuite de bandele insurgente, să nu spună că noi le vom ataca dacă va fi necesar. Am putea adăuga că fiecare cetățean care se hotărăște să se întoarcă acasă, oricare ar fi vârsta și condiția lui socială, va fi considerat de guvern ca un propagandist fidel al legalității. Propagandist nu mi se pare foarte potrivit, e prea comun, prea comercial, în afară de asta, legalitatea se bucură deja de suficientă propagandă, tot timpul vorbim de ea. Atunci, apărători, heralzi sau legionari. Legionari e mai bine, și sună tare, marțial, apărători ar fi un termen lipsit de bravură, ar da o idee negativă, de pasivitate, heralzi miroase a evul mediu, în timp ce cuvântul legionari sugerează imediat acțiune combativă, spirit atacant și, pe deasupra, așa cum știm, e un termen cu tradiții solide. Sper ca oamenii care se află pe șosea să poată auzi mesajul,

Dragul meu, se pare că trezitul prea devreme vă obnubilează capacitățile perceptive, eu aș paria pe funcția mea de prim-ministru că în acest moment toate radiourile din mașini sunt deschise, ceea ce interesează este ca vestea despre comunicatul către țară să fie anunțată imediat și repetată din minut în minut. Mă tem, domnule prim-ministru, că starea de spirit a tuturor acelor oameni nu prea este de natură să-i facă să se lase convinși, dacă le spunem că se va da citire unui comunicat al guvernului, cel mai probabil vor crede că le dăm voie să plece, iar consecințele decepției ar putea fi extrem de grave. E foarte simplu, redactorul dumneavoastră de alocuțiuni va trebui să-și justifice pâinea pe care o mănâncă și tot restul pe care i-l plătim, să se descurce cu lexicul și cu retorica. Dacă domnul prim-ministru îmi permite să-mi exprim o idee care mi-a venit exact acum. Exprimați, dar vă atrag atenția că pierdem timpul, e deja ora cinci și cinci minute. Comunicatul ar avea mult mai multă forță persuasivă dacă l-ați face dumneavoastră. În legătură cu asta nu am nici cea mai mică îndoială. În acest caz, de ce nu. Pentru că mă rezerv pentru o altă împrejurare, una care să fie la înălțimea mea. Ah, da, cred că înțeleg. Observați, e o simplă chestiune de bun-simț sau, să spunem, de rang ierarhic, la fel cum ar fi ofensator pentru demnitatea magistraturii supreme a națiunii să-l pună pe șeful statului să ceară unor șoferi să elibereze șoselele, tot așa și acest prim-ministru trebuie protejat de tot ceea ce ar putea trivializa statutul său de responsabil superior al guvernării. Înțeleg ideea. Foarte bine, e semn că ați reușit să vă treziți complet. Da, domnule prim-ministru. Și acum la treabă, cel mai târziu la ora opt acele șosele trebuie să fie golite, televiziunea să iasă cu mijloacele terestre și aeriene

de care dispune, vreau ca toată țara să vadă reportajul. Da, domnule, voi face ce voi putea. Nu veți face ce veți putea, veți face ceea ce va fi necesar pentru ca rezultatele să fie cele pe care vi le-am cerut adineauri. Ministrul de interne n-a avut timp să răspundă, telefonul fusese închis. Așa îmi place să te aud vorbind, îi spuse soția. Când îmi sare mustarul. Și ce vei face dacă el nu va putea să rezolve problema. Pleacă cu geamantanul în mână și calabalâcul în spate. Împreună cu cel al apărării. Exact. Nu poți să demiți miniștri ca și cum ar fi servitoare. Sunt servitoare. Da, dar după aceea nu vei avea altă soluție decât să pui pe altele. Asta e o chestiune la care trebuie să mă gândesc cu calm. Să gândești, ce. Prefer să nu vorbesc despre asta acum. Sunt soția ta, nu ne aude nimeni, secretele tale sunt și ale mele. Vreau să spun că, având în vedere gravitatea situației, nu va fi pentru nimeni o surpriză dacă eu m-aș hotărî să-mi asum portofoliile apărării și al internelor, în felul acesta situația de urgență națională și-ar avea reflectarea ei în structurile și în funcționarea guvernului, adică, pentru o coordonare totală, o centralizare totală, ăsta ar putea fi cuvântul de ordine. Ar fi un risc teribil, ori câștigi totul, ori pierzi totul. Da, dar dacă aș reuși să ies triumfător într-o acțiune subversivă fără egal în vreun timp sau în vreun loc, o acțiune subversivă care a atins organul cel mai sensibil al sistemului, cel al reprezentării parlamentare, atunci istoria mi-ar acorda un loc de nesters, un loc pentru totdeauna unic, ca salvator al democrației. Iar eu aș fi cea mai mândră dintre soții, șopti nevasta, apropiindu-se unduitoare de el ca și cum brusc ar fi fost atinsă de bagheta magică a unei voluptăți rareori întâlnite, amestec de dorință carnală și entuziasm politic, dar soțul, conștient de gravitatea momentului și

însușindu-și vorbele dure ale poetului. De ce te arunci la picioarele/cizmelor mele grosolane?/ De ce-ți slobozi acuma pletele tale parfumate/ și-ți deschizi trădător brațele tale moi?/Eu nu-s decât un bărbat cu mâini grosolane/și inima sucită într-o parte/care, dacă e nevoie/să te calce-n picioare ca să treacă/te va călca, știi bine, dădu brusc la o parte cearșafurile și spuse. Voi urmări desfășurarea operațiunilor în birou, tu dormi, odihnește-te. Prin mintea femeii trecu gândul iute că, într-o situație atât de critică precum cea de față, când sprijinul moral valora greutatea sa în aur, dacă un sprijin numai moral ar avea greutate, codul, acceptat în mod liber, al obligațiilor conjugale elementare, la capitolul ajutor reciproc, impunea să se scoale imediat și să se ducă să pregătească cu propriile sale mâini, fără să cheme servitoarea, un ceai reconfortant cu garnitura sa corespunzătoare de fursecuri, cu toate acestea, disprețuită, frustrată, cu voluptatea care se trezea, deja complet vlăguită, se întoarse pe partea cealaltă și închise ochii cu putere, cu ușoara speranță că somnul încă mai era în stare să folosească resturile pentru a-i încropi cu ele o mică fantezie erotică privată. Străin de dezamăgirea pe care o lăsase în urma sa, îmbrăcat peste pijamaua în dungi cu un halat din acelea de mătase împodobit cu motive exotice, cu pavilioane chinezești și elefanți aurii, prim-ministrul intră în birou, aprinse toate luminile și, pe rând, puse în funcțiune radioul și televizorul. Ecranul teve-ului expunea încă mira fixă, era prea devreme pentru începerea emisiunii, dar la toate posturile de radio se vorbea deja cu animație despre ambuteiajul monstru de pe șosele, se comenta pe larg acest eveniment care, privit din toate punctele de vedere, părea să constituie o tentativă masivă de evadare din

închisoarea nenorocită în care se transformase capitala din cauza capului ei prost, deși nu lipseau nici referiri la urmarea, mai mult decât previzibilă, că un astfel de blocaj rutier, ieșit din comun prin dimensiunea lui, avea să facă imposibilă trecerea camioanelor mari care transportau în fiecare zi alimentele spre oraș. Nu știau încă acești comentatori că respectivele camioane erau reținute, printr-o decizie militară severă, la trei kilometri de frontieră. Folosind ca mijloace de transport motociclete, reporterii de la radio puneau întrebări de-a lungul coloanelor de automobile și furgonete și confirmau că era vorba, efectiv, de o acțiune colectivă organizată din cap până-n picioare, reunind familii întregi, pentru a fugi de tiranie, de atmosfera irespirabilă pe care forțele subversiunii o impuseseră capitalei. Unii dintre capii de familie se plângeau de întârziere. Stăm aici de aproape trei ore și coada nu se mișcă nici măcar un milimetru, alții protestau că se comisese o trădare, Ni s-a garantat că putem trece fără probleme și iată strălucitul rezultat, guvernul a dat bir cu fugiții, a plecat în concediu și ne-a lăsat pradă păduchilor, iar acum, că aveam ocazia să plecăm de aici, nu-i e rușine să ne închidă ușa-n nas. Existau crize de nervi, copii plângând, bunici palizi de oboseală, bărbați exaltați cărora li se terminaseră țigările, femei istovite care încercau să facă un pic de ordine în disperatul haos familial. Ocupanții uneia dintre mașini au încercat să facă stânga împrejur și să se întoarcă în oraș, dar au fost obligați să renunțe în fața ploii de insulte și injurii care s-a abătut asupra lor. Lași, oi negre, albicioși, țapi de căcat, infiltrați, trădători, fii de cățea, acum înțelegem de ce vă aflați aici, ați venit ca să-i demoralizați pe oamenii decenți, dar dacă credeți că o să vă lăsăm să plecați, e mai bine

să vă luați gândul, dacă e nevoie, vă găurim roțile, poate învățați să respectați suferința altora. Telefonul sună în biroul prim-ministrului, putea fi ministrul apărării sau cel al internelor, sau președintele. Era președintele. Ce se petrece, de ce n-am fost informat la timpul cuvenit despre învălmășeala de la ieșirile din capitală, întrebă el. Domnule președinte, guvernul are situația sub control, în scurt timp problema va fi rezolvată. Da, dar eu trebuia să fi fost informat, mi se datorează această considerație. Am considerat, și-mi asum personal responsabilitatea deciziei, că nu exista nici un motiv să vă întrerup somnul, oricum îmi propuneam să vă telefonez în douăzeci de minute, jumătate de oră, repet, îmi asum întreaga responsabilitate, domnule președinte. Bine, bine, vă mulțumesc pentru intenție, dar, dacă nu s-ar fi întâmplat ca soția mea să aibă obiceiul sănătos de a se scula devreme, șeful statului ar dormi încă în timp ce țara arde. Nu arde, domnule președinte, au fost luate deja toate măsurile corespunzătoare. Să nu-mi spuneți că veți bombarda coloanele de vehicule. Așa cum trebuie să fi avut timp să aflați, niciodată n-a fost acesta stilul meu, domnule președinte. Era un fel de a spune, evident, nu m-am gândit niciodată că ați comite o asemenea sălbăticie. Nu va trece mult și radioul va anunța că ministrul de interne va vorbi țării la ora șase, iată, iată, dau deja primul anunț, și vor mai fi și altele, totul este organizat, domnule președinte. Recunosc că e ceva. E începutul succesului, domnule președinte, sunt convins, ferm convins, că vom face ca toți acei oameni să se întoarcă în pace și bună ordine la casele lor. Și dacă nu reușiți. Dacă nu reușim, guvernul își dă demisia. Nu-mi veniți cu trucul ăsta, știți la fel de bine ca mine că, în situația în care se află țara, eu

n-aș putea, chiar dacă aș vrea, să vă accept demisia. Așa este, dar eu trebuia s-o spun. Bine, acum, că sunt treaz, nu uitați să-mi comunicați ce se mai întâmplă. Radiourile insistau. Întrerupem din nou emisiunea pentru a informa că ministrul de interne va face, la ora șase, o comunicare către țară, repetăm, la ora șase, ministrul de interne va face o comunicare către țară, repetăm, va face către țară o comunicare ministrul de interne la ora șase, repetăm, o comunicare către țară va face, la ora șase, ministrul de interne, ambiguitatea[1] acestei ultime formulări nu trecu neobservată de prim-ministru, care, timp de câteva secunde, surâzând gândurilor sale, se amuză imaginându-și cum naiba ar reuși o comunicare să facă un ministru de interne. Poate că ar fi reușit să ajungă la vreo concluzie folositoare pentru viitor dacă, deodată, mira fixă a televizorului n-ar fi dispărut de pe ecran ca să facă loc obișnuitei imagini a drapelului fluturând în vârful catargului, leneș, ca unul care abia s-a trezit, în timp ce imnul făcea să răsune tromboanele și tobele, cu un ușor tril de clarinet pe la mijloc și câteva râgâieli convingătoare de tubă. Crainicul care apăru avea nodul la cravată sucit și afișa o figură acră, ca și cum tocmai fusese victima unei ofense pe care nu era dispus s-o ierte, nici s-o uite prea curând. Având în vedere gravitatea momentului politic și social, spuse el, și răspunzând dreptului sacru al populației țării la o informare liberă și multiplă, începem astăzi emisiunea noastră înainte de ora obișnuită. Ca mulți dintre cei care ne ascultă, am aflat adineauri că ministrul de interne va vorbi la radio la ora șase, probabil

1. Fraza respectivă, în portugheză, poate fi înțeleasă în două moduri: „o comunicare țării (îl) va face la ora șase (pe) ministrul de interne".

pentru a exprima atitudinea guvernului față de intenția de a ieși din oraș a multora dintre locuitorii săi. Televiziunea nu crede să fi fost ținta unei discriminări premeditate și intenționate, considerăm mai degrabă că numai o inexplicabilă dezorientare, neașteptată la niște personalități politice atât de experimentate precum cele care alcătuiesc actualul guvern al națiunii, a condus la situația ca această instituție să fi fost uitată. Cel puțin, aparent. Se va aduce, poate, ca argument ora relativ matinală la care se va face comunicarea, dar lucrătorii acestei instituții au dat deja, în toată lunga ei istorie, suficiente dovezi de abnegație personală, de devotament față de cauza publică și de cel mai înalt patriotism, ca să nu fie acum exilați la condiția umilitoare de informatori de mâna a doua. Avem credința că, până la ora prevăzută pentru anunțata comunicare, încă mai este posibil să se ajungă la un acord care, fără să le retragă colegilor noștri de la radioul public ceea ce le-a fost deja atribuit, să restituie acestei instituții ceea ce îi aparține prin propriile sale merite, adică, locul și responsabilitățile de prim mijloc informativ al țării. În timp ce așteptăm acest acord, și sperăm să avem vești despre el dintr-o clipă în alta, informăm că un elicopter al televiziunii decolează exact în acest moment pentru a oferi telespectatorilor noștri primele imagini ale enormelor coloane de vehicule care, în cadrul punerii în practică a unui plan de retragere căruia, conform investigațiilor noastre, i s-a dat numele evocativ și istoric de xenofonte, se află imobilizate la ieșirile din capitală. Din fericire, s-a oprit de mai bine de o oră ploaia care toată noaptea a biciuit caravanele sacrificate. Nu mai e mult până ce soarele se va ridica de la orizont și va sfâșia norii sumbri. Dea domnul ca apariția lui să determine îndepărtarea

barierelor care, din motive pe care nu reușim să le înțelegem, îi împiedică încă pe acei curajoși compatrioți ai noștri să obțină libertatea. Așa să fie, spre binele patriei. Imaginile următoare arătau elicopterul în aer, apoi, luat de sus, micul spațiu al eliportului de unde tocmai decolase și apoi prima panoramă a acoperișurilor și a străzilor din apropiere. Șeful guvernului puse mâna dreaptă pe telefon. Nu ajunse să aștepte un minut. Domnule prim-ministru, începu ministrul de interne, Știu, nu mai îmi spuneți, am comis o greșeală, Ați spus am comis, la plural, Da, la plural, pentru că, dacă unul s-a înșelat, iar celălalt nu l-a corectat, greșeala e a amândurora, Nu am autoritatea dumneavoastră și nici responsabilitatea dumneavoastră, domnule prim-ministru, Dar ați avut tot timpul încrederea mea, Ce doriți atunci să fac, Veți vorbi la televiziune, radioul va transmite simultan și chestiunea se va rezolva, Și lăsăm fără răspuns impertinența termenilor și a tonului cu care au tratat guvernul domnii de la teve, Îl vor primi la timpul cuvenit, nu acum, după aceea mă voi ocupa eu de ei, Foarte bine, Aveți comunicarea la dumneavoastră, Da, domnule, vreți să v-o citesc, N-are rost, îmi rezerv plăcerea de a o auzi în direct, Trebuie să plec, e aproape ora la care trebuie să fiu acolo, Ei știu că vă duceți acolo, întrebă cu nedumerire prim-ministrul, L-am însărcinat pe secretarul meu de stat să negocieze cu ei, Fără ca eu să știu, Știți mai bine ca mine că nu aveam alternativă, Fără aprobarea mea, repetă prim-ministrul, Vă amintesc că am avut tot timpul încrederea dumneavoastră, au fost cuvintele dumneavoastră, în afară de asta, dacă unul a greșit și celălalt a îndreptat, reușita e a amândurora, Dacă la ora opt treaba asta nu va fi rezolvată, vă voi accepta demisia imediată, Da, domnule prim-ministru.

Elicopterul zbura jos, pe deasupra uneia dintre coloanele de mașini, oamenii făceau semne de pe șosea, trebuie că își spuneau unii altora, E al televiziunii, e al televiziunii, și faptul că era a televiziunii acea pasăre rotitoare însemna, pentru toți, garanția sigură că impasul era pe punctul de a se rezolva. Dacă a venit televiziunea, spuneau ei, e semn bun. N-a fost. La ora șase fix, când se ivea deja o ușoară lumină trandafirie la orizont, vocea ministrului de interne începu să se audă în radiourile mașinilor, Dragi compatrioți, dragi compatrioate, țara a trăit în ultimele săptămâni, fără îndoială, cea mai gravă criză din câte a consemnat istoria poporului nostru de la începuturile națiunii, niciodată nu a fost atât de imperioasă ca acum necesitatea unei apărări *à outrance* a coeziunii naționale, câțiva, o minoritate în comparație cu populația țării, rău sfătuiți, influențați de idei care nu au nimic de-a face cu funcționarea corectă a instituțiilor democratice în vigoare și cu respectul care li se cuvine, se comportă ca niște dușmani de moarte ai acestei coeziuni, de aceea, asupra societății pașnice care am fost planează astăzi amenințarea teribilă a unei înfruntări civile cu consecințe imprevizibile pentru viitorul patriei, guvernul a fost primul care a înțeles setea de libertate exprimată prin tentativa de ieșire din capitală adusă la îndeplinire de aceia pe care întotdeauna i-a recunoscut ca patrioți de cea mai pură esență, aceia care în împrejurările cele mai potrivnice au acționat, fie prin vot, fie prin exemplul vieții lor de zi cu zi, ca autentici și incoruptibili apărători ai legalității, în felul acesta reconstituind și reînnoind ce are mai bun vechiul spirit legionar, onorând, în serviciul binelui civic, tradițiile sale, prin actul de a întoarce cu hotărâre spatele capitalei, sodoma și gomora reunite în vremea noastră, în

felul acesta au demonstrat un spirit combativ demn de toată lauda și pe care guvernul îl recunoaște, totuși, având în vedere interesul național în globalitatea sa, guvernul crede, și în acest sens apelează la gândirea acelora cărora mă adresez în special, mii de bărbați și femei care, timp de ore în șir, au așteptat cu neliniște cuvântul lămuritor al celor răspunzători de destinele patriei, guvernul crede, repet, că acțiunea militantă cea mai potrivită cu împrejurarea actuală constă în reintegrarea imediată a acestor mii de oameni în viața capitalei, întoarcerea la căminele lor, bastioane ale legalității, cartiere generale ale rezistenței, fortărețe unde memoria nepoluată a strămoșilor veghează asupra faptelor descendenților lor, guvernul, o spun din nou, crede că aceste rațiuni, sincere și obiective, expuse cu toată sinceritatea, trebuie cântărite de către aceia care, în mașinile lor, ascultă această comunicare oficială, pe de altă parte și, deși aspectele materiale ale situației sunt cele care ar trebui să conteze cel mai puțin într-un calcul în care predomină numai valorile spirituale, guvernul folosește acest prilej pentru a dezvălui faptul că are cunoștință de existența unui plan de atac și de jefuire a caselor abandonate, care, de altfel, conform ultimelor informații, ar fi început deja să fie pus în aplicare, așa cum rezultă din nota care mi-a fost înmânată adineauri, până în acest moment, din câte știm, sunt deja șaisprezece casele atacate și jefuite, observați, dragi compatrioți și dragi compatrioate, cum dușmanii dumneavoastră nu pierd timpul, au fost atât de puține ceasurile care s-au scurs de la plecarea dumneavoastră și vandalii sparg deja ușile căminelor dumneavoastră, barbarii și sălbaticii jefuiesc deja bunurile dumneavoastră, stă, prin urmare, în puterea dumneavoastră să evitați un dezastru și mai mare,

consultați-vă conștiința, să știți că guvernul națiunii e alături de dumneavoastră, acum dumneavoastră sunteți cei care trebuie să hotărâți dacă sunteți sau nu sunteți alături de guvernul națiunii. Înainte de a dispărea de pe ecran, ministrul de interne a mai avut timp să arunce o privire spre camera de luat vederi, era pe chipul lui siguranță și încă ceva, care semăna mult a provocare, dar trebuia să fii la curent cu secretul acestor zei ca să interpretezi în întregime corect acea privire rapidă, nu s-a înșelat prim-ministrul, pentru el a fost ca și cum ministrul de interne l ar fi aruncat drept în față, Dumneavoastră, care faceți atâta caz de tactici și strategii, n-ați fi procedat mai bine. Așa era, trebuia s-o recunoască, totuși, mai rămânea de văzut ce avea să rezulte din asta. Imaginea trecuse din nou asupra elicopterului, apăru din nou orașul, din nou apărură interminabilele coloane de mașini. Timp de vreo zece minute bune nu se mișcă nimic. Reporterul se străduia să umple timpul, imagina consiliile de familie din automobile, lăuda comunicarea ministrului, îi condamna pe atacatorii caselor, cerea să fie pedepsiți după toate rigorile legii, dar era evident că neliniștea punea stăpânire pe el încet, încet, era mai mult decât clar că vorbele guvernului trecuseră pe lângă fugari, nu că el, așteptând încă miracolul de ultimă clipă, ar fi îndrăznit s-o spună, dar oricare telespectator cu o pricepere medie în a descifra sisteme de informare audiovizuale trebuia să-și dea seama de îngrijorarea bietului jurnalist. Atunci se produse atât de doritul, atât de așteptatul miracol, exact când elicopterul survola coada unei coloane, ultima mașină din coadă începu să întoarcă, urmată imediat de cea care se aflase în fața ei, și apoi alta, și alta, și alta. Reporterul scoase un strigăt de entuziasm, Dragi telespectatori, asistăm

la un moment cu adevărat istoric, răspunzând cu o exemplară disciplină apelului guvernului, într-o manifestare de civism care va rămâne înscrisă cu litere de aur în analele capitalei, oamenii și-au început întoarcerea acasă, încheind, prin urmare, în modul cel mai fericit ceea ce se putea transforma într-o convulsie, așa a spus, ca un avertisment, domnul ministru de interne, cu consecințe imprevizibile pentru viitorul patriei noastre. Din acel moment, timp de încă alte câteva minute, reportajul adoptă o tonalitate hotărât epică, transformând retragerea acestor zece mii de învinși într-o victorioasă cavalcadă a walkiriilor, punându-l pe wagner în locul lui xenofonte, convertind în aromitoare și înălțătoare sacrificii aduse zeilor din olimp și din walhala fumul urât mirositor vomitat de țevile de eșapament. Pe străzi se aflau deja brigăzi de reporteri, atât de la ziare, cât și de la radiouri, și toți încercau să oprească pentru o clipă mașinile cu scopul de a culege de la pasageri, pe viu, din sursă directă, expresia sentimentelor care-i animau pe cei întorși în revenirea lor forțată acasă. Cum era de așteptat, găseau de toate, frustrare, descurajare, furie, dorință de răzbunare, n-am plecat de data asta, dar vom pleca altă dată, edificatoare afirmații de patriotism, exaltate declarații de fidelitate față de partid, trăiască partidul de centru, trăiască partidul de mijloc, mirosuri urâte, iritare din cauza unei nopți întregi fără a pune geană pe geană, ia de acolo aparatul de fotografiat, nu vrem fotografii, acord și dezacord în privința rațiunilor prezentate de guvern, un oarecare scepticism relativ la ziua de mâine, teamă de represalii, critică la adresa rușinoasei apatii a autorităților. Nu există autorități, amintea reporterul, Păi, aici e problema, nu există autorități, dar ceea ce se observa mai ales era o imensă îngrijorare pentru

soarta bunurilor lăsate în casele la care ocupanții mașinilor se gândiseră să se întoarcă numai când rebeliunea albicioșilor ar fi fost zdrobită pentru totdeauna, cu siguranță, la ora asta casele atacate nu mai sunt șaisprezece, cine știe câte încă or mai fi fost golite până la ultima mochetă, până la ultimul vas ornamental. Elicopterul arăta acum de sus cum coloanele de automobile și furgonete, cele care înainte fuseseră ultimele erau acum primele, se ramificau pe măsură ce pătrundeau în cartierele apropiate de centru, cum, de la un anumit punct, nu mai era posibil să le deosebești în confuzia traficului pe acelea care veneau de cele care erau deja acolo. Prim-ministrul îl sună pe președinte, o conversație expeditivă, nu mult mai mult decât felicitări reciproce. Oamenii ăștia au apă chioară în vene, își permise șeful statului să-și exprime disprețul, dacă eram eu într-una dintre acele mașini vă jur că aruncam în aer câte bariere mi-ar fi fost puse în față. Bine că sunteți președinte, bine că nu erați acolo, spuse prim-ministrul, zâmbind. Da, dar dacă lucrurile se complică din nou, atunci va fi momentul să-mi pun ideea în practică. Care tot nu știu în ce constă. Într-una din zilele astea am să vă spun. Vă voi asculta cu toată atenția, apropo, voi convoca pentru azi consiliul de miniștri ca să dezbatem situația, ar fi extrem de util să fiți prezent dacă nu aveți obligații mai importante de îndeplinit. Va fi o chestiune de potrivire a lucrurilor, trebuie doar să mă duc să tai panglica nu știu unde. Foarte bine, domnule președinte, voi da ordin să fie informat cabinetul dumneavoastră. Prim-ministrul se gândi că era mai mult decât timpul să spună o vorbă amabilă ministrului de interne, să-l felicite pentru eficiența comunicării, ce naiba, faptul că-i era lui antipatic nu reprezenta un motiv suficient să nu admită că, de

data asta, s-a aflat la înălțimea problemei pe care o avea de rezolvat. Mâna i se îndrepta spre telefon când o bruscă schimbare în glasul reporterului televiziunii îl făcu să se uite spre ecran. Elicopterul coborâse mai-mai să atingă acoperișurile, se vedeau clar oameni ieșind din câteva dintre clădiri, bărbați și femei care se opriseră pe trotuar, ca și cum așteptau pe cineva. Am fost informați adineauri, spunea reporterul alarmat, că imaginile pe care le văd acum telespectatorii noștri, oameni care ies din clădiri și așteaptă pe trotuare, se repetă în acest moment prin tot orașul, nu vrem să ne gândim la ce e mai rău, dar totul indică faptul că locuitorii acestor clădiri, evident, rebeli, se pregătesc să împiedice accesul acelora cărora până ieri le-au fost vecini și cărora probabil le-au jefuit casele, dacă o fi așa, oricât ne-ar durea faptul că trebuie s-o spunem aici, va trebui să se ceară socoteală unui guvern care a ordonat retragerea din capitală a breslelor polițienești, cu sufletul neliniștit întrebăm cum se va putea evita, dacă așa ceva încă mai este posibil, vărsarea de sânge într-o confruntare fizică ce se apropie în mod evident, domnule președinte, domnule prim-ministru, spuneți-ne unde se află polițiștii ca să-i apere pe oamenii nevinovați de tratamentele sălbatice cu care ceilalți se pregătesc să-i pedepsească, doamne, doamne, ce se va întâmpla, aproape suspina reporterul. Elicopterul rămânea imobil, se putea vedea tot ce se petrecea pe stradă. Două automobile se opriseră în fața clădirii. Se deschiseră ușile, ocupanții coborâră. Atunci oamenii care așteptau pe trotuar înaintară. Acum, acum, să ne pregătim pentru ce e mai rău, urlă reporterul, răgușit de excitare, atunci oamenii aceia spuseră câteva cuvinte care n-au putut fi auzite și, fără

alte gesturi sau comentarii, începură să descarce mașinile și să transporte înăuntrul clădirilor, la lumina zilei, ceea ce ieșise din ele la adăpostul unei nopți întunecate de ploaie. Căcat, exclamă prim-ministrul și dădu cu pumnul în masă.

În atât de puține litere, interjecția scatologică, cu o forță expresivă care valora cât un discurs complet despre starea națiunii, rezumă și concentră profunzimea decepției care venise să distrugă forțele psihologice ale guvernului, în particular ale acelor miniștri care, prin însăși natura funcțiilor lor, fuseseră mai legați de diferitele faze ale procesului politico-represiv al asedierii, adică, responsabilii portofoliilor apărării și internelor, care, de la un moment la altul, au pierdut toată strălucirea bunelor servicii pe care, fiecare în domeniul lui specific, le aduseseră țării în timpul crizei. Pe parcursul zilei, până la ora încheierii consiliului de miniștri, dacă nu chiar în timpul acestuia, vorba murdară a fost de multe ori bombănită în tăcerea gândurilor și chiar, nefiind martori prin preajmă, aruncată cu voce tare sau murmurată ca o vărsare de năduf imposibil de reținut, căcat, căcat, căcat. Nici unuia dintre ei, apărare și interne, dar nici prim-ministrului, și asta, da, este de neiertat, nu-i trecuse prin minte să mediteze puțin, nici măcar în sensul strict și dezinteresat academic, asupra a ceea ce li s-ar fi întâmplat fugarilor eșuați la întoarcerea în casele lor, dacă ar fi făcut-o, cel mai probabil era că ar fi ajuns la teribila profeție a reporterului din elicopter, pe care am uitat s-o consemnăm înainte, Sărmanii, spunea el aproape plângând, pariez că vor fi masacrați, pariez că vor fi masacrați. Până la urmă, și fapta minunată nu s-a produs numai pe strada aceea și nici numai în acea clădire, rivalizând cu cele mai nobile exemple

istorice de iubire pentru aproapele nostru, atât de natură religioasă, cât și laică, ponegriții și insultații albicioși au coborât să-i ajute pe învinșii facțiunii adversare, fiecare a hotărât pe cont propriu și singur cu conștiința lui, nu s-a auzit de vreo convocare venită de sus, nici de vreun cuvânt de ordine care să fi trebuit învățat pe de rost, dar adevărul este că toți au coborât să ajute după puterile lor, iar acum ei au fost aceia care au spus, aveți grijă cu pianul, aveți grijă cu serviciul de ceai, aveți grijă cu tava de argint, aveți grijă cu tabloul, aveți grijă cu bunicul. Este de înțeles, prin urmare, faptul că se văd atâtea figuri posomorâte în jurul mesei mari a consiliului, atâtea sprâncene încruntate, atâtea priviri congestionate de iritare și de lipsa de somn, probabil aproape toți acei oameni ar fi preferat să curgă ceva sânge, nu chiar până la nivelul masacrului anunțat de reporterul televiziunii, dar ceva care să fi șocat sensibilitatea populației din afara capitalei, ceva de care să se fi putut vorbi în toată țara în următoarele săptămâni, un subiect, un pretext, un motiv în plus pentru a-i demoniza pe rebelii blestemați. Și tot din acest motiv se înțelege și faptul că ministrul apărării, ținându-și buzele, șoptise adineauri, cu glas foarte scăzut, la urechea colegului său de la interne, Ce căcat facem acum. Dacă a mai sesizat și altcineva întrebarea, a avut inteligența de a se face că nu pricepuse, pentru că se adunaseră acolo tocmai pentru a vedea ce căcat aveau să facă acum și, cu siguranță, nu aveau să iasă de acolo cu mâinile goale.

Prima intervenție a fost a președintelui republicii, Stimați domni, spuse el, în opinia mea, și cred că în această privință vom fi cu toții de aceeași părere, trăim momentul cel mai greu și complex de când primul act electoral a revelat

existența unei mișcări subversive de enormă anvergură pe care serviciile de siguranță națională nu o detectaseră, și n-am descoperit-o noi, ea a hotărât să ni se arate la față, domnul ministru de interne, a cărui acțiune, la rândul ei, întotdeauna a avut sprijinul meu personal și instituțional, va fi cu siguranță de acord cu mine, cel mai rău, însă, e că până azi n-am făcut nici un singur pas efectiv pe calea rezolvării problemei și, poate încă și mai grav, am fost obligați să asistăm, neputincioși, la geniala lovitură tactică, aceea care a constat în a-i pune pe asediați să-i ajute pe votanții noștri să-și ducă boarfele în casă, așa ceva, domnii mei, numai un creier machiavelic putea să izbutească, cineva care rămâne ascuns în spatele cortinei și manipulează marionetele după bunul său plac, știm cu toții că întoarcerea acelor oameni a fost pentru noi o dureroasă necesitate, dar acum trebuie să ne pregătim pentru o dezlănțuire mai mult decât probabilă de acțiuni care să impulsioneze noi tentative de retragere, de data asta nu de familii întregi, de data asta nu de caravane de automobile, ci de persoane izolate sau de grupuri reduse, și nu pe șosele, ci pe câmpuri, domnul ministru al apărării îmi va spune că are patrule pe teren, că are senzori electronici instalați de-a lungul frontierei, iar eu nu-mi permit să mă îndoiesc de eficiența relativă a acestor mijloace, totuși, părerea mea este că nu se va reuși o închidere care se vrea totală decât prin construirea unui zid de jur împrejurul capitalei, un zid de netrecut făcut din plăci de ciment, socotesc că de vreo opt metri înălțime, evident ajutat de sistemul de senzori electronici deja existent și întărit prin atâtea bariere de sârmă ghimpată câte vor fi socotite necesare, sunt ferm convins că pe acolo nu va trece nimeni și, dacă nu spun

nici o muscă, permiteți-mi această glumă, nu e atât pentru că mușteleor n-ar putea trece, ci pentru că, atât cât pot să deduc din comportamentul lor obișnuit, nu au nici un motiv să zboare atât de sus. Președintele republicii făcu o pauză pentru a-și drege glasul și încheie, Domnul prim-ministru are cunoștință de propunerea pe care am prezentat-o adineauri și, desigur, o va supune în scurt timp dezbaterii guvernului, care, firește, conform atribuțiilor sale, va hotărî asupra oportunității și posibilității realizării sale, în ceea ce mă privește, și asta îmi este de ajuns, nu am nici o îndoială că îi veți dedica toată priceperea dumneavoastră. În jurul mesei trecu un murmur diplomatic pe care președintele republicii îl interpretă ca unul de aprobare tacită, părere pe care evident și-ar corecta-o dacă și-ar fi dat seama că ministrul de finanțe lăsase să-i scape printre dinți, Și de unde am lua banii pentru a achita o nebunie ca asta.

După ce mută dintr-o parte în alta, așa cum îi era obiceiul, documentele așezate în fața lui, prim-ministrul luă cuvântul, Domnule președinte al republicii, cu strălucirea și rigurozitatea cu care ne-ați obișnuit de mult, ați schițat adineauri portretul situației dificile și complexe în care ne aflăm, ca urmare, ar fi pură redundanță din partea mea să adaug la expunerea dumneavoastră câteva amănunte care, la urma urmelor, n-ar face decât să accentueze umbrele desenului, acestea fiind spuse, și în lumina recentelor evenimente, consider că avem nevoie de o schimbare radicală a strategiei, care va trebui să acorde o atenție specială, între ceilalți factori, posibilității ca, în capitală, să se fi născut și să se dezvolte o atmosferă de o anumită pacificare socială, ca urmare a gestului de inechivocă solidaritate, nu mă îndoiesc că machiavelic, nu mă îndoiesc că

determinat politic, căruia țara întreagă i-a fost martoră în ultimele ore, a se citi comentariile edițiilor speciale, toate laudative, ca urmare, și în primul rând, va trebui să recunoaștem că tentativele de a-i chema pe contestatari la rațiune au eșuat, una câte una, în mod răsunător, și că eșecul ar putea avea drept cauză, cel puțin aceasta este părerea mea, severitatea mijloacelor represive de care ne-am servit, și în al doilea rând, dacă vom persevera în strategia urmată până acum, dacă vom intensifica escaladarea constrângerilor și dacă răspunsul contestatarilor va rămâne același de până acum, adică, nici unul, vom fi nevoiți să recurgem neapărat la măsuri drastice, cu caracter dictatorial, cum ar fi, de exemplu, să retragem populației orașului, pentru un timp nedeterminat, drepturile civile, inclusiv propriilor noștri votanți, pentru a evita favoritismele de natură ideologică, să aprobăm, cu aplicabilitate în toată țara și pentru a evita extinderea epidemiei, o lege electorală de excepție prin care să se echivaleze voturile în alb cu voturi nule, și mai știu eu ce. Prim-ministrul făcu o pauză ca să bea o înghițitură de apă și continuă, Am vorbit despre necesitatea unei schimbări a strategiei, însă n-am spus că aș avea-o deja definită și pregătită pentru a fi aplicată imediat, trebuie să lăsăm timpul să-și urmeze cursul, să lăsăm fructul să se coacă și spiritele să putrezească, trebuie să mărturisesc chiar că, personal, aș prefera să pariez pe o perioadă de o anumită destindere în timpul căreia am lucra pentru a obține profitul maxim posibil din ușoarele semne de înțelegere care par să se ivească. Făcu o altă pauză, păru că avea să continue discursul, dar spuse doar, Voi asculta opiniile dumneavoastră.

Ministrul de interne ridică mâna, Observ că domnul prim-ministru este încrezător în acțiunea

persuasivă pe care votanții noștri ar putea s-o exercite asupra spiritului acelora la care am auzit, cu stupefacție, mărturisesc, că s-a referit ca la simpli contestatari, dar nu mi se pare că ați vorbit de eventualitatea contrarie, aceea ca partizanii subversiunii să-i zăpăcească la rându-le cu teoriile lor otrăvitoare pe cetățenii care respectă legea. Aveți dreptate, efectiv nu-mi amintesc să fi făcut vreo aluzie la această eventualitate, răspunse prim- ministrul, dar, imaginând că s-a întâmplat așa ceva, asta nu ar schimba cu nimic în esența problemei, cel mai rău lucru care s-ar putea întâmpla ar fi ca actualii optzeci la sută din oameni, care au votat în alb, să ajungă la o sută, schimbarea cantitativă introdusă în problemă n-ar avea nici o influență asupra expresiei sale calitative, în afară de faptul, evident, de a se stabili o unanimitate. Ce facem atunci, întrebă ministrul apărării. Tocmai pentru asta suntem aici, ca să analizăm, să cântărim și să hotărâm. Incluzând, presupun, propunerea domnului președinte al republicii, pe care declar de pe acum că o sprijin cu entuziasm. Propunerea domnului președinte, prin dimensiunea lucrării și prin diversitatea implicațiilor pe care le include, cere un studiu susținut de care va trebui să se ocupe o comisie *ad hoc*, pe care va trebui s-o numească în acest scop, pe de altă parte, cred că este destul de evident că ridicarea unui zid de separare nu ar rezolva, în perioada imediat următoare, nici una dintre dificultățile noastre și, în mod inevitabil, va crea altele, domnul președinte știe ce gândesc în legătură cu această chestiune, iar lealitatea personală și instituțională pe care i-o datorez nu mi-ar permite să n-o spun în fața consiliului, ceea ce nu înseamnă, o spun din nou, că lucrările comisiei nu vor începe cât mai repede posibil, imediat ce se va organiza, în mai

puțin de o săptămână. Contrarietatea președintelui republicii era vizibilă. Sunt președinte, nu sunt papa, prin urmare nu mă consider în nici un fel infailibil, dar aș dori ca propunerea mea să fie dezbătută cu caracter de urgență. Eu însumi am spus-o înainte, domnule președinte, dări prim-ministrul, vă dau cuvântul meu că, în mai puțin timp decât vă imaginați, veți avea vești despre lucrările comisiei. Între timp, vom umbla pe aici pe bâjbâite, orbește, se plânse președintele. Tăcerea a fost din acelea care ar toci lama celui mai ascuțit dintre cuțite. Da, orbește, repetă fără să-și dea seama de apăsarea generală. Din fundul sălii, se auzi vocea liniștită a ministrului culturii. La fel ca acum patru ani. Roșu la față, ca și cum ar fi fost jignit printr-o obscenitate brutală, inadmisibilă, ministrul apărării se ridică și, îndreptând un deget acuzator spre el, spuse, Ați rupt în mod rușinos un pact național de tăcere pe care l-am acceptat cu toții. Din câte știu eu, n-a existat nici un pact, și cu atât mai puțin național, acum patru ani eu eram destul de mare și nu am nici cea mai vagă amintire că populația ar fi fost chemată să semneze vreun document în care s-ar fi angajat să nu pronunțe, niciodată, vreun cuvânt asupra faptului că, timp de câteva săptămâni, am fost cu toții orbi. Aveți dreptate, un pact în sens formal n-a existat, interveni prim-ministrul, dar cu toții am considerat, fără ca pentru asta să fie necesar să ne punem de acord și s-o scriem pe o hârtie, că teribila încercare prin care am trecut trebuia, pentru sănătatea spiritului nostru, să fie privită doar ca un coșmar abominabil, ceva ce a existat ca un vis, nu ca o realitate. În public, e posibil, dar domnul prim-ministru nu vrea, cu siguranță, să mă convingă că în intimitatea căminului său nu s-a vorbit niciodată despre ceea ce s-a

întâmplat. Dacă s-a vorbit sau nu, prea puțin interesează, în intimitatea căminelor se petrec multe lucruri care nu ies dintre cei patru pereți ai lor și, dacă-mi dați voie să vă spun, aluzia la tragedia, rămasă și azi inexplicabilă, care s-a întâmplat printre noi acum patru ani a fost o manifestare de prost gust la care nu mă așteptam de la un ministru al culturii. Studiul prostului gust, domnule prim-ministru, ar trebui să fie un capitol în istoria culturilor, și dintre cele mai ample și mai suculente. Nu mă refer la acel gen de prost gust, ci la altul, la acela pe care obișnuim să-l numim și lipsă de tact. Ceea ce crede domnul prim-ministru, după câte se vede, este ceva asemănător cu ideea că moartea există numai pentru că are un nume, că lucrurile nu au o existență reală dacă nu avem nume să le dăm. Există nenumărate lucruri cărora nu le cunosc numele, animale, vegetale, instrumente și aparate de toate formele și mărimile și pentru toate utilizările. Dar știți că îl au și asta vă liniștește. Ne îndepărtăm de la subiect. Da, domnule prim-ministru, ne îndepărtăm de la subiect, eu am spus doar că acum patru ani am fost orbi, iar acum spun că, probabil, continuăm să fim orbi. Indignarea a fost generală sau pe aproape, protestele săreau, se ciocneau, toți voiau să intervină, până și ministrul transporturilor, care, fiind dotat cu o voce stridentă, în general vorbea puțin, dădea acum de lucru coardelor vocale. Cer cuvântul, cer cuvântul. Prim-ministrul se uită la președintele republicii ca pentru a-i cere sfatul, dar era vorba de pur teatru, mișcarea timidă a președintelui, oricare ar fi fost semnificația ei la origine, a fost ucisă de mâna ridicată a șefului său de guvern. Având în vedere tonul emoțional și pasionat pe care interpelările îl lasă să se întrevadă, dezbaterea n-ar folosi la nimic, de aceea

nu voi da cuvântul nici unuia dintre domnii miniștri, cu atât mai mult cu cât, poate fără să-și dea seama, domnul ministru al culturii a nimerit în plin comparând plaga de care suferim cu o nouă formă de orbire. N-am făcut această comparație, domnule prim-ministru, m-am limitat să amintesc că am fost orbi și că, probabil, orbi vom continua să fim, orice extrapolare care nu este conținută în mod logic în propoziția inițială este nelegitimă. Schimbarea ordinii cuvintelor înseamnă, de multe ori, schimbarea sensului lor, dar ele, cuvintele, luate unul câte unul, continuă, fizic, dacă pot să mă exprim așa, să fie exact ceea ce au fost și, prin urmare, În acest caz, permiteți-mi să vă întrerup, domnule prim-ministru, vreau să fie clar că responsabilitatea schimbării ordinii și sensului vorbelor mele este numai a dumneavoastră, eu n-am pus mâna nici pe cui, nici pe ciocan[1]. Să spunem că ați ținut cuiul, iar eu am bătut cu ciocanul și că ciocanul și cuiul împreună m-au îndreptățit să afirm că votul în alb e o manifestare de orbire la fel de distructivă ca și cealaltă. Sau de luciditate, spuse ministrul justiției. Ce, întrebă ministrul de interne, care credea că nu auzise bine. Am spus că votul în alb ar putea fi apreciat ca o manifestare de luciditate din partea celor care au votat așa. Cum îndrăzniți, în plin consiliu al guvernului, să rostiți asemenea barbarie antidemocratică, ar trebui să vă fie rușine, parcă nici n-ați fi ministru de justiție, explodă cel al apărării. Mă întreb dacă voi fi vreodată atât de ministru de justiție, sau al justiției[2], ca în acest moment. Puțin lipsește

1. Adaptare a unei expresii portugheze – *não meter prego nem estopa* – care înseamnă „a nu fi avut nici o contribuție".
2. Joc de cuvinte: în portugheză, *justiça* înseamnă și „justiție", și „dreptate".

că să mă faceți să cred că ați votat în alb, observă ministrul de interne ironic. Nu, n-am votat în alb, dar mă voi gândi la asta cu următorul prilej. Când murmurul scandalizat provocat de această declarație începu să se diminueze, o întrebare a prim-ministrului îl făcu să înceteze brusc. Sunteți conștient de ceea ce ați spus adineauri. Atât de conștient încât vă predau funcția ce mi-a fost încredințată, îmi prezint demisia, răspunse cel care nu mai era nici ministru, nici al justiției. Președintele republicii pălise, părea o cârpă pe care cineva distrat ar fi lăsat-o pe spătarul unui scaun și apoi ar fi uitat de ea. Niciodată nu mi-am imaginat că aveam să trăiesc ca să văd chipul trădării, spuse el, și se gândi că istoria va consemna, cu siguranță, această frază, pentru orice eventualitate, el va avea grijă să i-o amintească. Cel care până acum fusese ministru al justiției se ridică, înclină capul în direcția președintelui și a prim-ministrului și ieși din sală. Tăcerea a fost întreruptă de hârâitul brusc al unui scaun, ministrul culturii se ridicase și anunța din fundul sălii cu voce puternică și clară, Cer demisia. Ei, asta e, nu-mi spuneți că, așa cum ne-a promis adineauri prietenul dumneavoastră într-un moment de lăudabilă franchețe, și dumneavoastră vă veți gândi cu primul prilej, încercă să ironizeze șeful guvernului. Nu cred că va fi nevoie, m-am gândit deja cu ultimul. Asta înseamnă. Doar ceea ce ați auzit, nimic mai mult. Vă rog să vă retrageți. Eram pe drum, domnule prim-ministru, dacă m-am întors am făcut-o numai ca să-mi iau rămas-bun. Ușa se deschise, se închise, două scaune rămaseră libere la masă. Și asta, hm, exclamă președintele republicii, încă nu ne reveniserăm din primul șoc și am încasat încă o palmă. Palmele sunt altă chestiune, domnule președinte, miniștri care intră și

miniștri care ies se întâlnesc cel mai frecvent în viață, spuse prim-ministrul, în orice caz, dacă guvernul a intrat aici complet, complet va ieși, eu îmi asum portofoliul justiției și domnul ministru al lucrărilor publice se va ocupa de problemele culturii. Mă tem că-mi lipsește competența necesară, observă cel care fusese numit. O aveți în întregime, cultura, după cum nu încetează s-o spună unii cunoscători în materie, este tot lucrare publică, prin urmare, își va găsi locul perfect în mâinile dumneavoastră. Sună și ordonă funcționarului care apăru la ușă. Luați aceste scaune, apoi, adresându-se guvernului, Vom face o pauză de cincisprezece, douăzeci de minute, domnul președinte și cu mine vom fi în camera de alături.

După o jumătate de oră miniștrii se așezau din nou în jurul mesei. Nu se observau absențele. Președintele republicii intră purtând pe chip o expresie de perplexitate, ca și cum tocmai primise o veste a cărei semnificație se afla în afara puterii sale de înțelegere. Prim-ministrul, din contră, părea satisfăcut de persoana sa. Nu avea să dureze mult până să se afle de ce. Când v-am atras atenția asupra necesității urgente a unei schimbări de strategie, având în vedere faptul că au eșuat toate acțiunile proiectate și executate de la începutul crizei, începu el, nu mă gândeam, nici pe departe, că o idee capabilă să ne conducă, cu mare probabilitate, la triumf ar putea veni exact de la un ministru care nu se mai află printre noi, mă refer, așa cum socotiți desigur, la ex-ministrul culturii, datorită căruia s-a dovedit încă o dată cât este de util să analizăm ide ile adversarului cu scopul de a descoperi ceea ce poate fi de folos ideilor noastre. Ministrul apărării și cel de interne schimbară priviri indignate, numai asta le mai lipsea, să fie nevoiți să audă

laude la adresa inteligenței unui trădător renegat. Ministrul de interne mâzgăli în grabă câteva cuvinte pe o hârtie pe care o trecu celuilalt. Flerul meu nu mă înșela, îi bănuiam pe tipi de la începutul acestei istorii, la care ministrul apărării răspunse pe aceeași cale și cu aceleași precauții. Am vrut să infiltrăm oameni de-ai noștri printre ei și până la urmă și-au infiltrat ei oamenii printre noi. Prim-ministrul continua să expună concluziile la care ajunsese plecând de la declarația sibilină a ex-ministrului culturii referitoare la faptul de a fi fost orb ieri și de a fi în continuare orb astăzi. Greșeala noastră, marea noastră greșeală, ale cărei consecințe le plătim astăzi, a fost exact această tentativă de ștergere, nu din memorie, de vreme ce toți ne puteam aminti ceea ce s-a petrecut acum patru ani, ci a cuvântului, a numelui, ca și cum, așa cum ne-a atras atenția ex-colegul, pentru ca moartea să nu mai existe ar fi de ajuns să nu rostim termenul prin care o desemnăm. Nu vi se pare că fugim de problema principală, întrebă președintele republicii, avem nevoie de propuneri concrete, obiective, consiliul va trebui să ia hotărâri importante. Dimpotrivă, domnule președinte, exact aceasta este chestiunea principală și ea este cea care, dacă nu mă înșel, ne va aduce pe tavă posibilitatea de a rezolva, o dată pentru totdeauna, o problemă în care abia am reușit, cel mult, să facem mici cârpeli care nu întârzie să se descoasă și care lasă totul în aceeași stare. Nu înțeleg unde vreți să ajungeți, explicați-vă, vă rog. Domnule președinte, domnii mei, să îndrăznim să facem un pas înainte, să înlocuim tăcerea prin cuvânt, să terminăm cu această atitudine inutilă de a ne preface că nu s-a întâmplat nimic înainte, să vorbim deschis despre ceea ce a fost viața noastră, dacă aceea era viață, de-a lungul timpului în care am

fost orbi, ziarele să amintească, scriitorii să scrie, televiziunea să arate imaginile orașului luate după ce ne-am recăpătat vederea, să fie convinși oamenii să vorbească despre relele de tot felul pe care au trebuit să le suporte, să vorbească despre morți, despre dispăruți, despre ruine, despre incendii, despre gunoi, despre putreziciune, și apoi, când vom smulge zdrențele falsei normalități cu care am vrut să acoperim plaga până acum, vom spune că orbirea din acele zile s-a întors sub o nouă formă, vom atrage atenția oamenilor asupra paralelismului dintre albeața orbirii de acum patru ani și votul în alb de acum, comparația e grosolană și înșelătoare, sunt primul care o recunosc, și nu vor lipsi cei care o vor respinge inițial ca pe o ofensă la adresa inteligenței, a logicii și a bunului-simț, dar e posibil ca mulți oameni, și sper că se vor transforma repede într-o majoritate zdrobitoare, să se lase impresionați, să se întrebe în fața oglinzii dacă nu cumva sunt iarăși orbi, dacă această orbire, și mai rușinoasă decât cealaltă, nu-i abate cumva de la direcția corectă, nu-i împinge spre dezastrul extrem care ar însemna dezmorțirea, poate definitivă, a unui sistem politic care, fără să ne fi dat seama de amenințare, purta de la început, în nucleul său vital, adică, în exercitarea votului, sămânța propriei sale distrugeri sau, ipoteză nu mai puțin neliniștitoare, a unei treceri la ceva complet nou, necunoscut, atât de diferit încât, crescuți cum am fost în umbra rutinelor electorale care, timp de generații și generații, au reușit să escamoteze ceea ce vedem acum a fi unul dintre triumfurile sale cele mai importante, cu siguranță n-am mai avea loc în el. Cred cu tărie, continuă prim-ministrul, că schimbarea strategică de care aveam nevoie este evidentă, cred că readucerea sistemului la *statu quo*-ul de dinainte

se află la îndemâna noastră, totuși, eu sunt prim-ministrul acestei țări, nu un banal vânzător de untură de șarpe care vine să promită minuni, în orice caz vă voi spune că, dacă nu obținem rezultate în douăzeci și patru de ore, am credința că vom începe să le percepem înainte să treacă douăzeci și patru de zile, dar lupta va fi lungă și anevoioasă, reducerea noii peste albe la neputință va cere timp și va costa multe eforturi, fără a uita, ah, fără a uita, capul blestemat al teniei, acela care se află ascuns oriunde, atâta timp cât nu-l descoperim în interiorul dezgustător al conspirației, atâta timp cât nu-l vom scoate la lumină, pentru a fi pedepsit așa cum merită, parazitul mortal va continua să-și reproducă inelele și să submineze forțele națiunii, dar ultima bătălie o vom câștiga noi, cuvântul meu și cuvântul dumneavoastră, astăzi și până la victoria finală, vor fi garanția acestei promisiuni. Hârșâindu-și scaunele, miniștrii se ridicară ca unul și, în picioare, aplaudară cu entuziasm. În sfârșit, expurgat de elementele perturbatoare, consiliul era un bloc sudat, un șef, o voință, un proiect, o cale. Așezat în fotoliu, așa cum i se cuvenea demnității funcției sale, președintele republicii aplauda cu vârfurile degetelor, lăsând astfel să se înțeleagă și prin expresia severă a figurii, contrarietatea care îi fusese provocată de faptul că nu fusese obiectul unei referiri, nici măcar minime, în discursul prim-ministrului. Trebuia să știe cu cine avea de-a face. Când zgomotoasele plesnituri ale palmelor începeau să slăbească, prim-ministrul ridică mâna dreaptă cerând liniște și spuse, Orice călătorie pe mare are nevoie de un comandant, iar acesta, în traversarea periculoasă la care țara a fost provocată, este și va trebui să fie primul său ministru, dar vai de vasul care nu are o busolă capabilă să-l ghideze

prin vastul ocean și prin furtuni, ei bine, domnilor, această busolă care mă ghidează pe mine și vasul, această busolă care, pe scurt, ne ghidează pe toți, se află aici, alături de noi, orientându-ne mereu cu vasta sa experiență, însuflețindu-ne mereu cu sfaturile sale înțelepte, instruindu-ne mereu cu exemplul său fără egal, mii de aplauze, prin urmare, și mii de mulțumiri, excelenței sale domnului președinte al republicii. Ovațiile au fost și mai călduroase decât primele, părea că nu voiau să se termine și nu aveau să se termine atâta timp cât prim-ministrul continua să bată din palme, atâta timp cât ceasul din mintea lui nu-i spunea, Ajunge, poți să te oprești, a câștigat. Încă două minute pentru confirmarea victoriei și, la capătul lor, președintele republicii, cu lacrimi în ochi, era îmbrățișat cu prim-ministrul. Momente perfecte și chiar sublime, pot să apară în viața unui politician, spuse apoi cu glasul gâtuit de emoție, dar, indiferent ce-mi rezervă ziua de mâine, vă jur că acesta nu mi se va stinge niciodată din memorie, va fi cununa mea de glorie în ceasurile fericite, consolarea mea în ceasurile amare, din toată inima vă mulțumesc, cu toată inima vă îmbrățișez. Alte aplauze.

Momentele perfecte, mai ales când ating sublimul, au inconvenientul extrem de grav al duratei scurte, ceea ce, fiind evident, n-ar mai trebui menționat dacă n-ar fi împrejurarea existenței unei contrarietăți mai mari, care constă în a nu ști ce să facem după aceea. Această stânjeneală, însă, se reduce aproape la nimic când e de față un ministru de interne. Abia și-a reocupat locul cabinetul, cu ministrul lucrărilor publice și al culturii încă ștergându-și o lacrimă ascunsă, că ministrul internelor ridică mâna pentru a cere cuvântul, Vă rog, spuse prim-ministrul, Așa cum a subliniat în mod atât de emoționant domnul

președinte al republicii, există în viață momente perfecte, cu adevărat sublime, și noi am avut acum privilegiul de a ne bucura de două dintre ele, cel al mulțumirilor exprimate de președinte și cel al expunerii prim-ministrului când a susținut o nouă strategie unanim aprobată de cei prezenți și la care mă voi referi în această intervenție, nu pentru a-mi retrage aplauzele, departe de mine o asemenea idee, ci pentru a amplifica și facilita efectele acestei strategii, dacă modesta mea persoană poate aspira la atât de mult, mă refer la faptul că domnul prim-ministru a spus că nu contează pe obținerea de rezultate în douăzeci și patru de ore, dar că e sigur că ele vor începe să apară înainte să se scurgă douăzeci și patru de zile, ei bine, cu tot respectul, ei bine, eu nu cred că suntem în situația de a aștepta douăzeci și patru de zile, sau douăzeci, sau cincisprezece, sau zece, edificiul social prezintă fisuri, pereții se clatină, temeliile tremură, în orice moment totul se poate nărui, Aveți ceva să ne propuneți, în afară de descrierea tabloului unei clădiri care amenință să se ruineze, întrebă prim-ministrul, Da, domnule, răspunse impasibil ministrul de interne, ca și cum n-ar fi priceput sarcasmul, Luminați-ne, atunci, vă rog, Înainte de orice, trebuie să lămuresc, domnule prim-ministru, faptul că această propunere a mea nu are altă intenție decât una complementară celor pe care le-ați prezentat și le-am aprobat, nu modifică, nu corectează, nu perfecționează, e doar altceva, care sper că va merita atenția tuturor, Spuneți, lăsați-vă de ocolișuri, mergeți direct la subiect, Ceea ce propun, domnule prim-ministru, este o acțiune rapidă, de șoc, cu elicoptere, Să nu-mi spuneți că vă gândiți să bombardați orașul, Da, domnule, mă gândesc să-l bombardez cu hârtii, Cu hârtii, Exact, domnule prim-ministru, cu hârtii, în primul

rând, în ordinea importanței, ar fi o proclamație semnată de domnul președinte al republicii și adresată populației capitalei, în al doilea rând, o serie de mesaje scurte și eficiente care să croiască drum și să pregătească spiritele pentru acțiunile cu efect previzibil mai lent decât a preconizat domnul prim-ministru, adică, ziarele, televiziunea, amintirile legate de cele trăite în timpul în care am fost orbi, relatări ale scriitorilor etc., apropo, amintesc că ministerul meu dispune de echipa sa de redactori, oameni bine antrenați în arta de a-i convinge pe oameni, ceea ce, după cum am înțeles, scriitorii reușesc numai cu mult efort și pentru scurt timp. Ideea mi se pare excelentă, întrerupse președintele republicii, dar evident textul va trebui să fie supus aprobării mele, voi introduce modificările pe care le voi găsi de cuviință, în orice caz mi se pare un lucru bun, e o idee uimitoare, care are, pe lângă celelalte avantaje, imensul avantaj politic de a așeza figura președintelui republicii în prima linie a frontului de luptă, e o idee bună, da, domnule. Murmurul de aprobare care se auzi în sală îi dovedi prim-ministrului că această mutare fusese câștigată de ministrul de interne. Așa se va face, luați măsurile necesare, spuse el și, mental, îi puse acestuia încă o notă proastă pe pagina corespunzătoare din caietul de progres școlar al guvernului.

Ideea liniștitoare că, mai devreme sau mai târziu, și mai degrabă mai devreme decât mai târziu, destinul tot va sfârși prin a doborî aroganța își găsi o răsunătoare confirmare în umilitorul oprobriu suferit de ministrul de interne, care, crezând că învinsese *in extremis* în cel mai recent atac din disputa pugilistică pe care o purta cu șeful guvernului, văzu ducându-se pe apa sâmbetei planurile sale din cauza unei intervenții neașteptate din cer, care, în ultimul moment, hotărî să se dea de partea adversarului. În ultimă analiză, totuși, și în egală măsură și în prima, conform opiniei celor mai atenți și mai marcanți observatori, vina a fost în întregime a președintelui republicii, pentru că întârziase aprobarea manifestului care, cu semnătura sa și spre edificarea morală a locuitorilor orașului, trebuia să fie aruncat din elicoptere. În timpul următoarelor trei zile după reuniunea consiliului de miniștri, bolta cerească se arătă lumii în splendida sa ținută făcută dintr-o singură bucată de albastru, o vreme calmă, fără pliuri, nici cusături, și mai ales fără vânt, perfectă pentru a arunca hârtii din aer și a le vedea coborând după aceea dansând dansul elfilor, până ce aveau să fie culese de cei care treceau pe străzi sau ieșiseră după ele mânați de curiozitatea de a ști ce vești sau ordine le soseau din înalturi. În timpul acestor trei zile, textul purtat din mână-n mână se istovi în călătorii dus-întors între palatul prezidențial și ministerul de interne, uneori mai bogat în argumente, alteori mai concis, având cuvinte tăiate

și înlocuite cu altele care, imediat, aveau să sufere o soartă identică, cu fraze nesusținute de cele precedente și care nu cadrau cu ceea ce venea în continuare, câtă cerneală consumată, câtă hârtie sfâșiată, asta este ceea ce se numește chinurile facerii, tortura creației, e bine să se afle o dată pentru totdeauna. În a patra zi, cerul, obosit de așteptare, văzând că acolo jos lucrurile nu se hotărau, nici laie, nici bălaie, hotărî să se lumineze de ziuă acoperit de o manta de nori joși și întunecați, din aceia care obișnuiesc să aducă ploaia pe care o promit. Cam în ultimul ceas al dimineții începură să cadă niște stropi șori răzleți, din când în când se opreau, din când în când reveneau, o burniță nesuferită care, în ciuda amenințărilor, părea să nu prea mai aibă mult de dat. Rămase în această stare de plouă-nu-plouă până pe la mijlocul după-amiezii și, deodată, fără veste, ca și cum s-ar fi săturat să simuleze ceva ce nu simțea, cerul se deschise pentru a lăsa să treacă o ploaie continuă, adevărată, monotonă, intensă, deși nu violentă, din acelea capabile să plouă așa o săptămână întreagă și pentru care agricultura, în general, mulțumește. Nu și ministerul de interne. Presupunând că de la comandamentul suprem al forțelor aeriene ar fi venit autorizația ca elicopterele să decoleze, fapt în sine extrem de problematic, să arunci hârtii din aer pe o vreme ca asta era mai mult decât caraghios, și nu numai pentru că pe străzi era extrem de puțină lume, iar puțina care era se îngrijea, în principal, să se ude cât mai puțin posibil, cel mai rău era să cadă manifestul prezidențial în noroiul de pe jos, să fie înghițit de canalele devoratoare, să se înmoaie și să se distrugă în băltoacele pe care roțile automobilelor, în mod grosolan, le ridică în jeturi murdare, adevărat, adevărat vă spun, numai un fanatic al

legalității și al respectului datorat superiorilor s ar fi aplecat să ridice din balta dezonorantă explicația înrudirii dintre orbirea generală de acum patru ani și aceasta, majoritară, de acum. Vexarea ministrului de interne a constat în a fi nevoit să asiste, neputincios, cum, sub pretextul unei urgențe naționale ce nu putea fi neglijată, prim-ministrul punea în mișcare, pe deasupra și cu acordul forțat al președintelui republicii, mașinăria mediatică, înglobând presa, radioul, televiziunea și toate celelalte mijloace de exprimare scrisă, auditivă și vizuală disponibile, fie subordonate, fie concurente, care trebuia să convingă populația capitalei că, din nenorocire, era din nou oarbă. Când, după câteva zile, ploaia se opri și cerul se înveșmântă din nou în albastru, numai mcăpățânata și, în sfârșit, iritata insistență a președintelui republicii pe lângă șeful său de guvern reuși să facă să fie adusă la îndeplinire amânata primă parte a planului, Dragul meu prim-ministru, spuse președintele, luați aminte bine că n-am renunțat și nici nu mă gândesc să renunț la ce s-a hotărât în consiliul de miniștri, voi considera în continuare că este obligația mea să mă adresez personal națiunii, Domnule președinte, vă rog să mă credeți că n-are rost, acțiunea de lămurire este deja pusă în mișcare, nu vom întârzia să obținem rezultate, Chiar dacă ele sunt gata să apară de după colț poimâine, vreau ca manifestul meu să fie lansat înainte, Bineînțeles că poimâine este un mod de a spune, Păi, atunci cu atât mai bine, să se distribuie manifestul imediat, Domnule președinte, vă rog să mă credeți că, Vă avertizez că, dacă nu o faceți, vă voi responsabiliza de pierderea încrederii personale și politice care se va produce imediat între noi, Îmi permit să vă amintesc, domnule președinte, că am, în continuare, majoritatea absolută

în parlament, pierderea încrederii cu care mă amenințați ar fi ceva cu caracter pur personal, fără vreo repercusiune politică, O va avea dacă eu mă duc la parlament și declar că prim-ministrul a sechestrat cuvântul președintelui, Domnule președinte, vă rog, asta nu e adevărat, E suficient de adevărat ca s-o spun, în parlament sau în afara lui, A distribui acum manifestul, Manifestul și celelalte hârtii, A distribui acum manifestul ar fi redundant, Acesta este punctul dumneavoastră de vedere, nu al meu, Domnule președinte, Dacă mă numiți președinte este pentru că mă recunoașteți ca atare, prin urmare faceți ce vă ordon, Dacă puneți problema în acești termeni, O pun în acești termeni și vă mai spun, am obosit să asist la războaiele dumneavoastră cu ministrul de interne, dacă el nu vă este de folos, demiteți-l, dar dacă nu vreți sau nu puteți să-l demiteți, suportați, sunt convins că dacă ideea unui manifest semnat de președinte ar fi venit din capul dumneavoastră, probabil că erați în stare să ordonați să fie înmânat din ușă-n ușă, Asta e nedrept, domnule președinte, Poate că este, nu spun că nu, omul se mai și enervează, își pierde calmul și sfârșește prin a spune ce nu voia și nici nu gândea, Să considerăm atunci acest incident încheiat, Da, incidentul e încheiat, dar mâine-dimineață vreau acele elicoptere în aer, Da, domnule președinte.

Dacă această discuție acerbă n-ar fi avut loc, dacă manifestul prezidențial și ceilalți fluturași ar fi sfârșit la gunoi, din motive de inutilitate, scurta lor viață, povestea pe care o relatăm ar fi, de aici înainte, complet diferită. Nu ne imaginăm cu precizie cum și sub ce aspect, știm doar că ar fi diferită. Bineînțeles că un cititor atent la meandrele relatării, un cititor din aceia analitici care așteaptă o explicație completă pentru

orice, nu va ezita să întrebe dacă discuția dintre prim-ministrul și președintele republicii a fost introdusă aici în ultimul moment ca să dea curs anunțatei schimbări de direcție sau dacă, fiind necesar să aibă loc pentru că acesta îi era destinul și a avut consecințele care nu vor întârzia să fie cunoscute, naratorul n-a avut altă soluție decât să pună deoparte istoria pe care o avea în minte, pentru a urma noul curs care i-a apărut deodată trasat în jurnalul său de bord. E greu de dat unui amănunt sau altuia o explicație capabilă să-l satisfacă total pe acest cititor. Afară de cazul în care naratorul ar fi avut insolita franchețe de a mărturisi că n-a fost niciodată foarte sigur de modul în care avea să ducă la bun sfârșit această istorie nemaivăzută a unui oraș care s-a hotărât să voteze în alb și că, în consecință, schimbul violent de cuvinte dintre președintele republicii și prim-ministru, terminat în mod atât de fericit, a picat la țanc pentru el. Altfel n-ar fi de înțeles de ce ar fi abandonat nitam-nisam firul narațiunii pe care o desfășura, ca să se angajeze în incursiuni gratuite nu asupra unor fapte care nu s-au petrecut, dar puteau să se petreacă, ci asupra faptelor care s-au petrecut, dar puteau să nu se petreacă. Ne referim, fără alte ocolișuri, la scrisoarea pe care președintele republicii a primit-o la trei zile după ce elicopterele făcuseră să plouă peste străzile, piețele, parcurile și bulevardele capitalei hârtiile colorate în care se explicau deducțiile scriitorilor ministerului de interne legate de mai mult decât probabila conexiune dintre tragica orbire colectivă de acum patru ani și nebunia electorală de acum. Norocul semnatarului a fost că scrisoarea a ajuns în mâna unui secretar scrupulos, din aceia care citesc ce e scris cu litere mici înainte de a începe să citească ce e scris cu

litere mari, din aceia care sunt capabili să discearnă printre alăturări dezlânate de cuvinte sămânța minusculă care merită udată cât mai repede, fie și numai pentru a vedea ce va răsări din ea. Iată ce spunea scrisoarea, Mult stimate domnule președinte al republicii. Am citit cu bine meritata și cuvenita atenție manifestul pe care excelența voastră l-a adresat poporului și înde osebi locuitorilor capitalei, cu deplina conștiința a datoriei mele de cetățean al acestei țări și sigur de faptul că criza în care patria se află afundată cere de la noi toți zelul unei vigilențe continue și stricte în legătură cu toate aspectele ciudate care se manifestă ori s-au manifestat în viața noastră, cer permisiunea să supun ilustrei judecăți a excelenței voastre unele fapte necunoscute care, poate că vor putea ajuta la o mai bună înțelegere a naturii flagelului care s-a abătut asupra noastră. Spun asta pentru că, deși nu sunt decât un om obișnuit, cred, ca și excelența voastră, că trebuie să existe o legătură între recenta orbire a votului în alb și cealaltă orbire albă care, în timpul acelor săptămâni pe care nu le vom putea uita, ne-a scos pe toți în afara lumii. Vreau să spun, domnule președinte al republicii, că poate această orbire de acum ar putea fi explicată prin prima, și amândouă, poate, prin existența, nu știu dacă și prin acțiunea, unei aceleiași persoane. Înainte de a continua însă, mânat cum sunt doar de un spirit civic de care nu permit nimănui să îndrăznească a se îndoi, vreau să fie clar că nu sunt un delator, nici un denunțător, nici un turnător, îmi servesc doar patria în situația îngrijorătoare în care se află, lipsită de un far care să-i lumineze calea spre salvare. Nu știu, și cum aș putea eu s-o știu, dacă scrisoarea pe care o scriu va fi de ajuns pentru a aprinde această lumină, dar, repet, datoria e datorie, și

în acest moment mă văd pe mine însumi ca un soldat care face un pas înainte și se prezintă ca voluntar pentru misiune, iar această misiune, domnule președinte al republicii, constă în a dezvălui, folosesc cuvântul pentru că este prima oară când vorbesc cuiva despre această chestiune, că acum patru ani, împreună cu soția mea, am făcut parte, din întâmplare, dintr-un grup de șapte persoane care, ca atâtea altele, au luptat cu disperare pentru supraviețuire. S-ar părea că nu spun nimic de care excelența voastră să nu fi luat cunoștință, prin proprie experiență, dar ceea ce nimeni nu știe este că una dintre persoanele din grup n-a ajuns niciodată să orbească, o femeie căsătorită cu un medic oftalmolog, soțul era orb ca noi toți, dar ea nu. La vremea aceea am făcut un jurământ solemn că nu aveam să vorbim niciodată despre chestiunea respectivă, ca spunea că nu voia să fie privită după aceea ca un fenomen deosebit, să trebuiască să se supună întrebărilor și examinărilor acum că toți ne-am recuperat vederea, cel mai bine era să uităm, să ne facem că nu s-a întâmplat nimic. Am respectat jurământul până azi, dar nu mai pot să rămân tăcut. Domnule președinte al republicii, vă rog să-mi permiteți să vă spun că m-aș simți jignit dacă această scrisoare ar fi citită ca un denunț, deși, pe de altă parte, poate că ar trebui să fie, întrucât, și nici asta nu știe excelența voastră, în acele zile s-a comis un asasinat exact de către persoana de care vorbesc, dar asta este o chestiune care ține de justiție, eu mă mulțumesc să-mi îndeplinesc datoria mea de patriot solicitând superioara atenție a excelenței voastre asupra unui fapt până acum ținut în secret și din a cărui analiză ar putea, eventual, să iasă o explicație pentru atacul nemilos căruia sistemul politic în vigoare i-a fost țintă în ultimul

timp, această nouă orbire albă, îmi permit să reproduc aici, cu umilință, propriile cuvinte ale excelenței voastre, atinge în plin inima fundamentelor democrației așa cum niciodată vreun sistem totalitar n-a reușit s-o facă înainte. Bineînțeles, domnule președinte al republicii, că sunt la dispoziția excelenței voastre sau a entității care va fi însărcinată să procedeze la o investigație din toate punctele de vedere necesară, pentru a amplifica, dezvolta și completa informațiile conținute în această scrisoare. Jur că nu mă mână nici un fel de animozitate împotriva persoanei în cauză, însă această patrie, care are în excelența voastră pe cel mai demn reprezentant, se află mai presus de orice, aceasta este legea mea, singura pe care o recunosc, cu seninătatea celui care tocmai și-a îndeplinit datoria. Cu respect. Urma semnătura, iar jos, în stânga, numele complet al semnatarului, adresa, telefonul, precum și numărul buletinului de identitate și adresa de e-mail.

Președintele republicii așează încet foaia de hârtie pe masa de lucru și, după o scurtă tăcere, îl întrebă pe șeful său de cabinet, Câte persoane au cunoștință de asta. Nici una în afară de secretarul care a deschis și înregistrat scrisoarea, E om de încredere. Presupun că putem avea încredere în el, domnule președinte, e din partid, în orice caz, poate ar fi bine să se ocupe cineva să-l facă să înțeleagă că până și cea mai mică indiscreție din partea lui l-ar putea costa foarte scump, dacă domnul președinte îmi permite o sugestie, acest avertisment ar trebui să-l faceți direct. Eu însumi. Nu, domnule președinte, prin intermediul poliției, o simplă chestiune de eficiență, omul e chemat la sediul central, agentul cel mai brutal îl bagă într-un cabinet de interogatoriu și-i aplică o spaimă bună. Nu am îndoieli în

ceea ce privește bunele rezultate, dar văd aici o gravă dificultate. Care, domnule președinte, Înainte să ajungă cazul la poliție, ar trebui să mai treacă alte câteva zile, și între timp tipul dă din gură, povestește nevestei, prietenilor, poate vorbește chiar cu un ziarist, pe scurt, ne strică socotelile. Aveți dreptate, domnule președinte, soluția ar fi să spuneți o vorbuliță urgentă directorului poliției, mă însărcinez cu asta cu toată plăcerea, dacă vreți. Să scurtcircuitez lanțul ierarhic al guvernului, să sar peste prim-ministru, asta e ideea dumneavoastră, N-aș îndrăzni dacă n-ar fi un caz atât de serios, domnule președinte. Dragul meu, în lumea aceasta, și în oricare alta ne-ar cuprinde, nu există așa ceva, totul sfârșește prin a se afla, am încredere în dumneavoastră când îmi spuneți că secretarul e demn de încrederea dumneavoastră, dar nu pot să spun același lucru despre directorul poliției, imaginați-vă că el nu e în bune relații cu ministrul de interne, ipoteză, de altfel, mai mult decât probabilă, imaginați-vă încurcătura care ar ieși de aici, ministrul de interne va cere socoteală prim-ministrului, pentru că nu-mi poate cere mie, prim-ministrul va vrea să știe dacă intenționez să mă suprapun autorității și competențelor sale, în câteva ceasuri ceea ce vrem să păstrăm secret ar deveni public. Aveți dreptate încă o dată, domnule președinte, N-o să spun, cum a făcut celălalt, că nu mă înșel niciodată și rareori am îndoieli, dar pe aproape. Ce facem atunci, domnule președinte, Aduceți-mi omul aici, Pe secretar, Da, pe acela care cunoaște scrisoarea, Acum, Peste o oră poate fi prea târziu. Șeful de cabinet folosi telefonul intern ca să-l cheme pe funcționar, Imediat la cabinetul domnului președinte, rapid. Ca să parcurgă diferitele coridoare și diferitele săli, de regulă e nevoie de vreo cinci minute cel puțin,

dar secretarul apăru la ușă după trei. Venea gâfâind și-i tremurau picioarele. Omule, nu era nevoie să alergi, spuse președintele afișând un surâs plin de bunătate. Domnul șef de cabinet a spus să vin rapid, domnule președinte, gâfâi omul. Foarte bine, am cerut să fii chemat din cauza acestei scrisori. Da, domnule președinte. Ai citit-o, desigur. Da, domnule președinte. Îți amintești ce scrie în ea. Mai mult sau mai puțin, domnule președinte. Nu folosi acest gen de fraze cu mine, răspunde la întrebare. Da, domnule președinte, îmi amintesc ca și cum aș fi terminat-o de citit în acest moment. Crezi că ai putea face un efort ca să uiți ce conține. Da, domnule președinte. Gândește-te bine, trebuie să știi că nu e același lucru să faci efortul și să uiți. Nu, domnule președinte, nu e același lucru. Prin urmare, efortul nu e de ajuns, va fi nevoie de ceva mai mult. Îmi dau cuvântul de onoare. Aproape am fost tentat să-ți repet să nu folosești acest gen de fraze, dar prefer să-mi explici ce semnificație reală are pentru dumneata, în cazul de față, ceea ce în mod romantic numești a-ți da cuvântul de onoare. Înseamnă, domnule președinte, declarația solemnă că sub nici o formă, indiferent ce s-ar întâmpla, nu voi divulga conținutul scrisorii. Ești căsătorit. Da, domnule președinte. Îți voi pune o întrebare. Și eu voi răspunde. Presupunând că i-ai dezvălui soției dumitale, si numai ei, natura scrisorii, consideri că ai divulga-o în sensul riguros al termenului, mă refer la scrisoare, evident, nu la soția dumitale. Nu, domnule președinte, a divulga înseamnă a răspândi, a face public. Aprobat, constat cu satisfacție că nu-ți sunt străine dicționarele. N-aș spune-o nici propriei mele soții. Vrei să spui că nu-i vei povesti nimic. Nimănui, domnule președinte. Dă-mi cuvântul dumitale de onoare.

Scuzați-mă, domnule președinte, chiar acum. Imaginează-ți, am uitat că mi l-ai dat deja, dacă mi se va șterge iar din memorie, domnul șef de cabinet se va însărcina să mi-o amintească. Da, domnule, spuseră cele două glasuri în același timp. Președintele rămase tăcut timp de câteva secunde, apoi întrebă. Să presupunem că mă duc să văd ce ai scris în registru, poți să mă scutești să mă ridic din acest scaun și să-mi spui ce voi găsi acolo. Un singur cuvânt, domnule președinte. Trebuie să ai o extraordinară capacitate de sinteză ca să rezumi într-un singur cuvânt o scrisoare atât de amplă ca asta. Petiție, domnule președinte. Ce. Petiție, cuvântul care se află în registru. Nimic mai mult. Nimic mai mult. Dar așa nu se va putea ști despre ce este vorba în scrisoare. Exact asta am gândit, domnule președinte, că nu era convenabil să se știe, cuvântul petiție e bun pentru orice. Președintele se rezemă satisfăcut, îi zâmbi cu toată gura prudentului secretar și spuse. Trebuia să fi început cu asta, puteam să nu mai implic ceva atât de serios precum cuvântul de onoare. O măsură de precauție o garantează pe cealaltă, domnule președinte. Nu-i rău, nu, nu, nu-i rău, dar din când în când aruncă o privire în registru, nu cumva să se întâmple să-i treacă prin minte cuiva să adauge ceva la cuvântul petiție. Rândul este barat, domnule președinte. Poți să te retragi. La ordinele dumneavoastră, domnule președinte. Când ușa se închise, șeful de cabinet spuse. Trebuie să mărturisesc că nu mă așteptam să fie în stare să aibă o astfel de inițiativă, cred că ne-a dat cea mai bună dovadă că merită toată încrederea noastră. Poate a dumneavoastră, spuse președintele, nu și a mea. Dar m-am gândit. V-ați gândit bine, dragul meu, dar în același timp v-ați gândit prost, cea mai sigură diferențiere pe care

am putea s-o stabilim între oameni nu este să-i împărțim în isteți și proști, ci în isteți și prea isteți, cu proștii facem ce vrem, cu isteții soluția e să-i punem în serviciul nostru, pe când cei prea isteți, chiar când sunt de partea noastră, sunt intrinsec periculoși, n-o pot evita, cel mai curios e că prin actele lor ne spun în permanență să avem grijă cu ei, în general nu dăm atenție avertismentelor și după aceea suportăm consecințele. Vreți să spuneți atunci, domnule președinte, Vreau să spun că prudentul nostru secretar, acest acrobat al registrului capabil să transforme într-o simplă petiție o scrisoare atât de neliniștitoare ca aceasta, nu va întârzia să fie chemat la poliție pentru a i se aplica spaima pe care, aici între noi, i-am promis-o, el însuși a spus-o fără să-și imagineze întreaga amploare a cuvintelor, o măsură de precauție o garantează pe cealaltă, Aveți întotdeauna dreptate, domnule președinte, ochii dumneavoastră văd foarte departe, Da, dar cea mai mare greșeală din viața mea ca politician a fost aceea de a permite să fiu așezat în acest scaun, nu mi-am dat seama la timp că brațele lui au căutușe, Consecința faptului că regimul nu este prezidențial, Exact, de aceea prea puțin mi se mai lasă de făcut în afară de a tăia panglici și a săruta copilași, Acum v-a căzut în mână o carte mare, În momentul în care o voi înmâna prim-ministrului, va fi a lui, eu nu voi fi mai mult decât poștașul, Iar în momentul în care el o va înmâna ministrului de interne, va fi a poliției, poliția este cea care se află la capătul liniei de montaj, Ați învățat mult, Mă aflu într-o școală bună, domnule președinte, Știți ceva, Sunt numai urechi, Să-l lăsăm pe amărât în pace, poate că eu însumi, când voi ajunge acasă sau la noapte sub cearșafuri, voi povesti soției mele ce spune scrisoarea, iar dumneavoastră, dragul meu șef

de cabinet, veți face probabil același lucru, soția dumneavoastră se va uita la dumneavoastră ca la un erou, soțiorul drag care cunoaște secretele și urzelile pe care le țese statul, care știe să se învârtă în cercurile sus- puse, care respiră fără mască mirosul putred al canalelor de scurgere ale puterii. Domnule președinte, vă rog, Nu faceți caz, cred că nu sunt atât de rău precum cei mai răi, dar din când în când devin conștient de faptul că asta nu ajunge și atunci mă doare sufletul mult mai mult decât vă pot spune, Domnule președinte, gura mea este și va fi închisă, Și a mea la fel, și a mea la fel, dar sunt momente în care mă apuc să-mi imaginez ce ar putea fi această lume dacă toți am deschide gura și n-am mai tăcea până nu, Până nu ce, domnule președinte, Nimic, nimic, lăsați-mă singur.

Trecuse mai puțin de o oră când prim-ministrul, convocat de urgență la palat, intră în cabinet. Președintele îi făcu semn să se așeze și ceru, în timp ce îi întindea scrisoarea, Citiți asta și spuneți-mi cum vi se pare. Prim-ministrul se așeză comod pe scaun și începu să citească. Trebuia să fi ajuns pe la mijlocul scrisorii când ridică capul cu o expresie întrebătoare, ca unul care nu pricepuse ce i se spusese, apoi continuă și, fără întreruperi și fără alte manifestări gestuale, încheie lectura. Un patriot plin de intenții bune, spuse el și, în același timp, o canalie, De ce o canalie, întrebă președintele, Dacă ceea ce se relatează aici e adevărat, dacă femeia aceea, presupunând că a existat, într-adevăr n-a orbit și i-a ajutat pe ceilalți șase în nenorocirea aceea, nu este exclusă posibilitatea ca autorul acestei scrisori să-i datoreze norocul de a trăi, cine știe dacă părinții mei n-ar mai trăi și astăzi dacă ar fi avut norocul s-o întâlnească, Se spune acolo că a asasinat pe cineva, Domnule președinte,

nimeni nu știe sigur câți oameni au fost omorâți în acele zile, s-a hotărât că toate cadavrele găsite erau rezultatul unor accidente sau al unor cauze naturale și s-a așezat o lespede peste chestiunea respectivă. Până și lespezile cele mai grele pot fi date la o parte. Așa este, domnule președinte, dar părerea mea este că trebuie să lăsăm această lespede acolo unde se află, îmi imaginez că nu există martori care să fi asistat la crimă, iar dacă în acel moment au existat, nu erau decât niște orbi printre alți orbi, ar fi absurd, o prostie, să fie dusă femeia aceea la tribunal pentru o crimă pe care n-a văzut-o nimeni comițând-o și al cărei corp delict nu există. Autorul scrisorii afirmă că ea a ucis. Da, dar nu spune că a fost martor la crimă, în afară de asta, domnule președinte, spun din nou că omul care a scris această scrisoare e o canalie. Nu e momentul pentru judecăți morale. O știu bine, domnule președinte, dar tot te poți descărca. Președintele luă scrisoarea, se uită la ea ca și cum n-ar fi văzut-o și întrebă, Ce vă gândiți să faceți. Eu unul, nimic, răspunse prim-ministrul, această chestiune nu are nici un singur capăt de care să apuci. Ați observat că autorul scrisorii insinuează posibilitatea că ar exista o legătură între faptul că femeia aceea nu a orbit și masiva votare în alb care ne-a împins în situația dificilă în care ne aflăm. Domnule președinte, uneori n-am fost de acord unul cu celălalt. E firesc. Da, e firesc, atât de firesc ca faptul că eu nu am nici cea mai mică îndoială că inteligența și bunul dumneavoastră simț, pe care eu le respect, refuză să accepte ideea că o femeie, pentru faptul că nu a orbit acum patru ani, ar fi azi responsabilă de faptul că niște sute de mii de oameni, care n-au auzit niciodată vorbindu-se de ea, au votat în alb când au fost chemați la alegeri. Astfel

spus, Nu există alt mod de a o spune, domnule președinte, părerea mea este să se arhiveze această scrisoare în secțiunea înscrisurilor deplasate, să se lase baltă chestiunea și să continuăm să căutăm soluții pentru problemele noastre, soluții reale, nu fantezii sau resentimente ale unui imbecil, Cred că aveți dreptate, am luat prea în serios un șir de prostii și v-am făcut să pierdeți timpul, cerându-vă să veniți să vorbiți cu mine, N-are importanță, domnule președinte, timpul meu pierdut, dacă vreți să-l numiți așa, a fost mai mult decât compensat de faptul că ne-am pus de acord, Îmi face multă plăcere s-o recunosc și vă mulțumesc, Vă las cu treburile dumneavoastră și mă întorc la ale mele. Președintele republicii era pe punctul de a întinde mâna ca să-și ia rămas-bun când, brusc, sună telefonul. Ridică receptorul și o auzi pe secretară, Domnul ministru de interne dorește să vă vorbească, domnule președinte, Puneți-mă în legătură cu el. Conversația a fost lungă, președintele asculta și, pe măsură ce secundele treceau, expresia chipului său se schimba, de câteva ori murmură Da, la un moment dat spuse E un caz care trebuie studiat, și termină cu cuvintele Vorbiți cu domnul prim-ministru. Puse receptorul în furcă. Era ministrul de interne, spuse el, Ce voia omul acela simpatic, A primit o scrisoare redactată în aceiași termeni și e hotărât să înceapă investigații, Veste proastă, I-am spus să vorbească cu dumneavoastră, Am auzit, dar continuă să fie o veste proastă, De ce, Dacă îl cunosc bine pe ministrul de interne, și cred că puțini îl cunosc atât de bine ca mine, la ora asta a vorbit deja cu directorul poliției, Opriți-l, Voi încerca, dar tare mă tem că e inutil, Folosiți-vă de autoritatea dumneavoastră, Ca să fiu acuzat că am blocat o investigație asupra unor fapte care afectează siguranța

statului, tocmai când știm cu toții că statul se află în mare pericol, asta vreți, domnule președinte, întrebă prim-ministrul și adăugă, Dumneavoastră ați fi primul care mi-ați retrage sprijinul, acordul la care am ajuns n-ar fi decât o iluzie, este deja o iluzie de vreme ce nu servește la nimic. Președintele dădu din cap afirmativ, apoi spuse, Acum câtva timp, șeful meu de cabinet, apropo de scrisoarea aceasta, a spus pe neașteptate o frază foarte sugestivă, Ce a spus, Că poliția este cea care se află la capătul lanțului de montaj, Vă felicit, domnule președinte, aveți un bun șef de cabinet, totuși ar fi bine să-l avertizați că sunt unele adevăruri despre care nu e bine să vorbești cu voce tare, Sala e izolată fonic, Asta nu înseamnă că nu v-au ascuns pe aici niscaiva microfoane, Voi cere să se facă o verificare, În orice caz, domnule președinte, vă rog să credeți că, dacă vor fi găsite, nu eu am pus să fie montate, Bună glumă, E o glumă tristă, Îmi pare rău, dragul meu, că împrejurările v-au adus pe această ulicioară fără ieșire, O avea ea vreo ieșire, dar sigur e că în acest moment nu o văd și să mă întorc înapoi e imposibil. Președintele îl însoți pe prim-ministru până la ușă, Ciudat, spuse el, că omul cu scrisoarea nu v-a scris și dumneavoastră, Trebuie s-o fi făcut, ceea ce se întâmplă este că, după câte se vede, serviciile de secretariat ale președinției republicii și ale ministerului de interne sunt mai sârguincioase decât cele ale prim-ministrului, Bună glumă, Nu e mai puțin tristă decât cealaltă, domnule președinte.

Scrisoarea adresată prim-ministrului, până la urmă era adevărat că exista, întârzie două zile până să-i ajungă acestuia în mână. Își dădu seama imediat că funcționarul însărcinat cu înregistrarea ei fusese mai puțin discret decât cel de la președinția republicii, confirmându-se astfel sursa zvonurilor care circulau de două zile, care, la rândul lor, ori erau rezultatul unor indiscreții comise printre funcționarii din eșalonul de mijloc, dornici să demonstreze că se învârteau în cercurile înalte, respectiv, că erau la curent cu secretele zeilor, ori fuseseră puse în circulație în mod deliberat de către ministerul de interne ca o modalitate de a tăia din rădăcină orice eventuală veleitate de opoziție sau de simplă obstrucționare simbolică a investigației polițienești din partea prim-ministrului. Mai rămânea presupunerea, pe care o vom numi conspirativă, adică, ipoteza că discuția presupus confidențială dintre prim-ministru și ministrul său de interne, din seara zilei în care el fusese chemat la președinția republicii, ar fi fost mult mai puțin particulară decât ar fi legitim să se aștepte cineva de la niște pereți capitonați, care cine știe dacă nu ascundeau niște microfoane de ultimă generație, din acelea pe care numai un copoi electronic cu cel mai nobil pedigri reușește să le adulmece și să le ia urma. Oricum ar fi, răul nu mai avea leac, secretele de stat se află într-adevăr într-o perioadă nefericită, nu are cine să le apere. Atât de conștient este prim-ministrul de această certitudine deplorabilă, atât de convins de inutilitatea

secretului, mai ales când a încetat să mai fie un secret, încât, cu gestul celui care ar observa lumea foarte de sus, ca și cum ar fi spus Știu totul, nu mă sâcâiți, îndoi încet scrisoarea și o puse într-unul dintre buzunarele interioare ale sacoului. A venit direct din orbirea de acum patru ani, o voi păstra cu mine, spuse el. Aerul de surpriză scandalizată al șefului de cabinet îl făcu să zâmbească. Nu fiți îngrijorat, dragul meu, există cel puțin două scrisori la fel cu asta, fără să mai vorbim de multele și mai mult decât probabilele fotocopii care trebuie să circule deja pe aici. Expresia de pe chipul șefului de cabinet deveni brusc nedumerită, neatentă, ca și cum n-ar fi înțeles bine ceea ce auzise sau ca și cum conștiința i-ar fi sărit în drum pe neașteptate, acuzându-l de vreo faptă rea mai veche, dacă nu extrem de recentă. Puteți să vă retrageți, o să vă chem când va fi nevoie, spuse prim-ministrul, ridicându-se de pe scaun și îndreptându-se spre una dintre ferestre. Zgomotul deschiderii el îl acoperi pe cel al închiderii ușii. De acolo nu se vedea mult mai mult decât o succesiune de acoperișuri joase. Simți nostalgia capitalei, a vremurilor fericite în care voturile ascultau de indicații, a trecerii monotone a ceasurilor și zilelor între reședința oficială mic-burgheză a șefilor de guvern și parlamentul națiunii, a crizelor politice agitate și nu rareori jovіale și amuzante care erau ca niște licăriri cu durată prevăzută și intensitate supravegheată, aproape întotdeauna simulate și de la care învățai, nu numai să nu spui adevărul, ci și să-l faci să coincidă punct cu punct, atunci când era util, cu minciuna, la fel cum dosul, în mod cât se poate de firesc, este cealaltă parte a feței. Se întrebă pe sine însuși dacă investigația începuse deja, se abținu să facă speculații în legătură cu agenții care aveau să

participe la acțiunea polițienească, dacă erau din aceia care rămăseseră, în mod neproductiv, în capitală, cu misiunea de a capta informații și de a trimite rapoarte, sau dacă ministerul de interne preferase să trimită pentru misiune oameni care se bucurau de cea mai directă încredere a sa, de cea care se afla la vedere și la îndemână și, cine știe, sedusă de generosul ingredient de aventură cinematografică constând într-o traversare clandestină a blocajului, târându-se cu pumnalul la brâu pe sub sârma ghimpată, păcălind cu desensibilizatoare magnetice senzorii electronici de temut și apărând de cealaltă parte, pe terenul inamic, în direcția obiectivului, ca niște cârtițe dotate cu agilitate de pisică și ochi cu vedere nocturnă. Cunoscându-l pe ministrul de interne atât de bine cum îl cunoștea, ceva mai puțin sângeros decât dracula, dar mult mai teatral decât rambo, acesta ar fi modul de acțiune care ar ordona să fie adoptat. Nu se înșela. Ascunși într-un mic masiv împădurit care aproape tivește perimetrul încercuirii, trei bărbați așteaptă ceasurile nopții să se apropie de cele ale dimineții. Cu toate acestea, nu tot ceea ce își imaginase în mod deliberat prim-ministrul, la fereastra cabinetului său, corespunde realității care se oferă ochilor noștri. De exemplu, acești bărbați sunt îmbrăcați civil, nu poartă pumnale la brâu, iar arma pe care o au în toc este doar pistolul căruia i se dă numele liniștitor de regulamentar. În ce privește temutele desensibilizatoare magnetice, nu se vede pe aici, printre diferitele aparaturi, nimic care să sugereze o funcție atât de decisivă, ceea ce, dacă ne gândim mai bine, ar putea să însemne doar că desensibilizatoarele magnetice nu au, în mod intenționat, exact aspectul de desensibilizator magnetic. Nu vom întârzia să aflăm că, la o oră stabilită, senzorii electronici

din acest segment de încercuire vor fi deconectați timp de cinci minute, durată considerată mai mult decât suficientă pentru ca trei bărbați, unul câte unul, fără grabă și fără să se precipite, să traverseze bariera de sârmă ghimpată, care, în acest scop, a fost azi tăiată în mod corespunzător pentru a evita sfâșierea pantalonilor și pentru a feri pielea de zgârieturi. Soldații armatei vor ajuta la repararea ei înainte ca degetele trandafirii ale aurorei să ascută din nou, făcându-le vizibile, amenințătoarele țepe pentru atât de scurt timp inofensive, la fel și sulurile enorme de sârmă întinse de-a lungul frontierei, de o parte și de alta. Cei trei bărbați au trecut deja, în față merge șeful, care e cel mai înalt și, în șir indian, traversează cu toții pajiștea a cărei umiditate picură și geme sub pantofi. Pe o șosea secundară de la periferie, la vreo cinci sute de metri de acolo, așteaptă automobilul care-i va duce, în tăcerea nopții, la destinația lor din capitală, o firmă falsă de asigurări&reasigurări pe care lipsa de clienți, atât locali, cât și din afară, încă n-a reușit s-o aducă la faliment. Ordinele pe care le-au primit acești bărbați direct din gura ministrului de interne sunt clare și categorice. Aduceți-mi rezultate și eu nu voi întreba prin ce mijloace le-ați obținut. Nu au la ei nici o instrucțiune scrisă, nici o hârtie care să-i acopere și pe care s-o poată arăta ca apărare sau justificare dacă ceva ar decurge mai rău decât se așteaptă, nefiind exclusă, prin urmare, posibilitatea ca ministrul de interne să i abandoneze pur și simplu în voia sorții, dacă ar întreprinde vreo acțiune susceptibilă să aducă prejudicii reputației statului și purității imaculate a obiectivelor și metodelor sale. Acești trei oameni sunt ca un comando de război pe teritoriu inamic, aparent nu se întrevăd motive ca să credem că-și vor risca viața, dar toți sunt conștienți de

susceptibilitățile unei misiuni care cere talent în ale interogatoriului, flexibilitate în ce privește strategia, rapiditate în execuție. Totul în cel mai înalt grad. Nu cred că veți fi nevoiți să ucideți pe cineva, spusese ministrul de interne, dar dacă, într-o situație extremă, veți considera că nu există altă soluție, nu ezitați, eu îmi voi asuma sarcina de a rezolva chestiunea cu justiția. Al cărei portofoliu a fost asumat în ultima vreme de domnul prim-ministru, îndrăzni să observe șeful grupului. Ministrul de interne s-a făcut că n-a înțeles și s-a limitat să-l privească fix pe inoportun, care n-a avut altă soluție decât să-și devieze privirea. Automobilul a intrat deja în oraș, s-a oprit într-o piață ca să schimbe șoferul și, în cele din urmă, după ce a ocolit și răsocolit pentru a dezorienta orice eventual urmăritor, i-a lăsat la ușa clădirii cu birouri unde se află firma de asigurări&reasigurări. Portarul nu apăru ca să afle cine intra la o oră atât de neobișnuită pentru rutina unei clădiri cu birouri, e de presupus că cineva l-a convins cu vorbe bune în seara zilei de ieri să se ducă devreme la culcare, sfătuindu-l să nu se despartă de cearșafuri, chiar dacă insomnia l-ar împiedica să închidă ochii. Cei trei bărbați urcară cu liftul până la etajul al paisprezecelea, o luară pe un coridor la stânga, apoi altul la dreapta, un al treilea la stânga, în fine sosiră la biroul firmei providențial, s.a., asigurări&reasigurări, după cum poate citi oricine pe inscripția de pe ușă, cu litere negre pe o placă dreptunghiulară de bronz mat, fixată cu șuruburi cu cap în trunchi de piramidă, din același metal. Intrară, unul dintre subordonați aprinse lumina, celălalt închise ușa și puse lanțul de siguranță. Între timp, șeful dădea o tură prin birouri, verifica legături, conecta aparate, intra în bucătărie, în camere și în băi, deschidea ușa spațiului destinat

arhivei, își trecea rapid privirea peste diversele arme păstrate acolo, în timp ce respira mirosul familiar de metal și lubrifiant, mâine va inspecta toate acestea, piesă cu piesă, muniție cu muniție. Își chemă ajutoarele, se așeză și le ceru să se așeze. În dimineața asta, la ora șapte, spuse el, veți începe munca de urmărire a suspectului, rețineți că, dacă îl numesc suspect, nu o fac numai ca să simplific comunicarea între noi, din câte se știe n-a comis nici o crimă, ci pentru că nu e bine, din motive de siguranță, ca numele lui să fie pronunțat, cel puțin în aceste prime zile, mai adaug că prin această operațiune, care sper că nu trebuie să se prelungească mai mult de o săptămână, ceea ce vreau în primul rând este să obțin un cadru al mișcărilor suspectului în oraș, unde lucrează, pe unde umblă, cu cine se întâlnește, adică, rutina unei investigații primare, recunoașterea terenului înainte să trecem la abordarea directă, Îl lăsăm să-și dea seama că e urmărit, întrebă primul adjutant, Nu în primele patru zile, dar după aceea, da, vreau să-l știu îngrijorat, neliniștit, Cum a scris acea scrisoare, trebuie să se aștepte să vină cineva să-l caute, Îl vom căuta noi când va sosi momentul, ceea ce doresc eu, iar voi să faceți în așa fel încât să se întâmple, este să-l facem să se teamă că este urmărit de cei pe care i-a denunțat, De soția medicului, De soție, nu, bineînțeles, ci de complicii ei, cei cu votul în alb, Nu ne mișcăm prea repede, întrebă al doilea adjutant, încă n-am început treaba și deja stăm aici și vorbim de complici, Ceea ce facem este să trasăm o schiță, o simplă schiță și nimic mai mult, vreau să mă plasez în unghiul de vedere al tipului care a scris scrisoarea și, de acolo, să încerc să văd ce vede el, Oricum, o săptămână de urmărire mi se pare prea mult timp, spuse primul adjutant, dacă

lucrăm bine, după trei zile îl avem pe punctul de a exploda. Șeful își încruntă sprâncenele, era pe punctul de a insista, O săptămână, am spus că va fi o săptămână și va fi o săptămână, dar își aminti de ministrul de interne, nu-și aducea aminte dacă el ceruse în mod expres rezultate rapide, dar, cum asta este ceea ce se aude de cele mai multe ori din gura celui care conduce și neexistând vreun motiv să creadă că acest caz ar trebui să fie o excepție, ba, dimpotrivă, nu a dovedit mai multă rezistență în a fi de acord cu perioada de trei zile decât cea considerată normală în relația dintre un superior și un subordonat, în extrem de puținele cazuri în care cel care comandă se vede obligat să cedeze în fața argumentelor celui căruia i se comandă. Dispunem de fotografii ale tuturor adulților care locuiesc în clădire, mă refer, bineînțeles, la cei de sex masculin, spuse șeful și adăugă inutil, Una dintre ele corespunde bărbatului pe care îl căutăm, Până nu-l identificăm, nu poate avea loc nici o urmărire, aminti primul adjutant, Așa este, consimți șeful, dar, oricum, la ora șapte veți fi plasați în mod strategic pe strada unde locuiește ca să-i urmăriți pe cei doi bărbați care vi se vor părea mai apropiați de tipul de persoană care a scris scrisoarea, vom începe cu asta, trebuie să servească la ceva intuiția, flerul de polițist, Pot să-mi spun părerea, întrebă al doilea adjutant, Vorbește, Dacă e să ne luăm după conținutul scrisorii, tipul trebuie să fie un fiu de cățea desăvârșit, Asta înseamnă, întrebă primul adjutant, că-i vom urmări pe cei care au mutră de fiu de cățea, și adăugă, Pe mine, experiența m-a învățat că cei mai înrăiți fii de cățea sunt unii care nu au aspectul că ar fi așa ceva, Într-adevăr, ar fi fost mult mai logic să mergem la serviciul de evidența populației și să cerem o copie a fotografiei

tipului, care există acolo, se câștiga timp și se scutea niște muncă. Șeful se hotărî s-o reteze. Presupun că nu vă gândiți să-l învățați tatăl nostru pe dascăl și nici ave maria pe maica superioară, dacă nu s-a ordonat acest demers este ca să nu trezească curiozități care ar putea face să eșueze operațiunea. Cu voia dumneavoastră, domnule comisar, îmi permit să nu fiu de acord, spuse primul adjutant, totul indică faptul că tipul e nerăbdător să-și deșerte sacul, cred chiar că, dacă ar ști unde ne aflăm, în momentul ăsta ar bate la ușa aceea. Presupun că da, răspunse șeful stăpânindu-și cu greu iritarea pe care i-o provoca ceea ce prezenta toate indiciile de critică demolatoare a planului pe care-l avea, dar pentru noi e mai bine să cunoaștem cât mai multe despre el înainte să ajungem în contact direct. Am o idee, spuse al doilea adjutant. Altă idee, întrebă prost dispus comisarul. Garantez că asta e din alea bune, unul dintre noi se deghizează în vânzător de enciclopedii și în felul ăsta va putea să vadă cine apare la ușă. Trucul ăsta cu vânzătorul de enciclopedii s-a fumat de mult, spuse primul adjutant, în afară de asta, în general femeile sunt cele care vin să deschidă ușa, ar fi o idee excelentă dacă omul nostru ar locui singur, dar, dacă-mi amintesc bine ce scrie în scrisoare, e însurat. La naiba, exclamă, al doilea adjutant. Rămaseră tăcuți, uitându-se unii la alții, cei doi subalterni conștienți că, acum, cel mai sigur era ca superiorul să aibă o idee proprie. În principiu, erau dispuși s-o aplaude chiar dacă scârțâia din toate încheieturile. Șeful cântărea tot ce se spusese înainte, încerca să îmbine diferitele sugestii unele cu celelalte, cu speranța că, din potrivirea întâmplătoare a pieselor de puzzle, ar putea să apară ceva atât de inteligent, atât de holmesian, atât de poirotian, că i-ar obliga

pe cei doi indivizi aflați la ordinele sale să caște gura de pură uimire. Și, deodată, ca și cum i-ar fi căzut un văl de pe ochi, văzu calea. Oamenii, spuse el, cu excepția cazului unei incapacități fizice absolute, nu stau tot timpul închiși în casă, pleacă la slujbele lor, la cumpărături, la plimbare, așa stând lucrurile, ideea mea constă în a intra în casa în care locuiește tipul când nu e nimeni acolo, adresa e scrisă în scrisoare, de chei false nu ducem lipsă, există întotdeauna fotografii pe mobile, nu va fi greu să-l identificăm pe tip în ansamblul fotografiilor și astfel îl vom putea urmări fără probleme, iar ca să știm dacă este sau nu cineva acasă folosim telefonul, mâine aflăm numărul de la serviciul de informații al companiei, putem să consultăm și cartea de telefon, ori una, ori alta, e indiferent. Prin acest mod nefericit de a termina fraza, șeful înțelegea că piesele puzzle-ului nu se potriveau. Deși, așa cum s-a explicat mai înainte, dispoziția ambilor subordonați fusese de totală bunăvoință față de rezultatele meditației șefului, primul adjutant se simți obligat să observe, străduindu-se să folosească un ton care să nu-i rănească susceptibilitatea, Dacă nu greșesc, cel mai bine, întrucât cunoaștem deja adresa tipului, ar fi să mergem să-i batem la ușă direct și să întrebăm pe oricine ar deschide Locuiește aici Cutare Cutărescu, dacă ar fi el ar spune Da, domnule, eu sunt, dacă ar fi soția, cel mai probabil ar spune Îl chem pe soțul meu, în felul acesta am prinde imediat păsărica fără să trebuiască să ne învârtim atâta. Șeful ridică pumnul strâns, ca și cum avea să dea o lovitură puternică în masă, dar în ultimul moment își înfrână violența gestului, își lăsă încet brațul jos și spuse cu un glas care părea să scadă cu fiecare silabă, O să analizăm această ipoteză mâine, acum mă duc să mă culc, noapte

bună. Se îndrepta deja spre ușa camerei pe care avea s-o ocupe în timpul cât avea să dureze investigația, când îl auzi pe al doilea adjutant, care întreba, Mai începem operațiunea la șapte. Fără să se întoarcă, răspunse, Acțiunea prevăzută se suspendă până la noi ordine, veți primi instrucțiuni mâine, când voi termina revizuirea directivelor pe care le-am primit de la minister și, dacă va fi cazul, pentru a face munca mai alertă, voi face toate schimbările pe care le voi considera necesare. Spuse din nou noapte bună, Noapte bună, șefu', răspunseră subordonații și intră în cameră. Abia se închise ușa, că al doilea adjutant se pregăti să continue discuția, dar celălalt duse rapid degetul arătător la buze și clătină din cap, făcându-i semn să nu vorbească. El a fost primul care a târât scaunul și a spus, Mă duc să mă culc, dacă mai rămâi, ai grijă când intri, nu mă trezi. Spre deosebire de șef, acești doi oameni, ca subordonați ce sunt, nu au dreptul la camere individuale, vor dormi amândoi într-o cameră mare cu trei paturi, un fel de mic dormitor comun, care rareori e complet ocupată. Patul din mijloc este întotdeauna cel mai puțin utilizat. Când agenții erau doi, ca în acest caz, utilizau în mod invariabil paturile laterale, iar dacă dormea aici un singur polițist, era sigur și știut că și el prefera să doarmă într-unul dintre ele, niciodată în cel din centru, poate pentru că i-ar crea impresia că ar fi încercuit ori că ar fi arestat. Chiar și polițiștii mai duri, mai coriacei, iar aceștia încă nu au avut posibilitatea să arate că sunt așa, au nevoie să se simtă protejați de un perete. Al doilea adjutant, care pricepuse mesajul, se ridică și spuse, Nu, nu mai rămân, mă duc și eu să mă culc. Respectând gradele, mai întâi unul, apoi celălalt, trecură printr-o sală de baie dotată cu toate cele necesare curățeniei corporale,

așa cum trebuia să fie, de vreme ce, în nici un moment al acestei relatări, nu s-a menționat faptul că cei trei polițiști ar fi adus cu ei mai mult decât o valiză mică sau un simplu rucsac cu un rând de schimburi, periuță de dinți și mașină de bărbierit. Ar fi surprinzător ca o firmă botezată cu fericitul nume de providențial să nu se fi îngrijit să ofere celor cărora le oferea adăpost temporar articolele și produsele de igienă indispensabile comodității și bunei desfășurări a misiunii cu care fuseseră însărcinați. O jumătate de oră după aceea, adjutanții se aflau fiecare în patul lui, băgat în pijamaua breslei, cu însemnul poliției deasupra inimii. Până la urmă, planul ministerului nu era deloc planificat, spuse al doilea adjutant, Așa se întâmplă întotdeauna când nu se ia elementara măsură de prevedere de a cere părerea oamenilor cu experiență, răspunse primul adjutant, Șefului nostru nu-i lipsește experiența, spuse al doilea adjutant, dacă n-ar avea-o, n-ar fi ceea ce este astăzi. Uneori, faptul că te afli prea aproape de centrele de decizie provoacă miopie, scurtează bătaia vederii, răspunse înțelept primul adjutant, Adică, dacă într-o zi vom ajunge într-o poziție de comandă autentică, așa ca șeful, ni se va întâmpla același lucru, întrebă al doilea adjutant, Nu există, în cazul nostru, nici un motiv ca viitorul să fie diferit de prezent, răspunse cu înțelepciune primul adjutant. După cincisprezece minute amândoi dormeau. Unul sforăia, celălalt nu.

Încă nu era ora opt dimineața când șeful, spălat, bărbierit și îmbrăcat, intră în încăperea unde planul de acțiune al ministerului, sau, ca să vorbim cu exactitate, al ministrului de interne, aruncat, prin urmare, la întâmplare pe umerii răbdători ai direcției poliției, fusese făcut bucăți de doi subordonați, e adevărat, cu o discreție

lăudabilă și un respect apreciabil, și chiar cu o ușoară tentă de eleganță dialectică. O recunoștea fără nici o greutate și nu le purta nici un fel de pică, dimpotrivă, i se simțea în mod clar ușurarea. Cu aceeași voință energică cu care reușise să-și stăpânească un început de insomnie care-l obligase să se răsucească nu de puține ori în pat, prelua personal comanda totală a operațiunilor, cedând generos cezarului ceea ce nu i se putea refuza cezarului, dar lăsând să se înțeleagă clar că, la urma urmelor, către dumnezeu și către autoritate, celălalt nume al său, vor sfârși prin a se întoarce, mai devreme sau mai târziu, toate beneficiile. Prin urmare, cei doi adjutanți somnoroși găsiră un om liniștit, sigur de sine, când apărură, la rândul lor, câteva minute mai târziu în încăpere, încă în halatele cu însemnele poliției și în pijama, și târșâindu-și fără vlagă papucii de casă. Șeful socotise că avea să fie exact așa, prevăzuse că primul punct marcat va fi al său și îl și marcase pe panou. Bună dimineața, băieți, salută el pe un ton cordial, sper că v-ați odihnit, Da, domnule, spuse unul, Da, domnule, spuse celălalt, Atunci să luăm micul dejun, după aceea încercați să vă aranjați, poate că reușim să-l prindem pe tip încă în pat, ar fi amuzant, apropo, ce zi e azi, sâmbătă, azi e sâmbătă, nimeni nu se scoală de dimineață sâmbăta, o să vedeți că o să apară la ușă așa cum sunteți voi acum, în halat și pijama, lipăind din papuci pe coridor și, în consecință, cu garda jos, cu moralul scăzut, repede, repede, care e viteazul care se prezintă ca voluntar să pregătească micul dejun, Eu, spuse al doilea adjutant, știind foarte bine că nu exista un al treilea adjutant disponibil. Într-o altă situație, adică, dacă planul ministerului, în loc să fie făcut harcea-parcea, ar fi fost acceptat fără discuție, primul adjutant

ar fi rămas cu șeful pentru a stabili și preciza, chiar dacă n-ar fi fost cu adevărat necesar, vreun amănunt al demersului pe care urmau să-l facă, dar așa, și pe deasupra, redus și el la inferioritatea papucilor de casă, se hotărî să facă un gest mare de camaraderie și spuse, Îl ajut și eu. Șeful consimți, i se păru bună ideea și se așeză să revadă niște notițe pe care le scrisese înainte să adoarmă. Încă nu trecuseră cincisprezece minute când cei doi adjutanți apărură din nou cu tăvile, ibricul cu cafea, cana cu lapte, o cutie cu fursecuri, suc de portocale, iaurt, jeleu, fără îndoială, încă o dată serviciul de catering al poliției politice își meritase reputația cucerită în atâția ani de trudă. Resemnați să bea cafeaua cu lapte rece sau s-o încălzească, adjutanții spuseră că se duc să se aranjeze și se întorc imediat, Cât mai repede posibil. De fapt, li se părea o gravă lipsă de considerație, când superiorul era în costum și cu cravată, ei să se așeze cu figura aceea, cu aspectul acela neglijent, nebărbieriți, cu ochii cârpiți de somn, cu mirosul nocturn și dens al trupurilor nespălate. N-a fost nevoie s-o explice, jumătatea de cuvânt care nu întotdeauna e suficientă în acest caz era de prisos. Firește, cum atmosfera era una de pace, iar adjutanții erau repuși în ținută corespunzătoare, comisarului nu i-a fost greu deloc să le spună să se așeze și să împartă cu el pâinea și sarea, Suntem colegi de serviciu, ne aflăm împreună în aceeași barcă, tristă autoritate ar fi aceea care ar fi nevoită să-și arate galoanele în orice moment ca să se facă ascultată, cine mă cunoaște știe că nu fac parte din această categorie, stați jos, stați jos. Puțin stânjeniți, adjutanții se așezară, conștienți că, orice s-ar spune, era ceva neobișnuit în situația respectivă, doi vagabonzi luând micul dejun cu o persoană care, în comparație cu ei,

părea un dandy, ei erau cei care trebuiau să-și miște devreme fundul din pat și, mai mult, trebuiau să aibă masa pusă și servită când ar fi ieșit șeful din cameră, în halat și pijama, dacă avea chef, dar noi, nu, noi, îmbrăcați și pieptănați așa cum a poruncit dumnezeu, aceste mici crăpături în lacul comportamentului și nu revoluțiile pompoase sunt cele care, încetul cu încetul, repetate și constante, sfârșesc prin a ruina cel mai solid dintre edificiile sociale. Înțelept e vechiul dicton care ne învață, Dacă vrei să fii respectat, nu le acorda încredere, să dea domnul ca, spre binele serviciului, acest șef să nu fie pus în situația de a regreta. Deocamdată se arăta sigur de responsabilitatea lui, nu avem decât să-l auzim spunând, Expediția noastră are două obiective, unul principal, altul secundar, obiectivul secundar, pe care îl expun deja ca să nu pierdem timp, este acela de a investiga tot ce este posibil, dar, în principiu, fără să facem exces de zel, în legătură cu presupusa crimă comisă de femeia care conducea grupul de șase orbi despre care se vorbește în scrisoare, obiectivul principal, pentru a cărui aducere la îndeplinire vom folosi toate forțele și capacitățile noastre și pentru care vom utiliza toate mijloacele recomandabile, oricare vor fi necesare, este să cercetăm dacă există vreo legătură între această femeie, despre care se spune că și-a păstrat vederea când noi toți umblam de colo colo orbi, împiedicându-ne, și noua epidemie care este votul în alb. Nu va fi ușor s-o găsim, spuse primul adjutant, Pentru asta suntem aici, toate încercările de a descoperi rădăcinile boicotului au eșuat până acum și poate că nici scrisoarea tipului n-o să ne ducă prea departe, dar cel puțin deschide o nouă direcție de investigație, Mi-e greu să cred că această femeie ar fi în spatele unei

mișcări care cuprinde câteva sute de mii de oameni și care, mâine, dacă nu se taie răul din rădăcină, ar putea reuni milioane și milioane, spuse al doilea agent. La fel de imposibilă ar trebui să fie și una, și alta, dar, dacă una dintre ele s-a întâmplat, și cealaltă se poate întâmpla la fel de bine, răspunse șeful și replică, făcând o figură ca și cum n-ar fi știut mai mult decât este autorizat să spună și fără să-și imagineze până la ce punct avea să fie adevărat. Un lucru imposibil nu vine niciodată singur. Cu această fericită frază de încheiere, perfectă cheie de aur pentru un sonet, ajunse și micul dejun la final. Adjutanții curățară masa și duseră vesela și restul de mâncare la bucătărie. Acum mergem să ne aranjăm, nu întârziem deloc, spuseră ei. Așteptați, le-o tăie șeful, apoi, adresându-se primului adjutant, Servește-te de baia mea, altfel nu mai plecăm de aici. Cel căruia i se acordase favoarea se înroși de satisfacție, cariera lui tocmai făcuse un mare pas înainte, avea să se pișe în wc-ul șefului.

În garajul subteran îi aștepta un automobil ale cărui chei venise cineva, în ziua anterioară, să le lase pe noptiera șefului, cu o scurtă notă explicativă în care se indicau culoarea, marca, numărul de înmatriculare și sectorul din parcare unde fusese lăsat. Fără să treacă pe lângă portar, au coborât până acolo cu liftul și au găsit imediat mașina. Era aproape ora zece. Șeful îi spuse celui de-al doilea adjutant, care îi deschidea ușa din spate, Conduci tu. Primul adjutant se așeză în față, alături de șofer. Dimineața era plăcută, cu mult soare, demonstrând din plin că pedepsele a căror sursă atât de darnică a fost cerul în trecut și-au pierdut treptat forța cu trecerea veacurilor, bune și juste vremuri au fost acelea în care, pentru o simplă și întâmplătoare

nesupunere față de poruncile divine, câteva cetăți biblice erau fulgerate și rase de pe fața pământului cu toți locuitorii din ele. Iată un oraș care a votat în alb împotriva domnului și n-a fost un trăsnet care să cadă peste el și să-l prefacă în cenușă, așa cum, din pricina unor vicii mult mai puțin exemplare, s-a întâmplat cu sodoma și gomora, și la fel cu adma și cu țeboim, arse până la temelii, deși despre aceste două cetăți nu se vorbește atât de mult ca despre primele, ale căror nume, poate din pricina muzicalității lor irezistibile, au rămas pentru totdeauna în auzul oamenilor. Astăzi, întrucât au încetat să se mai supună orbește poruncilor domnului, trăsnetele cad numai unde au ele chef și a devenit evident și neîndoielnic faptul că nu se va putea conta pe ele pentru a readuce pe calea cea bună orașul păcătos al votului în alb. Pentru a le ține locul, ministrul de interne a trimis trei dintre arhanghelii săi, pe polițiștii aceștia, șef și subalterni, pe care, de acum înainte, îi vom desemna prin gradele oficiale corespunzătoare, care sunt, urmând scara ierarhică, comisar, inspector și agent clasa a doua. Primii doi observă oamenii care trec pe stradă, nici unul dintre ei inocent, toți vinovați de ceva și se întreabă dacă acel bătrân cu aspect demn de a fi venerat, de exemplu, n-o fi marele maestru al ultimei ceremonii a întunericului, dacă acea fată care-și îmbrățișează iubitul n-o fi întruchiparea nemuritorului șarpe al răului, dacă acel bărbat care înaintează cu capul plecat nu s-o îndrepta spre grota necunoscută unde se distilează filtrele care au otrăvit spiritul orașului. Preocupările agentului, care, prin condiția lui de ultim subaltern, nu are obligația să întrețină gânduri elevate, nici să alimenteze suspiciuni dincolo de suprafața lucrurilor, sunt mai de toată ziua, ca aceasta cu care va

îndrăzni să întrerupă meditația superiorilor. Cu o astfel de vreme, omul ar putea chiar să se fi dus să petreacă ziua la țară. Care țară, vru să știe inspectorul pe un ton ironic. La țară, care să fie, Cea autentică, cea adevărată, se află de cealaltă parte a frontierei, de partea asta totul e oraș. Era adevărat. Agentul pierduse o ocazie bună de a rămâne tăcut, dar câștigase o lecție, aceea că, pe această cale, niciodată nu va ieși din bocancii de simplu agent. Se concentră asupra șofatului și își jură lui însuși că nu va mai deschide gura decât ca să răspundă la întrebări. Exact atunci luă cuvântul comisarul. Vom fi duri, implacabili, nu vom folosi nici unul dintre trucurile clasice, ca acela, vechi și perimat, al polițistului rău care sperie și al polițistului simpatic care convinge, suntem un comando de operaționali, aici sentimentele nu contează, ne vom imagina că suntem mașini făcute pentru o anumită sarcină și o vom executa pur și simplu, fără să ne uităm în urmă. Da, domnule, spuse inspectorul. Da, domnule, spuse agentul, călcându-și jurământul. Automobilul intră pe strada unde locuiește omul care a scris scrisoarea, e clădirea aceea, etajul trei. Parcară mașina puțin mai înainte, agentul deschise portiera ca să coboare comisarul, inspectorul coborî pe cealaltă parte, comandoul era complet, în linie de tragere și cu pumnii strânși, înainte.

Acum îi vedem opriți pe palier. Comisarul face semn agentului, acesta apasă pe butonul soneriei. Liniște totală de cealaltă parte. Agentul se gândește, Vreți să vedeți dacă s-a dus să petreacă ziua la țară, vreți să vedeți că aveam dreptate. Alt semn, alt sunat. După câteva secunde se auzi cineva, un bărbat, întrebând dinăuntru, Cine e. Comisarul se uită la subalternul său imediat, iar acesta, cu o voce plină, slobozi cuvântul,

Poliția. Un moment, vă rog, spuse bărbatul, trebuie să mă îmbrac. Trecură patru minute. Comisarul făcu același semn, agentul apăsă din nou pe sonerie, de data asta fără să ridice degetul. Un moment, un moment, vă rog, deschid chiar acum, tocmai mă sculasem, ultimele cuvinte au fost rostite deja cu ușa deschisă de un bărbat îmbrăcat cu pantaloni și cămașă, tot în papuci. Azi e ziua papucilor, gândi agentul. Bărbatul nu părea timorat, avea pe față expresia cuiva care vede sosind, în sfârșit, vizitatorii pe care-i aștepta, dacă se observa vreo surpriză, trebuia să fie legată de faptul că erau atâția. Inspectorul îl întrebă care-i era numele, el îl spuse și adăugă, Vă rog să intrați, îmi cer scuze pentru deranjul din casă, nu mi-am imaginat că o să veniți atât de devreme, de altfel eram convins că aveați să mă chemați să dau o declarație, în cele din urmă ați venit dumneavoastră, presupun că din cauza scrisorii, Da, din cauza scrisorii, confirmă, fără alte comentarii, inspectorul, Intrați, intrați. Agentul a fost primul, în unele cazuri ierarhia acționează invers, apoi inspectorul, apoi comisarul, în coada cortegiului. Bărbatul înaintă lipăind din papuci pe coridor, Urmați-mă, veniți pe aici, deschise o ușă care dădea într-un mic living și spuse, Luați loc, vă rog, dacă-mi dați voie, mă duc să încalț niște pantofi, ăsta nu e un mod de a primi musafiri, Nu suntem tocmai musafiri, îl corectă inspectorul, Bineînțeles, e un mod de a spune, Duceți-vă să încălțați pantofii și nu zăboviți, ne grăbim, Nu, nu ne grăbim, chiar nu ne grăbim deloc, negă comisarul, care încă nu spusese nici un cuvânt. Bărbatul se uită la el, acum da, cu un ușor aer speriat, ca și cum tonul cu care vorbise comisarul era în afara celor ce fuseseră stabilite și nu găsi nimic mai bun decât să spună, Vă asigur că puteți conta pe întreaga mea colaborare,

domnule, Comisar, domnule comisar, spuse agentul, Domnule comisar, repetă bărbatul, și domnul, Sunt doar un agent, nu vă faceți probleme. Bărbatul se întoarse spre al treilea membru al grupului, înlocuind întrebarea printr-o ridicare de sprâncene interogativă, dar răspunsul îi veni de la comisar, Domnul acesta e inspector și vicecomandantul meu, și adăugă, Acum duceți-vă să încălțați pantofii, vă așteptăm. Bărbatul ieși. Nu se aude altă persoană, totul pare să arate că e singur în casă, șopti agentul, Mai mult ca sigur soția s-a dus să-și petreacă ziua la țară, zâmbi inspectorul. Comisarul le făcu semn să tacă, Eu voi pune primele întrebări, spuse el, coborând glasul. Bărbatul intră și spuse așezându-se, Îmi permiteți, ca și cum nu s-ar fi aflat în casa lui, și apoi, Iată-mă, sunt la dispoziția dumneavoastră. Comisarul încuviință cu bunăvoință, apoi începu, Scrisoarea dumneavoastră sau mai bine zis cele trei scrisori ale dumneavoastră, pentru că au fost trei, M-am gândit că așa era mai sigur, se putea rătăci vreuna, explică bărbatul, Nu mă întrerupeți, răspundeți la întrebări când vi le voi pune eu, Da, domnule comisar, Scrisorile dumneavoastră, repet, au fost citite cu mult interes de către destinatari, în special în punctul în care spuneți că o anumită femeie neidentificată a comis, acum patru ani, un asasinat. Nu exista nici o întrebare în frază, era doar o simplă reiterare, de aceea bărbatul rămase tăcut. Avea pe chip o expresie de confuzie, de dezorientare, nu pricepea de ce comisarul nu mergea direct la esența chestiunii în loc să piardă timpul cu un episod care fusese evocat doar pentru a întuneca umbrele unui portret, neliniștitor prin el însuși. Comisarul se prefăcu că n-a înțeles, Povestiți-ne ce știți despre această crimă, ceru el. Bărbatul își reținu impulsul de

a-i aminti domnului comisar că nu asta era cel mai important în scrisoare, că episodul asasinatului, comparat cu situația din țară, era cel mai puțin important, dar nu, nu avea s-o facă, prudența îi impunea să danseze precum i se cânta, mai târziu, cu siguranță, vor schimba discul. Știu că ea a omorât un om, Ați văzut, erați acolo, întrebă comisarul, Nu, domnule comisar, dar ea însăși a mărturisit-o, Va mărturisit dumneavoastră, Mie și altor persoane, Presupun că vă este cunoscută semnificația tehnică a cuvântului mărturisire, Mai mult sau mai puțin, domnule comisar, Mai mult sau mai puțin nu e suficient, cunoașteți sau nu cunoașteți, În acest sens la care vă referiți, nu o cunosc, Mărturisire înseamnă declarare a propriilor greșeli sau vinovății, de asemenea poate însemna și recunoașterea vinei sau a acuzației, de către acuzat, în fața autorităților sau a justiției, credeți că aceste definiții se potrivesc riguros cazului de față, Riguros nu, domnule comisar, Foarte bine, continuați, Soția mea era acolo, soția mea a fost martoră la moartea omului, Ce înseamnă acolo, Acolo, în vechiul ospiciu, unde fuseserăm duși în carantină, Presupun că și soția dumneavoastră era oarbă, Așa cum am spus, singura care n-a orbit a fost ea, Ea, cine, Femeia care a omorât, Ah, Ne aflam într-un salon, Crima s-a comis acolo, Nu, domnule comisar, în alt salon, Atunci nici unul dintre cei care îl ocupau pe al dumneavoastră nu era prezent la locul crimei, Numai femeile, De ce numai femeile, E greu de explicat, domnule comisar, Nu vă faceți griji, avem timp, Au fost câțiva orbi care au preluat puterea și au impus teroarea, Teroarea, Da, domnule comisar, teroarea, Cum s-a întâmplat asta, Au pus stăpânire pe mâncare, dacă voiam să mâncăm trebuia să plătim, Și au pretins femei ca plată, Da, domnule

comisar. Și atunci acea femeie a omorât un bărbat. Da, domnule comisar. L-a omorât, cum. Cu o foarfecă. Cine era bărbatul acela. Era cel care îi comanda pe ceilalți orbi. O femeie curajoasă, nu încape îndoială. Da, domnule comisar. Acum explicați-mi din ce motiv ați denunțat-o. Eu nu am denunțat-o, am pomenit de asta doar pentru că a venit vorba. Nu pricep. Ceea ce am vrut să spun în scrisoare este că dacă cineva a făcut un lucru putea să-l facă și pe altul. Comisarul nu întrebă ce alt lucru era acela, se limită să se uite la cel pe care-l numise, în limbaj marinăresc, vice-comandantul său, invitându-l să continue interogatoriul. Inspectorul întârzie câteva secunde. Puteți s-o chemați aici pe soția dumneavoastră, întrebă el, am vrea să vorbim cu ea. Soția mea nu este aici. Când se întoarce. Nu se întoarce, suntem divorțați. De cât timp. Trei ani. Vedeți vreun inconvenient în a ne spune de ce ați divorțat. Motive personale. Bineînțeles că trebuia să fie personale. Motive intime. Ca în toate divorțurile. Bărbatul privi chipurile insondabile pe care le avea în fața lui și înțelese că nu aveau să-l lase în pace până nu le spunea ce voiau. Tuși ca să-și dreagă glasul, își încrucișă și descrucișă picioarele. Sunt un om cu principii, începu el. Suntem siguri de asta, sări agentul fără să se poată abține, vreau să spun, sunt sigur de asta, am avut privilegiul de a lua la cunoștință scrisoarea dumneavoastră. Comisarul și inspectorul zâmbiră, lovitura era meritată. Bărbatul se uită la agent cu nedumerire, ca și cum nu se aștepta la un atac venit din partea aceea și, coborând privirea, continuă. Totul a avut de-a face cu acei orbi, n-am putut suporta faptul că soția mea s-a băgat sub acei banditi, timp de un an am mai suportat rușinea, dar în cele din urmă mi-a devenit insuportabilă, m-am despărțit, am

divorțat. O curiozitate, cred că v-am auzit spu
nând că ceilalți orbi cedau mâncarea dacă li se
plătea cu femei, spuse inspectorul. Așa era. Presu
pun, prin urmare, că principiile dumneavoastră
nu vă permiteau să vă atingeți de alimentele pe
care soția dumneavoastră vi le-a adus după ce
s-a băgat sub acei banditi, ca să folosesc expre
sia dumneavoastră energică. Bărbatul își lăsă
capul în jos și nu răspunse. Vă înțeleg discreția,
spuse inspectorul, într-adevăr, este vorba de o
chestiune prea intimă pentru a fi trâmbițată în
fața unor necunoscuți, scuzați-mă, departe de
mine ideea de a vă răni în sensibilitatea dum-
neavoastră. Bărbatul se uită la comisar ca și
cum ar fi implorat ajutor, cel puțin să-i înlocu-
iască tortura cleștelui cu pedeapsa turnichetului.
Comisarul îi făcu pe voie, folosi garoul. În scri-
soarea dumneavoastră v-ați referit la un grup
de șapte persoane. Da, domnule comisar. Cine
erau. În afară de femeie și de soțul ei. Care femeie.
Aceea care n-a orbit. Aceea care vă conducea.
Da, domnule comisar. Aceea care, ca să-și răz-
bune tovarășele, l-a omorât pe șeful banditilor
cu o foarfecă. Da, domnule comisar. Continuați.
Soțul ei era oftalmolog. Știam. Mai era și o pros-
tituată. Ea v-a spus că era prostituată. Din câte-mi
amintesc, nu, domnule comisar. Cum ați aflat
atunci că era vorba de o prostituată. După felul
de a fi, felul ei de a fi nu înșela. Ah, da, felul
de a fi nu înșală niciodată, continuați. Mai era
un bătrân care era chior de un ochi și purta o
legătură neagră și care, după aceea, s-a mutat
cu ea. Cu care ea. Cu prostituata. Și au fost
fericiți. Despre asta nu știu nimic. Ceva trebuie
să știți. Pe durata anului în care am fost în relații
mi s-a părut că da. Comisarul numără pe degete.
Mai lipsește unul, spuse el. Sigur, era un puști cu
strabism, care se pierduse de familie în mijlocul

acelei învălmășeli. Vreți să spuneți că v-ați cunoscut cu toții în salon. Nu, domnule comisar, ne mai văzuserăm înainte. Unde. În cabinetul medicului unde m-a dus fosta mea soție când am orbit, cred că eu am fost prima persoană care a orbit. Și i-ați molipsit pe ceilalți, tot orașul, inclusiv pe acești musafiri ai dumneavoastră de azi. N-am avut nici o vină, domnule comisar. Cunoașteți numele acelor oameni. Da, domnule comisar. Ale tuturor. Mai puțin al puștiului, pe al lui, dacă l-am știut, nu mi-l amintesc. Dar vi le amintiți pe ale celorlalți. Da, domnule comisar. Și adresele. Dacă nu s-au mutat în acești trei ani. Bineînțeles, dacă nu s-au mutat în acești trei ani. Comisarul își plimbă privirea prin micul living, întârzie asupra televizorului, ca și cum ar fi sperat să-i vină o inspirație de la el, apoi spuse, Agent, dă-i domnului carnețelul dumitale și împrumută-i pixul ca să scrie numele și adresele celor despre care ne-a vorbit, cu atâta amabilitate, adineauri, mai puțin ale puștiului cu strabism, care, oricum, n-ar folosi la nimic. Mâinile bărbatului tremurau când primi pixul și carnetul, continuară să tremure în timp ce scria, își spunea lui însuși că nu avea motive să fie speriat, că, dacă polițiștii se aflau aici, era pentru că, într-un fel, el însuși îi făcuse să vină, ceea ce nu reușea să înțeleagă era de ce nu vorbeau despre votul în alb, despre insurecție, despre conspirația împotriva statului, despre autenticul și singurul motiv pentru care scrisese scrisoarea. Din cauza tremurului mâinilor cuvintele se citeau cu greu. Pot să folosesc altă foaie, întrebă el. Câte vreți, răspunse agentul. Caligrafia începu să iasă mai fermă, nu avea să-i mai fie rușine de felul în care scria. În timp ce agentul își lua înapoi pixul și înmâna carnețelul comisarului, bărbatul se întreba cu ce gest, cu ce cuvânt ar

putea să-și atragă, fie și în ultima clipă, simpatia polițiștilor, bunăvoința lor, complicitatea lor. Deodată își aminti. Am o fotografie, exclamă el, da, cred că o mai am. Ce fotografie, întrebă inspectorul. Una a grupului, făcută la puțin timp după ce ne-am recăpătat vederea, soția mea n-a luat-o, a spus că o să facă o copie, că să rămân eu cu ea ca să nu-mi pierd memoria. Astea au fost cuvintele ei, întrebă inspectorul, dar bărbatul nu răspunse, se ridicase în picioare, urma să iasă din living, atunci comisarul ordonă, Agent, însoțește-l pe domnul, dacă are vreo problemă în a găsi fotografia, ai grijă s-o găsească, nu te întoarce fără ea. Zăbovirăm doar câteva minute. Iat-o, spuse bărbatul. Comisarul se apropie de o fereastră ca să vadă mai bine. În rând, unii lângă alții, se alăturau cei șase adulți, cuplu lângă cuplu. La dreapta se afla stăpânul casei, perfect recognoscibil și fosta soție, la stânga, fără umbră de îndoială, bătrânul cu legătura neagră și prostituata, la mijloc, prin excludere, unii care nu puteau fi decât soția medicului și soțul ei. În față, îngenuncheat ca un jucător de fotbal, băiețașul cu strabism. Alături de soția medicului, un câine mare privea înainte. Comisarul făcu un gest către bărbat ca să se apropie. Ea este, întrebă el, arătând spre fotografie. Da, domnule comisar, ea este. Și câinele. Dacă vreți, pot să vă povestesc istoria, domnule comisar. N-are rost, o să mi-o povestească ea. Comisarul ieși înainte, apoi inspectorul, apoi agentul. Bărbatul care scrisese scrisoarea rămase să-i privească în timp ce coborau scara. Clădirea nu avea lift și nici nu era de așteptat să aibă vreodată.

Cei trei polițiști dădură o raită cu mașina prin oraș ca să treacă timpul până la prânz. Nu aveau să mănânce împreună. Aveau să parcheze automobilul aproape de o zonă cu restaurante și să se împrăștie fiecare la restaurantul său, ca să se întâlnească din nou după exact nouăzeci de minute într-o piață puțin mai îndepărtată, unde comisarul, de data asta la volan, avea să-și culeagă subalternii. Evident, nimeni pe aici nu știe cine sunt ei, în afară de asta, nici unul nu are un P majusculă pe frunte, dar bunul-simț comun și prudența recomandă să nu se plimbe în grup prin centrul unui oraș din multe motive dușmane. Bineînțeles că se văd ici și colo grupuri de trei bărbați, dar o privire rapidă ajunge ca să-ți dai seama că e vorba de oameni normali, care aparțin speciei comune a trecătorilor, oameni obișnuiți, la adăpost de orice suspiciune, atât de cea că ar fi reprezentanți ai legii, cât și de cea că ar fi urmăriți de ea. În timpul plimbării cu mașina, comisarul vru să cunoască impresiile pe care cei doi subalterni le culeseseră din conversația cu omul cu scrisoarea, precizând, totuși, că nu era interesat să audă judecăți morale. Că este un ticălos de cea mai mare clasă, asta deja o știm, prin urmare nu merită să pierdem timp căutând alte calificative. Inspectorul a fost primul care a luat cuvântul ca să spună că apreciase, mai ales, modul în care domnul comisar orientase interogatoriul, omițând cu mare abilitate orice referire la insinuarea răutăcioasă conținută în scrisoare, aceea că soția medicului,

dată fiind personalitatea excepțională pe care o manifestase în împrejurarea orbirii de acum patru ani, ar putea fi cauza sau ar putea fi implicată în vreun fel în acțiunea conspirativă care a determinat capitala să voteze în alb. A fost evidentă, spuse el, dezorientarea tipului, el se aștepta ca subiectul principal, dacă nu singurul, al demersului poliției să fie acesta și, până la urmă, i-au ieșit socotelile pe dos. Aproape că ți se făcea milă să-l vezi, încheie el. Agentul se declară de acord cu cele percepute de inspector, notând, pe lângă asta, cât de uimitoare fusese, pentru prăbușirea apărării celui interogat, alternanța întrebărilor, puse când de domnul comisar, când de domnul inspector. Făcu o pauză și, cu glas scăzut, adăugă, Domnule comisar, este de datoria mea să vă informez că am folosit pistolul când mi-ați ordonat să mă duc cu omul, Ai folosit, cum, întrebă comisarul, I l-am proptit în coaste, probabil încă mai are urma țevii, Și de ce, Am crezut că găsirea fotografiei avea să dureze ceva timp, că tipul avea să profite de întrerupere ca să inventeze vreun truc care să îngreuneze investigația, ceva care să vă oblige să schimbați direcția interogatoriului în sensul care-i convenea lui mai mult, Și acum ce vrei să fac, să-ți pun o medalie pe piept, întrebă comisarul, pe un ton de zeflemea, S-a câștigat timp, domnule comisar, fotografia a apărut într-o clipă, Iar eu sunt aproape tentat să te fac pe tine să dispari, Îmi cer scuze, domnule comisar, Să vedem dacă n-oi uita să te anunț când te-am scuzat, Da, domnule comisar, O întrebare, La ordinele dumneavoastră, domnule comisar, Aveai arma cu piedica trasă, Nu, domnule comisar, cu piedica pusă, Pusă pentru că uitaseși s-o ridici, Nu, domnule comisar, jur, pistolul era doar pentru a-l speria pe tip, Și ai reușit să-l sperii, Da, domnule comisar, După câte

se vede, chiar trebuie să-ți dau medalia, și acum te rog să nu te emoționezi, n-o lovi pe bătrânica aceea și nici să nu treci peste semafor, dacă e ceva care nu mă interesează deloc este să dau explicații unui polițist. Nu există poliție în oraș, domnule comisar, a fost retrasă când s-a declarat starea de asediu, spuse inspectorul. Ah, acum înțeleg, de aceea mi se părea ciudat calmul. Mergeau de-a lungul unui parc, unde se vedeau copii jucându-se. Comisarul privi cu un aer care părea distrat, absent, dar suspinul care-i ieși brusc din piept dovedea că trebuia să se fi gândit la alte vremuri și la alte locuri. După ce mâncăm de prânz, spuse el, mă duceți la bază. Da, domnule comisar, spuse agentul. Aveți să ne dați vreun ordin, întrebă inspectorul. Plimbați-vă, mergeți pe jos prin oraș, intrați în bodegi și în magazine, deschideți ochii și urechile și întoarceți-vă la ora cinei, în seara asta nu vom ieși, sper că sunt conserve de rezervă în bucătărie. Da, domnule comisar, spuse agentul. Și luați aminte că mâine o să lucrăm izolat, îndrăznețul șofer al mașinii noastre, polițistul cu pistolul, se va duce să vorbească cu fosta soție a omului cu scrisoarea, cel care se află pe locul mortului îl va vizita pe bătrânul cu legătura neagră și pe prostituata lui, eu mi-o rezerv pe soția medicului și pe soțul ei, în ce privește tactica, o vom urma cu fidelitate pe cea folosită azi, nici o mențiune despre chestiunea votului în alb, nici un fel de cădere în dezbateri politice, direcționați întrebările spre împrejurările în care s-a comis crima, spre personalitatea presupusei ei autoare, faceți-i să vorbească despre grup, despre cum s-a constituit, dacă se cunoșteau dinainte, ce relații au avut după ce și-au recuperat vederea, ce relații există azi, probabil că sunt prieteni și vor să se protejeze unii pe alții, dar e firesc să comită

greșeli dacă nu s-au pus de acord asupra lucru
rilor pe care trebuie să le spună și asupra celor
pe care e mai bine să le treacă sub tăcere, sarcina
noastră este să-i ajutăm să comită aceste greșeli
și, cum peroraţia s-a cam lungit, notaţi-vă în
memorie ce e mai important, că apariţia noastră,
mâine-dimineaţă, în casele oamenilor, va trebui
să se producă exact la zece și jumătate, nu spun
să vă apucaţi să vă potriviţi ceasurile, pentru
că asta se întâmplă numai în filmele de comando,
ceea ce trebuie să avem în vedere este să evităm
ca suspecţii să poată comunica, să se avertizeze
unii pe alţii, și acum să mergem la masă, ah,
când o să vă întoarceţi la bază intraţi prin garaj,
luni va trebui să mă informez dacă portarul e
de încredere. O oră și patruzeci și cinci de minute
mai târziu, comisarul îi regăsea pe adjutanţii
care îl așteptau în piaţă, pentru ca apoi să-i
lase, succesiv, mai întâi pe agent, apoi pe inspec-
tor, în cartiere diferite, unde aveau să aducă la
îndeplinire ordinele pe care le primiseră, adică,
să se plimbe, să intre prin bodegi și prin maga-
zine, să deschidă ochii și urechile, pe scurt, să
adulmece infracţiunea. Urmau să se întoarcă la
bază pentru anunţata cină din cutie și pentru
a dormi, iar atunci când comisarul avea să-i
întrebe ce noutăţi aduceau, vor mărturisi că nici
măcar una de mostră, că locuitorii acestui oraș
nu sunt, cu siguranţă, mai puţin vorbăreţi decât
cei din oricare altul, dar nu în privinţa a ceea
ce îi interesa mai mult să audă. Fiţi încrezători,
va spune el, dovada că există o conspiraţie stă
tocmai în faptul că nu se vorbește despre ea,
tăcerea, în acest caz, nu contrazice, confirmă.
Fraza nu era a lui, ci a ministrului de interne,
cu care, după ce intrase în providenţial, s.a.,
întreţinuse o conversaţie rapidă prin telefon, care,
deși linia fusese extrem de sigură, îndeplinise

toate preceptele secretismului oficial de bază. Iată rezumatul dialogului. Bună seara, vorbește papagal-de-mare. Bună seara, papagal-de-mare, răspunse albatros. Primul contact cu fauna avicolă locală, primire fără ostilitate, interogatoriu eficient, cu participarea lui erete și pescăruș, obținut bune rezultate. Substanțiale, papagal-de-mare. Foarte substanțiale, albatros, am făcut rost de o fotografie excelentă a stolului de păsări, mâine vom începe recunoașterea speciilor. Felicitări, papagal-de-mare. Mulțumesc, albatros. Ascultați, papagal-de-mare. Ascult, albatros. Nu vă lăsați păcălit de tăceri ocazionale, papagal-de-mare, dacă păsările sunt tăcute, asta nu înseamnă că nu se întâlnesc în cuiburi, vremea calmă este cea care ascunde furtuna, nu contrariul, la fel se întâmplă și cu conspirațiile ființelor umane, faptul că nu se vorbește despre ele nu dovedește că nu există, ați înțeles, papagal-de-mare. Da, albatros, am înțeles perfect. Ce veți face mâine, papagal-de-mare. Voi ataca vulturul pescar. Cine e vulturul pescar, papagal-de-mare, lămuriți-mă. Singurul care există pe întreaga coastă, albatros, din câte se știe, niciodată n-a existat altul. Ah, da, înțeleg. Dați-mi ordinele dumneavoastră, albatros. Îndepliniți-le riguros pe cele pe care vi le-am dat înainte de a pleca, papagal-de-mare. Vor fi riguros îndeplinite, albatros. Țineți-mă la curent, papagal-de-mare. Așa voi face, albatros. După ce s-a asigurat că microfoanele erau deconectate, comisarul bombăni cu năduf. Ce bufonerie ridicolă, o, zei ai poliției și ai spionajului, eu, papagal-de-mare, el, albatros, mai lipsește doar să începem să comunicăm între noi prin țipete și croncăniturі, furtună, cel puțin, avem deja. Când, în sfârșit, sosiră subalternii, obosiți de atâta mers pe jos prin oraș, îi întrebă dacă aduceau noutăți și ei răspunseră că nu,

că își dăduseră toată silința să vadă și să audă, dar, din nefericire, rezultatele au fost nule. Oamenii aștia vorbesc ca și cum n-ar avea nimic de ascuns, spuseră ei. Acela a fost momentul în care a rostit comisarul, fără să citeze sursa, fraza ministrului de interne referitoare la conspiratii și la modalitățile lor de a se ascunde.

În dimineața următoare, după ce au luat micul dejun, au verificat pe hartă și în ghidul orașului localizarea străzilor care-i interesau. Cea mai apropiată de clădirea unde se afla providențial, s.a. era cea a fostei soții a omului cu scrisoarea, pe vremuri desemnat cu numele de primul orb, pe cea aflată la mijloc locuia soția medicului cu soțul ei, iar pe cea mai îndepărtată locuiesc bătrânul cu legătura neagră și prostituata. Să sperăm că sunt toți acasă. La fel ca în ziua anterioară, coborâră în garaj cu liftul, de fapt, pentru clandestini aceasta nu e cea mai bună manevră, pentru că, dacă e sigur că până acum au scăpat de iscodelile portarului, Cine or fi sticleții aștia pe care nu i-am văzut niciodată pe aici, se întreba el, curiozității responsabilului garajului nu-i vor scăpa, vom afla imediat cu ce consecințe. De data asta va conduce inspectorul, care merge mai departe. Agentul îl întrebă pe comisar dacă avea să le dea vreo instrucțiune specială și i se răspunse că instrucțiunile pentru el erau toate generale, nici una specială. Sper doar să nu faci prostii și să lași arma liniștită în toc, Nu sunt eu omul care să amenințe o femeie cu un pistol, domnule comisar, După aceea o să-mi povestești, și nu uita, îți este interzis să-i bați la ușă înainte de zece și jumătate, Da, domnule comisar, Dă o raită, bea o cafea dacă găsești unde, cumpără un ziar, uită-te la vitrine, sper că n-ai uitat lecțiile pe care ți le-au predat la școala de poliție, Nu, domnule comisar, Foarte bine, strada

ta e asta, sari. Și unde o să ne întâlnim când o să terminăm treaba, întrebă agentul, presupun că o să trebuiască să fixăm un punct de întâlnire, problema e că există o singură cheie de la providențial și dacă eu, de exemplu, o să fiu primul care termină interogatoriul, n-o să pot să mă întorc la bază. Nici eu, spuse inspectorul. Este consecința faptului că nu ne-au dat telefoane mobile, insistă agentul, sigur de raționamentul său și sperând ca frumusețea dimineții să-l predispună pe superior la bunăvoință. Comisarul îi dădu dreptate. Deocamdată o să ne gospodărim cu ce avem, în eventualitatea în care va fi necesar pentru investigație, voi cere alte mijloace, în ceea ce privește cheile, dacă ministerul autorizează cheltuiala, mâine fiecare dintre voi o va avea pe a lui. Și dacă nu autorizează. Voi face într-un fel. Și până la urmă cum rămâne cu chestiunea punctului de întâlnire, întrebă inspectorul. Din câte știm deja despre această istorie, totul arată că demersul meu va dura cel mai mult, prin urmare veniți după mine aici, rețineți adresa, vom vedea efectul pe care-l va provoca asupra moralului celor interogați apariția neașteptată a încă doi polițiști. Excelentă idee, domnule comisar, spuse inspectorul. Agentul se mulțumi cu o mișcare afirmativă din cap, odată ce nu putea exprima cu voce tare ceea ce gândea, adică, faptul că meritul ideii îi aparținea, sigur că într-un mod foarte indirect și pe ocolite. Își notă adresa în carnetul său de investigator și ieși. Inspectorul puse mașina în mișcare în timp ce spunea, El se străduiește, săracul, asta trebuie să recunoaștem, îmi amintesc că la început eram și eu ca el, atât de nerăbdător eram să nimeresc peste ceva, că făceam numai prostii, am ajuns să mă întreb cum s-a făcut că am reușit să fiu promovat inspector. Și eu la fel. Și dumneavoastră,

domnule comisar. Și eu, și eu, dragul meu, în poliție toți suntem făcuți din același aluat, restul e o chestiune de mai mult sau mai puțin noroc. De noroc și de știință. Știința, doar ea singură, nu întotdeauna e suficientă, pe când cu noroc și în timp se obține aproape totul, dar nu mă întrebați ce este pentru că n-aș ști cum să vă răspund, ce am observat, însă, este că, de multe ori, doar pentru că ai prieteni unde trebuie sau vreo poliță de încasat, ajungi unde vrei. Nu toți s-au născut ca să urce până la gradul de comisar, Mda, De altfel, o poliție făcută numai din comisari n-ar funcționa, Și nici o armată făcută numai din generali. Intrară pe strada unde locuia medicul oftalmolog. Lasă-mă aici, ceru comisarul, o să merg pe jos cei câțiva metri care mai sunt până acolo, Vă doresc noroc, domnule comisar, Și eu ție. Să sperăm că problema asta o să se rezolve rapid, vă mărturisesc că mă simt ca și cum aș fi rătăcit în mijlocul unui câmp minat, Omule, fii liniștit, nu există nici un motiv de îngrijorare, uită-te la străzile astea, observă ce tihnit, ce liniștit e orașul, Păi, exact asta mă neliniștește, domnule comisar, un oraș ca ăsta, fără autorități, fără guvern, fără supraveghere, fără poliție și nimeni nu pare să se sinchisească, e ceva aici foarte misterios pe care nu reușesc să-l înțeleg, Tocmai pentru ca să înțelegem am fost trimiși aici, avem știința și sper că restul nu ne lipsește, Norocul, Da, norocul, Noroc, atunci, domnule comisar, Noroc, inspectore, și dacă acea cutăriță căreia îi spun prostituată îți aruncă săgeata vreunei priviri seducătoare sau dacă te lasă să-i vezi jumătate din coapsă, fă-te că nu pricepi, concentrează-te asupra intereselor investigației, gândește-te la înalta demnitate a breslei pe care o servim, Va fi acolo, cu siguranță, bătrânul cu legătura neagră, și bătrânii, după cum

am auzit de la oameni bine informați, sunt teribili, spuse inspectorul. Comisarul zâmbi. Mie, bătrânețea deja îmi cam dă târcoale, să vedem dacă îmi va da și mie timp să devin teribil. După aceea se uită la ceas. E deja zece și un sfert, sper să reușești să ajungi la timp la destinația ta. Dacă dumneavoastră și agentul respectați orarul, nu are importanță dacă eu întârzii, spuse inspectorul. Comisarul își luă rămas-bun. Pe curând, coborî din mașină și, de cum puse piciorul pe pământ, ca și cum, exact acolo, ar fi avut fixată o întâlnire cu propria sa lipsă de discernământ, înțelese că nu avusese nici un sens să fixeze riguros ora la care trebuiau să bată la ușa suspecților, de vreme ce ei, cu un polițist în casă, n-ar avea nici sângele rece, nici posibilitatea să le telefoneze prietenilor ca să-i avertizeze asupra presupusului pericol, dacă ar fi să ne imaginăm, pe deasupra, că sunt ingenioși, atât de excepțional de ingenioși încât să le poată veni ideea că, dacă ei au ajuns să fie obiectul atenției poliției, însemna că și acei prieteni erau. În afară de asta, se gândea iritat comisarul, e clar, e evident că acestea nu sunt singurele relații pe care le au și, așa fiind, pe câți prieteni ar trebui să-i sune fiecare dintre ei, pe câți, pe câți. Nu se mai limita să gândească în tăcere, murmura acuzații, injurii, insulte. Cineva să-mi spună cum s-a făcut că imbecilul ăsta a reușit să ajungă comisar, cineva să-mi spună cum s-a făcut că tocmai acestui imbecil i-a încredințat guvernul responsabilitatea unei investigații de care poate că va depinde soarta țării, cineva să-mi spună de unde a scos acest imbecil ordinul stupid pe care l-a dat subalternilor săi, să sperăm că în momentul ăsta nu-și râd de mine, agentul nu cred, dar inspectorul e isteț, e chiar foarte isteț, deși la prima vedere pare să nu se observe sau

maschează bine, ceea ce, bineînțeles, îl face de două ori periculos, nu încape îndoială, trebuie să am foarte mare grijă cu el, să-l tratez cu atenție, să împiedic ca treaba asta să se împrăștie, și alții s-au aflat în situații asemănătoare și cu rezultate catastrofice, nu știu cine a fost cel care a spus că ridicolul de o clipă poate ruina cariera de o viață. Autoflagelarea necruțătoare îi făcu bine comisarului. Văzându-l zdrobit, doborât în noroi, reflexia rece luă cuvântul ca să-i demonstreze că ordinul nu fusese prostesc, ci dimpotrivă. Imaginează-ți că n-ai fi dat aceste instrucțiuni, că inspectorul și agentul s-ar duce acolo la ora la care ar avea chef, unul de dimineață, altul după-amiază, ar trebui să fii complet imbecil, un imbecil desăvârșit, ca să nu prevezi ce s-ar întâmpla în mod inevitabil, cei care ar fi fost interogați de dimineață s-ar grăbi să-i avertizeze pe cei care urmau să fie după-amiază, iar când acest investigator de după-amiază s-ar duce să bată la ușa suspecților care-i fuseseră repartizați, ar da peste bariera unei linii de apărare pe care, poate, n-ar avea cum s-o distrugă, prin urmare, comisar ești, comisar vei continua să fii, nu numai cu dreptul celui care știe mai multe despre meserie, ci și cu norocul de a mă avea aici pe mine, reflexia rece, ca să pun lucrurile la locul lor, începând cu inspectorul, cu care nu numai că va trebui să te porți cu mănuși, așa cum îți era intenția, de altfel, destul de lașă, dacă nu mi-o iei în nume de rău că îți spun. Comisarul n-o luă în nume de rău. Cu tot acest du-te vino, acest gândit și răsgândit, întârzie în îndeplinirea propriului său ordin, era deja ora unsprezece fără cincisprezece minute când ridică mâna ca să apese pe butonul soneriei. Liftul îl dusese la etajul patru, ușa era aceasta.

Comisarul se aștepta să fie întrebat dinăuntru Cine e, dar ușa se deschisese pur și simplu

și apăru o femeie care spuse, Vă rog. Comisarul duse mâna la buzunar și arătă legitimația, Poliția, spuse el, Și ce dorește poliția de la cei care locuiesc în această casă, întrebă femeia, Să răspundă la câteva întrebări, În ce chestiune, Nu cred că palierul unei scări este locul cel mai potrivit pentru a începe un interogatoriu, Este vorba, deci, de un interogatoriu, întrebă femeia, Doamnă dragă, chiar dacă eu aș avea doar două întrebări să vă pun, asta ar fi deja un interogatoriu, Văd că vă place precizia limbajului, Mai ales în răspunsurile care mi se dau, Ăsta e, într-adevăr, un răspuns bun, Nu era greu, mi l-ați servit pe tavă, Vă voi servi și altele, dacă veniți în căutarea unui adevăr, Căutarea adevărului e obiectivul fundamental al oricărui polițist, Mă bucur să vă aud spunând-o pe acest ton, și acum intrați, soțul meu s-a dus să cumpere ziarele, nu va întârzia mult, Dacă preferați, dacă credeți că e mai bine, aștept aici afară, Ce idee, intrați, intrați, în ce alte mâini decât cele ale poliției s-ar putea cineva simți mai sigur, întrebă femeia. Comisarul intră, femeia merse înainte și-i deschise ușa spre un living primitor unde se simțea o atmosferă prietenoasă și plină de viață. Vă rog să luați loc, domnule comisar, spuse ea și întrebă, Pot să vă servesc o ceașcă de cafea, Mulțumesc mult, nu acceptăm nimic când suntem în timpul serviciului, Sigur, așa încep întotdeauna marile corupții, o cafea azi, o cafea mâine, la a treia totul e pierdut, E un principiu al nostru, doamnă dragă, Am să vă rog să-mi satisfaceți o mică curiozitate, Ce curiozitate, Mi-ați spus că sunteți de la poliție, mi-ați arătat o legitimație care vă acreditează drept comisar, dar, din câte credeam eu că știu până azi, poliția s-a retras din capitală de câteva săptămâni, lăsându-ne în ghearele violenței și ale crimei care își fac sălaș peste tot, ar trebui

să înțeleg că prezența dumneavoastră înseamnă că poliția noastră a revenit la căminul ei. Nu, doamnă dragă, nu ne-am întors la căminul nostru, ca să folosesc expresia dumneavoastră, ne aflăm în continuare de cealaltă parte a liniei de separare. Atunci trebuie să fie puternice motivele care v-au făcut să treceți granița. Da, foarte puternice. Întrebările pe care ați venit să mi le puneți sunt legate, firește, de aceste motive. Firește. Prin urmare trebuie să mă aștept ca ele să fie puse. Așa este. După trei minute se auzi ușa deschizându-se. Femeia ieși din living și spuse persoanei care intrase, Imaginează-ți, avem o vizită, un comisar de la poliție, nici mai mult nici mai puțin. Și de când se interesează comisarii de poliție de oameni nevinovați. Ultimele cuvinte au fost spuse deja în living, medicul o luase înaintea soției și îl interoga astfel pe comisar, care răspunse, ridicându-se de pe scaunul pe care se așezase, Nu există oameni nevinovați, când nu ești vinovat de o crimă, ești vinovat de o infracțiune, nimeni nu scapă de greșeală. Și noi de ce crimă ori de ce infracțiune suntem vinovați sau acuzați. Nu vă grăbiți, domnule doctor, să începem prin a ne face comozi, o să conversăm mai bine. Medicul și soția sa se așezară pe o canapea și așteptară. Comisarul păstră tăcerea timp de câteva secunde, brusc îl năpădise îndoiala în legătură cu cea mai bună tactică pe care trebuia s-o urmeze. Că, pentru a nu stârni prematur iepurele, inspectorul și agentul se limitau, de acord cu instrucțiunile date, la a pune întrebări despre asasinarea orbului era în regulă, dar el, comisarul, avea privirea ațintită asupra unui obiectiv mult mai ambițios, să cerceteze dacă femeia care se afla în fața lui, așezată lângă soțul ei, liniștită ca și cum, pentru că nu datora nimic, nu avea de ce să teamă, în afară de faptul

că era o asasină, făcea parte și din manevra diabolică ce menținea în stare de umilință statul de drept, pe care l-a făcut să-și plece capul și să îngenuncheze. Nu se știe cine a fost cel care, în departamentul oficial al cifrării, a hotărât să-i acorde comisarului grotescul nume conspirativ de papagal-de-mare, fără îndoială, trebuie să fi fost vreun dușman personal, întrucât porecla cea mai justă și meritată ar fi cea de alehin, marele maestru de șah, din nefericire retras din categoria celor vii. Îndoiala ivită se risipi ca fumul și o certitudine solidă îi luă locul. A se observa cu ce sublimă artă combinatorică va dezvolta el atacurile care îl vor conduce, cel puțin așa credea, la șah-mat-ul final. Zâmbind cu șiretenie, spuse, Aș accepta acum cafeaua pe care ați avut amabilitatea să mi-o oferiți, Vă amintesc că polițiștii nu acceptă nimic când se află în timpul serviciul, răspunse, conștientă de joc, soția medicului, Comisarii au autorizație să încalce regulile ori de câte ori consideră că este necesar, Cu alte cuvinte, util intereselor investigației, S-ar putea zice și în felul acesta, Și nu vă e teamă că veți face deja primul pas pe calea corupției acceptând cafeaua pe care o să v-o aduc, Îmi amintesc că v-am auzit spunând că asta se întâmplă doar la a treia cafea, Nu, ceea ce am spus este că, odată cu a treia cafea, s-a consumat definitiv procesul corupător, prima a deschis ușa, a doua a ținut-o pentru ca aspirantul la corupție să intre fără să se împiedice, a treia a închis-o definitiv, Mulțumesc pentru avertisment, pe care-l primesc ca pe un sfat, mă voi opri atunci la prima cafea, Care va fi servită imediat, spuse femeia, și ieși din încăpere. Comisarul se uită la ceas. Vă grăbiți, întrebă cu intenție medicul, Nu, domnule doctor, nu mă grăbesc, mă întrebam doar dacă n-am venit să vă stric prânzul, Pentru

prânz e încă prea devreme. Mă întrebam și cât timp va dura până voi obține de aici răspunsurile pe care le doresc. Știți deja răspunsurile pe care le doriți sau doriți să vi se răspundă la întrebări, întrebă medicul și adăugă. Pentru că nu e același lucru. Aveți dreptate, nu e același lucru, în timpul scurtei discuții pe care am avut-o singur cu soția dumneavoastră, ea a avut ocazia să-și dea seama că apreciez precizia limbajului, văd că e și cazul dumneavoastră. În profesia mea, nu rareori erorile de diagnostic sunt doar rezultatul impreciziilor de limbaj. V-am tot tratat cu domnule doctor și nu m-ați întrebat cum am aflat că sunteți medic. Pentru că mi se pare timp pierdut să întreb un polițist cum a aflat el lucrurile pe care le știe sau afirmă că le știe. Bun răspuns, da, domnule, nici pe dumnezeu nu-l va întreba nimeni cum a devenit omniscient, omniprezent și omnipotent. Să nu-mi spuneți că polițiștii sunt dumnezei. Suntem doar modeștii săi reprezentanți pe pământ, domnule doctor. Credeam că erau bisericile și sacerdoții. Bisericile și sacerdoții constituie doar linia a doua.

Femeia intră cu cafeaua, trei cești pe o tavă și câteva fursecuri. Se pare că în lumea asta totul trebuie să se repete, gândi comisarul, în timp ce cerul gurii retrăia gusturile de la micul dejun luat la providențial, s.a., Voi bea numai cafeaua, spuse el, mulțumesc mult. Când puse ceașca pe tavă, mulțumi din nou și adăugă cu un zâmbet de cunoscător. Excelentă cafea, doamnă dragă, poate că voi reconsidera hotărârea de a nu o bea și pe a doua. Medicul și soția sa terminaseră deja. Nici unul dintre ei nu se atinsese de fursecuri. Comisarul scoase dintr-un buzunar exterior al sacoului carnețelul de notițe, pregăti pixul și-și lăsă glasul să curgă pe un ton neutru, inexpresiv, ca și cum nu l-ar fi interesat cu

adevărat răspunsul, Ce explicație mi-ați putea da, doamnă dragă, pentru faptul că nu ați orbit acum patru ani, când a avut loc epidemia. Medicul și soția lui se uitară unul la altul surprinși, iar ea întrebă, De unde știți că n-am orbit acum patru ani, Chiar adineauri, spuse comisarul, soțul dumneavoastră, cu multă inteligență, a considerat că e timp pierdut să întrebi un polițist de unde știe ceea ce știe sau afirmă că știe, Eu nu sunt soțul meu, Iar eu nu sunt obligat să vă dezvălui, fie dumneavoastră, fie dumnealui, secretele meseriei mele, știu că nu ați orbit și asta îmi ajunge. Medicul făcu un gest ca pentru a interveni, dar soția îi puse mâna pe braț, Foarte bine, acum spuneți-mi, presupun că ăsta nu e un secret, ce interes poate prezenta pentru poliție faptul că eu am fost oarbă sau nu acum patru ani, Dacă ați fi orbit așa cum a orbit toată lumea, dacă ați fi orbit așa cum eu însumi am orbit, puteți fi sigură că nu m-aș afla aici în acest moment, A fost o crimă faptul că n-am orbit, întrebă ea, Faptul că n-ați orbit n-a fost și nici n-ar putea să fie o crimă, deși, dacă tot mă obligați s-o spun, dumneavoastră ați comis o crimă tocmai datorită faptului că nu erați oarbă, O crimă, Un asasinat. Femeia se uită la soțul ei, ca și cum i-ar fi cerut un sfat, apoi se întoarse rapid spre comisar și spuse, Da, e adevărat, am omorât un om. Nu continuă, rămase cu privirea fixă, așteptând. Comisarul simulă că lua notițe în carnet, dar de fapt nu-și dorea decât să câștige puțin timp, să se gândească la mutarea următoare. Dacă reacția femeii îl deconcertase, nu fusese atât prin faptul că mărturisise asasinatul, ci pentru că rămăsese tăcută imediat după aceea, ca și cum despre un asemenea subiect n-ar mai fi fost nimic de spus. Și, de fapt, gândi el, nu crima mă interesează. Presupun că îmi puteți

da o bună justificare, se aventură el, În legătură cu ce, întrebă femeia, În legătură cu crima, N-a fost o crimă, Ce a fost atunci, Un act de dreptate, Pentru a face dreptate există tribunale, Nu mă puteam duce să mă plâng poliției de ofensă, chiar adineauri ați spus că, la fel ca toată lumea în perioada aceea, erați orb, Cu excepția dumneavoastră, Da, cu excepția mea, Pe cine ați ucis, Pe un violator, o ființă respingătoare, Vreți să spuneți că ați omorât pe cineva care vă viola, Nu pe mine, pe o tovarășă, Oarbă, Da, oarbă, Și bărbatul era și el orb, Da, Cum l-ați omorât, Cu o foarfecă, I-ați înfipt-o în inimă, Nu, în gât, Mă uit la dumneavoastră și nu mi se pare că aveți figură de asasină, Nu sunt o asasină, Ați omorât un om, Nu era un om, domnule comisar, era o ploșniță, Comisarul făcu o altă însemnare și se întoarse spre medic, Și dumneavoastră, unde vă aflați în timp ce soția dumneavoastră se ocupa cu uciderea ploșniței, În salonul vechiului ospiciu unde am fost duși când încă se mai credea că, izolându-i pe primii orbi care apăruseră, se împiedica răspândirea orbirii, Din câte știu, sunteți oftalmolog, Da, am avut privilegiul, dacă pot să-l numesc așa, de a consulta prima persoană care a orbit, Un bărbat sau o femeie, Un bărbat, A ajuns în același salon, Da, ca și alte câteva persoane care se aflau în cabinet, Vi s-a părut un lucru bun faptul că soția dumneavoastră l-a omorât pe violator, Mi s-a părut necesar, De ce, N-ați pune această întrebare dacă v-ați fi aflat acolo, E posibil, dar nu mă aflam, de aceea întreb din nou, de ce vi s-a părut necesar ca soția dumneavoastră să omoare ploșnița, adică, pe violatorul tovarășei dumneavoastră, Cineva trebuia s-o facă, iar ea era singura care putea să vadă, Numai pentru că ploșnița era un violator, Nu numai el, toți ceilalți care se aflau în

același salon pretindeau femei în schimbul mâncării, el era șeful. Și soția dumneavoastră a fost violată. Da. Înainte sau după tovarășă. Înainte. Comisarul mai făcu o însemnare în carnet, apoi întrebă. În opinia dumneavoastră, ca oftalmolog, ce explicație ar putea exista pentru faptul că soția dumneavoastră n-a orbit. În opinia mea de oftalmolog, răspund că nu există nici o explicație. Aveți o soție foarte deosebită, domnule doctor. Așa este, dar nu numai din acest motiv. Ce s-a întâmplat după aceea cu cei care fuseseră internați în acel ospiciu vechi. A fost un incendiu, cea mai mare parte a lor trebuie să fi murit carbonizați sau zdrobiți sub dărâmături. De unde știți că au fost dărâmături. Foarte simplu, le-am auzit când eram deja afară. Și cum v-ați salvat, dumneavoastră și soția dumneavoastră. Am reușit să scăpăm la timp. Ați avut noroc. Da, ea ne-a condus. La cine vă referiți când spuneți ne-a. La mine și la alte câteva persoane, cele care fuseseră în cabinet. Cine erau. Primul orb, cel la care m-am referit înainte, și soția, o fată care suferea de conjunctivită, un bărbat în etate cu o cataractă, un băiețaș cu strabism însoțit de mama lui. Pe toți aceștia i-a ajutat soția dumneavoastră să scape din incendiu. Pe toți, mai puțin pe mama băiețașului, aceasta nu se afla în ospiciu, se pierduse de fiu și a întâlnit-o din nou numai la câteva săptămâni după ce ne-am recuperat vederea. Cine a avut grijă de puști în acest timp. Noi. Soția dumneavoastră și dumneavoastră. Da, ea pentru că putea vedea, ceilalți ajutam cât de bine puteam. Vreți să spuneți că ați trăit împreună, în comunitate, având-o pe soția dumneavoastră ca ghid. Ca ghid și ca îndrumător. Într-adevăr, ați avut noroc, repetă comisarul. Așa s-ar spune. Ați menținut relațiile cu cei din grup după ce s-a normalizat situația,

Da, cum era și firesc, Și le mai mențineți, Cu excepția primului orb, da, De ce această excep ție, Nu era un om simpatic, În ce sens, În toate, E prea vag, Admit că este, Și nu vreți să preci zați, Vorbiți cu el și judecați dumneavoastră înșivă, Știți unde locuiesc, Cine, Primul orb și soția, S-au despărțit, au divorțat, Sunteți în relații cu ea, Cu ea, da, Dar nu cu el, Cu el, nu, De ce, V-am spus, nu e un om simpatic. Comisarul se întoarse la carnetul de însemnări și scrise pro-priul său nume ca să nu pară că nu valorificase nimic dintr-un interogatoriu atât de amplu. Era să treacă la atacul următor, cel mai problematic, cel mai riscant din joc. Își ridică privirile, se uită la soția medicului, deschise gura ca să vor-bească, dar ea i-o luă înainte, Dumneavoastră sunteți comisar de poliție, ați venit, v-ați legiti-mat ca atare și ne-ați pus tot felul de întrebări, dar, lăsând la o parte chestiunea asasinatului premeditat pe care l-am comis și pe care l-am mărturisit, dar pentru care nu există martori, unii pentru că au murit, toți pentru că erau orbi, fără să mai punem la socoteală faptul că pe nimeni nu mai interesează azi să știe ce s-a petrecut acum patru ani, într-o situație de haos absolut, în care toate legile deveniseră literă moartă, încă mai așteptăm să ne spuneți ce v-a adus aici, cred, prin urmare, că a sosit momen-tul să punem cărțile pe masă, lăsați ocolișurile și mergeți direct la subiectul care îl interesează cu adevărat pe cel care v-a trimis la această adresă. Până în acest moment, comisarul avusese foarte clar în minte obiectivul misiunii cu care fusese însărcinat de ministrul de interne, nimic altceva decât să cerceteze dacă exista vreo rela-ție între fenomenul votului în alb și femeia pe care o avea în fața lui, dar interpelarea ei, seacă și directă, îl lăsase dezarmat și, mai rău decât

atât, cu conștiința subită a ridicolului teribil în care ar cădea dacă ar întreba-o, cu privirea plecată, pentru că n-ar avea curajul s-o privească în ochi. Din întâmplare nu sunteți dumneavoastră organizatoarea, responsabila, șefa mișcării subversive care a pus sistemul democratic într-o situație periculoasă, pericol pe care poate că n-ar fi exagerat să-l numesc mortal. Care mișcare subversivă, ar dori ea să știe. Cea a votului în alb. Îmi spuneți că votul în alb e subversiv, ar întreba ea din nou. Dacă e în cantități excesive, da. Și unde scrie asta, în constituție, în legea electorală, în cele zece porunci, în regulamentul de circulație, pe borcanele de sirop, ar insista ea. De scris, nu scrie, dar oricine trebuie să înțeleagă că este vorba de o simplă chestiune de ierarhie a valorilor și de bun-simț comun, mai întâi vin voturile explicite, apoi vin cele albe, apoi cele nule, în final abținerile, se vede bine că democrația ar fi în pericol dacă una dintre aceste categorii secundare ar trece înaintea celei principale, dacă avem voturile la dispoziție, este ca să le folosim în mod prudent. Și eu sunt vinovată de ceea ce s-a întâmplat. Exact cu cercetarea acestei posibilități mă ocup. Și cum s-a făcut că am reușit să determin majoritatea populației capitalei să voteze în alb, băgând fluturași pe sub uși, prin rugăciuni și exorcism la miezul nopții, aruncând un produs chimic în rezervorul de apă, promițând premiul cel mare la loterie fiecăruia sau cheltuind cu cumpărarea voturilor tot ce câștigă soțul meu la cabinet. Dumneavoastră v-ați păstrat vederea când toată lumea era oarbă și încă n-ați putut sau refuzați să-mi explicați de ce. Și asta mă face acum vinovată de conspirație împotriva democrației mondiale. Exact cu cercetarea acestei posibilități mă ocup. Păi atunci, cercetați și când veți ajunge la finalul

investigației veniți să-mi spuneți, până atunci nu veți mai auzi din gura mea nici un cuvânt. Ei bine, asta, mai presus de orice, era ceea ce comisarul nu voia. Se pregătea să spună că nu mai avea nici o întrebare de pus în acest moment, dar că a doua zi avea să se întoarcă pentru a continua interogatoriul, când sună soneria de la ușă. Medicul se ridică și se duse să vadă cine suna. Se întoarse în living însoțit de inspector. Domnul spune că e inspector de poliție și că dumneavoastră i-ați dat ordin să vină aici. Într-adevăr, așa este, spuse comisarul, dar treaba, pentru astăzi, s-a terminat, vom continua mâine la aceeași oră. Vă amintesc ce ne-ați spus, mie și agentului, îndrăzni inspectorul, dar comisarul îl întrerupse. Ce am spus sau n-am spus nu interesează acum. Iar mâine venim toți trei, Inspectore, întrebarea e impertinentă, deciziile mele sunt luate întotdeauna la locul potrivit și la momentul potrivit, veți afla la timpul cuvenit, răspunse iritat comisarul. Se întoarse către soția medicului și spuse, Mâine, așa cum ați cerut, nu voi pierde timpul cu ocolișuri, voi merge direct la subiect, iar ceea ce am să vă întreb nu trebuie să vă pară mai extraordinar decât îmi pare mie faptul că nu v-ați pierdut vederea în timpul epidemiei generale de orbire albă de acum patru ani, eu am orbit, inspectorul a orbit, soțul dumneavoastră a orbit, dumneavoastră nu, vom vedea dacă în acest caz se confirmă vechea zicală care spunea Cine a făcut cratița i-a făcut și capacul, Atunci, despre cratițe e vorba, domnule comisar, întrebă pe un ton ironic soția medicului, Despre capace, doamnă dragă, despre capace, răspunse comisarul în timp ce se retrăgea, ușurat că adversara sa îi furnizase răspunsul pentru o ieșire mai mult sau mai puțin elegantă. Avea o ușoară durere de cap.

Nu au luat prânzul împreună. Fidel tacticii de dispersie controlată, comisarul le-a amintit inspectorului și agentului, când s-au despărțit, că nu trebuiau să repete restaurantele unde fuseseră în ziua anterioară și, la fel cum ar fi făcut dacă ar fi fost propriul său subordonat, a îndeplinit în mod disciplinat ordinul pe care-l dăduse. Și cu spirit de sacrificiu, pentru că restaurantul pe care l-a ales în cele din urmă, din cele trei stele pe care le promitea meniul, i-a pus în farfurie numai una. De data asta nu a existat un punct de întâlnire, ci două, în primul aștepta agentul, în al doilea se afla inspectorul. Aceștia pricepură de îndată că superiorul nu avea chef de vorbă, probabil îi mersese prost întâlnirea cu oftalmologul și soția lui. Și, dat fiind că ei, la rândul lor, din demersurile pe care le întreprinseseră, nu aduceau rezultate care să fie de vreun folos, ședința pentru schimbul de informații și analiza acestora la providențial, s.a., asigurări&reasigurări, nu se prezenta ca o călătorie pe o mare liniștită. La această tensiune profesională venise să se adauge insolita și îngrijorătoarea întrebare pe care le-o pusese responsabilul garajului când intraseră cu mașina, Domnii de unde sunt. Comisarul, cinste lui și experienței sale în ale meseriei, bineînțeles că nu și-a pierdut cumpătul. Suntem de la providențial, răspunse el sec și imediat, încă și mai sec, Parcăm mașina unde trebuie, în spațiul care aparține firmei, prin urmare întrebarea dumitale, pe lângă că e impertinentă, denotă și lipsă de

educație. Poate că e impertinentă și denotă proastă creștere, dar eu pe dumneavoastră nu-mi aduc aminte să vă fi văzut pe aici înainte. Pe lângă că ești prost crescut, răspunse comisarul, ai și o memorie extrem de proastă, acești colegi ai mei, fiind noi la firmă, vin pentru prima oară, dar eu am tot fost pe aici, și acum dă-te la o parte pentru că șoferul e cam nervos și te poate lovi fără să vrea. Parcară mașina și intrară în lift. Fără să se gândească la faptul că putea comite o imprudență, agentul vru să explice că nu avea nimic cu nervii, că la analizele făcute pentru intrarea în poliție fusese apreciat ca extrem de liniștit, dar comisarul, cu un gest brusc, îl reduse la tăcere. Iar acum, deja la adăpostul pereților fortificați ai firmei providențial, s.a., cu tavanul și podeaua, îl fulgera fără milă. Nici măcar nu ți-a trecut prin cap, idiotule, că ar putea exista microfoane instalate în lift. Domnule comisar, sunt dezolat, într-adevăr nu m-am gândit, băigui sărmanul. Mâine nu ieși de aici, rămâi să păzești sediul și folosește timpul ca să scrii de cinci sute de ori Sunt un idiot. Domnule comisar, vă rog. Lasă, nu face caz, știu că exagerez, dar tipul ăla de la garaj m-a enervat, am tot evitat să ne folosim de ușa de la intrare ca să nu batem la ochi și acum ne iese-n cale jigodia asta. Poate ar fi bine să facem să-i ajungă un mesaj de-al nostru, așa cum am făcut cu portarul înainte de a sosi, sugeră inspectorul. Ar fi contraproductiv, nu trebuia să observe nimeni. Mă tem că e deja prea târziu pentru asta, domnule comisar, dacă serviciul ar dispune de alt loc în oraș, cel mai bine ar fi să ne transferăm acolo. De dispus, dispune, dar, din câte cred că știu, nu este operativ. Am putea încerca. Nu, nu e timp și, pe lângă că ministerul nu s-ar bucura deloc de idee, chestiunea asta trebuie rezolvată cu toată

rapiditatea, cu maximă urgență. Îmi permiteți să vorbesc deschis, domnule comisar, întrebă inspectorul. Spuneți. Mă tem că am intrat într-o fundătură, ba încă și mai rău, într-un viespar otrăvit. Ce vă face să gândiți așa. N-aș ști să explic, dar adevărul este că mă simt ca și cum aș sta pe un butoi cu pulbere și cu fitilul aprins, am impresia că treaba asta va exploda dintr-un moment în altul. Comisarului i se părea că-și auzea propriile sale gânduri, dar postul pe care-l ocupa și răspunderea misiunii nu i-ar permite abateri de la drumul drept al datoriei. Nu sunt de părerea dumneavoastră, spuse el și, cu aceste puține cuvinte, închise subiectul.

Acum erau așezați la masa unde luaseră micul dejun în dimineața aceea, cu carnetele de însemnări deschise, pregătiți pentru brainstorming. Începe tu, îi ordonă comisarul agentului. Imediat ce am intrat în casă, spuse el, mi-am dat seama că n-o anunțase nimeni pe femeie. Sigur că nu puteau, stabiliserăm să ajungem toți la zece și jumătate. Eu am întârziat un pic, era zece și treizeci și șapte când am bătut la ușă, mărturisi agentul. Asta nu mai interesează acum, mergi mai departe, să nu pierdem timpul. Mi-a cerut să intru, m-a întrebat dacă putea să-mi ofere o cafea, eu am răspuns că da, nu avea importanță, era ca și cum mă aflam acolo în vizită, atunci i-am spus că fusesem însărcinat să investighez ce s-a întâmplat acum patru ani în ospiciu, dar aici m-am gândit că poate cel mai bine era să nu ating, pe moment, chestiunea orbului asasinat, de aceea am hotărât să deviez discuția spre împrejurările în care se produsese incendiul, ea s-a mirat că după patru ani ne întorceam la acele timpuri pe care toată lumea dorise să le uite, iar eu am spus că ideea, acum, era să înregistrăm cel mai mare număr posibil de date, pentru că săptămânile

în care s-a petrecut acea întâmplare nu puteam să rămână în alb în istoria țării, dar ea nu era deloc proastă, îmi atrase atenția imediat asupra incongruenței, incongruență a fost cuvântul pe care l-a folosit, faptului că tocmai în situația în care ne aflăm, cu orașul izolat și pus sub stare de asediu din cauza votului în alb, cineva și a amintit să cerceteze ce s-a întâmplat în perioada orbirii albe, trebuie să recunosc, domnule comisar, că în primul moment am fost chiar încurcat, fără să știu ce să răspund, în sfârșit am reușit să inventez o explicație, și anume, că cercetarea fusese hotărâtă înainte de întâmplarea cu votul în alb, dar că s-a întârziat din cauza unor probleme birocratice și abia acum fusese posibil s-o începem, atunci ea a spus că despre cauzele incendiului nu știa nimic, trebuie să fi fost ceva întâmplător care se putea produce chiar și înainte, atunci am întrebat cum reușise să se salveze și aici începe să-mi vorbească despre soția medicului, lăudând-o în fel și chip, o persoană extraordinară, cum niciodată nu mai cunoscuse alta în viața ei, sub toate aspectele ieșită din comun, am certitudinea că dacă n-ar fi fost ea, n-aș sta acum de vorbă cu dumneavoastră, ne-a salvat pe toți, și nu numai că ne-a salvat, a făcut mai mult, ne-a ocrotit, ne-a hrănit, a avut grijă de noi, atunci eu am întrebat la cine se referea acel pronume personal, iar ea i-a menționat, unul câte unul, pe toți cei de care avem cunoștință, iar la sfârșit a spus că se afla în grup și, pe atunci, soțul ei, dar că despre el nu dorea să vorbească pentru că erau divorțați de trei ani, și asta a fost tot ce a rezultat din discuție, domnule comisar, impresia cu care am plecat de acolo este că soția medicului trebuie să fie un fel de eroină, un suflet mare. Comisarul se prefăcu că nu pricepuse ultimele cuvinte. Simulând că nu

înțelesese, nu trebuia să-l admonesteze pe agent pentru că apreciase ca eroină și suflet mare o femeie care se afla sub suspiciunea de a fi implicată în cea mai mare dintre crimele care, în împrejurările actuale, puteau fi comise împotriva patriei. Se simțea obosit. Și, cu voce surdă, stinsă, îi ceru inspectorului să-i relateze ce se întâmplase în casa prostituatei și a bătrânului cu legătura neagră. Dacă a fost prostituată, nu mi se pare că ar mai fi încă. De ce, întrebă comisarul. Nu are nici felul de a fi, nici gesturile, nici cuvintele, nici stilul. Păreți să știți multe despre prostituate. Să nu credeți asta, domnule comisar, doar lucruri obișnuite, ceva experiență directă, dar mai ales multe idei preluate de la alții. Continuați. M-au primit corect, dar nu mi-au oferit cafea. Sunt căsătoriți. Cel puțin, verighetă în deget aveau. Și bătrânul, cum vi s-a părut. E bătrân, și am spus tot. Aici vă înșelați, despre bătrâni se poate spune orice, din păcate se cam întâmplă să nu-i întrebe nimeni nimic și atunci tac. Ei bine, acesta n-a tăcut. Cu atât mai bine pentru el, continuați. Am început prin a vorbi despre incendiu, așa cum a făcut și colegul, dar mi-am dat seama imediat că pe acest drum nu ajungeam nicăieri, atunci am hotărât să trec la atacul frontal, am vorbit despre o scrisoare primită la poliție în care se descriu anumite delicte comise în ospiciu înainte de incendiu, ca, de exemplu, un asasinat, și i-am întrebat dacă știau ceva în legătură cu această chestiune, atunci ea mi-a spus că da, că știa, că nimeni chiar n-ar putea să știe mai bine, de vreme ce ea era asasina. Și a spus care a fost arma crimei, întrebă comisarul. Da, o foarfecă, înfiptă în inimă. Nu, domnule comisar, în gât. Și mai ce. Trebuie să mărturisesc că m-a lăsat complet dezorientat. Îmi imaginez. Deodată aveam două autoare pentru aceeași crimă. Continuați.

Ceea ce urmează este un tablou înspăimântător. Incendiul, Nu, domnule comisar, a început să descrie într-o manieră crudă, aproape cu ferocitate, ceea ce s-a petrecut cu femeile violate în salonul orbilor. Și el, ce făcea el în timp ce femeia descria toate acestea. Mă privea pur și simplu de-a dreptul, în față, cu singurul său ochi, ca și cum m-ar fi văzut pe dinăuntru. Iluzie a dumneavoastră, Nu, domnule comisar, de acum încolo știu că un ochi vede mai bine decât doi, pentru că, neavându-l pe celălalt ca să-l ajute, trebuie să facă toată treaba. Poate de aceea se spune că în țara orbilor chiorul e împărat. Poate, domnule comisar. Continuați, mai departe. Când a tăcut ea, a luat cuvântul el, și a spus că nu credea că motivul vizitei mele, aceasta a fost expresia pe care a folosit-o, ar consta în cercetarea cauzelor unui incendiu din care nu mai rămăsese nimic sau stabilirea circumstanțelor din jurul unui asasinat care nu putea fi dovedit și că, dacă nu mai aveam de adăugat nimic care să merite, mă rugau să mă retrag. Și dumneavoastră, Am invocat autoritatea mea de polițist, care se dusese acolo cu o misiune și care avea s-o ducă până la capăt, cu orice preț. Și el, A răspuns că în cazul acesta eu trebuia să fiu singurul agent al autorității aflat în serviciu în capitală, de vreme ce breslele polițienești dispăruseră de nu știu câte săptămâni și că, prin urmare, îmi mulțumea mult că mă îngrijisem de siguranța cuplului și, spera el, și a altora, întrucât nu putea crede că fusese trimis special un polițist numai din cauza celor două persoane care se aflau acolo. Și apoi, Situația devenise dificilă, eu nu puteam să merg mai departe, singura formă pe care am găsit-o pentru a-mi acoperi retragerea a fost să le spun să se pregătească pentru o confruntare, dat fiind că, în conformitate cu

informațiile de care dispuneam, absolut demne de încredere, nu ea fusese cea care îl asasinase pe șeful salonului de orbi delincvenți, ci altcineva, o femeie care fusese identificată. Și ei cum au reacționat. În primul moment mi s-a părut că îi speriasem, dar bătrânul s-a redresat imediat ca să spună că acolo, în casa lui sau oriunde ar fi, avea să fie cu ei și un avocat care să știe mai bine legile decât poliția. Credeți cu adevărat că i-ați speriat, întrebă comisarul. Mi s-a părut că da, dar bineînțeles că nu pot avea certitudinea. Frică e posibil să le fi fost, în orice caz nu pentru ei înșiși. Pentru cine atunci, domnule comisar. Pentru adevărata asasină, pentru soția medicului. Dar prostituata. Nu știu dacă avem dreptul să continuăm s-o numim așa, inspectore. Dar soția bătrânului cu legătura neagră a afirmat că ea a fost aceea care a ucis, deși e adevărat că scrisoarea celuilalt tip nu pe ea o denunță, ci pe soția medicului. Care a fost, de fapt, adevărata autoare a crimei, ea însăși mi-a mărturisit-o și confirmat-o. În acest moment, logic era ca inspectorul și agentul să aștepte ca superiorul, de vreme ce intrase deja în subiectul cercetărilor sale personale, să le facă o relatare mai mult sau mai puțin completă a celor ce aflase după demersul său, dar comisarul se limită să spună că avea să se ducă din nou acasă la suspecți a doua zi ca să-i interogheze și că, după asta, avea să decidă care trebuiau să fie pașii următori. Și noi ce sarcini avem pentru mâine, întrebă inspectorul. Operațiuni de urmărire, nimic altceva decât operațiuni de urmărire, dumneavoastră vă ocupați de fosta soție a tipului care a scris scrisoarea, nu veți avea probleme, nu vă cunoaște. Iar eu, automat și prin excludere, spuse agentul, mă ocup de bătrân și de prostituată. În afară de dovedirea faptului că este așa ceva

sau continuă să fie, dacă a fost vreodată, folo sirea cuvântului prostituată se exclude din con versațiile noastre. Da, domnule comisar. Și chiar dacă este, vei găsi alt mod de a te referi la ea. Da, domnule comisar, voi folosi numele. Numele au fost trecute în carnetul meu de însemnări, nu mai sunt în al tău. Îmi spuneți cum se numește și astfel s-a terminat cu prostituata. Nu spun, e vorba de informații pe care deocamdată le con sider particulare. Numele ei sau ale tuturor, întrebă agentul. Ale tuturor. Atunci așa nu știu cum s-o numesc. Poți s-o numești, de exemplu, tânăra cu ochelari fumurii. Dar ea nu purta ochelari fumurii, asta pot să jur. Toată lumea a folosit ochelari fumurii cel puțin o dată în viață, răs punse comisarul ridicându-se. Adus de spate, se îndreptă spre partea de birou pe care-o ocupa și închise ușa. Pariez că va comunica cu minis terul, ca să ceară instrucțiuni, spuse inspectorul. Ce se întâmplă cu el, întrebă agentul. Se simte ca și noi, descumpănit. Pare să nu mai creadă în ceea ce face. Dar tu crezi. Eu îndeplinesc ordine, dar el e șeful, nu poate să ne dea sem nale de dezorientare, după aceea consecințele le suportăm noi, când valul se izbește de stâncă, cele care plătesc întotdeauna sunt scoicile. Mă îndoiesc serios că această frază e potrivită. De ce. Pentru că scoicile mi se par extrem de mul țumite când se scurge apa în jos pe lângă ele. Nu știu, nu le-am auzit niciodată pe scoici râzând. Păi, nu numai că râd, dar chiar râd în hohote, zgomotul valurilor, însă, le acoperă, trebuie să-ți apropii bine urechea de ele. Nimic din toate astea nu e adevărat, vă distrați pe seama agentului clasa a doua. E un mod inofensiv de a trece timpul, nu te supăra. Cred că există un altul mai bun. Care. Să dormim, sunt obosit, mă duc să mă culc. Comisarul poate să aibă nevoie de

tine. Ca să dea din nou cu capul de un zid, nu cred. Cred că ai dreptate, spuse inspectorul, îți urmez exemplul, mă duc și eu să mă odihnesc un pic, dar las aici o notiță spunând să ne cheme în cazul în care ar avea nevoie de vreunul dintre noi. Bine.

Comisarul își scosese pantofii și se întinsese pe pat. Stătea culcat pe spate, cu mâinile încrucișate sub ceafă și se uita la tavan, ca și cum ar fi așteptat să-i vină de acolo de sus vreun sfat sau, dacă asta era prea mult, atunci măcar ceea ce în general numim o opinie fără angajament. Poate pentru că era izolat fonic și, prin urmare, surd, tavanul n-a avut nimic să-i spună, fără a mai pune la socoteală că, petrecând cea mai mare parte a timpului singur, își pierduse, practic, darul folosirii cuvântului. Comisarul retrăia conversația pe care o avusese cu soția medicului și soțul ei, chipul unuia, chipul celuilalt, câinele care se ridicase mârâind când l-a văzut intrând și se culcase din nou la auzul glasului stăpânei, o candelă de alamă galbenă cu trei fitiluri care-i amintea de una la fel din casa părinților, dar care dispăruse, nimeni n-a aflat cum, amesteca aceste amintiri cu ceea ce auzise adineauri din gura inspectorului și a agentului și se întreba pe sine însuși ce căcat făcea acolo. Trecuse granița în cel mai pur stil al unui detectiv de cinema, se convinsese că venea să salveze patria dintr-un pericol de moarte, în numele acestei convingeri dăduse subordonaților săi ordine prostești pe care ei îi făcuseră favoarea să le scuze, încercase să mențină în picioare un montaj periculos de suspiciuni care se prăbușea cu fiecare minut ce trecea, iar acum se întreba, surprins de o neliniște nedefinită care-i comprima diafragma, ce informație, mai mult sau mai puțin credibilă, putea el, papagalul-de-mare, să inventeze ca să

transmită unui albatros care, la ora asta, trebuia să se întrebe nerăbdător de ce întârziau atât de mult veștile. Ce-i voi spune eu, se întrebă, că se confirmă bănuielile legate de vulturul pescar, că soțul ei și ceilalți fac parte din conspirație, atunci el va întreba cine sunt acești ceilalți, iar eu îi voi spune că e un bătrân cu o legătură neagră, căruia i s-ar potrivi bine numele de cod de pește-lup și o tânără cu ochelari fumurii pe care am putea s-o numim pește-pisică și fosta soție a tipului care a scris scrisoarea, iar asta s-ar numi țipar-de-mare, în cazul în care sunteți de acord cu aceste denumiri, albatros. Comisarul se ridicase, acum vorbea la telefonul roșu, spunea, Da, albatros, aceștia pe care i-am menționat adineauri nu sunt, efectiv, pești grași, au avut norocul să-l întâlnească pe vulturul pescar, care i-a ocrotit, Și acel vultur pescar cum vi s-a părut, papagal-de-mare, Mi s-a părut o femeie decentă, normală, inteligentă, iar dacă tot ceea ce spun ceilalți despre ea e adevărat, albatros, și eu înclin să cred că da, atunci este vorba de cineva absolut ieșit din comun, Atât de ieșit de comun că a fost în stare să omoare un om cu o lovitură de foarfecă, papagal-de-mare, Conform martorilor, era vorba de un violator abominabil, de o ființă respingătoare sub toate aspectele, albatros, Nu vă lăsați păcălit, papagal-de-mare, pentru mine e clar că oamenii aceia s-au pus de acord ca să prezinte o versiune unică a întâmplărilor, în caz că într-o zi aveau să fie interogați, au avut patru ani ca să stabilească planul, așa cum văd eu lucrurile pornind de la datele pe care mi le furnizați și de la propriile mele deducții și intuiții, pariez pe ce vreți că aceștia cinci constituie o celulă organizată, probabil, chiar capul teniei de care vorbeam acum ceva timp, Nici eu, nici colaboratorii mei n-am rămas cu

această impresie, albatros. Ei bine, nu vei avea altă soluție, papagal-de-mare, decât să începi s-o ai. Am avea nevoie de dovezi, fără dovezi nu putem face nimic, albatros. Găsiți-le, papagal-de-mare, procedați la o percheziție riguroasă în case. Dar noi putem face percheziții numai cu autorizația unui judecător, albatros. Vă amintesc că orașul e în stare de asediu și că toate drepturile și garanțiile locuitorilor sunt suspendate, papagal-de-mare. Și ce facem dacă nu găsim dovezi, albatros. Refuz să admit că n-o să le găsiți, îmi păreți prea ingenuu pentru un comisar, de când mă știu ca ministru de interne, dovezile care nu existau, până la urmă erau acolo. Ceea ce-mi cereți nu e ușor și nici plăcut, albatros. Nu cer, ordon, papagal-de-mare. Da, albatros, în orice caz, cer permisiunea să observ că nu ne aflăm în fața unei crime evidente, nu există dovezi că persoana pe care v-ați hotărât s-o considerați suspectă este într-adevăr suspectă, toate contactele stabilite, toate interogatoriile făcute, indică, dimpotrivă, nevinovăția acestei persoane. Fotografia care se face unui deținut, papagal-de-mare, este întotdeauna cea a unui prezumtiv inocent, după aceea se află că e vorba de un criminal acolo. Pot să pun o întrebare, albatros. Puneți, că eu voi răspunde, papagal-de-mare, întotdeauna am fost bun la dat răspunsuri. Ce se va întâmpla dacă nu se găsesc dovezi ale vinovăției. Același lucru care se va întâmpla și dacă nu se găsesc dovezi ale nevinovăției. Cum trebuie să înțeleg asta, albatros. Că există cazuri în care sentința e scrisă înainte de crimă. Așa stând lucrurile, dacă am înțeles bine unde vreți să ajungeți, vă rog să-mi retrageți misiunea, albatros. O să v-o retrag, papagal-de-mare, v-o promit, dar nu acum și nici la cererea dumneavoastră, vă va fi retrasă când cazul va fi închis, iar cazul

acesta va fi închis datorită efortului dumnea voastră meritoriu și al adjutanților dumneavoastră, ascultați-mă bine, vă dau cinci zile, luați bine aminte, cinci zile, nici una în plus, ca să-mi predați toată celula legată de mâini și de picioare, pe vulturul dumneavoastră pescar și pe soțul ei, căruia nu s-a ajuns să i se dea un nume, sărmanul, și pe cei trei peștișori care au apărut acum, lupul, pisica și țiparul, îi vreau zdrobiți de greutatea dovezilor de vinovăție imposibil de negat, atacat, contrazis sau contestat, asta este ceea ce vreau, papagal-de-mare, Voi face ce voi putea, albatros, Veți face exact ce v-am spus adineauri, totuși, ca să nu rămâneți cu idei proaste despre mine și, fiind eu, așa cum sunt de fapt, un om rezonabil, înțeleg că aveți nevoie de un ajutor ca să vă duceți treaba la bun sfârșit, O să-mi trimiteți un alt inspector, albatros, Nu, papagal-de-mare, ajutorul meu va fi de altă natură, dar la fel de eficient sau chiar și mai eficient, ca și cum v-aș trimite de aici toată poliția aflată la ordinele mele, Nu înțeleg, albatros, Veți fi primul care va înțelege atunci când va suna gongul, Gongul, Gongul ultimului asalt, papagal-de-mare. Legătura se întrerupse.

Comisarul ieși din cameră când ceasul arăta ora șase și douăzeci de minute. Citi mesajul pe care-l lăsase inspectorul pe masă și scrise sub el, Trebuie să mă ocup de o chestiune, așteptați-mă. Coborî la garaj, se urcă în mașină și se îndreptă spre rampa de ieșire. Acolo se opri și-i făcu semn responsabilului să se apropie. Încă marcat de schimbul de cuvinte și de tratamentul dur primit din partea chiriașului de la providențial, s.a., omul, temător, se apropie de fereastra mașinii și folosi formula obișnuită, Spuneți, vă rog, Mai devreme am fost cam violent cu dumneata, N-are importanță, aici ne obișnuim cu

orice. Nu aveam intenția să te jignesc. Nici nu cred că aveați motiv pentru asta, domnule. Comisar, sunt comisar de poliție, iată insigna mea. Scuzați-mă, domnule comisar, niciodată nu mi-aș fi putut imagina, și ceilalți domni. Cel mai tânăr e agent, celălalt e inspector. Am reținut, domnule comisar, și vă garantez că n-o să vă mai deranjez, dar era cu cea mai bună intenție. Am stat aici pentru niște lucrări de investigație, dar ne-am terminat treaba, acum suntem niște oameni la fel ca oricare alții, e ca și cum am fi în concediu, deși, pentru liniștea dumitale, te sfătuiesc să faci uz de maximă discreție, amintește-ți că, prin faptul că se află în vacanță, un polițist nu va înceta niciodată să fie polițist, o are, ca să spunem așa, în sânge. Înțeleg foarte bine, domnule comisar, dar, așa stând lucrurile, și dacă-mi îngăduiți să vorbesc deschis, ar fi fost preferabil să nu-mi spuneți nimic, dacă ochii nu văd, inima nu simte, cine nu știe e ca și cum n-ar vedea. Simțeam nevoia să spun cuiva și dumneata ești omul care-mi era cel mai la îndemână. Mașina începuse deja să urce rampa, dar comisarul încă mai avea ceva să recomande. Ține gura închisă, nu cumva să ajung să mă căiesc de ceea ce ți-am spus. S-ar fi căit cu siguranță dacă s-ar fi întors înapoi, căci l-ar fi găsit pe responsabil vorbind la telefon cu un aer secretos, poate povestindu-i soției că adineauri cunoscuse un comisar de poliție, poate informându-l pe portar cine sunt până la urmă cei trei bărbați în costum închis care urcă direct din garaj la etajul unde se află providențial, s.a., asigurări&reasigurări, poate una, poate alta, cel mai probabil este că despre această convorbire telefonică nu se va afla niciodată adevărul. Câțiva metri mai înainte, comisarul opri mașina lângă trotuar, scoase din buzunarul exterior al sacoului carnetul de însemnări, îl răsfoi

până ajunse la pagina unde transcrisese numele și adresele vechilor tovarăși ai autorului scrisorii delatoare, apoi consultă ghidul străzilor și harta și văzu că adresa de care era cel mai aproape era cea a fostei soții a denunțătorului. Își însemnă și traseul pe care trebuia să-l urmeze pentru a ajunge acasă la bătrânul cu legătura neagră și la tânăra cu ochelari fumurii. Zâmbi amintindu-și de încurcătura agentului când i-a spus că acest nume i s-ar potrivi la perfecție soției bătrânului cu legătura neagră. Dar ea nu purta ochelari fumurii, răspunsese, deconcertat, bietul agent clasa a doua. N-am fost leal, gândi comisarul, trebuia să-i arăt fotografia grupului, fata are brațul drept căzut de-a lungul trupului și ține în mână niște ochelari fumurii, elementar, dragul meu watson, da, dar pentru asta trebuia să ai ochi de comisar. Puse mașina în mișcare. Un impuls îl obligase să iasă din providențial, s.a., un impuls îl făcuse să-i spună responsabilului garajului cine era, un impuls îl duce acum acasă la femeia divorțată, un impuls îl va duce acasă la bătrânul cu legătura neagră și același impuls l-ar fi condus apoi acasă la soția medicului, dacă nu le-ar fi spus, ei și soțului, că avea să se întoarcă mâine, la aceeași oră, ca să continue interogatoriul. Ce interogatoriu, se gândi el, să-i spun, de exemplu, sunteți suspectă de a fi organizatoarea, responsabila, conducătoarea supremă a mișcării subversive care a pus într-un grav pericol sistemul democratic, mă refer la mișcarea votului în alb, nu vă mai prefaceți și nu mai pierdeți timpul întrebându-mă dacă am dovezi ale celor afirmate, dumneavoastră sunteți cea care trebuie să vă dovediți nevinovăția, de vreme ce aveți certitudinea că dovezile vor apărea când va fi nevoie, e doar o chestiune de a inventa una sau două care să fie irefutabile, și chiar

dacă n-ar fi complet irefutabile, dovezile de circumstanță, chiar dacă îndepărtate, n-ar fi oare de ajuns, precum faptul de neînțeles că dumneavoastră n-ați orbit acum patru ani, când toată lumea din oraș mergea călcând în gropi și dând cu nasul în felinarele de pe stradă, și înainte să-mi răspundeți că una n-are nici o legătură cu cealaltă, vă spun eu că cine fură azi un ou, mâine va fura un bou, cel puțin aceasta este, deși exprimată în alți termeni, părerea ministrului meu, de care eu trebuie să țin seamă chiar dacă mă doare sufletul, că pe un comisar nu-l doare sufletul, ziceți dumneavoastră, așa credeți, dumneavoastră puteți ști multe despre comisari, dar vă garantez că despre acesta nu știți nimic, sigur că n-am venit aici cu intenția onestă de a descoperi adevărul, sigur că despre dumneavoastră se poate spune că sunteți deja condamnată înainte de a fi judecată, dar acest papagal-de-mare, cum mă numește ministrul meu, are o durere în suflet și nu știe cum să scape de ea, acceptați sfatul meu, mărturisiți, mărturisiți chiar dacă nu aveți nici o vină, guvernul va spune poporului că a fost victima unei stări de hipnoză colectivă nemaivăzută, că sunteți un geniu în această artă, probabil că oamenilor chiar li se va părea nostim și viața va reveni pe făgașul ei dintotdeauna, dumneavoastră petreceți câțiva ani în închisoare, prietenii dumneavoastră vor merge și ei acolo dacă vrem noi și, între timp, știți cum e, se schimbă legea electorală, se termină cu voturile în alb sau se distribuie în mod echitabil la toate partidele ca voturi exprimate *de facto*, astfel încât procentajul să nu sufere modificări, procentajul, doamnă dragă, este ceea ce contează, în ce-i privește pe alegătorii care au absentat și nu prezintă certificat medical, ar fi o idee bună să li se publice numele în ziare, la

fel cum, pe vremuri, criminalii erau expuși în piața publică, legați la stâlpul infamiei, dacă vă vorbesc așa este pentru că îmi plăceți, și ca să vedeți până unde merge simpatia mea, vă voi spune doar că cea mai mare fericire din viața mea, acum patru ani, lăsând-o la o parte pe cea de a nu fi pierdut o parte din familie în acea tragedie, așa cum, din nefericire, am pierdut, ar fi fost să umblu împreună cu grupul pe care l-ați ocrotit dumneavoastră, în vremea aceea încă nu eram comisar, eram un inspector orb, nimic altceva decât un inspector orb care, după recuperarea vederii, s-ar afla în fotografie cu aceia pe care i-ați salvat de la incendiu, iar câinele dumneavoastră nu m-ar fi mârâit când m-a văzut apărând acolo, iar dacă toate astea și multe altele s-ar fi întâmplat, eu aș putea declara sub cuvânt de onoare ministrului de interne că se înșală, că o experiență ca aceea și patru ani de prietenie îți dau prilejul să cunoști bine un om și, la urma urmelor, vedeți, am intrat în casa dumneavoastră ca un inamic și acum nu știu cum să ies din ea, dacă să ies singur și să-i mărturisesc ministrului că am eșuat în misiunea mea sau dacă să ies însoțit ca să vă conduc la închisoare. Ultimele gânduri n-au mai fost ale comisarului, mai preocupat acum să găsească un loc să parcheze mașina decât să anticipeze decizii asupra destinului unui suspect și asupra propriului său destin. Își consultă din nou carnetul de însemnări și sună la soneria apartamentului unde locuia fosta soție a bărbatului care a scris scrisoarea. Sună încă o dată și încă o dată, dar ușa nu se deschise. Întindea mâna pentru a face o nouă tentativă, când văzu deschizându-se o fereastră de la parter și apărând capul împodobit cu bigudiuri al unei femei în vârstă, îmbrăcată cu un capot de casă. Pe cine căutați, întrebă

ea, O caut pe doamna care locuiește la primul etaj pe dreapta, răspunse comisarul. Nu-i acasă, întâmplător chiar am văzut-o plecând. Știți când se întoarce. N-am idee, dacă vreți să-i lăsați vreun mesaj, spuneți-mi, se oferi femeia. Mulțumesc, n-are rost, mă întorc altă dată. Nu-i trecea prin minte comisarului că femeia cu bigudiuri în cap putea să creadă că, după câte se vede, vecinei divorțate de la primul etaj pe dreapta îi venise acum să primească bărbați în vizită, cel care a venit de dimineață și acum ăsta care avea vârsta de a-i fi tată. Comisarul aruncă o privire pe harta deschisă pe locul de alături, porni mașina și se îndreptă spre al doilea obiectiv. De data asta nu apărură vecine la fereastră. Ușa clădirii era deschisă, de aceea a putut să urce direct la etajul al doilea, aici locuiau bătrânul cu legătura neagră și tânăra cu ochelari fumurii, ce ciudată întovărășire, era de înțeles că neajutorarea orbirii îi apropiase, dar trecuseră patru ani și, dacă pentru o femeie tânără patru ani nu înseamnă nimic, pentru un bătrân e ca și cum s-ar număra îndoit. Și continuă să fie împreună, gândi comisarul. Sună la sonerie și așteptă. Nimeni nu veni să deschidă. Își lipi urechea de ușă și ascultă. De cealaltă parte, liniște. Sună încă o dată pentru a respecta rutina, nu pentru că spera să-i răspundă cineva. Coborî scara, se urcă în mașină și murmură, Știu unde sunt. Dacă ar fi avut telefonul direct în automobil și l-ar fi sunat pe ministru ca să-i spună unde se ducea, avea certitudinea că el i-ar răspunde mai mult sau mai puțin așa, Bravo, papagal-de-mare, așa se lucrează, prinde-mi-i pe indivizii ăia cu mâța-n sac, dar ai grijă, cel mai bine ar fi să iei întăriri, un bărbat singur împotriva a cinci ucigași dispuși la orice, asta se vede numai la cinema, în afară de asta, dumneavoastră nu știți karate, nu erau

pe vremea dumneavoastră. Fiți liniștit, albatros, nu știu karate, dar știu ce fac. Intrați cu pistolul în mână, umpleți-i de căcat, faceți-i să se cace pe ei de frică. Da, albatros. O să mă ocup deja de decorația dumneavoastră. Nu e nici o grabă, albatros, încă nici nu știm dacă voi ieși viu din acțiunea asta. Ei, asta e sigur, papagal de-mare, am toată încrederea în dumneavoastră, știam eu bine ce fac când v-am desemnat pentru această misiune. Da, albatros.

Se aprindeau felinarele pe străzi, crepusculul aluneca deja pe rampa cerului, în curând avea să se lase seara. Comisarul sună la sonerie, nu are de ce să ne surprindă, de cele mai multe ori polițiștii sună la ușă, nu întotdeauna sparg ușile. Apăru soția medicului. Vă așteptam abia mâine, domnule comisar, acum nu pot să vă primesc, spuse ea, avem musafiri. Știu cine sunt musafirii dumneavoastră, nu-i cunosc personal, dar știu cine sunt. Nu cred că este un motiv suficient ca să vă las să intrați. Vă rog. Prietenii mei nu au nimic de-a face cu chestiunea care v-a adus aici. Nici măcar dumneavoastră nu știți ce chestiune m-a adus aici și a venit vremea s-o aflați. Intrați.

Circulă pe aici ideea că, în general, conștiința unui comisar de poliție, prin profesie și din principiu, e destul de flexibilă, ca să nu spunem resemnată cu faptul indiscutabil, dovedit teoretic și practic, că, dacă ceva trebuie să se întâmple, atunci trebuie să se întâmple și, în plus, cu toată energia de care e nevoie. Totuși, se poate întâmpla, deși, ca să spunem adevărul, așa ceva nu se vede în fiecare zi, ca unul dintre acești serviabili funcționari publici, printr-un hazard și atunci când n-ar fi deloc de așteptat, să se trezească prins între ciocan și nicovală, adică, între ce ar trebui să se întâmple și ce n-ar vrea. Pentru comisarul de la providențial, s.a., asigurări&reasigurări, ziua aceasta a sosit. Nu zăbovise mai mult de o jumătate de oră în casa soției medicului, dar acest scurt timp fusese suficient pentru a dezvălui grupului stupefiat reunit acolo adâncurile tenebroase ale misiunii sale. Spuse că avea să facă tot ce-i stătea în putință pentru a abate de la acel loc și de la acele persoane atenția mai mult decât neliniștitoare a superiorilor săi, dar nu garanta că va reuși s-o facă, spuse că i se dăduse termenul extrem de scurt de cinci zile ca să încheie investigația și că știa dinainte că nu-i vor accepta decât un verdict de vinovăție, și mai spuse, adresându-se soției medicului, Persoana pe care vor s-o transforme în țap ispășitor, iertată fie expresia nepotrivită, sunteți dumneavoastră și, de asemenea, pe locul următor, posibil, soțul dumneavoastră, în privința celorlalți, nu cred că în perioada imediat

următoare există vreun pericol real, crima dum neavoastră, doamnă dragă, nu este cea de a-l fi asasinat pe acel bărbat, marea dumneavoastră crimă este că nu ați orbit atunci când toți erau orbi, un lucru care nu poate fi înțeles poate fi disprețuit, dar nu va fi niciodată dacă există măcar o modalitate de a-l folosi ca pretext. Era ora trei dimineața și comisarul se răsucea în pat, fără a putea să facă pace cu somnul. Făcea, mental, planuri pentru ziua următoare, le repeta obsesiv și o lua de la capăt, să-i spună inspectorului și agentului că, așa cum era prevăzut, se va duce acasă la medic pentru a continua interogatoriul soției, să le amintească acțiunea cu care-i însărcinase, aceea de a-i urmări pe ceilalți membri ai grupului, dar nimic din toate acestea, în faza în care se aflau lucrurile, nu mai avea sens, acum nu trebuia decât să se tărăgăneze lucrurile, să se întrețină șirul de întâmplări, să se inventeze progrese și regrese ale investigației care să alimenteze și în același timp să încurce, fără să se perceapă prea mult, planurile ministrului, să aștepte ca să poată vedea, în fine, în ce constă ajutorul promis de el. Era aproape ora trei și jumătate când sună telefonul roșu. Comisarul se ridică dintr-o săritură, își bagă picioarele în papucii cu însemnele breslei și, aproape împiedicându-se, alergă la masa unde se afla aparatul. Înainte chiar de a se așeza, era cu receptorul în mână și întreba, Cine e, Aici, albatros, a fost răspunsul de cealaltă parte, Bună seara, albatros, aici papagal-de-mare, Am instrucțiuni pentru dumneavoastră, papagal-de-mare, vă rog să notați, La ordinele dumneavoastră, albatros, Azi, la ora nouă, dimineața, nu seara, vă va aștepta cineva la postul șase-nord al frontierei, armata a fost anunțată, nu va fi nici o problemă, Trebuie să înțeleg că acel cineva va veni

ca să mă înlocuiască, albatros, Nu există nici un motiv pentru asta, papagal-de-mare, acțiunea dumneavoastră a fost bine condusă și sper că așa va continua să fie până la finalizarea cazului, Mulțumesc, albatros, și ordinele dumneavoastră sunt, Așa cum am spus, vă va aștepta cineva la ora nouă dimineața la postul șase-nord al frontierei, Da, albatros, am notat, Veți înmâna acelei persoane fotografia de care mi-ați vorbit, aceea a grupului în care apare suspecta principală, îi veți înmâna și lista cu numele și adresele pe care le-ați obținut și le aveți la dumneavoastră. Comisarul avu o senzație bruscă de frig pe spate, Dar fotografia aceea este încă necesară pentru investigația mea, se aventură el, Nu cred că este atât de importantă pe cât spuneți, papagal-de-mare, presupun chiar că nu vă trebuie la nimic, de vreme ce, dumneavoastră înșivă sau prin intermediul subordonaților, ați făcut deja cunoștință cu toți componenții bandei, Vreți să spuneți, ai grupului, albatros, O bandă e un grup, Da, albatros, dar nu toate grupurile sunt bande, Nu vă știam atât de preocupat de corectitudinea definițiilor, văd că folosiți bine dicționarele, papagal-de-mare, Vă rog să mă scuzați pentru faptul că v-am corectat, albatros, încă-mi simt capul un pic buimac, Dormeați, Nu, albatros, mă gândeam la ce aveam de făcut pentru mâine, Ei, acum știți, persoana care vă va aștepta la postul șase-nord este un bărbat mai mult sau mai puțin de vârsta dumneavoastră și poartă o cravată albastră cu buline albe, socotesc că n-or fi multe la fel la posturile militare de frontieră, Îl cunosc, albatros, Nu-l cunoașteți, nu face parte din serviciu, Ah, Va răspunde la parola dumneavoastră cu fraza Oh, nu, niciodată nu e timp, Și a mea care e, Timpul ajunge întotdeauna, Foarte bine, albatros, ordinele dumneavoastră

vor fi îndeplinite, la ora nouă voi fi la frontieră pentru acea întâlnire. Acum întoarceți-vă în pat și dormiți bine restul nopții, papagal-de-mare, eu voi face același lucru, am lucrat până acum. Pot să vă întreb ceva, albatros. Întrebați, dar nu vă întindeți mult. Fotografia are vreo legătură cu ajutorul pe care mi l-ați promis. Felicitări pentru perspicacitate, papagal-de-mare, realmente nu vi se poate ascunde nimic. Prin urmare, are legătură. Da, are o legătură strânsă, dar nu vă așteptați să vă spun în ce fel, dacă v-aș spune-o, s-ar pierde efectul de surpriză. Chiar dacă sunt responsabilul direct al investigațiilor. Exact. Atunci asta înseamnă că nu aveți încredere în mine, albatros. Desenați un pătrat pe podea, papagal-de-mare, și așezați-vă înăuntru, în spațiul delimitat de laturile pătratului am încredere în dumneavoastră, dar în afara lui nu mai am încredere decât în mine însumi, investigația dumneavoastră e pătratul, mulțumiți-vă cu el și cu ea. Da, albatros. Somn ușor, papagal-de-mare, veți primi vești de la mine înainte să se sfârșească săptămâna. Voi fi aici, așteptându-le, albatros. Noapte bună, papagal-de-mare. Noapte bună, albatros. În ciuda urărilor convenționale ale ministrului, puținul care mai rămânea din noapte nu i-a prea folosit comisarului. Somnul nu venea, coridoarele și ușile creierului erau închise, iar înăuntru, regină și stăpână absolută, domnea insomnia. Pentru ce a cerut el fotografia, se tot întreba, ce a vrut să spună cu amenințarea că voi avea vești de la el înainte să se termine săptămâna, cuvintele, luate fiecare în parte, nu prea erau de amenințare, dar tonul, da, tonul era amenințător, dacă un comisar, după ce și-a petrecut viața interogând oameni de tot felul, sfârșește prin a învăța să deosebească, în păienjenișul labirintic al silabelor, drumul care-l poate conduce

spre ieșire, poate, de asemenea, foarte bine să-și dea seama de zonele de penumbră pe care le produce fiecare cuvânt și le trage după el de fiecare dată când e rostit. Spuneți cu voce tare fraza Înainte să se sfârșească săptămâna, veți avea vești de la mine, și veți vedea ce ușor e să-i introduci un strop de teamă insidioasă, mirosul putrid al fricii, vibrația autoritară a fantasmei tatălui. Comisarul prefera să se gândească la ceva liniștitor ca asta. Dar eu n-am nici un motiv să-mi fie frică, îmi fac treaba, îndeplinesc ordinele pe care le primesc, însă, în adâncul conștiinței sale, știa că nu era așa, că nu îndeplinea acele ordine, fiindcă nu credea că soția medicului, doar pentru că nu orbise cu patru ani în urmă, ar fi acum vinovată de faptul că a votat în alb optzeci și trei la sută din populația cu drept de vot a capitalei, ca și cum prima singularitate ar face-o automat responsabilă de cea de-a doua. Nici el nu crede, gândi comisarul, pe el nu-l interesează decât o țintă oarecare spre care să arate cu degetul, dacă nu va reuși cu asta, va căuta alta și alta, și alta, și atâtea câte vor fi necesare până când va nimeri definitiv sau până când cei pe care dorește să-i convingă de meritele lui vor sfârși prin a deveni, din cauza repetării, indiferenți la metodele și procedeele folosite. Și într-un caz, și în altul, va exista câștig din start. Datorită șperaclului divagărilor, somnul reușise să deschidă o ușă, să se furișeze pe un coridor și apoi să-l facă pe comisar să viseze că ministrul de interne îi ceruse fotografia ca să înfigă un ac în ochii soției medicului, în timp ce îngâna un descântec vrăjitoresc. Oarbă n-ai fost, oarbă vei fi, alb ai avut, negru vei vedea, cu acest țep te înțep, prin față și prin spate. Agitat, scăldat în sudoare, simțind că inima îi bătea să-i sară din piept, comisarul se deșteptă

de țipetele soției medicului și de hohotele minis trului. Ce vis înspăimântător, bolborosi el în timp ce aprindea lumina, ce monstruozități e în stare să genereze creierul. Ceasul arăta șapte și jumă tate. Socoti timpul de care avea nevoie ca să ajungă la postul militar șase-nord și aproape că se simți recunoscător coșmarului pentru că-l tre zise. Se ridică anevoie, capul îi era greu ca plum bul, picioarele și mai și decât capul și, abia mergând, se târî până la baie. Ieși de acolo după douăzeci de minute, puțin mai revigorat de duș, bărbierit, gata de muncă. Își puse o cămașă curată și ter mină cu îmbrăcatul. Are o cravată albastră cu buline albe, gândi el și intră în bucătărie ca să-și încălzească o ceașcă de ceai rămas din ajun. Inspectorul și agentul trebuiau să doarmă încă, cel puțin nu dădeau nici un semn. Mestecă fără chef un fursec, mai mușcă unul, apoi se duse din nou în baie ca să se spele pe dinți. Intră în cameră, puse într-un plic de dimensiuni medii fotografia și lista de nume și adrese, asta după ce o copiase în prealabil pe altă hârtie, și când trecu în living auzi zgomote în partea unde dor meau subordonații. Nu-i așteptă și nici nu se duse la ușă să-i cheme. Scrise rapid, A trebuit să plec mai devreme, iau mașina, efectuați urmă ririle pe care vi le-am ordonat, concentrați-vă asupra femeilor, soția bărbatului cu legătura nea gră și fosta soție a tipului cu scrisoarea, prânziți dacă puteți, voi fi aici pe seară, aștept rezultate. Ordine clare, informații precise, de-ar putea fi totul așa în viața comisarului. Ieși din providen țial, s.a. și coborî la garaj. Responsabilul era acolo, îi dădu bună ziua și primi răspuns, în timp ce se întreba dacă omul dormea chiar acolo. Se pare că nu există program de lucru în gara jul ăsta. Era aproape opt și treizeci. Am timp, gândi el, în mai puțin de jumătate de oră sunt

acolo, de altfel nu trebuie să ajung eu primul, albatrosul a fost foarte explicit, foarte clar, bărbatul mă va aștepta la ora nouă, prin urmare pot să ajung un minut după sau două, sau trei, și la prânz dacă am chef. Știa că nu era așa, că doar nu trebuia să ajungă înaintea bărbatului cu care avea să se întâlnească. Poate pentru că soldații de gardă de la postul șase-nord deveneau nervoși dacă vedeau oameni opriți de partea asta a liniei de separare, gândi el în timp ce accelera ca să urce rampa. Luni dimineața, dar circulația era redusă, comisarul nu avea nevoie nici de douăzeci de minute ca să ajungă la postul șase-nord. Și unde naiba e postul șase-nord, întrebă deodată cu voce tare. La nord este, evident, dar șase, unde o fi băgat afurisitul de șase. Ministrul spusese șase-nord cu aerul cel mai natural din lume, ca și cum era vorba de un monument ilustru din capitală sau de stația de metrou distrusă de bombă, locuri selecte din urbe pe care toată lumea are obligația să le cunoască, iar lui, prostește, nu i-a trecut prin minte să întrebe, Și asta unde e, albatros. Într-un singur moment, cantitatea de nisip din partea superioară a clepsidrei devenise mult mai mică decât înainte, grăunțele minuscule se precipitau cu viteză spre deschizătură, fiecare vrând să iasă mai repede decât celelalte, timpul e exact la fel cu oamenii, sunt momente în care îi este greu să-și târască picioarele, dar alteori fuge ca un cerb și sare ca un ied, ceea ce, dacă observăm bine, nu înseamnă mare lucru, căci ghepardul este cel mai rapid dintre animale și nimănui nu i-a trecut vreodată prin minte ideea de a spune despre altă persoană Fuge și sare ca un ghepard, poate pentru că acea primă comparație vine din vremurile glorioase ale evului mediu timpuriu, când cavalerii se duceau la vânătoare și încă

nici unul nu văzuse fugind vreun ghepard ori nu se auzise de existența lui. Limbajul e conservator, umblă mereu cu arhivele în spate și detestă actualizările. Comisarul parcase mașina la întâmplare, acum avea harta orașului desfă cută pe volan și, nerăbdător, căuta locul postului șase-nord la periferia septentrională a capitalei. Ar fi relativ ușor să-l localizeze dacă orașul, excep tând cazul în care avea formă de romb, ar fi înscris într-un paralelogram, așa cum, în vorbirea rece a albatrosului, e circumscris spațiul de încredere de care se bucură din partea lui, dar conturul lui e neregulat, iar la margini, de o parte și de alta, nu se mai știe dacă acela mai e nordul sau e deja răsăritul sau apusul. Comisarul se uită la ceas și se simți speriat ca un agent clasa a doua care aștepta mustrarea superiorului său. Nu va reuși să ajungă la timp, e imposibil. Făcu un efort ca să se liniștească și să raționeze. Logica. Dar de când guvernează logica hotărârile umane, ar impune ca posturile să fi fost numerotate începând de la limita occidentală a sectorului de nord, urmând sensul acelor de ceasornic, recurgerea la clepsidră, evident, nu servește la nimic în aceste cazuri. Poate că raționamentul e greșit. Dar de când guvernează raționamentul hotărârile umane, deși nu este ușor de răspuns la întrebare, tot e mai bine să ai o vâslă decât nici una, în afară de asta, e scris că barca oprită nu călătorește, prin urmare comisarul trasă o cruce unde i se păru că trebuia să fie postul șase și demară. Cum tranzitul era redus și nu se zărea nici umbra vreunui polițist pe străzi, tentația de a trece peste oricâte semafoare roșii i-ar apărea în cale era puternică și comisarul nu-i rezistă. Nu fugea, zbura, abia ridica piciorul de pe accelerație, dacă trebuia să frâneze, o făcea în derapaj controlat, așa cum

îi vedea făcând pe acei acrobați ai volanului care, în filmele în care au loc urmăriri cu automobile, îi obligă pe spectatorii mai nervoși să dea cu pumnul în scaune. Niciodată nu condusese comisarul în felul acesta, niciodată nu avea să mai conducă în felul acesta. Când, în sfârșit, era trecut de nouă, ajunse la postul șase-nord, soldatul care veni să afle ce voia agitatul automobilist îi spuse că acela era postul cinci-nord. Comisarul trase o înjurătură, era pe punctul de a întoarce, dar corectă la timp gestul precipitat și întrebă în ce direcție era postul șase. Soldatul indică direcția spre răsărit și, ca să nu mai rămână vreo îndoială, emise un sunet scurt, P'aci. Din fericire, exista o stradă mai mult sau mai puțin paralelă cu linia de frontieră în acel sens, erau doar trei kilometri, drumul era liber, nu erau nici semafoare pe acolo, mașina demară, accelera, frână, făcu o curbă violentă demnă de un premiu, opri aproape atingând linia galbenă care traversa șoseaua, acolo e, acolo e postul șase-nord. Lângă barieră, la vreo treizeci de metri, aștepta un bărbat între două vârste, Până la urmă e mai tânăr bine ca mine, gândi comisarul. Luă plicul și coborî din mașină. Nu se vedea nici un singur militar, trebuie să fi primit ordine să rămână retrași sau să se uite în altă parte cât timp dura ceremonia de recunoaștere și predarea. Comisarul înaintă. Avea plicul în mână și se gândea, Nu trebuie să justific întârzierea, dacă eu spun Salut, bună ziua, scuzați întârzierea, am avut o problemă cu harta, imaginați-vă că albatrosul a uitat să mă informeze unde se află postul șase-nord, nu trebuie să fii foarte inteligent ca să-ți dai seama că această lungă și prost ordonată frază putea fi înțeleasă de celălalt ca o parolă falsă și atunci, din două una, ori bărbatul îi chema pe militari să vină să-l prindă pe

vicleanul provocator, ori scotea pistolul și chiar acolo, jos cu votul alb, jos cu starea de asediu, moarte trădătorilor, făcea o justiție sumară. Comisarul ajunsese la barieră. Bărbatul îl privi fără să se miște. Avea degetul mare al mâinii stângi încârligat de curea, mâna dreaptă băgată în buzunarul pardesiului, totul prea natural ca să fie autentic. E înarmat, are pistol, gândi comisarul și spuse, Timpul ajunge întotdeauna. Bărbatul nu zâmbi, nu clipi, spuse, Oh, nu, niciodată nu e timp, și atunci îi înmână plicul, poate acum își vor da bună ziua unul altuia, poate vor conversa câteva minute despre dimineața plăcută de luni care era, dar celălalt se limită să spună, Foarte bine, acum puteți să vă retrageți, eu îmi voi asuma sarcina de a face să ajungă asta la destinație. Comisarul se urcă în mașină, întoarse și demară spre oraș. Mâhnit, cu un sentiment de frustrare absolută, încerca să se consoleze imaginându-și ce farsă bună ar fi fost să-i înmâneze tipului un plic gol și să aștepte după aceea rezultatul. Aruncând fulgere de mânie și scântei de furie, ministrul ar telefona imediat ca să ceară explicații și el ar jura pe toți sfinții de la curtea cerului, inclusiv pe cei care încă își așteaptă canonizarea pe pământ, că plicul avea înăuntru fotografia și lista de nume și adrese, așa cum i se ordonase, Răspunderea mea, albatros, a încetat în momentul în care mesagerul dumneavoastră, după ce a lăsat pistolul pe care-l avea în mână, da, am văzut eu bine că avea un pistol, a scos mâna dreaptă din buzunarul pardesiului ca să ia plicul, Dar plicul era gol, l-am deschis eu, ar țipa ministrul, Asta nu mai e treaba mea, albatros, ar răspunde el cu seninătatea celui perfect împăcat cu conștiința sa, Știu foarte bine ce vreți dumneavoastră, ar țipa din nou ministrul, dumneavoastră vreți să nu mă ating nici

de un fir de păr al protejatei dumneavoastră. Nu e protejata mea, e un om nevinovat de crima de care o acuzați, albatros. Nu-mi spune albatros, albatros era tatăl dumitale, albatros era mama dumitale, eu sunt ministru de interne. Dacă ministrul de interne nu mai e albatros, atunci nici comisarul de poliție nu mai e papagal-de-mare. Cel mai sigur e că papagalul-de-mare nu va mai fi comisar. Orice se poate întâmpla. Da, să-mi trimiteți chiar azi o altă fotografie, auziți ce vă spun. N-o am. Dar o veți avea, și chiar mai multe, dacă e nevoie. Cum. Foarte ușor, ducându-vă acolo unde se află ele, în casa protejatei dumneavoastră și în celelalte două case, doar nu vreți să mă convingeți că fotografia care a dispărut era exemplar unic. Comisarul clătină din cap. Nu e el prost, n-ar fi folosit la nimic să-i trimit un plic gol. Se afla aproape în centrul orașului, unde animația era, firește, mai mare, deși fără să fie exagerată, fără prea mult zgomot. Se vedea că oamenii pe care-i întâlnea pe drum erau preocupați, dar, în același timp, păreau și liniștiți. Comisarul nu prea făcea caz de contradicția evidentă, faptul că nu putea explica prin cuvinte ceea ce percepea, nu însemna că nu o simțea, că nu o percepea, prin simțire. Bărbatul acela și femeia aceea care merg pe acolo, de exemplu, se vede că se plac unul pe altul, că își sunt dragi unul altuia, că se iubesc, se vede că sunt fericiți, chiar acum au zâmbit și, cu toate acestea, nu numai că sunt preocupați, dar au și, îți vine s-o spui așa, conștiința calmă și limpede a acestui fapt. Se vede că și comisarul e preocupat, poate că acest motiv, ar fi doar încă o contradicție, l-a împins să intre în această cofetărie ca să ia un mic dejun din acelea autentice, care să-l distragă și să-l facă să uite cafeaua încălzită și fursecul uscat și tare de la providențial,

s.a., asigurări&reasigurări, chiar acum a coman dat un suc proaspăt de portocale natural, pâine prăjită și o cafea adevărată cu lapte. Fie să se afle în ceruri cine te-a inventat, murmură cu pioșenie către pâinea prăjită când ospătarul veni să-i pună farfuria în față, cu pâinea prăjită înfă șurată într-un șervet ca să nu se răcească, con form vechilor uzanțe. Ceru un ziar, știrile de pe prima pagină erau toate internaționale, nimic de interes local, în afara unei declarații a ministru lui afacerilor externe comunicând că guvernul se pregătea să consulte diverse organisme inter naționale în legătură cu situația anormală din vechea capitală, începând cu organizația națiu nilor unite și terminând cu tribunalul de la haga, trecând prin uniunea europeană, prin organiza ția de cooperare și dezvoltare economică, prin organizația țărilor exportatoare de petrol, prin tratatul atlanticului de nord, prin banca mon dială, prin fondul monetar internațional, prin orga nizația mondială a comerțului, prin organizația mondială a energiei atomice, prin organizația mon dială a muncii, prin organizația meteorologică mondială și prin alte câteva organisme, secun dare sau încă în fază de studiu, prin urmare nemenționate. Albatrosul trebuie să fie foarte nemulțumit, pare că vor să-i ia ciocolata de la gură, gândi comisarul. Ridică ochii din ziar ca unul care, brusc, simțise nevoia să vadă mai departe și-și spuse în sinea lui că poate această știre a fost cauza neașteptatei și presantei cereri a fotografiei, Niciodată n-a fost el omul care să lase să i-o ia altul înainte, pregătește el vreo mutare și, mai mult ca sigur, una dintre cele murdare sau extrem de murdare, murmură el. Apoi se gândi că avea toată ziua la dispoziție, putea să facă ce voia. Stabilise sarcini de serviciu, inutile sarcini aveau ele să fie, pentru inspector

și pentru agent, ascunși, la ora asta, în cadrul vreunei uși sau după vreun pom, cu siguranță stăteau deja de planton în așteptarea primei persoane care avea să iasă din casă, fără îndoială, inspectorul prefera să fie tânăra cu ochelari fumurii, în ce-l privește pe agent, pentru că nu mai exista și altcineva, trebuia să se mulțumească cu fosta soție a tipului cu scrisoarea. Inspectorului, cel mai rău lucru care i se putea întâmpla era să apară bătrânul cu legătura neagră, nu atât din cauza a ceea ce credeți, să urmărești o femeie tânără și drăguță este, evident, mai atractiv decât să umbli în urma unui bătrân, ci pentru că tipii ăștia care au un singur ochi văd îndoit, nu au altul care să-i distragă sau care să se încăpățâneze să vadă altceva, am spus deja ceva similar mai înainte, dar adevărul trebuie repetat de multe ori ca să nu cadă, sărmanul de el, în uitare. Și eu ce fac, se întrebă comisarul. Chemă ospătarul, căruia îi dădu înapoi ziarul, achită nota și plecă. Pe când se așeza la volan, aruncă o privire spre ceas. Zece și jumătate, gândi el, e o oră bună, exact cea pe care o stabilise pentru al doilea interogatoriu. Se gândise că ora era bună, dar nu știa să spună nici de ce și nici pentru ce. Putea, dacă voia, să se întoarcă la providențial, s.a., să se odihnească până la ora prânzului, poate chiar să doarmă puțin, să compenseze somnul pierdut în timpul blestematei nopți pe care trebuise s-o suporte, dialogul dificil cu ministrul, coșmarul, țipetele soției medicului când albatrosul îi găurea ochii, dar ideea de a se duce să se închidă între pereții aceia mohorâți îi păru respingătoare, nu avea nimic de făcut acolo și cu atât mai puțin să se ocupe cu trecerea în revistă a armelor și munițiilor, așa cum se gândise la sosire și era, cu fermitate de raport scris, obligația lui de comisar.

Dimineața încă mai păstra ceva din luminozitatea zorilor, aerul era răcoros, vremea perfectă pentru a face o plimbare pe jos. Coborî din mașină și o porni la drum. Se duse până la capătul străzii, o luă la stânga și dădu într-o piață, o traversă, intră pe altă stradă și ajunse în altă piață, își amintea că fusese acolo acum patru ani, orb printre orbi, ascultând oratori care erau și ei orbi, ultimele ecouri care erau încă acolo, dacă s-ar fi putut auzi, ar fi cele ale mitingurilor politice cele mai recente care se organizaseră în aceste locuri, cel al p.d.d. în prima piață, cel al p.d.c. în al doilea, iar cât privește p.d.s., ca și cum acesta era destinul său istoric, nu mai avusese altă soluție decât să se mulțumească cu un teren viran aproape în afara porților. Comisarul merse și merse și, deodată, fără să-și dea seama cum ajunsese acolo, se trezi pe strada unde locuiau medicul și soția lui, însă gândul lui nu a fost. E strada unde locuiește el. Domoli pasul, continuă să meargă pe partea opusă și se afla, poate, la vreo douăzeci de metri când ușa clădirii se deschise și soția medicului ieși cu câinele. Dintr-o mișcare instantanee, comisarul întoarse spatele, se apropie de o vitrină și rămase acolo privind, așteptând, dacă ea venea pe partea asta, avea s-o vadă reflectată în geam. N-a venit. Cu precauție, comisarul se uită în direcția opusă, soția medicului mergea înainte, câinele, fără lesă, mergea alături de ea. Atunci comisarul se gândi că ar trebui s-o urmărească, că nu aveau să-i cadă galoanele dacă făcea ceea ce făceau la ora asta agentul clasa a doua și inspectorul, că dacă ei băteau străzile orașului în urma suspecților, el avea obligația de a face același lucru, oricât era el de comisar, dumnezeu știe unde avea să se ducă acum femeia aceea, probabil a luat câinele ca acoperire sau, poate

se folosește de zgarda animalului ca să transporte mesaje clandestine, fericite vremuri acelea în care câinii saint bernard purtau la gât butoiașe de brandy și, cu puținul acela, câte vieți, care se credeau pierdute, au fost salvate în alpii înzăpeziți. Urmărirea suspectului, dacă vrem s-o numim așa în continuare, n-a dus departe. Într-un loc retras din cartier, ca un sat uitat în interiorul orașului, era un parc cam abandonat, cu pomi mari și umbroși, alei cu pietriș și ronduri de flori, bănci rustice vopsite în verde, în centru, un lac unde o sculptură reprezentând o figură feminină înclina spre apă o căldare goală. Soția doctorului se așeză, deschise geanta pe care o avea și scoase dinăuntru o carte. Până nu o deschise și nu începu lectura, câinele nu se mișcă de acolo. Ridică ochii de pe pagină și comandă, Du-te, iar el plecă alergând, se duse unde trebuia să se ducă, acolo unde, așa cum se spunea eufemistic în alte vremuri, nimeni nu se putea duce în locul lui. Comisarul privea de departe, își amintea întrebarea pe care și-o pusese după micul dejun, Și eu ce fac. Timp de vreo cinci minute așteptă la adăpostul vegetației, a fost un noroc că n-a venit câinele în partea aceea, era posibil să-l recunoască și să-i facă de data asta ceva mai mult decât să-l mârâie. Soția medicului nu aștepta pe nimeni, își scosese pur și simplu câinele la plimbare, ca atâția alți oameni. Comisarul merse drept la ea, făcând să scârțâie pietrișul și se opri la câțiva pași. Lent, ca și cum i-ar fi fost greu să se despartă de lectură, soția medicului înălță capul și îl privi. În primul moment nu păru să-l recunoască, desigur pentru că nu se aștepta să-l vadă acolo, apoi spuse, V-am tot așteptat, dar, cum nu veneați și câinele era nerăbdător să iasă, l-am scos la plimbare, soțul meu e acasă, poate să vă primească până vin eu,

asta dacă nu vă grăbiți prea mult. Nu mă grăbesc. Atunci duceți-vă, că vin și eu numaidecât, doar să-i las câinelui timpul necesar, el nu are nici o vină că oamenii au votat în alb. Dacă nu vă deranjează, pentru că s-a ivit ocazia, aș prefera să vorbesc cu dumneavoastră aici, fără martori. Iar eu, dacă nu mă înșel, cred că acest interogatoriu, ca să-l numesc în continuare așa, ar trebui să fie și cu soțul meu, așa cum a fost și primul. N-ar fi vorba de un interogatoriu, carnetul de însemnări nu va ieși din buzunarul meu și nici nu am vreun casetofon ascuns, în afară de asta, vă mărturisesc că memoria mea nu mai e ce era, uită ușor, mai ales când nu-i spun să înregistreze ce aude. Nu știam că memoria aude. Este al doilea auz, cel de afară servește pentru a conduce sunetul înăuntru. Atunci, ce doriți, V-am spus, aș vrea să vorbesc cu dumneavoastră. Despre ce. Despre ceea ce se petrece în acest oraș. Domnule comisar, vă sunt foarte recunoscătoare pentru că ați venit ieri-seară la mine acasă și ne-ați povestit, nouă și prietenilor mei, că există persoane în guvern foarte interesate de fenomenul soției medicului, care cu patru ani în urmă n-a orbit, iar acum, după câte se pare, e organizatoarea unei conspirații împotriva statului, dar, cu toată sinceritatea, dacă nu mai aveți și altceva să-mi spuneți în legătură cu această chestiune, nu cred că are rost vreo altă conversație între noi. Ministrul de interne mi-a cerut să fac să-i parvină fotografia în care sunteți cu soțul și cu prietenii dumneavoastră, în dimineața asta am fost la un post de la frontieră ca s-o predau. Atunci, tot aveați ceva să-mi spuneți, în orice caz nu era nevoie să vă dați osteneala să mă urmăriți, puteați să veniți direct la mine acasă, cunoașteți drumul. Nu v-am urmărit, n-am stat ascuns pe după vreun pom sau simulând

că citeam ziarul așteptând să ieșiți din casă ca să vin după dumneavoastră, așa cum, la ora asta, trebuie să procedeze cu prietenii dumneavoastră inspectorul și agentul care lucrează cu mine la investigație, dacă i-am pus să-i urmărească a fost ca să le dau o ocupație, nimic mai mult. Vreți să spuneți că vă aflați aici datorită unei coincidențe. Exact, treceam din întâmplare pe stradă si v-am văzut ieșind. E greu de crezut că întâmplarea pur și simplu v-a adus pe strada unde locuiesc. Spuneți-i cum vreți. În orice caz, a fost vorba, dacă preferați s-o numesc așa, de o întâmplare fericită, dacă n-ar fi fost ea, n-aș fi aflat că fotografia se află în mâinile ministrului dumneavoastră. V-aș fi spus-o cu altă ocazie. Și pentru ce o vrea el, dacă nu e prea mare curiozitatea din partea mea. Nu știu, nu mi-a spus-o, dar am certitudinea că nu va fi deloc pentru ceva bun. Atunci nu veniți să-mi luați al doilea interogatoriu, întrebă soția medicului. Nici azi, nici mâine, niciodată, dacă ar depinde de mine, eu am deja tot ce aveam nevoie să știu despre această istorie. Va trebui să-mi explicați mai bine, așezați-vă, nu stați acolo proptit ca doamna aceea cu căldarea goală. Câinele apăru brusc, ieși sărind, lătrând din spatele unor arbuști și alergă drept la comisar, care, instinctiv, făcu doi pași înapoi. Nu vă fie frică, spuse soția medicului apucând în trecere animalul de zgardă, n-o să vă muște. De unde știți că mi-e teamă de câini. Nu sunt vrăjitoare, v-am observat când ați fost acasă la mine. Se vede atât de mult. Se vede destul, cuminte, ultimul cuvânt se adresă câinelui, care nu mai lătra, acum producea în gâtlej un sunet răgușit și continuu, un mârâit și mai neliniștitor, de orgă dezacordată la notele grave. E mai bine să vă așezați ca să-și dea seama că n-o să-mi faceți rău. Comisarul se așeză cu

toată precauția, păstrând distanța. Cuminte e numele lui, întrebă el. Nu, se numește Constante, dar pentru noi și pentru prietenii mei este câinele lacrimilor, i-am pus numele de Constante pentru că e mai scurt. Câinele lacrimilor, de ce. Pentru că acum patru ani eu plângeam și acest animal a venit să-mi lingă fața. În timpul orbirii albe. Da, în timpul orbirii albe, acest câine pe care-l vedeți aici este a doua minune din acele zile nefericite, mai întâi femeia care n-a orbit când se pare că avea obligația s-o facă, apoi câinele compătimitor care a venit să-i bea lacrimile. S-a întâmplat asta cu adevărat sau visez. Ce visăm se întâmplă și în realitate, domnule comisar. Dea domnul, nu totul. Aveți vreun motiv special să spuneți asta. Nu, am spus ca să spun ceva. Comisarul mințea, fraza completă căreia nu i-a permis să-i iasă din gură ar fi fost alta. Dea domnul ca albatrosul să nu-ți găurească ochii. Câinele se apropiase gata, gata să atingă cu botul genunchii comisarului. Se uita la el și ochii lui spuneau, Nu-ți fac rău, nu-ți fie teamă, nici ei nu i-a fost în ziua aceea. Atunci comisarul întinse mâna încet și-l atinse pe cap. Îi venea să plângă, să lase lacrimile să i se scurgă pe față, poate că minunea s-ar fi repetat. Soția medicului puse cartea în geantă și spuse, Să mergem. Unde, întrebă comisarul. Veți prânzi cu noi, dacă nu aveți ceva mai important de făcut. Sunteți sigură. De ce. Că vreți să mă așezați la masa dumneavoastră. Da, sunt sigură. Și nu vă temeți că vă amăgesc. Cu aceste lacrimi în ochi, nu.

Când comisarul ajunse la providențial, s.a., era deja trecut de ora șapte seara, îi găsi pe subordonați așteptându-l. Se vedea că nu erau satisfăcuți. Cum v-a mers ziua de azi, ce noutăți îmi aduceți, îi întrebă pe un ton însuflețit, aproape jovial, simulând un interes pe care, așa cum știm mai bine ca oricine, nu-l putea simți. În ce privește ziua, foarte prost, cât privește noutățile, și mai prost, răspunse inspectorul. Era mai bine să fi rămas în pat să dormim, spuse agentul. Explicați-vă. În toată viața mea nu-mi amintesc să fi intrat vreodată într-o investigație în așa hal de absurdă și prostească, începu inspectorul. Pe comisar nu l-ar fi deranjat să-și exprime acordul. Nu știi tu nici pe jumătate cât e de adevărat, dar preferă să tacă. Inspectorul continuă. Era ora zece când am ajuns pe strada nevestei tipului care a scris scrisoarea. Pardon, a fostei neveste sau femei, se grăbi agentul să corecteze. Nu e corect să spui fostă nevastă sau femeie în acest caz. De ce. Pentru că, dacă spui fostă nevastă sau femeie, înseamnă că ea nu mai e nici nevastă, nici femeie. Și nu asta s-a întâmplat, întrebă inspectorul. Nu, femeia continuă să fie femeie, nu mai e, însă, nevastă. Bine, atunci trebuia să spun că la ora zece am ajuns pe strada fostei doamne[1] a tipului cu scrisoarea. Exact. Termenul acesta sună ridicol și pretențios, când îți prezinți soția altei persoane, cu siguranță,

1. Se folosește cuvântul *esposa*, alt termen pentru „soție".

nu folosești acest termen. Comisarul reteză discuția. Lăsați asta pentru altă dată, să ne ocupăm de ceea ce interesează. Ceea ce interesează, continuă inspectorul, e că am stat acolo aproape până la prânz, iar ea, nici vorbă să iasă din casă, într-un fel nici nu m-am mirat prea mult, organizarea orașului e dată peste cap, sunt întreprinderi care s-au închis sau lucrează cu jumătate de program, oameni care nu sunt nevoiți să se scoale devreme. Ce n-aș da eu, spuse agentul. Dar până la urmă a ieșit sau n-a ieșit, întrebă comisarul începând să devină nerăbdător. A ieșit exact la douăsprezece și cincisprezece minute. Ai spus dintr-un motiv special exact. Nu, domnule comisar, m-am uitat la ceas, așa cum e firesc, și era douăsprezece și cincisprezece. Continuă. Tot timpul cu un ochi la taxiurile care treceau, nu cumva să se urce într-unul și să mă lase ca un prost în mijlocul drumului, am urmărit-o, dar n-a durat mult până să-mi dau seama că, oriunde s-ar fi dus, se ducea pe jos. Și unde s-a dus. Acuma o să râdeți, domnule comisar. Mă îndoiesc. A mers mai mult de jumătate de oră cu pas rapid, deloc ușor să te ții după ea, ca și cum ar fi fost un exercițiu, și deodată, pe neașteptate, m-am trezit pe strada unde locuiesc bătrânul cu legătura neagră și tipa aia cu ochelari fumurii, prostituata. Nu e prostituată, inspectore. Dacă nu e, a fost, e același lucru. E același lucru în capul tău, nu într-al meu, și cum cu mine vorbești, iar eu sunt superiorul tău, folosește cuvintele astfel încât să te pot înțelege. În acest caz o să spun fosta prostituată. Spune nevasta bătrânului cu legătura neagră, așa cum, adineauri, ai spus nevasta tipului cu scrisoarea, după cum vezi, folosesc argumentația ta. Da, domnule. Te-ai trezit pe stradă și după aceea, ce s-a întâmplat după aceea. A intrat în clădirea

unde locuiesc ceilalți și a rămas acolo. Și tu ce făceai, îl întrebă comisarul pe agent. Eram ascuns, când ea a intrat, m-am întâlnit cu inspectorul ca să stabilim strategia. Și. Am hotărât să lucrăm împreună cât timp era posibil, spuse inspectorul, și ne-am pus de acord asupra modului în care trebuia să procedăm, dacă trebuia să ne despărțim din nou. Și după aceea, Cum era timpul să mâncăm, am profitat de pauză. V-ați dus să prânziți. Nu, domnule comisar, el cumpărase două sendvișuri și mi-a dat unul, ăsta a fost prânzul nostru. Comisarul zâmbi, în sfârșit. Meriți o medalie, îi spuse agentului, care, văzând că se bucura de încredere, îndrăzni să răspundă, Unii ar fi câștigat-o pentru mai puțin, domnule comisar. Nu poți să-ți imaginezi câtă dreptate ai. Atunci puneți-mă pe mine pe listă. Zâmbiră toți trei, dar pentru scurt timp, figura comisarului se înnorase din nou. Ce s-a întâmplat în continuare, întrebă el. Era ora două și jumătate când au ieșit cu toții, trebuie să fi prânzit împreună, spuse inspectorul, am intrat imediat în alertă, pentru că nu știam dacă bătrânul avea mașină sau cel puțin nu se folosise de ea până atunci, poate că face economie de benzină, ne-am dus după ei, dacă era treabă ușoară pentru unul, imaginați-vă pentru amândoi. Și unde s-a terminat treaba asta. S-a terminat într-un cinema, s-au dus la cinema. Ați verificat dacă exista o altă ușă pe unde ar fi putut ieși fără ca voi să vă dați seama. Era una, dar era închisă, în orice caz, din precauție, i-am spus lui să rămână să supravegheze timp de o jumătate de oră. Pe acolo n-a ieșit nimeni, afirmă agentul. Comisarul se simțea obosit de comedia aceea. Să vedem restul, rezumați-mi restul, ordonă cu o voce încordată. Inspectorul îl privi surprins. Restul, domnule comisar, nu e mai nimic, au ieșit împreună când s-a

terminat filmul, au luat un taxi, noi am luat altul, am dat șoferului ordinul clasic Poliția, urmărește mașina aceea, era mai mult o plimbare, nevasta tipului cu scrisoarea a fost prima care a coborât. Unde. Pe strada unde locuiește, vă spusesem deja, domnule comisar, că nu aveam noutăți, apoi taxiul i-a dus pe ceilalți acasă. Și voi ce-ați făcut. Eu rămăsesem pe prima stradă, spuse agentul. Eu am rămas pe a doua, spuse inspectorul. Și după aceea. După aceea, nimic, nici unul dintre ei n-a mai ieșit, am mai stat acolo aproape încă o oră, în final am luat un taxi, am trecut pe cealaltă stradă ca să-l iau pe colegul și ne-am întors împreună aici, tocmai sosisem. O muncă inutilă, prin urmare, spuse comisarul. Așa se pare, spuse inspectorul, dar cel mai interesant e că istoria asta chiar nu începuse deloc rău, interogatoriul tipului cu scrisoarea, de exemplu, a meritat, a ajuns chiar să fie distractiv, amărâtul care nu știa unde să se bage și a sfârșit cu coada între picioare, dar apoi, nu știu cum, ne-am împotmolit, vreau să spun, ne-am împotmolit noi, domnul comisar trebuie să știe ceva mai mult, având în vedere că i-a putut interoga de două ori pe suspecții direcți. Cine sunt suspecții direcți, întrebă comisarul. În primul rând soția medicului și apoi soțul, pentru mine e foarte clar, dacă împart patul, trebuie să împartă și vina. Care vină. Domnul comisar o știe la fel de bine ca și mine. Să ne imaginăm că nu știu, explică-mi tu. Vina pentru situația în care ne aflăm. Care situație. Voturile în alb, orașul în stare de asediu, bomba din stația de metrou. Crezi sincer în ceea ce spui, întrebă comisarul. Pentru asta am venit, ca să investigăm și să-l capturăm pe vinovat. Vrei să spui, pe soția medicului. Da, domnule comisar, pentru mine ordinele ministrului de interne în această privință au fost

suficient de explicite. Ministrul de interne n a spus că soția medicului ar fi vinovată. Domnule comisar, eu nu sunt decât un inspector de poliție care poate că n-o să ajungă niciodată la gradul de comisar, dar am învățat din experiența acestei meserii că jumătățile de cuvinte există pentru a spune ceea ce nu pot spune cuvintele întregi. Voi sprijini promovarea ta la gradul de comisar când va apărea primul loc vacant, dar, până atunci, adevărul îmi impune să te informez că, pentru soția aceea a medicului, cuvântul, nu jumătatea, ci cuvântul întreg, este nevinovăție. Inspectorul îl privi rapid pe agent cerându-i ajutor, dar celălalt avea pe chip expresia absorbită a unui om care tocmai fusese hipnotizat, ceea ce însemna că pe el nu se putea conta. Precaut, inspectorul întrebă, Vreți să insinuați că vom pleca de aici cu mâinile goale. Putem pleca și cu mâinile în buzunare, dacă preferi această expresie. Și că așa ne vom prezenta în fața ministrului. Dacă nu există vinovați, nu-i putem inventa. Aș dori să-mi spuneți dacă această frază e a dumneavoastră sau e a ministrului. Nu cred să fie a ministrului, cel puțin nu-mi amintesc să-l fi auzit spunând-o vreodată. Eu nici atât nu l-am auzit de când sunt în poliție, domnule comisar, și cu asta am tăcut, nu mai deschid gura. Comisarul se ridică, se uită la ceas și spuse, Veți cina la un restaurant, practic n-ați prânzit, trebuie să vă fie foame, dar să nu uitați să aduceți factura ca s-o vizez. Și dumneavoastră, întrebă agentul. Eu am mâncat bine, cu toate astea, dacă pofta de mâncare îmi va da ghes, oricum sunt aici ceaiul și biscuiții pentru primele impresii. Inspectorul spuse, Considerația mea pentru dumneavoastră, domnule comisar, mă obligă să vă spun că persoana dumneavoastră mă îngrijorează foarte mult. De ce. Noi suntem

subordonați, nu ni se poate întâmpla nimic mai mult decât o mustrare, dar dumneavoastră sunteți răspunzător de succesul acestei acțiuni și păreți hotărât să declarați că ați eșuat. Te întreb dacă a spune că un acuzat e nevinovat înseamnă a eșua într-o acțiune. Da, dacă acțiunea a fost desemnată să facă dintr-un nevinovat un vinovat. Mai adineauri afirmai cu toată tăria că soția medicului era vinovată, acum ești aproape pe punctul de a jura pe sfânta evanghelie că ea e nevinovată. Poate că aș jura-o pe evanghelie, dar niciodată în prezența ministrului de interne. Înțeleg, ai familia ta, cariera ta, viața ta. Așa este, domnule comisar, aș mai putea adăuga, dacă vreți, și lipsa mea de curaj. Sunt om ca și tine, nu mi-aș permite să merg atât de departe, te sfătuiesc doar să-l iei de aici înainte pe agentul nostru clasa a doua sub protecția ta, am presimțirea că voi doi veți avea mare nevoie unul de celălalt. Inspectorul și agentul spuseră. Atunci, la revedere, iar comisarul răspunse. Mâncați bine, nu vă grăbiți. Ușa se închise.

Comisarul se duse să bea apă la bucătărie, apoi intră în dormitor. Patul era nefăcut, pe jos, ciorapii folosiți, unul ici, altul colo, cămașa murdară aruncată la întâmplare pe un scaun, și asta fără să vadă cum arăta baia, e o problemă pe care providențial, s.a., asigurări&reasigurări va trebui s-o rezolve mai devreme sau mai târziu, dacă e sau nu compatibil cu discreția firească pe care o implică munca unui serviciu secret să pună la dispoziția agenților care vin să se instaleze aici o asistentă care să fie, în același timp, administratoare, bucătăreasă și cameristă. Comisarul trase cu brutalitate cearșaful și cuvertura, dădu doi pumni în pernă, rulă cămașa și ciorapii și le puse într-un sertar, aspectul dezolant al camerei se ameliră puțin, dar, evident, orice

mână feminină ar fi făcut treabă mai bună. Se uită la ceas, ora era bună, rezultatul avea să se vadă în curând. Se așeză, aprinse veioza și formă numărul. La al patrulea bip i se răspunse, Spuneți, Vorbește papagal-de-mare, Aici albatros, spuneți, Vin să vă comunic cum au decurs operațiunile zilei, albatros, Sper că aveți să-mi comunicați rezultate satisfăcătoare, papagal-de-mare, Depinde de ceea ce se consideră satisfăcător, albatros, N-am timp, nici răbdare pentru nuanțări mai mult sau mai puțin subtile, papagal-de-mare, treceți direct la ceea ce interesează, Permiteți-mi mai întâi să vă întreb, albatros, dacă trimiterea a ajuns la destinație, Care trimitere, Trimiterea de la ora nouă dimineața, postul militar șase-nord, Ah, da, a ajuns în perfectă stare, îmi va fi foarte utilă, la timpul potrivit veți afla cât de mult, papagal-de-mare, acum povestiți-mi ce-ați făcut azi pe acolo, Nu sunt multe de spus, albatros, niște operațiuni de urmărire și un interogatoriu, S-o luăm pe rând, papagal-de-mare, ce rezultate au avut aceste urmăriri, Practic nici unul, albatros, De ce, Aceia pe care i-am desemnat ca suspecți de linia a doua au avut, în toate momentele urmăririi, un comportament absolut normal, albatros, Și interogatoriul suspecților de primă linie, care, din câte cred că-mi amintesc, rămăsese în sarcina dumneavoastră, papagal-de-mare, Respectând adevărul, Ce-am auzit, Respectând adevărul, albatros, Și în ce context apare asta acum, papagal-de-mare, E un mod ca oricare altul de a începe fraza, albatros, Atunci faceți-mi favoarea de a nu mai respecta adevărul și spuneți-mi, simplu, dacă sunteți în măsură să afirmați, fără alte ocolișuri și fără alt înconjur, că acea soție a medicului, a cărei fotografie o am aici în fața mea, e vinovată, A mărturisit că e vinovată de un asasinat, albatros, Știți perfect

de bine că, din multe motive, inclusiv lipsa corpului delict, nu asta este ceea ce ne interesează. Da, albatros. Atunci treceți direct la subiect și răspundeți-mi dacă puteți afirma că soția medicului are vreo responsabilitate în mișcarea organizată pentru votul în alb, că poate chiar ea este capul întregii organizații. Nu, albatros, nu pot s-o afirm. De ce, papagal-de-mare. Pentru că nici un polițist din lume, iar eu mă consider ultimul dintre ei toți, albatros, n-ar găsi nici cel mai mic indiciu care să-i permită să fundamenteze o acuzație de această natură. Se pare că ați uitat că stabilisem să plantați dovezile necesare, papagal-de-mare. Și ce probe ar putea fi acestea într-un caz precum cel de față, albatros, dacă-mi este permisă întrebarea. Asta nu era și nici nu este treaba mea, asta am lăsat-o la latitudinea dumneavoastră, papagal-de-mare, pe când aveam încă încredere că erați în stare să vă duceți misiunea la bun sfârșit. Să ajung la concluzia că un suspect e nevinovat de crima care îi este imputată mi se pare cel mai bun sfârșit pentru o misiune polițistă, albatros, o spun cu tot respectul. Începând din acest moment declar terminată comedia numelor codificate, dumneavoastră sunteți un comisar de poliție, iar eu sunt ministrul de interne. Da, domnule ministru. Să vedem dacă ne înțelegem o dată pentru totdeauna, voi formula altfel întrebarea pe care v-am pus-o acum câteva minute. Da, domnule ministru. Sunteți dispus, dincolo de convingerile dumneavoastră personale, să afirmați că soția medicului este vinovată, răspundeți cu da sau nu. Nu, domnule ministru. Ați cântărit consecințele celor spuse adineauri. Da, domnule ministru. Foarte bine, atunci luați notă de hotărârile pe care tocmai le-am luat eu. Ascult, domnule ministru. Veți spune inspectorului și agentului clasa a doua

că au ordin să se întoarcă mâine-dimineață, că la ora nouă vor trebui să fie la postul șase-nord al frontierei, unde îi va aștepta persoana care-i va conduce aici, un bărbat cam de vârsta dumneavoastră, cu o cravată albastră cu buline albe, să aducă mașina pe care ați folosit-o pentru deplasări și care nu mai este necesară acolo. Da, domnule ministru. În ceea ce vă privește. În ceea ce mă privește, domnule ministru. Veți rămâne în capitală până când veți primi noi ordine, care, cu siguranță, nu vor întârzia. Și investigația. Chiar dumneavoastră ați spus că nu este nimic de investigat, că persoana suspectă este nevinovată. Aceasta este, într-adevăr, convingerea mea, domnule ministru. Atunci v-ați rezolvat cazul, nu vă puteți plânge. Și ce fac eu în timpul în care mă aflu aici. Nimic, nu faceți nimic, plimbați-vă, distrați-vă, duceți-vă la cinema, la teatru, vizitați muzee, dacă vă place, invitați-i la cină pe noii dumneavoastră prieteni, ministerul plătește. Nu înțeleg, domnule ministru. Cele cinci zile pe care vi le-am dat pentru investigație încă nu s-au terminat, poate până atunci vi se aprinde o lumină diferită în minte. Nu cred, domnule ministru. Chiar și așa, cinci zile sunt cinci zile, iar eu sunt un om de cuvânt. Da, domnule ministru. Noapte bună, somn ușor, comisare. Noapte bună, domnule ministru.

Comisarul puse receptorul în furcă. Se ridică de pe scaun și se duse la baie. Simțea nevoia să vadă chipul omului care tocmai fusese concediat scurt. Cuvântul nu fusese pronunțat, dar putea fi descoperit, literă cu literă, în toate celelalte, până și în acelea care-i uraseră somn ușor. Nu era surprins, îl cunoștea prea bine pe ministrul său de interne și știa că avea să plătească pentru că nu respectase instrucțiunile pe care le primise de la el, cele exprese, dar mai ales cele subînțelese, în cele din urmă, la fel de clare

ca și celelalte, dar îl surprindea, asta da, seninătatea chipului pe care-l vedea în oglindă, un chip de unde ridurile păreau să fi dispărut, un chip unde ochii deveniseră limpezi și luminoși, chipul unui om de cincizeci și șase de ani, de profesie comisar de poliție, care tocmai trecuse prin proba de foc și ieșise din ea ca dintr-o baie purificatoare. Era o idee bună, să facă o baie. Se dezbrăcă și se băgă sub duș. Lăsă să curgă apa în voie, nu avea de ce să-și facă griji, ministerul plătea factura, apoi se săpuni lent și din nou curse apa pentru a-i îndepărta de pe corp restul de murdărie, atunci memoria îl transportă în cârcă cu patru ani în urmă, când toți erau orbi și rătăceau imunzi și flămânzi prin oraș, dispuși la orice pentru un rest de pâine uscată acoperită de mucegai, pentru orice ar fi putut fi ingerat, cel puțin mestecat, astfel încât să înșele foamea cu sucurile sale sărace, și-o imagină pe soția medicului conducând pe străzi, prin ploaie, mica sa turmă de nefericiți, șase oi rătăcite, șase păsări oarbe căzute din cuib, șase pisoi orbi nou-născuți, poate că într-una din acele zile, pe vreo stradă oarecare, s-a încrucișat cu ei, poate că de teamă ei l-au respins, poate că de teamă el i-a respins pe ei, era vremea lui scapă cine poate, fură tu înainte să fii furat, bate tu înainte să fii bătut, cel mai aprig dușman al tău, după cum ne învață legea orbilor, este întotdeauna cel de care ești mai aproape. Dar nu numai când n-avem ochi se întâmplă să nu știm încotro mergem, gândi el. Apa caldă îi cădea susurând pe cap și pe umeri, i se scurgea pe corp și, curată, dispărea gâlgâind în țeava de scurgere. Ieși de sub duș, se șterse cu prosopul marcat cu emblema poliției, luă hainele pe care le lăsase agățate în cuier și trecu în dormitor. Îmbrăcă lenjerie de corp curată, ultima pe care

o mai avea, costumul însă avea să fie același, pentru o misiune de doar cinci zile nu se presupunea că era nevoie de mai mult. Se uită la ceas, era aproape ora nouă. Se duse la bucătărie, încălzi apa pentru ceai, puse în ea pliculețul lugubru de hârtie și așteptă să treacă minutele recomandate de instrucțiunile de folosire. Fursecurile păreau făcute din granit cu zahăr. Le mușca cu forță, le sfărâma în bucăți mai comod de mestecat, apoi le mesteca lent. Bea ceaiul cu înghițituri mici, el îl prefera pe cel verde, dar trebuia să se mulțumească cu acesta, negru și aproape fără aromă de vechi ce trebuia să fie, era deja prea mult luxul pe care providențial, s.a., asigurări&reasigurări binevoia să-l ofere oaspeților în trecere. Vorbele ministrului îi răsunau sarcastice în urechi, Cele cinci zile pe care vi le-am dat pentru investigație încă nu s-au terminat, până atunci plimbați-vă, distrați-vă, duceți-vă la cinema, ministerul plătește, și se întreba ce avea să urmeze după aceea, i se va ordona să se întoarcă la centrală, invocând incapacitatea pentru serviciul activ, îl vor așeza la un birou ca să ordoneze hârtii, un comisar coborât la condiția umilă de contopist, acesta avea să fie viitorul lui, sau îl vor pensiona forțat și vor uita de el pentru a-i mai pronunța numele numai când o muri și l-or tăia din registrul de evidență a personalului. Termină de mâncat, aruncă săculețul de hârtie umed și rece la lada de gunoi, spălă ceașca și, cu cuțitul în mână, adună firimiturile care îi căzuseră pe masă. O făcea cu concentrare, ca să mențină gândurile la distanță, ca să le lase să intre doar unul câte unul, după ce le întrebase ce aduceau înăuntru, căci cu gândurile, oricât ai fi de grijuliu, niciodată nu e destul, unele ni se prezintă cu un ușor aer de ingenuitate și ipocrizie și apoi, dar prea târziu, își dau

pe față răutatea. Se uită din nou la ceas, zece fără un sfert, cum trece timpul. Se duse din bucătărie în living, se așeză într-un fotoliu și așteptă. Se trezi din cauza zgomotului încuietorii. Inspectorul și agentul intrară, se vedea că erau mâncați și băuți bine, însă, fără nici o exagerare reprobabilă. Dădură bună seara, apoi inspectorul, în numele amândurora, se scuză pentru că veniseră cam târziu. Comisarul se uită la ceas, era trecut de unsprezece. Târziu nu e, spuse el, treaba e că va trebui să vă sculați mai devreme decât credeați, probabil. Avem altă misiune, întrebă inspectorul, punând un pachet pe masă. Dacă se poate numi așa. Comisarul făcu o pauză, se uită din nou la ceas și continuă. La nouă dimineața va trebui să fiți la postul militar șase-nord cu tot ceea ce vă aparține. Pentru ce, întrebă agentul. Ați fost eliberați din misiunea de investigație care v-a adus aici. A fost o hotărâre a dumneavoastră, domnule comisar, întrebă inspectorul cu o expresie serioasă. A fost o hotărâre a ministrului. De ce. Nu mi-a spus-o, dar nu vă faceți griji, sunt convins că nu are nimic împotriva voastră, o să vă pună o serie de întrebări, voi veți ști cum să răspundeți. Asta vrea să însemne că dumneavoastră nu veniți cu noi, întrebă agentul. Da, eu rămân. Veți continua investigația singur. Investigația a fost închisă. Fără rezultate concrete. Nici concrete, nici abstracte. Atunci nu pricep de ce nu ne însoțiți, spuse inspectorul. Ordinul ministrului, voi rămâne aici până se termină cele cinci zile ale termenului pe care l-a stabilit el, prin urmare, până joi. Și după aceea. Poate vă spune el când o să vă interogheze. Interogheze despre ce. Despre cum a decurs investigația, despre cum am condus-o eu. Dar dacă ne-ați spus adineauri că investigația a fost închisă. Da, dar e posibil și să se vrea continuarea

ei pe alte căi, oricum, nu cu mine, Nu pricep nimic, spuse agentul. Comisarul se ridică, intră în birou și se întoarse cu o hartă pe care o întinse pe masă, drept pentru care trebui să dea pachetul puțin mai la o parte. Postul șase-nord e aici, spuse el punând un deget pe punctul respectiv, să nu vă înșelați, o să vă aștepte un bărbat despre care ministrul zice că are mai mult sau mai puțin vârsta mea, dar care e mai tânăr bine, o să-l identificați după cravata pe care o poartă, albastră și cu buline albe, când m-am întâlnit ieri cu el a trebuit să schimbăm niște parole, de data asta presupun că n-o să fie nevoie, cel puțin ministrul nu mi-a spus nimic în privința asta, Nu înțeleg, spuse inspectorul, E destul de clar, veni în ajutor agentul, ne ducem la postul șase-nord, Asta înțeleg, ceea ce nu înțeleg este de ce noi plecăm și comisarul rămâne, O avea ministrul motivele lui, Miniștrii le au întotdeauna, Și niciodată nu le comunică. Comisarul interveni, Nu vă obosiți discutând, cea mai bună atitudine va fi aceea de a nu cere explicații și, deci, de a nu vă îndoi de ele în cazul improbabil că le-ar comunica, aproape întotdeauna sunt mincinoase. Îndoi harta cu toată grija și, ca și cum tocmai atunci i-ar fi venit în minte, spuse, Luați mașina, Nu rămâneți nici cu mașina, întrebă inspectorul, Nu lipsesc în oraș autobuzele și taxiurile, în afară de asta, mersul pe jos face bine la sănătate, Pricep tot mai puțin, Nu e nimic de priceput, dragul meu, am primit ordine și le îndeplinesc, iar voi limitați-vă la a face același lucru, orice analize și considerațiuni nu schimbă nici cu un milimetru această realitate. Inspectorul împinse pachetul în față, Adusesem asta, spuse el, Ce e înăuntru, Păi ce ne-au lăsat aici pentru micul dejun e atât de groaznic că ne-am hotărât să cumpărăm alte fursecuri, proaspete, un pic de

brânză, unt de calitate, șuncă și pâine albă, Ori luați, ori lăsați, spuse comisarul zâmbind, Mâine, dacă sunteți de acord, o să luăm micul dejun împreună și ceea ce prisosește rămâne, zâmbi și inspectorul. Zâmbiseră cu toții, agentul ținându-le companie celorlalți, iar acum erau serioși toți trei și nu știau ce să spună. În cele din urmă, comisarul își luă rămas-bun, Mă duc să mă culc, am dormit prost noaptea trecută, ziua a fost agitată, a început cu treaba cu postul șase-nord, Care treabă, domnule comisar, întrebă inspectorul, nu știm ce ați făcut la postul șase-nord, Da, nu v-am informat, n-am avut ocazia, din ordinul ministrului am fost să-i predau fotografia grupului bărbatului cu cravată albastră cu buline albe, chiar cel cu care vă veți întâlni voi mâine, Și pentru ce-ar vrea ministrul acea fotografie, Cu propriile lui cuvinte, la timpul cuvenit o vom afla, Nu-mi miroase a lucru bun. Comisarul făcu semn din cap, ca de aprobare și continuă, Apoi întâmplarea a vrut s-o întâlnesc pe stradă pe soția medicului, am prânzit acasă la ei, iar ca încheiere, am avut această conversație cu ministrul, Cu toată stima pe care o avem pentru dumneavoastră, spuse inspectorul, există un lucru pe care n-o să vi-l iertăm niciodată, vorbesc în numele amândurora, pentru că am discutat deja despre această chestiune, Despre ce este vorba, Niciodată n-ați vrut să mergem acasă la femeia aceea, Tu ai ajuns să intri în casa ei, Da, ca să fiu imediat scos afară, E adevărat, recunoscu comisarul, De ce, Pentru că mi-era teamă, Teamă de ce, noi nu suntem niște fiare, Teamă că obsesia de a descoperi un vinovat cu orice preț v-ar fi împiedicat să vedeți pe cine aveați cu adevărat în fața voastră, Atât de puțină încredere meritățm din partea dumneavoastră, domnule comisar, Nu era vorba de o chestiune de încredere, de a o

avea sau a nu o avea, era mai degrabă ca și cum aș fi întâlnit o comoară și aș fi vrut s-o păstrez numai pentru mine, nu, ce idee, nu era vorba de o chestiune de sentimente, nu era vorba de ceea ce, probabil, gândiți, se întâmplă că m-am temut pentru siguranța acelei femei, m-am gândit că, cu cât o interogau mai puțini, cu atât putea fi mai în siguranță, Cu vorbe mai simple și cu mai puține ocolișuri, iertată fie-mi îndrăzneala, spuse agentul, n-ați avut încredere în noi, Da, e adevărat, mărturisesc, n-am avut încredere, Nu trebuie să vă cereți scuze, spuse inspectorul, erați scuzat dinainte, mai ales pentru că e posibil să fi avut dreptate în temerile dumneavoastră, poate că am fi stricat totul, am fi înaintat ca o pereche de elefanți printr-un magazin de porțelanuri. Comisarul deschise pachetul, scoase două felii de pâine, puse între ele două felii de șuncă și zâmbi justificându-se, Mărturisesc că mi-e foame, am băut doar un ceai și aproape mi-am spart dinții în acele fursecuri blestemate. Agentul se duse la bucătărie și aduse o cutie de bere și un pahar, Poftiți, domnule comisar, așa o să alunece mai bine pâinea. Comisarul se așeză mestecând încântat sendvișul cu șuncă, bău berea ca și cum și-ar fi spălat sufletul și când termină spuse, Acuma da, mă duc să mă culc, somn ușor și vouă, mulțumesc pentru cină. Se îndreptă spre ușa care dădea spre dormitor, acolo se opri și se întoarse, O să vă simt lipsa, spuse el. Făcu o pauză și adăugă, Nu uitați ce v-am spus când v-ați dus să cinați, La ce vă referiți, domnule comisar, întrebă inspectorul, Că am presimțirea că veți avea mare nevoie unul de celălalt, nu vă lăsați amăgiți cu vorbulițe blânde și nici cu promisiuni de avansare rapidă în carieră, răspunzător de rezultatul la care a ajuns această investigație sunt eu și nimeni altcineva,

n-o să mă trădați atâta timp cât o să spuneți adevărul, dar să refuzați să acceptați minciuni în numele unui adevăr care nu este al vostru. Da, domnule comisar, promise inspectorul. Ajutați-vă, spuse comisarul, iar apoi, E tot ce doresc de la voi, tot ceea ce vă cer.

Comisarul n-a vrut să profite de generozitatea risipitoare a ministrului de interne. N-a căutat distracții la teatre și cinematografe, n-a vizitat muzee, când ieșea din providențial, s.a., asigurări&reasigurări, o făcea doar pentru a prânzi și cina și, după ce plătea consumația la restaurant, lăsa întotdeauna nota de plată pe masă, împreună cu bacșișul. N-a revenit acasă la medic, nici nu avea motiv să se ducă din nou în parcul unde se împăcase cu câinele lacrimilor, Constante pe numele său oficial, și unde, ochi în ochi, spirit cu spirit, stătuse de vorbă cu stăpâna lui despre vinovăție și nevinovăție. Nici nu s-a dus să pândească la ce făceau tânăra cu ochelari fumurii și bătrânul cu legătura neagră ori divorțata de cel care fusese primul orb. În ce-l privește pe acesta, autorul dezgustătoarei scrisori de denunț și făcător de nenorociri, nu avea nici o îndoială, ar fi trecut pe cealaltă parte a străzii dacă l-ar fi întâlnit în drumul lui. Tot restul timpului, ore și ore în șir, dimineața și seara, îl petrecea așezat lângă telefon, așteptând, și chiar când dormea, auzul veghea. Avea certitudinea că ministrul de interne avea să sfârșească prin a telefona, altfel n-ar fi fost de înțeles de ce ar fi vrut să epuizeze, până la ultimele minute sau, cu o expresie și mai potrivită, până la ultima picătură de drojdie, cele cinci zile ale termenului pe care-l stabilise pentru investigație. Cel mai firesc era să-i dea ordin de întoarcere la serviciu, pentru ca imediat să regleze conturile deschise, fie că era pensionarea forțată, fie că era demiterea, dar

experiența îi arătase că firescul era prea simplu pentru mintea sinuoasă a ministrului de interne. Își amintea de cuvintele inspectorului, obișnuite, dar expresive, Nu-mi miroase a lucru bun, spusese el când i-a vorbit despre fotografia pe care o predase bărbatului cu cravata albastră cu buline albe la postul militar șase-nord și se gândea că esențialul chestiunii trebuia să fie, într-adevăr, acolo, în fotografie, deși nu era în stare să-și imagineze în ce fel și nici pentru ce. În această așteptare lentă care își avea limitele ei la vedere, care nu era, cum e obiceiul să se spună când se dorește îmbogățirea comunicării, interminabilă, și cu aceste gânduri, care, de multe ori, n-au fost decât o somnolență continuă și de neînvins din care conștiința pe jumătate trează îl smulgea din când în când brusc, aveau să treacă cele trei zile care mai erau până la împlinirea termenului, marți, miercuri, joi, trei file de calendar care cu greu se desprindeau din cusătura de la miezul nopții și care apoi rămâneau ca lipite de degete, transformate într-o masă glutinoasă și informă de timp, într-un perete moale care-i rezista, dar în același timp îl sugea în interiorul său. În sfârșit, joi, era deja ora unsprezece și treizeci de minute noaptea, ministrul telefonă. Nu salută, nu dădu bună seara, nu-l întrebă pe comisar cum stătea cu sănătatea și cum se împăcase cu singurătatea, nu spuse dacă îi interogase deja pe inspector și pe agent, împreună sau separat, într-o conversație calmă sau cu amenințări severe, aruncă numai așa, ca în treacăt, ca și cum n-ar fi fost cu intenție, Îmi imaginez că o să vă intereseze să citiți ziarele de mâine, Le citesc în fiecare zi, domnule ministru, Vă felicit, sunteți un om informat, chiar și așa, vă recomand cu însuflețire să le citiți neapărat pe astea de mâine, o să vă placă, Așa o să fac,

domnule ministru. Şi fiţi atent la telejurnal, să nu-l pierdeţi pentru nimic în lume. Nu avem televizor la providenţial, s.a., domnule ministru. Păcat, totuşi cred că e bine, e mai bine aşa, ca să nu vă distragă creierul de la problemele dificile ale investigaţiei cu care sunteţi însărcinaţi, în orice caz, aţi putea să vă duceţi în vizită la vreunul dintre acei prieteni recenţi ai dumneavoastră, propuneţi-le să reunească tot grupul şi să se bucure de spectacol. Comisarul nu răspunse. Ar fi putut întreba care urma să fie situaţia sa disciplinară începând de a doua zi, dar preferă să tacă, dacă era clar că soarta lui se afla în mâinile ministrului, atunci să pronunţe el sentinţa, în afară de asta, avea certitudinea că ar fi primit drept răspuns o frază seacă de tipul Nu vă grăbiţi, mâine o să aflaţi. Brusc comisarul deveni conştient că tăcerea dura deja mai mult decât putea fi considerat firesc într-un dialog la telefon, mod de a comunica în care pauzele sau odihna dintre fraze sunt, în general, scurte sau foarte scurte. Nu reacţionase la sugestia rău intenţionată a ministrului de interne şi asta nu părea că l-ar fi deranjat, rămânea tăcut ca şi cum ar fi dat timp interlocutorului să se gândească la răspuns. Comisarul rosti precaut, Domnule ministru. Impulsurile electrice purtară cele două cuvinte de-a lungul liniei, dar din cealaltă parte nu veni vreun semn de viaţă. Albatrosul închisese. Comisarul puse receptorul în furcă şi ieşi din dormitor. Se duse la bucătărie, bău un pahar de apă, nu era prima oară când îşi dădea seama că vorbitul cu ministrul de interne îi provoca o sete aproape supărătoare, era ca şi cum, pe parcursul întregii durate a conversaţiei, ar fi ars pe dinăuntru, iar acum ar sări să-şi stingă propriul său incendiu. Se duse să se aşeze pe canapeaua din living, dar nu rămase acolo

mult timp, starea de semiletargie în care trăise în aceste trei zile dispăruse, ca și cum se evaporase la primul cuvânt al ministrului, acum lucrurile, acest concept vag căruia obișnuim să-i dăm numele generic și leneș de lucruri atunci când ar lua prea mult timp și ar ocupa prea mult spațiu ca să le explicăm sau doar să le definim, începuseră să se precipite și nu aveau să se mai oprească până la final, care final, și când, și cum, și unde. De ceva era sigur, nu era nevoie să te numești maigret, poirot sau sherlock holmes ca să știi ce aveau să publice ziarele a doua zi. Așteptarea se terminase, ministrul de interne nu avea să mai telefoneze, vreun ordin pe care încă l-ar mai fi avut de dat avea să vină prin intermediul vreunui secretar sau direct de la comandamentul poliției, cinci zile și cinci nopți, nu mai mult, fuseseră de ajuns ca să se transforme un comisar însărcinat cu o investigație dificilă într-o marionetă căreia i se rupsese sfoara și o aruncau la gunoi. Exact atunci se gândi că mai avea o obligație de îndeplinit. Căută un nume în cartea de telefon, confirmă adresa mental și notă numărul. Îi răspunse soția medicului, Alo, Bună seara, sunt eu, comisarul, scuzați-mă că telefonez la ora asta din noapte, Nu contează, niciodată nu ne culcăm devreme, Vă amintiți de ce v-am spus când stăteam de vorbă în parc, că ministrul de interne îmi ceruse fotografia grupului dumneavoastră, Îmi amintesc. Ei bine, am toate motivele să cred că acea fotografie va fi publicată mâine în ziare și prezentată la televiziune, Nu vă întreb de ce, dar îmi amintesc că mi-ați spus că ministrul n-o ceruse pentru ceva de bine, Da, în orice caz nu mă așteptam s-o folosească în acest mod, Ce dorește el, Mâine o să vedem ce fac ziarele în afară de publicarea fotografiei, dar presupun că vă vor stigmatiza în

fața opiniei publice. Că n-am orbit acum patru ani. Știți bine că pentru ministru este extrem de suspect faptul că n-ați orbit atunci când toată lumea își pierduse vederea, acum faptul acesta a devenit un motiv mai mult decât suficient, din acest punct de vedere, ca să vă considere răspunzătoare, total sau parțial, de ceea ce se întâmplă. Vă referiți la votul în alb. Da, la votul în alb. E absurd, e complet absurd. Am învățat în meseria asta că aceia care comandă nu numai că nu se opresc în fața lucrurilor pe care noi le-am numi absurde, dar se și folosesc de ele ca să amorțească conștiințele și să anihileze rațiunea. Ce credeți că trebuie să facem. Ascundeți-vă, dispăreți, dar n-o faceți în casa prietenilor dumneavoastră, acolo n-ați fi în siguranță, nu va întârzia mult până să-i pună sub supraveghere, dacă nu sunt puși deja. Aveți dreptate, dar, oricum ar fi, niciodată nu ne-am permite să riscăm siguranța cuiva care s-ar fi hotărât să ne primească, chiar acum, de exemplu, mă gândesc dacă n-ați făcut rău telefonându-ne. Nu vă faceți griji, linia e sigură, nu există multe în țară atât de sigure ca asta. Domnule comisar, Spuneți. Există o întrebare pe care aș vrea să v-o pun, dar nu știu dacă să îndrăznesc. Întrebați, nu ezitați. De ce faceți asta pentru noi, de ce ne ajutați. Pur și simplu din cauza unei mici fraze pe care am întâlnit-o într-o carte, acum mulți ani și de care uitasem, dar care mi-a revenit în minte într-una din zilele astea. Ce frază. Când ne naștem, când venim pe această lume, este ca și cum am fi semnat un contract pentru tot restul vieții noastre, dar vine o zi în care ajungem să ne întrebăm. Oare cine a semnat în numele nostru. Într-adevăr, sunt niște vorbe frumoase, din acelea care te fac să gândești, cum se numește cartea. Mi-e rușine să mărturisesc că sunt incapabil să-mi

amintesc. Lăsați, chiar dacă nu vă amintiți nimic despre ea, nici măcar titlul. Nici măcar numele autorului. Aceste cuvinte, pe care, probabil, așa cum se prezintă, nimeni nu le spusese înainte, aceste cuvinte au avut norocul de a nu se pierde unele de altele, au avut pe cineva care să le pună împreună, pe cineva care știe că lumea ar fi un pic mai decentă dacă am ști cum să reunim câteva cuvinte care umblă pe aici răzlețe. Mă îndoiesc că sărmanele disprețuite se vor întâlni vreodată. Și eu, dar să visezi e ieftin, nu costă bani. Să vedem ce vor spune ziarele acelea mâine. Să vedem, sunt pregătită pentru ce-i mai rău. Orice ar ieși din asta în perioada imediat următoare, gândiți-vă la ce v-am spus, ascundeți-vă, dispăreți. O să vorbesc cu soțul meu. Dea domnul ca el să reușească să vă convingă. Noapte bună, și mulțumesc pentru tot. Nu aveți pentru ce să-mi mulțumiți. Aveți grijă. După ce a închis telefonul, comisarul se întrebă dacă nu fusese o prostie să afirme, ca și cum ar fi fost ceva al său, că linia era sigură, că în toată țara nu existau multe atât de sigure ca asta. Dădu din umeri și murmură, Ce contează, nimic nu e sigur, nimeni nu e sigur.

Nu dormi bine, visă un nor de cuvinte care fugeau și se dispersau în timp ce el le urmărea cu o plasă de prins fluturi și le ruga Opriți-vă, vă rog, nu vă mișcați, așteptați-mă. Atunci, deodată, cuvintele s-au oprit și s-au adunat, s-au îngrămădit unele peste altele ca un roi de albine în așteptarea unui stup unde să cadă, iar el, cu o exclamație de bucurie, aruncă plasa. Prinsese un ziar. Fusese un vis urât, dar ar fi fost și mai urât dacă albatrosul s-ar fi întors ca să înțepe ochii soției medicului. Se deșteptă devreme. Se aranjă sumar și coborî. Nu mai trecea prin garaj, prin ușa cavalerilor, acum ieșea pe ușa

obișnuită, cea care s-ar putea numi a pietonilor, îl saluta pe portar cu un semn din cap când îl vedea băgat în cușca lui, spunea o vorbă dacă îl găsea afară, mai mult nu era nevoie, într-un fel se afla acolo de împrumut, el, nu portarul. Felinarele de pe străzi erau încă aprinse, magazinele aveau să mai zăbovească mai mult de două ore până să deschidă. Căută și găsi un chioșc de ziare, din cele mai mari, din acelea care primeau toate ziarele și rămase acolo în așteptare. Din fericire nu ploua. Felinarele se stinseră, lăsând orașul cufundat, pentru câteva momente, într-o ultimă și scurtă obscuritate, imediat risipită când ochii se obișnuiră cu schimbarea, iar lumina albăstruie a primelor ore ale dimineții coborî pe străzi. Sosi camionul distribuției, descărcă pachetele și-și continuă ruta. Vânzătorul de la chioșc începu să le desfacă și să aranjeze ziarele în funcție de numărul de exemplare primite, de la stânga la dreapta, de la cel mai mare la cel mai mic. Comisarul se apropie, dădu bună ziua și spuse, Dați-mi din toate. În timp ce vânzătorul i le punea într-o pungă de plastic, se uită la șirul de ziare, cu excepția ultimelor două, toate aveau fotografia pe prima pagină, sub titluri scrise cu litere enorme. Dimineața începea bine pentru chiosc, un client curios și cu posibilități, iar restul zilei, anticipăm deja, nu avea să fie diferit, toate ziarele aveau să se vândă, cu excepția acelor două grămăjoare din dreapta, de unde nu aveau să fie cumpărate mai multe decât de obicei. Comisarul nu mai era acolo, alergase să prindă un taxi care apăruse la primul colț și acum, cu nervozitate, după ce dăduse adresa de la providențial, s.a. și ceruse scuze pentru scurtimea parcursului, scotea ziarele din pungă și le desfăcea. În afară de fotografia grupului, cu o săgeată semnalând-o pe soția medicului, era alături, într-un

cerc, o imagine mărită a figurii ei. Iar titlurile erau, scrise cu negru și roșu, S-a Descoperit În Sfârșit Chipul Conspirației, Această Femeie N-a Orbit Acum Patru Ani, S-a Rezolvat Enigma Votului În Alb, Investigația Poliției Dă Primele Roade. Lumina încă redusă și trepidația mașinii pe pietrele pavajului nu permiteau citirea literelor mici. În mai puțin de cinci minute, taxiul oprea la ușa clădirii. Comisarul plăti, lăsă restul în mâna șoferului și intră rapid. Ca un suflu, trecu pe lângă portar fără să-i adreseze vreun cuvânt, intră în lift, agitația aproape îl făcea să bată din picioare de nerăbdare, haidem, haidem, dar mașinăria, care-și ducea toată viața urcând și coborând oameni, auzind conversații, monologuri neterminate, fragmente de cântece fredonate ușor, vreun suspin nereținut, vreun murmur tulburat, se făcea că nimic din toate acestea nu o privea, atâta timp în sus, atâta timp în jos, precum destinul, dacă ești foarte grăbit ia-o pe scări. Comisarul băgă, în sfârșit, cheia în ușa de la providențial, s.a., asigurări&reasigurări, aprinse lumina și se precipită spre masa unde întinsese harta orașului și unde luase ultimul mic dejun cu adjutanții săi absenți. Îi tremurau mâinile. Forțându-se să avanseze încet, să nu sară rânduri, cuvânt cu cuvânt, citi una după alta știrile din cele patru ziare care publicau fotografia. Cu mici schimbări de stil, cu ușoare diferențe de vocabular, informația era aceeași în toate și, legat de ea, se putea calcula un fel de medie aritmetică foarte probabil adaptată la sursa originală, elaborată de consilierii literari ai ministrului de interne. Proza primitivă suna mai mult sau mai puțin așa, Când credeam că guvernul lăsase pe seama acțiunii timpului, a acestui timp care uzează totul și reduce totul, munca de a circumscrie și usca tumoarea malignă născută în mod inopinat în

capitala țării sub forma impenetrabilă și aberantă a unei votări în alb care, așa cum au cunoștință cititorii noștri, a depășit-o cu mult pe cea a tuturor partidelor democratice la un loc, iată că sosește la redacția noastră cea mai neașteptată și agreabilă dintre știri. Geniul investigator și insistența instituției polițienești, concretizate în persoanele unui comisar, a unui inspector și a unui agent clasa a doua, ale căror nume, din motive de siguranță, nu suntem autorizați să le dezvăluim, au reușit să aducă la lumină ceea ce este, cu o extrem de mare probabilitate, capul teniei ale cărei inele au menținut paralizată, atrofiind-o în mod periculos, conștiința civică a majorității locuitorilor acestui oraș care au vârsta necesară pentru a vota. O anumită femeie, căsătorită cu un medic oftalmolog, și care, minunea minunilor, a fost, conform unor martori demni de suficientă încredere, unica persoană care, acum patru ani, a scăpat de teribila epidemie care a făcut din patria noastră o țară de orbi, femeia aceea este considerată de poliție ca probabila vinovată de noua orbire, din fericire limitată, de data aceasta, la cadrul fostei capitale, care a introdus în viața politică și în sistemul nostru democratic cel mai periculos germene al perversiunii și al corupției. Numai un creier diabolic, așa cum au fost în trecut cele ale celor mai mari criminali din istoria umanității, ar fi putut concepe ceea ce, conform unei surse demne de încredere, a primit din partea excelenței sale domnul președinte al republicii expresivul calificativ de torpilă trasă sub linia de plutire împotriva maiestuoasei nave a democrației. Așa este. Dacă se va dovedi, fără cea mai slabă urmă de îndoială, așa cum indică totul, că acea soție a medicului este vinovată, atunci cetățenii care respectă ordinea și legile vor cere ca maxima rigoare a justiției să

cadă asupra capului ei. Și iată cum stau lucrurile. Femeia aceasta, care, având în vedere singularitatea cazului ei de acum patru ani, ar putea constitui un extrem de important element de studiu pentru comunitatea noastră științifică și care, ca atare, ar merita un loc special în istoricul clinic al specialității oftalmologice, va fi acum indicată execrării publice ca dușmancă a patriei sale și a poporului său. Este un motiv să spunem că era mai bine pentru ea să fi orbit.

Ultima frază, în mod clar amenințătoare, suna deja ca o condamnare, ca și cum ar fi fost scris Mai bine era să nu te fi născut. Primul impuls al comisarului a fost acela de a telefona soției medicului, s-o întrebe dacă citise ziarele, s-o îmbărbăteze atât cât era posibil, dar se opri la ideea că probabilitatea ca telefonul ei să fie sub ascultare devenise, de noaptea până dimineața, de sută la sută. În ce privește telefoanele de la providențial, s.a., cel roșu sau cel gri, despre acestea nici n-avea rost să vorbească, erau legate direct la rețeaua particulară a statului. Răsfoi și celelalte două ziare, nu publicau nici un singur cuvânt despre chestiunea respectivă. Ce trebuie să fac acum, întrebă cu voce tare. Se întoarse la știre, o reciti, i se păruse ciudat că în ea nu se identificaseră persoanele care apăreau în imagine, în special soția medicului și soțul ei. Abia atunci observă explicația fotografiei, redactată în acești termeni, Suspecta e semnalată printr-o săgeată. După câte se pare, deși încă nu există confirmarea totală a acestei date, soția medicului a luat grupul sub protecția sa în timpul epidemiei de orbire. Conform unor surse oficiale, identificarea completă a acestor persoane se află în fază înaintată și va fi dată publicității mâine. Comisarul murmură, Poate că vor să afle unde locuiește băiatul, ca și cum asta le-ar folosi la

ceva. Apoi, reflectând, La prima vedere, publicarea fotografiei, fără a fi însoțită de alte măsuri, pare să nu aibă nici un sens, de vreme ce toți, așa cum eu însumi i-am sfătuit, ar putea profita ca să dispară din peisaj, dar ministrul adoră spectacolul, o vânătoare de oameni încununată de succes i-ar da o mai mare greutate politică, mai multă influență în guvern și în partid, iar în ce privește celelalte măsuri, cel mai probabil este că locuințele acestor oameni sunt deja supravegheate timp de douăzeci și patru de ore pe zi, ministerul a avut suficient timp să infiltreze agenți în oraș și să monteze schema respectivă. Nimic din toate acestea, însă, oricât de sigur ar fi fost, nu-i dădea răspunsul la întrebarea Ce trebuie să fac acum. Putea să telefoneze la ministerul de interne folosindu-se de pretextul că voia să știe, de vreme ce era deja joi, ce hotărâre fusese luată în legătură cu situația sa disciplinară, dar ar fi fost inutil, avea certitudinea că ministrul n-ar fi răspuns, un secretar oarecare i-ar fi spus să ia legătura cu comandamentul poliției, vremurile de flecăreală între albatros și papagalul-de-mare s-au terminat, domnule comisar. Ce fac atunci, întrebă din nou, rămân aici să putrezesc până când își amintește cineva de mine și trimite să ridice cadavrul, încerc să ies din oraș când e mai mult decât probabil că au fost date ordine riguroase la toate posturile de frontieră să nu mă lase să trec, ce fac. Se uită din nou la fotografie, medicul și soția în centru, tânăra cu ochelarii fumurii și bătrânul cu legătura neagră la stânga, tipul cu scrisoarea și soția la dreapta, băiețașul cu strabism îngenuncheat ca un jucător de fotbal, câinele așezat la picioarele stăpânei. Reciti explicația, Identificarea completă trebuie să fie dată publicității mâine, trebuie să fie dată publicității, mâine, mâine, mâine. În

acel moment o hotărâre subită veni și puse stăpânire pe el, dar în momentul următor prudența deja protesta că ar fi curată nebunie. Prudent, spunea, este să nu trezești balaurul care doarme, e o prostie să te apropii de el când e treaz. Comisarul se ridică de pe scaun, dădu ocol livingului de două ori, se întoarse la masa unde se aflau ziarele, se uită din nou la capul soției medicului pus într-o circumferință albă, care era ca un lat de spânzurătoare, la ora aceasta jumătate din oraș citește ziarele, iar cealaltă jumătate s-a așezat în fața televizorului ca să audă ce va spune crainicul primului telejurnal sau să asculte vocea de la radio anunțând că numele femeii va fi dat publicității mâine, și nu numai numele, ci și adresa, pentru ca toată populația să afle unde își făcuse răutatea cuibul. Atunci, comisarul se duse după mașina de scris și o aduse pe masă. Împături ziarele, le trase la o parte și se apucă să lucreze. Hârtia pe care o folosea avea logotipul de la providențial, s.a., asigurări&reasigurări și putea, nu chiar mâine, dar cu siguranță poimâine, să fie prezentată de procuratură ca probă a celei de-a doua vinovății ale sale, adică, folosirea materialului de scris al administrației publice în folosul său propriu, cu circumstanțele agravante ale naturii particulare a acestui material și ale caracteristicilor conspirative ale acestei utilizări. Comisarul se apucase să scrie acolo nici mai mult, nici mai puțin decât o relatare amănunțită a întâmplărilor din ultimele cinci zile, din dimineața zilei de sâmbătă, când împreună cu cele două ajutoare ale sale traversase clandestin blocada capitalei, până în ziua de astăzi, până în acest moment în care vă scriu. Evident, providențial, s.a., dispunea de un xerox, dar comisarului nu i s-a părut foarte politicos să înmâneze scrisoarea originală unei persoane, iar unei a

doua, o simplă și banală copie, oricât ne-ar asigura cele mai moderne tehnici de reprografie că nici un ochi de vultur n-ar fi în stare să perceapă diferența dintre una și cealaltă. Comisarul aparține celei de-a doua generații mai vârstnice dintre cele care încă mai mănâncă pâine în lumea asta și păstrează, de aceea, un rest de respect pentru formă, asta însemnând că, după ce termină prima scrisoare, începu, cu atenție, s-o copieze pe o altă foaie de hârtie. Copie avea să fie, fără nici o îndoială, dar nu în același fel. După ce termină treaba, îndoi și introduse fiecare scrisoare în plicul ei, timbrat la fel, le închise și scrise adresele respective. Bineînțeles că predarea avea să se facă personal, dar destinatarii aveau să înțeleagă, doar prin discreta eleganță a gestului, că în scrisorile care le soseau de la firma providențial, s.a., asigurări&reasigurări, era vorba de chestiuni importante și demne de toată atenția informativă.

Acum comisarul va ieși din nou. Puse cele două scrisori într-unul dintre buzunarele interioare ale sacoului, îmbrăcă pardesiul, deși vremea era dintre cele mai blânde care se puteau dori în acea perioadă a anului, după cum, de altfel, s-a putut dovedi *de visu* deschizând fereastra și privind norii albi, răzleți și lenți, care treceau acolo sus. S-ar putea ca si un alt motiv puternic să fi tras în balanță, în realitate, pardesiul, mai ales purtat în stilul impermeabil, cu cordon, un fel de semn distinctiv al detectivilor din epoca clasică, cel puțin de când raymond chandler a creat figura lui marlowe, până într-atât încât e la îndemâna oricărui cititor de cărți de tip hoții și vardiștii, categoria crimă, care vede un individ cu pălărie cu borurile lăsate și gulerul pardesiului ridicat, să proclame imediat că e humphrey bogart aruncându-și pieziș privirea

pătrunzătoare printre marginea gulerului și marginea pălăriei. Acest comisar nu poartă pălărie, umblă cu capul descoperit, așa l-a determinat moda unei modernități care detestă pitorescul și, cum se obișnuiește să se spună, trage ca să ucidă înainte de a întreba dacă mai trăiești. A coborât cu liftul, a trecut pe lângă portar, care-i făcu un semn din gheretă, iar acum e pe stradă ca să-și îndeplinească cele trei obiective ale dimineții, și anume, să-și ia micul său dejun întârziat, să treacă pe strada unde locuiește soția medicului și să ducă scrisorile la destinație. Pe primul îl rezolvă în această cafenea, un pahar de cafea cu lapte, niște pâine prăjită cu unt, nu atât de moale și untoasă ca aceea de deunăzi, dar să nu ne mirăm, viața e chiar așa, unele se câștigă, altele se pierd, iar în ceea ce privește obiceiul ăsta de a consuma pâine prăjită cu unt, mai sunt extrem de puțin cei care îl cultivă, atât ca preparare, cât și în ce privește consumul. Fie-i iertate aceste considerații gastronomice extrem de banale unui om care are în buzunar o bombă. A mâncat, a plătit, acum se îndreaptă cu pas mare în direcția celui de-al doilea obiectiv. Zăbovi aproape douăzeci de minute până să ajungă acolo. Își întârzie pasul când intră pe stradă, luă aerul cuiva care se plimbă, știe că, dacă sunt polițiști care supraveghează, e foarte probabil să-l recunoască, dar asta nu-l interesează. Dacă unul dintre aceștia îl vede și-și informează șeful direct despre ce a văzut, și dacă acesta transmite informația superiorului imediat, iar acesta, directorului poliției, și acesta ministrului de interne, e sigur și știut că albatrosul va cârâi cu cel mai tăios ton al glasului său. N-are rost să veniți să-mi povestiți ceva ce știu deja, spuneți-mi ce trebuie să știu, adică, ce pune la cale nemernicul ăla de comisar. Strada e mai plină de lume

decât de obicei. Sunt mici grupuri în fața clădirii unde locuiește soția medicului, sunt oameni care locuiesc în acest cartier și care, mânați de o bârfă, în unele cazuri inocentă, dar de rău augur în altele, au venit, cu ziarul în mână, la locul unde domiciliază acuzata, pe care o cunosc mai mult sau mai puțin din vedere sau din mici dialoguri ocazionale, dată fiind inevitabila coincidență că de ochii unora dintre ei are grijă știința soțului oftalmolog. Comisarul a văzut deja unde se aflau supraveghetorii, unul dintre ei se alăturase unuia dintre grupurile mai numeroase, celălalt, rezemat cu o indolență simulată de un perete, citește o revistă sportivă, ca și cum pentru el n-ar exista, în lumea literelor, nimic care ar putea avea o mai mare importanță. Că citește o revistă și nu un ziar e ușor de explicat, o revistă oferă protecție suficientă și, în același timp, răpește mult mai puțin spațiu din câmpul vizual al unui supraveghetor și se bagă rapid în buzunar dacă, pe neașteptate, ar fi necesar să pornească după cineva. Polițiștii știu aceste lucruri, le sunt predate de la grădiniță. Acuma, se întâmplă că aceștia de aici nu sunt la curent cu relația furtunoasă dintre comisarul care se apropie și ministerul de care depind, de aceea cred că și el face parte din operațiune și a venit să verifice dacă totul este în conformitate cu planurile. Nu pare ceva neobișnuit. Deși la anumite niveluri ale breslei începuse deja să se murmure că ministrul nu era satisfăcut de treaba comisarului, și dovada stă în faptul că ordonase întoarcerea adjutanților, lăsându-l pe el în suspensie, alții spun în *stand by*, murmurele încă n-au ajuns la straturile inferioare, cărora le aparțin acești agenți. Trebuie să lămurim, totuși, și înainte de a uita, că amintiții murmurători nu au nici o idee precisă în legătură cu misiunea pentru care

venise comisarul în capitală, fapt care demonstrează că inspectorul și agentul, acolo unde se află acum, și-au ținut gura închisă. Interesant, însă fără nimic distractiv, a fost să vezi cum polițiștii s-au apropiat cu un aer conspirativ de comisar ca să-i șoptească din colțul gurii. Nici o noutate. Comisarul aprobă din cap, se uită la ferestrele etajului al patrulea și se îndepărtă, gândind, Mâine, când numele și adresele vor fi publicate, va fi aici mult mai multă lume. Puțin mai în față văzu un taxi liber și-l chemă. Se urcă, dădu bună ziua și, scoțând plicurile din buzunar, citi adresele și-l întrebă pe șofer, Care dintre acestea e mai aproape, A doua, Atunci, duceți-mă acolo, vă rog. Pe scaunul de lângă șofer se afla un ziar împăturit, acela care avea deasupra știrii, cu litere de sânge, titlul de mare impact S-a descoperit În Sfârșit Chipul Conspirației. Comisarul se simțea tentat să-l întrebe pe șofer care era părerea lui despre știrea senzațională publicată în ziarele de azi, dar renunță la idee de teamă ca vreun ton prea inchizitorial al glasului să nu-i denunțe meseria, Asta se cheamă, gândi el, că suferi de o excesivă conștiință a propriei deformări profesionale. Șoferul a fost acela care a intrat în subiect, Nu știu ce credeți dumneavoastră, dar povestea asta a femeii despre care spun că nu a orbit mi se pare o minciună gogonată de prima calitate, inventată ca să vândă ziare, dacă eu am orbit, dacă am orbit cu toții, cum se face că femeia aceea a continuat să vadă, e o scornire care nu intră în capul nimănui, Și asta, ce spun ei, că ea e cea care a provocat votul alb, Asta e altă scornire, o femeie e o femeie, nu se bagă în treburile astea, dacă era un bărbat, treacă-meargă, putea fi, acuma o femeie, pfffiu, O să vedem cum o să se termine chestia asta, Când or să termine de stors

istoria asta, or să inventeze alta imediat, așa se întâmplă întotdeauna, nici nu vă imaginați dumneavoastră câte se învață agățat de volanul ăsta, și vă mai spun un lucru, Spuneți, Spuneți, Contrar a ceea ce crede toată lumea, oglinda retrovizoare nu servește numai pentru a controla mașinile care vin din spate, servește și pentru a vedea sufletul pasagerilor, pariez că niciodată nu v-ați gândit la asta, Mă uimiți, într-adevăr, niciodată nu m-am gândit, Păi vedeți, e așa cum vă spun, volanul ăsta ne învață multe. După o asemenea revelație, comisarul găsi că era mai prudent să nu mai continue conversația. Numai când șoferul opri mașina și spuse, Am ajuns, își adună curajul să întrebe dacă ce spusese despre oglinda retrovizoare și despre suflet se aplica la toate mașinile și la toți șoferii, dar șoferul a fost peremptoriu, Numai în taxiuri, dragă domnule, numai în taxiuri.

Comisarul intră în clădire, se îndreptă spre recepție și spuse, Bună ziua, reprezint firma providențial, s.a., asigurări&reasigurări, aș dori să vorbesc cu domnul director, Dacă problema care vă aduce aici e legată de asigurări, poate că ar fi mai bine să vorbiți cu un administrator, În principiu, da, aveți perfectă dreptate, dar ceea ce m-a adus la ziarul dumneavoastră nu e numai de natură tehnică, prin urmare e indispensabil să vorbesc direct cu domnul director, Domnul director nu e în redacție, presupun că nu vine înainte de mijlocul după-amiezii, Atunci cu cine credeți că ar trebui să vorbesc, care este persoana cea mai indicată, Cred că redactorul-șef, Dacă-i așa, vă rog să mă anunțați, țineți minte, firma providențial, s.a., asigurări&reasigurări, Nu vreți să-mi spuneți numele dumneavoastră, Providențial va fi suficient, Ah, înțeleg, firma are numele dumneavoastră, Exact. Recepționera sună,

explică despre ce era vorba și spuse, după ce închise telefonul, Vin imediat după dumneavoastră, domnule Providențial. După câteva minute apăru o femeie, Sunt secretara redactorului-șef, vă rog să aveți amabilitatea de a mă însoți. O urmă printr-un coridor, mergea calm, liniștit, dar brusc, fără a-l preveni, conștiința pasului temerar pe care era gata să-l facă îi tăie respirația, ca și cum ar fi fost lovit în plin în diafragmă. Încă mai era timp să dea înapoi, o scuză oarecare, ce enervant, am uitat un document extrem de important fără de care nu pot vorbi cu domnul redactor-șef, dar nu era adevărat, documentul era acolo, în buzunarul interior al sacoului, vinul a fost servit, comisare, acum nu ai altă soluție decât să-l bei. Secretara îl conduse într-o mică încăpere mobilată modest, niște fotolii uzate care sosiseră aici cu scopul de a-și termina în rezonabilă pace lunga lor viață, pe o masă, în centru, câteva ziare, o etajeră cu cărți prost aranjate, Vă rog să luați loc, domnul redactor-șef vă roagă să așteptați puțin, momentan e ocupat, Foarte bine, aștept, spuse comisarul. Era a doua posibilitate. Dacă ar ieși de aici, dacă ar face în sens invers drumul care l-a adus în această capcană, ar fi la adăpost, ca unul care, văzându-și propriul suflet într-o oglindă retrovizoare, l-a găsit lipsit de înțelepciune, căci sufletele nu pot umbla de colo colo târându-i pe oameni în cele mai mari dezastre, ci, dimpotrivă, ar trebui să le îndepărteze de ele și să se poarte bine, pentru că sufletele, dacă ies din corp, aproape întotdeauna sunt pierdute, nu știu unde să se ducă, nu numai în spatele volanului unui taxi se învață lucrurile acestea. Comisarul nu ieși, era vremea ca vinul servit etc., etc. Redactorul-șef intră, Vă cer scuze că v-am făcut să așteptați atât, dar mă ocupam de o problemă și nu puteam

s-o las la mijloc. Nu am nimic de scuzat și vă mulțumesc că m-ați primit. Spuneți-mi, deci, domnule Providențial, cu ce vă pot fi de folos, deși mi se pare, după cele ce mi s-au comunicat, că problema e mai mult de competența administrației. Comisarul duse mâna la buzunar și scoase primul plic. V-aș ruga să citiți scrisoarea care se află înăuntru. Acum, întrebă șeful redacției. Da, vă rog, dar mai întâi e de datoria mea să vă informez că nu mă cheamă Providențial. Totuși, numele. După ce veți citi, veți înțelege. Șeful redacției rupse plicul, desfăcu foaia de hârtie și începu să citească. Întrerupse lectura imediat la primele rânduri, se uită perplex la bărbatul pe care-l avea în fața lui, ca și cum l-ar fi întrebat dacă nu era mai înțelept să se oprească acolo. Comisarul îi făcu un semn să continue. Până la sfârșit, redactorul-șef n-a mai ridicat capul, dimpotrivă, părea că se afunda cu fiecare cuvânt, că nu va putea reveni la suprafață cu aceeași figură de șef de redacție după ce văzuse creaturile înspăimântătoare care locuiau adâncimea abisului. Era un om tulburat cel care îl privi, în cele din urmă, pe comisar și spuse. Scuzați-mi grosolănia întrebării, cine sunteți. Numele meu se află acolo semnând scrisoarea. Da, văd bine, e aici un nume, dar un nume nu e decât un cuvânt, nu explică nimic referitor la cine este persoana respectivă. Aș prefera să nu fiu nevoit să v-o spun, dar înțeleg perfect că aveți nevoie s-o știți. În cazul acesta, spuneți. Nu, până nu-mi dați cuvântul de onoare că scrisoarea va fi publicată. În absența directorului nu sunt autorizat să-mi asum acest angajament. Mi s-a spus la recepție că directorul vine abia după-amiază. Într-adevăr, așa este, în jur de patru. Atunci o să mă întorc la ora aceea, totuși vreau să știți încă de pe acum că am la mine o scrisoare întru

totul la fel cu aceasta și că o voi înmâna destinatarului respectiv în cazul în care chestiunea nu vă interesează. O scrisoare adresată altui ziar, presupun. Da, dar nici unuia dintre acelea care au publicat fotografia. Înțeleg, în orice caz, nu puteți avea certitudinea că celălalt ziar va fi dispus să accepte riscurile care, în mod inevitabil, ar decurge din divulgarea faptelor pe care le descrieți. Nu am nici o certitudine, pariez pe doi cai și risc să pierd cu amândoi. Cred că riscați mult mai mult în cazul în care ați câștiga. Ca și dumneavoastră, dacă vă veți hotărî să publicați. Comisarul se ridică. O să vin la patru și un sfert, iată scrisoarea, de vreme ce încă nu există un acord între noi, nu pot și nici nu trebuie s-o păstrez. Mulțumesc că nu m-ați pus în situația să v-o cer. Redactorul-șef se folosi de telefonul din mica sală ca s-o cheme pe secretară. Condu-l pe domnul până la ieșire, spuse el, și reține că va reveni la patru și un sfert, să fii acolo ca să-l primești și să-l conduci la cabinetul direcției. Da, domnule. Comisarul spuse, Atunci, la revedere, celălalt răspunse, La revedere, și își strânseră mâinile. Secretara deschise ușa ca să-l lase pe comisar să treacă. Vă rog să mă urmați, domnule Providențial, spuse ea, iar apoi pe coridor. Dacă-mi permiteți observația, e prima oară în viața mea că întâlnesc un om cu acest nume de familie, nici nu-mi imaginam că ar putea exista. Acum știți. Trebuie să fie drăguț să ai un nume ca ăsta, Providențial. De ce. Exact pentru asta, pentru că e providențial. Ăsta e, realmente, cel mai bun răspuns. Ajunseseră la recepție. Voi fi aici la ora stabilită, spuse secretara. Mulțumesc. La revedere, domnule Providențial. La revedere.

Comisarul se uită la ceas, încă nu era ora unu după-amiază, prea devreme ca să prânzească, în afară de asta, nu simțea nici o poftă

de mâncare, pâinea prăjită cu unt și cafeaua continuau să-și facă simțită prezența în stomac. Luă un taxi și ceru să meargă spre parcul unde luni se întâlnise cu soția medicului, o primă idee nu are de ce să fie urmată întotdeauna cuvânt cu cuvânt. Nu se gândea să se întoarcă în parc, dar iată-l aici. Va merge apoi pe jos ca un comisar de poliție care merge liniștit făcându-și rondul, va vedea cum stă strada din punct de vedere al afluenței de lume și poate că schimbă câteva impresii profesionale cu cei doi supraveghetori. Traversă parcul, se opri pentru un moment ca să privească statuia femeii cu găleata goală. M-au lăsat aici, părea ea să spună, și azi nu mai sunt bună decât să contemplu aceste ape moarte, a fost o vreme când piatra din care sunt făcută era încă albă, în care un izvor țâșnea zi și noapte din găleata asta, niciodată nu mi-au spus de unde provenea atâta apă, eu doar stăteam aici ca să înclin găleata, acum nici măcar o picătură nu se scurge prin ea, și de ce s-a terminat, nici atât n-au venit să-mi spună. Comisarul murmură, E ca viața, fata mea, începe nu se știe pentru ce și se termină nu se știe de ce. Își înmuie vârfurile degetelor de la mâna dreaptă și le duse la gură. Nu se gândi că gestul ar putea avea vreo semnificație, totuși, cineva care ar fi stat deoparte uitându-se la el, ar fi jurat că sărutase acea apă care nici măcar nu era curată, verde de mâl, cu noroi pe fundul bazinului, impură ca viața. Ceasul nu înaintase mult, avea timp să se așeze la umbra unui pom, dar n-o făcu. Repetă drumul pe care-l parcursese cu soția medicului, intră pe stradă, spectacolul se schimbase complet, acum abia se putea înainta, nu mai erau mici grupuri, ci o imensă adunare care împiedica circulația automobilelor, pare că toți cei care locuiesc în apropiere au ieșit din

casele lor ca să vină să fie prezenți la vreo apariție anunțată. Comisarul îi chemă pe cei doi agenți la intrarea unei clădiri și-i întrebă dacă apăruse vreo noutate în timpul absenței sale. Îi spuseră că nu, că nimeni nu ieșise, că ferestrele rămăseseră închise tot timpul și povestiră că două persoane necunoscute, un bărbat și o femeie, urcaseră la etajul al patrulea ca să întrebe dacă cei din casă aveau nevoie de ceva, dar dinăuntru li se răspunse că nu și li se mulțumi pentru grijă. Nimic altceva, întrebă comisarul. Din câte știm noi, nimic, răspunse unul dintre agenți, raportul va fi ușor de scris. O spuse la timp, tăie aripile imaginației comisarului, deja desfăcute, ducându-l în sus pe scări, sunând la sonerie, anunțându-se, Sunt eu, și apoi intrând, povestind ultimele evenimente, scrisorile pe care le scrisese, conversația cu redactorul-șef al ziarului, iar după aceea soția medicului i-ar spune Prânziți cu noi, și el ar prânzi, iar lumea ar fi liniștită. Da, liniștită, iar agenții ar scrie în raport, A fost cu noi un comisar care a urcat la etajul al patrulea și a coborât abia după o oră, nu ne-a spus nimic despre ce s-a petrecut acolo, am rămas cu impresia că prânzise deja. Comisarul se duse să mănânce în alt loc, puțin și fără să dea nici o atenție mâncării pe care i-o puseseră în față, la ora trei se afla din nou în parc uitându-se la statuia femeii cu găleata înclinată, ca și cum încă mai aștepta miracolul reînnoirii apei. La ora trei și jumătate se ridică de pe banca unde se așezase și se duse pe jos la ziar. Avea timp, nu trebuia să folosească un taxi în care, chiar fără să vrea, nu se putea împiedica să nu se privească în oglinda retrovizoare, ce știa despre sufletul lui îi ajungea și nu era prea sigur că nu i-ar fi apărut în oglindă și altceva care nu i-ar mai fi plăcut. Încă nu era patru și un sfert

când intră la ziar. Secretara era deja la recepție. Domnul director vă așteaptă, spuse ea. Nu adăugă cuvintele Domnule Providențial, poate că îi spuseseră că, până la urmă, numele lui nu era acesta, iar acum se simțea jenată de greșeala în care, de bună credință, o făcuseră să cadă. Trecură prin coridorul de mai înainte, dar de data asta au mers până în fund, acolo au cotit, pe a doua ușă la dreapta era o mică plăcuță pe care scria Direcție. Secretara bătu discret, dinăuntru i se răspunse, Intrați. Intră ea prima și ținu ușa ca să intre comisarul. Mulțumesc, deocamdată nu mai avem nevoie de dumneata, îi spuse redactorul-șef secretarei, care ieși imediat. Vă mulțumesc că ați acceptat să vorbiți cu mine, domnule director, începu comisarul. Cu toată sinceritatea vă mărturisesc de pe acum că prevăd dificultăți maxime în legătură cu o divulgare eficientă a chestiunii pe care domnul redactor-șef mi-a relatat-o pe scurt, în orice caz, e de la sine înțeles că va fi o mare plăcere pentru mine să cunosc documentul complet. Iată-l, domnule director, spuse comisarul înmânându-i plicul. Să ne așezăm, spuse directorul, și dați-mi două minute, vă rog. Lectura nu-l făcu să aplece atât de mult capul cum se întâmplase cu redactorul-șef, dar era, fără îndoială, un om confuz și îngrijorat când își ridică ochii. Cine sunteți, întrebă el, fără să știe că redactorul-șef pusese aceeași întrebare. Dacă ziarul dumneavoastră acceptă să facă public ce scrie acolo, veți afla cine sunt, dacă nu acceptă, voi recupera scrisoarea și voi pleca fără nici o vorbă în plus, în afară de a vă mulțumi pentru timpul pe care l-ați pierdut cu mine. L-am informat pe directorul meu că aveți o scrisoare la fel cu aceasta care ar urma să fie predată altui ziar, spuse redactorul-șef. Exact, răspunse comisarul, o am aici, va fi predată chiar azi dacă nu

ajungem la un acord, e absolut necesar ca asta să se publice mâine, De ce, Pentru că mâine poate reușește să iasă încă la vreme ca să împiedice comiterea unei nedreptăți, Vă referiți la soția medicului, Da, domnule director, se vrea, sub orice formă, să se facă din ea țapul ispășitor al situației politice în care se află țara, Dar asta e o prostie, Nu mi-o spuneți mie, spuneți-o mai degrabă guvernului, spuneți-o ministrului de interne, spuneți-o colegilor dumneavoastră care scriu ce li se ordonă. Directorul schimbă o privire cu redactorul-șef și spuse, Așa cum probabil socotiți, ne-ar fi imposibil să publicăm declarația dumneavoastră exact așa cum este redactată, cu toate acele amănunte, De ce, Nu uitați că trăim în stare de asediu, cenzura are ochii ațintiți asupra presei, în special asupra unui ziar ca al nostru, A publica asta ar echivala cu a ni se închide ziarul în aceeași zi, spuse redactorul-șef, Atunci nu-i nimic de făcut, întrebă comisarul, Putem încerca, dar nu avem certitudinea că va da rezultate, Cum, întrebă din nou comisarul. După un nou și rapid schimb de priviri cu redactorul-șef, directorul spuse, E vremea să ne spuneți odată cine sunteți, există un nume în scrisoare, e adevărat, dar nimic nu ne spune că nu e fals, dumneavoastră puteți, foarte simplu, să fiți un provocator trimis aici de poliție ca să ne pună la încercare și să ne compromită, nu spun că asta sunteți, luați aminte, ceea ce vreau e să fie clar că nu vom continua sub nici o formă această discuție dacă nu spuneți chiar acum cine sunteți. Comisarul băgă mâna în buzunar și scoase portmoneul, Iată, spuse el și înmână directorului legitimația sa de comisar de poliție. Expresia de pe chipul directorului trecu instantaneu de la rezervă la stupefacție, Ce, sunteți comisar de poliție, întrebă el, Comisar de poliție,

repetă uimit redactorul-șef căruia directorul îi trecuse documentul. Da, a fost răspunsul senin, și acum cred că putem continua conversația. Dacă-mi permiteți curiozitatea, întrebă directorul, ce v-a făcut să faceți un pas ca acesta. Motive personale. Spuneți-mi cel puțin unul ca să mă conving că nu visez. Când ne naștem, când venim pe această lume, este ca și cum am fi semnat un contract pentru tot restul vieții noastre, dar vine o zi în care ajungem să ne întrebăm, Oare cine a semnat în numele nostru, eu m-am întrebat și răspunsul este această hârtie. Sunteți conștient de ce vi s-ar putea întâmpla. Da, am avut timp suficient ca să mă gândesc la asta. Se lăsă tăcerea, pe care comisarul o rupse. Ați spus că s-ar putea încerca. Ne-am gândit la un mic truc, spuse directorul și-i făcu semn redactorului-șef să continue. Ideea, spuse acesta, ar fi să publicăm, în termeni evident diferiți, fără retorică de prost gust, cam ce s-a mai întâmplat azi pe aici, și în partea finală să intercalăm informația pe care ne-ați adus-o, nu va fi ușor, în orice caz nu mi se pare imposibil, e o chestiune de abilitate și de șansă. Ar fi vorba de a paria pe distracția sau chiar pe lenea funcționarului de la cenzură, adăugă directorul, să ne rugăm ca el să considere că, de vreme ce cunoaște deja știrea, nu merită să continue lectura până la sfârșit. Ce probabilitate am avea în favoarea noastră, întrebă comisarul. Sincer vorbind, nu prea mare, recunoscu redactorul-șef, va trebui să ne mulțumim cu posibilitatea. Și dacă ministerul de interne va vrea să știe care a fost sursa noastră de informație. Vom începe prin a ne refugia în secretul profesional, deși asta prea puțin ne va folosi în situația de stare de asediu. Și dacă insistă, și dacă amenință. Atunci, oricât de greu ne-ar fi, nu vom avea altă soluție decât s-o dezvăluim.

vom fi pedepsiți, evident, dar partea cea mai grea a consecințelor va cădea asupra capului dumneavoastră, spuse directorul. Foarte bine, răspunse comisarul, acum că știm cu toții pe ce putem conta, să mergem înainte, și dacă rugăciunea servește la ceva, atunci eu mă voi ruga pentru cititori, să nu facă același lucru pe care sperăm să-l facă cenzorul, adică, cititorii să citească știrea până la sfârșit. Amin, spuseră în cor directorul și redactorul-șef.

Era puțin trecut de ora cinci când a plecat comisarul. Ar fi putut profita de taxiul care, exact în acel moment, lăsa pe cineva la ușa ziarului, dar preferă să meargă pe jos. Curios, se simțea ușor, înseninat, ca și cum i s-ar fi extras dintr-un organ vital corpul străin care-l rodea puțin câte puțin, spinul din gât, cuiul din stomac, veninul de la ficat. Mâine toate cărțile din pachet vor fi puse pe masă, jocul de-a v-ați ascunselea se va termina, întrucât nu are nici cea mai mică îndoială că ministrul, în cazul în care știrea va ajunge să iasă la lumină, și chiar dacă nu va ieși, îi va fi comunicată, va ști către cine să îndrepte imediat degetul acuzator. Imaginația părea dispusă să meargă mai departe, ajunse chiar să facă un prim și neliniștitor pas, dar comisarul o luă de gât. Azi e azi, doamnă dragă, mâine o să vedem, spuse el. Se hotărâse să se întoarcă la providențial, s.a., simți că brusc picioarele îi erau grele, nervii slăbiți erau ca un elastic care rămăsese întins prea mult timp, o nevoie urgentă de a închide ochii și de a dormi. Iau primul taxi care apare, gândi el. A mai trebuit să meargă destul, taxiurile care treceau erau ocupate, unul nici măcar n-a auzit că era chemat și, în sfârșit, când abia mai reușea să-și târască picioarele, o șalupă de salvare culese naufragiatul pe punctul de a se îneca. Liftul îl urcă milos până la etajul

al paisprezecelea, ușa se deschise fără rezistență, canapeaua îl primi ca pe un prieten drag, în câteva minute comisarul, cu picioarele întinse, dormea dus, sau dormea somnul celor nevinovați, cum se mai obișnuia să se spună pe vremea când se credea că ei ar exista. Cuibărit în poala maternă a providențial, s.a., asigurări&reasigurări, al cărei calm făcea onoare numelui și atributelor care îi fuseseră conferite, comisarul dormi un ceas bun, la capătul căruia se deșteptă, cel puțin așa i se păru, cu energii noi. Pe când se întindea, simți în buzunarul interior al sacoului cel de-al doilea plic, acela care nu ajunsese să fie înmânat, Poate că am comis o greșeală pariind totul pe un singur cal, gândi el, dar înțelese rapid că i-ar fi fost imposibil să întrețină de două ori aceeași conversație, să se ducă de la un ziar la altul ca să povestească aceeași istorie și, din cauza repetiției, să i se tocească veridicitatea, Ce s-a făcut, s-a făcut, gândi el, nu folosește la nimic să mă tot gândesc. Intră în dormitor și văzu lucind lumina intermitentă a robotului telefonic. Cineva telefonase și lăsase un mesaj. Apăsă pe buton, mai întâi se auzi vocea telefonistei, apoi cea a directorului poliției, Vă rog să rețineți că mâine, la ora nouă, repet, la ora nouă, nu la douăzeci și unu, vă vor aștepta la postul șase-nord inspectorul și agentul clasa a doua care au lucrat cu dumneavoastră, trebuie să vă spun că, în afară de faptul că misiunea dumneavoastră a devenit caducă din cauza incapacității tehnice și științifice a respectivului responsabil, prezența dumneavoastră în capitală este considerată un inconvenient și de către ministrul de interne și de către mine însumi, îmi mai rămâne de adăugat că inspectorul și agentul sunt oficial răspunzători să vă aducă în fața mea, putând să dea ordin de arestare dacă veți rezista. Comisarul rămase nemișcat uitându-se

la robot și apoi, încet, ca unul care își ia rămas-bun de la cineva care pleacă departe, întinse mâna și apăsă pe butonul de ștergere. După aceea, intră în bucătărie, scoase plicul din buzunar, îl îmbibă în alcool și, îndoindu-l în formă de V întors în chiuvetă, îi dădu foc. Un jet de apă luă cu el cenușa pe canalul de scurgere. După ce făcu treaba asta, se întoarse în living, aprinse toate luminile și se dedică lecturii sistematice a ziarelor, dând o atenție specială acelui ziar sau aceluia în seama căruia, într-un anume fel, își lăsase destinul. Cum sosise timpul, se duse să vadă în frigider dacă putea pregăti, cu ce mai era pe-acolo, ceva asemănător cu o cină, dar renunță, raritatea, acolo, nu era sinonimă nici cu prospețimea, nici cu calitatea. Ar trebui să se pună aici un frigider nou, gândi el, ăsta și-a trăit traiul. Ieși, mâncă rapid în primul restaurant pe care-l întâlni în drum și se întoarse la providențial, s.a. Trebuia să se scoale devreme a doua zi.

Comisarul era treaz când a sunat telefonul. Nu s-a ridicat să răspundă, putea fi sigur că era cineva de la direcția poliției ca să-i amintească ordinul de a se prezenta la ora nouă, atenție, la nouă, nu la douăzeci și unu, la postul militar șase-nord. Cel mai probabil, nu aveau să mai telefoneze și se înțelegea ușor de ce, în viața lor profesională, și cine știe dacă nu și-n viața particulară, polițiștii utilizează mult procesul mental pe care-l numim deducție, cunoscut și ca interferență logică a raționamentului. Dacă nu răspunde, aveau să spună ei, înseamnă că e deja pe drum. Cât se înșelau. Comisarul s-a dat deja jos din pat, e adevărat, e adevărat și că a intrat în baie pentru ușurările corespunzătoare și igiena corporală, e adevărat că s-a îmbrăcat și va ieși, dar nu pentru a opri primul taxi care-i va ieși în cale și a-i spune șoferului care privește în expectativă spre oglinda retrovizoare, Duceți-mă la postul șase-nord, Postul șase-nord, scuzați-mă, habar n-am unde vine asta, trebuie să fie vreo stradă nouă, E un post militar, pot să vi-l arăt dacă aveți vreo hartă pe aici. Nu, acest dialog nu va avea loc vreodată, nici acum, nici altădată, comisarului nu-i mai rămânea de făcut decât să cumpere ziarele și, tocmai gândindu-se la asta, s-a culcat ieri devreme, nu ca să se odihnească atât cât avea nevoie și să ajungă la timp la întâlnire la postul șase-nord. Felinarele de pe stradă sunt aprinse, vânzătorul de la chioșc tocmai a ridicat obloanele, începe să așeze revistele săptămânii și când termină

treaba asta, ca un semnal, felinarele se sting și apare camionul distribuției. Comisarul se apropie când vânzătorul încă aranjează ziarele în ordinea pe care deja o cunoaștem, dar, de data asta, din unul dintre cele mai puțin vândute se pot vedea aproape tot atâtea exemplare ca și din cele cu tiraj în mod obișnuit mai mare. Comisarului i se păru de bun augur, însă acestei senzații plăcute de speranță îi urmă imediat un șoc violent, titlurile din primele ziare din șir erau sinistre, neliniștitoare și toate în roșu intens, Asasina, Femeia Aceasta A Ucis, Altă Crimă A Femeii Suspecte, Un Asasinat De Acum Patru Ani. În cealaltă extremă, ziarul unde fusese comisarul ieri întreba, Ce Mai Avem De Aflat. Titlul era ambiguu, putea să însemne și una, și alta și, în egală măsură, opusele lor, dar comisarul preferă să-l vadă ca și cum ar fi fost o mică lanternă pusă la ieșirea din valea umbrelor ca să-i conducă pașii mâhniți. Dați-mi din toate, spuse el. Vânzătorul de la chioșc zâmbi în timp ce se gândea că, din câte se vede, câștigase un client bun pentru viitor și-i înmână punga de plastic cu ziarele înăuntru. Comisarul dădu roată cu privirea în jur în căutarea unui taxi, așteptă în zadar aproape cinci minute, în cele din urmă se hotărî să se ducă pe jos până la providențial, s.a., știm că nu e departe de aici, dar pachetul cântărește greu, nu e mai puțin decât o pungă de plastic doldora de cuvinte, mai ușor era să ia lumea în spinare. Soarta a vrut totuși ca, luând-o pe o stradă îngustă cu intenția de a scurta drumul, să-i iasă în cale o modestă cafenea ca pe vremuri, din acelea care deschid devreme pentru că proprietarul nu are altceva de făcut și unde clienții intră ca să se asigure că lucrurile, acolo, continuă să fie la locurile lor dintotdeauna,

iar aroma prăjiturii de orez[1] emană din eternitate. Se așeză la o masă, ceru o cafea cu lapte, întrebă dacă făceau pâine prăjită, cu unt, bineînțeles, de margarină nici să n-audă. Veni cafeaua cu lapte, dar era doar acceptabilă, însă pâinea prăjită sosise direct din mâinile acelui alchimist care n-a descoperit piatra filozofală numai pentru că n-a reușit să depășească faza de putrefacție. Deschisese deja ziarul care-l interesa cel mai mult azi, o făcu imediat ce se așezase și o aruncătură de ochi îi ajunsese ca să-și dea seama că vicleșugul funcționase, cenzorul se lăsase păcălit de confirmarea celor pe care le cunoștea deja, fără să-i treacă prin cap că trebuia să aibă cea mai mare grijă mai ales cu asemenea lucruri, despre care credea că se știu, pentru că în spatele lor se afla ascuns un lanț interminabil de necunoscute, dintre care ultima, probabil, nu avea soluție. Oricum ar fi, nu avea rost să-și facă iluzii mari, ziarul nu avea să se afle pe parcursul întregii zile în chioșcuri, putea chiar să și-l imagineze pe ministrul de interne țintindu-l cu arma posedat de furie și strigând, Prindeți-mi-l pe căcatul ăla imediat, aflați cine a fost acela care a divulgat aceste informații, ultima parte a frazei o adăugase la discurs în virtutea inerției, știa el prea bine că numai de la un singur om putea să fi plecat indiscreția și trădarea. În acel moment hotărî comisarul că avea să facă turul chioșcurilor până unde îi ajungeau puterile, ca să verifice dacă ziarul se vindea mult sau puțin, ca să vadă figura oamenilor care îl cumpărau și dacă mergeau direct la știre sau se pierdeau în frivolități. Trecu rapid cu privirea

1. Prăjitură tradițională portugheză, preparată din orez, lapte, ouă, unt și zahăr, aromată cu coajă de lămâie și scorțișoară.

prin cele patru ziare mari. Grosier de elementar, dar eficient, munca de intoxicare a publicului continua, doi și cu doi fac patru și întotdeauna vor face patru, dacă ieri ai făcut aia, azi ai făcut asta, și cine are îndrăzneala de a se îndoi că una trebuie neapărat să ducă la cealaltă e împotriva legalității și a ordinii. Mulțumit, plăti nota și plecă. Începu cu chioșcul unde el însuși cumpărase ziarele și avu satisfacția să vadă că grămada care-l interesa scăzuse deja destul de mult. Interesant, nu, îl întrebă pe vânzător, se vinde mult, Se pare că un post de radio a vorbit despre un articol care apare aici, O mână spală pe alta și amândouă spală fața, spuse misterios comisarul, Aveți dreptate, răspunse vânzătorul, fără să vadă legătura. Ca să nu piardă timpul în căutarea chioșcurilor, comisarul întreba la fiecare unde se afla următorul cel mai apropiat și, poate din cauza aspectului său respectabil, îi dădeau mereu informația, dar se simțea clar că fiecăruia dintre acei vânzători i-ar fi plăcut să-l întrebe Ce are celălalt acolo și eu nu am aici. Trecură ore întregi, inspectorul și agentul, la postul șasenord, obosiseră să tot aștepte și cerură instrucțiuni la direcția poliției, directorul îl informă pe ministrul de interne, ministrul aduse situația la cunoștința șefului guvernului, șeful guvernului îi răspunse, Nu e problema mea, e a dumneavoastră, rezolvați-o. Atunci s-a întâmplat ceea ce era de așteptat, sosind la al zecelea chioșc, comisarul n-a găsit ziarul. Îl ceru făcându-se că era cumpărător, dar vânzătorul spuse, Ați venit târziu, le-au luat pe toate acum mai puțin de cinci minute, Le-au luat, de ce, Umblă și le adună de peste tot. Le adună, E un alt mod de a spune că le confiscă, Și de ce, ce era în ziar ca să-l confiște, Era ceva în legătură cu femeia cu conspirația, uitați aici în astea, acuma se pare că a

omorât un bărbat. Nu puteți să-mi faceți rost de un ziar, ar fi o mare favoare. Nu am și chiar dacă aș avea nu vi l-aș vinde. De ce. Cine-mi spune mie că nu sunteți un polițist care umblă să vadă dacă picăm în capcană. Aveți perfectă dreptate, s-au văzut lucruri mai rele în lumea asta, spuse comisarul și se îndepărtă. Nu voia să se ducă să se închidă în providențial, s.a., asigurări&reasigurări, ca să asculte apelul de dimineață și, cu siguranță, alte câteva care cereau să afle pe unde naiba umbla, din ce motiv nu răspundea la telefon, de ce nu îndeplinise ordinul care i se dăduse de a fi la ora nouă la postul șase-nord, dar adevărul este că nu are unde să se ducă, în fața casei soției medicului trebuie să fie acum o mare de oameni strigând, unii în favoarea ei, alții contra, cel mai probabil e că sunt toți în favoarea ei, ceilalți sunt în minoritate, cu siguranță nu vor să riște să fie insultați sau și mai rău. Nu poate nici să se ducă la ziarul care a publicat știrea, dacă nu sunt polițiști îmbrăcați civil la intrare, trebuie să fie pe acolo, pe aproape, nu poate nici să telefoneze, pentru că liniile de comunicație sunt, cu siguranță, puse sub ascultare și, gândindu-se la asta, înțelese, în sfârșit, că și providențial, s.a., asigurări&reasigurări, trebuie să fie supravegheată, că hotelurile au fost avizate, că nu există în acest oraș un singur suflet care să-l poată primi, chiar dacă ar vrea. Bănuiește că ziarul a primit vizita poliției, bănuiește că directorul a fost forțat, cu binele sau cu răul, să dezvăluie identitatea persoanei care furnizase informațiile subversive publicate, poate chiar să fi cedat slăbiciunii și să fi arătat scrisoarea cu emblema de la providențial, s.a., scrisă cu propria lui mână de comisarul fugar. Se simțea obosit, își târa picioarele, avea trupul scăldat în sudoare, deși căldura nu era

atât de mare. Nu putea să meargă toată ziua pe străzile astea așteptând să treacă timpul fără să știe pentru ce, brusc simți o dorință imensă de a se duce la parcul cu femeia cu găleata înclinată, să se așeze pe marginea bazinului, să mângâie apa verde cu vârfurile degetelor și să le ducă la gură. Și apoi, ce fac după asta, întrebă el. Apoi, nimic, întoarcerea în labirintul străzilor, să se rătăcească, să se piardă și să se întoarcă înapoi, să meargă, să meargă, să mănânce fără poftă, doar ca să reușească să-și mențină trupul în picioare, să intre într-un cinema pentru două ore, să se distreze văzând aventurile unei expediții pe marte în vremea în care acolo existau omuleți verzi și să iasă clipind din ochi la lumina strălucitoare a după-amiezii, să se gândească să intre în alt cinematograf și să piardă alte două ore navigând douăzeci de mii de leghe în submarinul căpitanului nemo, iar apoi să renunțe la idee pentru că se întâmplase ceva ciudat în oraș, acești bărbați și aceste femei care tot distribuie niște hârtiuțe pe care oamenii se opresc să le citească și apoi le pun în buzunar, chiar acum i-au dat una comisarului și e fotocopia articolului din ziarul confiscat, cel care are titlul Ce Mai Avem De Aflat, cel care, printre rânduri, povestește istoria adevărată a celor cinci zile, atunci comisarul nu reușește să se abțină și chiar acolo, ca un copil, izbucnește într-un plâns convulsiv, o femeie de vârsta lui vine să-l întrebe dacă se simte rău, dacă are nevoie de ajutor, iar el poate doar să facă semn din cap că nu, că e bine, să nu-și facă griji, mulțumesc mult, și, cum întâmplarea uneori aranjează bine lucrurile, cineva de la un etaj superior al acestei clădiri lansează un pumn de hârtii, și altul, și altul, iar aici, jos, oamenii ridică brațele ca să le prindă, și hârtiile coboară, zboară ca niște porumbei, și

una dintre ele s-a odihnit pentru un moment pe umărul comisarului și a alunecat pe jos. Până la urmă încă nu e nimic pierdut, orașul a luat problema în mâinile sale, a pus sute de xeroxuri la treabă și acum sunt grupuri însuflețite de fete și băieți care umblă și pun hârtiile în cutiile de scrisori sau le înmânează pe la uși, cineva întreabă dacă e publicitate și ei răspund că da, domnule, și din cea mai bună care există. Aceste întâmplări fericite îi dădură un suflet nou comisarului, ca printr-o pasă de magie, din cea albă, nu din cea neagră, făcură să-i dispară oboseala, e un alt om acesta care înaintează pe aceste străzi, e alt cap cel care gândește, văzând clar ceea ce înainte era obscur, modificând concluzii care înainte păreau de fier, iar acum se sfărâmă între degetele care le pipăie și le cântăresc, de exemplu, nu e deloc probabil ca providențial, s.a., asigurări&reasigurări fiind, așa cum este, o bază particulară, să fi fost pusă sub supraveghere, amplasarea unor polițiști la pândă acolo ar putea crea suspiciuni asupra importanței și semnificației locației, ceea ce, pe de altă parte, n-ar fi un fapt atât de grav, se muta providențial, s.a. în alt loc și situația se rezolva. Această concluzie nouă și negativă aruncă din nou umbre de furtună peste însuflețirea comisarului, dar concluzia următoare, chiar dacă nu liniștitoare în toate aspectele sale, folosi, cel puțin, la rezolvarea gravei probleme a locuinței sau, cu alte cuvinte, chestiunea de a ști unde avea să doarmă în noaptea asta. Situația se explică în puține cuvinte. Că ministerul de interne și direcția poliției văzuseră cu mai mult decât justificată nemulțumire cum contactele cu funcționarul lor fuseseră tăiate în mod unilateral de el, asta nu înseamnă că nu-i mai interesa pe unde umbla și unde se putea afla în caz de imperioasă necesitate. Dacă

respectivul comisar se hotărâse să se piardă în acest oraș, dacă s-ar ascunde în vreun canal tenebros așa cum o fac, de regulă, fugarii și cei care se sustrag justiției, ar fi într-adevăr culmea să reușească să dea peste el, în special dacă ar fi ajuns să stabilească o rețea de complicități printre mediile subversive, operațiune care, pe de altă parte, prin complexitatea ei, nu se montează într-o jumătate de duzină de zile, căci atâtea am petrecut aici. Deci, nici vorbă să ordone supravegherea celor două intrări de la providențial, s.a., ci, dimpotrivă, să lase drumul liber, pentru ca tendința firească, care nu e doar caracteristica taurilor, să determine lupul să se întoarcă la vizuină, papagalul- de-mare la gaura din stâncă. Pat cunoscut și primitor poate, prin urmare, încă să aibă comisarul, presupunând că n-or să vină să-l trezească la miezul nopții, cu ușa deschisă cu un șperaclu subtil și el țința amenințării a trei pistoale îndreptate spre el. E foarte adevărat că, așa cum am spus de câteva ori, există momente atât de nefaste în viață încât de o parte ne plouă, de cealaltă ne bate vântul, exact în această situație se afla comisarul, obligat să aleagă între a petrece prost noaptea sub un pom din parc, în văzul femeii cu găleata, ca un vagabond, sau încălzit confortabil de pledurile deja ponosite și de cearșafurile mototolite de la providențial, s.a., asigurări&reasigurări. Până la urmă explicația n-a fost atât de succintă pe cât am promis mai sus, însă, așa cum sperăm să se înțeleagă, nu puteam să abandonăm, fără evaluarea cuvenită, nici una dintre variabilele în cauză, detaliind cu imparțialitate factorii de siguranță și de risc diverși și contradictorii, ca să încheiem, în sfârșit, prin ceea ce trebuia să știm încă de la început, că n-are rost să alergi la bagdad ca să eviți întâlnirea care-ți fusese stabilită în samarra.

După ce puse totul în balanță și renunță să mai piardă timp cu verificarea greutăților până la ultimul miligram, până la ultima posibilitate, până la ultima ipoteză, comisarul luă un taxi spre providențial, s.a., era deja în amurg, când umbrele răcoresc trotuarul din față și sunetul apei căzând în bazine capătă vigoare și devine brusc perceptibil spre surpriza celor care trec. Nu se vedea nici o hârtie abandonată pe străzi. Cu toate acestea, comisarul era, se vedea clar, cam preocupat și, de fapt, nu-i lipseau motivele. Că propriul său raționament și cunoștințele dobândite de-a lungul timpului despre obiceiurile poliției îl conduseseră la concluzia că nu-l aștepta nici un pericol la providențial, s.a. și nici nu-l va ataca în noaptea asta, nu înseamnă că samarra nu era unde trebuia să fie. Această reflecție îl făcu pe comisar să ducă mâna la pistol și să gândească, Pentru orice eventualitate, profit de timpul de urcare cu liftul ca să-l armez. Taxiul se opri, Am ajuns, spuse șoferul, și exact în acel moment comisarul văzu, lipită de parbriz, o fotocopie a articolului. În ciuda fricii, neliniștile și temerile sale meritaseră. Atriul clădirii era pustiu, portarul absent, decorul era perfect pentru crima perfectă, lovitura de pumnal direct în inimă, bufnitura surdă a corpului căzând pe lespezi, ușa care se închide, automobilul cu numere false care se apropie și pleacă luându-l pe asasin, nimic mai simplu decât să omori și să fii omorât. Liftul era la parter, nu trebuia să-l cheme. Acum urcă, își va lăsa încărcătura la etajul al paisprezecelea, acolo, înăuntru, o succesiune de inconfundabile țăcănituri spune că o armă e gata să tragă. Pe coridor nu se vede nici țipenie de om, la ora asta birourile sunt deja închise. Cheia alunecă suav în broască, aproape fără zgomot ușa se deschise. Comisarul o împinse cu spatele,

aprinse lumina și acum va străbate toate dependințele, va deschide toate dulapurile unde ar putea să încapă cineva, se va uita pe sub paturi, va da la o parte perdelele. Nimeni. Se simțea vag ridicol, un fanfaron cu pistolul în mână îndreptat spre nimic, dar cel ce se asigură, se spune, moare de bătrân, trebuie s-o știe bine această providențial, s.a., fiind o firmă nu numai de asigurări, ci și de reasigurări. În cameră lumina robotului telefonic era aprinsă, există indicația că sunt două apeluri, poate că unul e al inspectorului cerându-i să aibă grijă, altul o fi al vreunui secretar al albatrosului, ori sunt amândouă ale directorului poliției, disperat de trădarea unui om de încredere și îngrijorat în privința propriului său viitor, deși responsabilitatea alegerii nu fusese a lui. Comisarul puse în fața lui hârtia cu numele și adresele grupului, la care adăugase numărul de telefon al medicului și formă numărul. Nu răspunse nimeni. Formă din nou. Formă a treia oară, dar acum, ca și cum ar fi fost un semnal, lăsă să sune de trei ori și închise. Formă a patra oară și, în sfârșit, răspunseră, Da, spuse sec soția medicului, Sunt eu, comisarul, Ah, bună seara, am tot așteptat să ne telefonați, Ce mai faceți, Deloc bine, în douăzeci și patru de ore au reușit să facă din mine un fel de inamicul public numărul unu, Regret partea care mi-a revenit în toate acestea, Nu dumneavoastră ați scris ce a apărut în ziare, Da, până acolo n-am ajuns, Poate ceea ce a apărut publicat azi într-unul din ele și miile de copii care s-au distribuit să ajute să se lămurească acest absurd, Să dea domnul, Nu păreți prea plin de speranțe, Speranțe am, firește, dar va lua timp, situația nu se va rezolva de la un ceas la altul, Nu putem continua să trăim așa, închiși în casă, suntem ca într-o închisoare, Am făcut ceea ce îmi stătea

în putință, e tot ce vă pot spune. Nu veți reveni aici. Misiunea cu care m-au însărcinat s-a terminat, am primit ordin să mă întorc. Sper să ne revedem odată, și în zile mai fericite, dacă vor mai fi. După câte se vede, s-au pierdut pe drum. Cine. Zilele fericite. O să mă lăsați și mai descurajată decât eram. Sunt oameni care rămân în picioare chiar și când sunt doborâți, iar dumneavoastră sunteți unul dintre ei. Ei bine, în momentele astea aș vrea tare mult să fiu ajutată să mă ridic. Îmi pare rău că nu sunt în măsură să vă dau acest ajutor. Bănuiesc că ați ajutat mult mai mult decât vreți să se știe. E doar o impresie a dumneavoastră, amintiți-vă că vorbiți cu un polițist. N-am uitat, dar adevărul este că nu vă mai consider ca atare. Mulțumesc pentru aceste cuvinte, acum nu-mi mai rămâne decât să-mi iau rămas-bun, la revedere. La revedere. Aveți grijă. Asemenea. Noapte bună. Noapte bună. Comisarul puse receptorul în furcă. Avea în fața lui o noapte lungă și nici un mod de a o petrece decât dormind, dacă insomnia nu va veni să se bage în pat cu el. Mâine, probabil, vor veni după el. Nu s-a prezentat la postul șase-nord, așa cum i s-a ordonat, de aceea vor veni după el. Poate că unul dintre apelurile pe care le-a șters spunea chiar asta, poate îl avizau că cei trimiși să-l prindă vor fi aici la ora șapte dimineața și că orice intenție de rezistență nu va face decât să transforme în iremediabil răul deja făcut. Și, bineînțeles, nu vor avea nevoie de speraclu ca să intre, pentru că vor avea cheia. Comisarul divaghează. Are la îndemână un arsenal de arme gata de tragere, ar putea rezista până la ultimul cartuș sau, cel puțin, hai, până la prima capsulă de gaz lacrimogen pe care i-o vor arunca în interiorul fortăreței. Comisarul divaghează. Se așează pe pat, apoi se lăsă să cadă pe spate, închise

ochii și imploră somnul să nu întârzie. Știu bine că noaptea abia a început, gândea el, că încă mai e ceva lumină pe cer, dar vreau să dorm așa cum pare că doarme piatra, fără înșelăciunile viselor, închis pentru totdeauna într-un bloc de piatră neagră, cel puțin, am rugămintea, dacă mai mult nu se poate, până dimineață, când vor veni să mă trezească la ora șapte. Somnul îi auzi chemarea dezolată, veni în fugă și rămase pe acolo câteva clipe, apoi se retrase, ca să-i permită să se dezbrace și să se bage în pat, și se întoarse din nou, nu întârzie aproape deloc, pentru a rămâne lângă el pe timpul întregii nopți, alungând visele departe, spre ținutul fantasmelor, acolo unde, unind focul cu apa, se nasc și se înmulțesc.

Se făcuse ora nouă când s-a trezit comisarul. Nu plângea, semn că invadatorii nu utilizaseră gaze lacrimogene, nu avea mâinile încătușate, nici pistoale îndreptate spre cap, de câte ori nu vin temerile să ne amărască viața și până la urmă nu aveau bază, nici motiv să existe. Se sculă, se bărbieri, se spălă ca de obicei și ieși cu gândul la cafeneaua unde în ajun luase micul dejun. În trecere cumpără ziarele. Credeam că azi nu mai veniți, spuse vânzătorul de la chioșc cu cordialitatea unui cunoscut. Lipsește unul, observă comisarul. N-a ieșit azi, iar firma de distribuție nu știe când se va publica din nou, poate săptămâna viitoare, se pare că le-a căzut pe cap o amendă din acelea grele. Și de ce. Din cauza articolului, acela după care s-au făcut acele copii. Ah, bine. Iată punga dumneavoastră, azi luați numai cinci, veți avea mai puțin de citit. Comisarul mulțumi și plecă în căutarea cafenelei. Nu-și mai amintea unde era strada, iar pofta de mâncare îi creștea cu fiecare pas, gândul la pâinea prăjită îl făcea să-i lase gura apă, să-i

scuzăm acestui om ceea ce la prima vedere trebuie să pară o deplorabilă lăcomie improprie vârstei și condiției sale, dar trebuie să ne amintim că ieri avea deja stomacul gol când s-a culcat. Găsi, în sfârșit, strada și cafeneaua, acum stă la masă, în timp ce așteaptă, trece cu privirea peste ziare, iată titlurile, în negru și roșu, ca să ne facem o idee aproximativă în legătură cu conținuturile respective, O Nouă Acțiune Subversivă A Dușmanilor Patriei, Cine A Pus Xeroxurile În Funcțiune, Pericolele Informației Indirecte, De Unde Au Apărut Banii Pentru Plata Fotocopiilor. Comisarul mâncă lent, savurând până la ultima firimitură, inclusiv cafeaua cu lapte, care era mai bună decât cea din ajun, iar când ajunse la sfârșitul mesei, cum corpul era refăcut, spiritul îi aminti că de ieri era dator parcului și lacului, apei verzi și femeii cu găleata înclinată, Ai dorit atât de mult să te duci acolo și, până la urmă, n-ai fost, Ei bine, chiar acum mă duc, răspunse comisarul. Plăti, adună ziarele și porni la drum. Putea să fi luat un taxi, dar preferă să meargă pe jos. Nu mai avea nimic de făcut și era un mod de a-și pierde timpul. Când ajunse în parc, se așeză pe banca unde stătuse cu soția medicului și-l cunoscuse cu adevărat pe câinele lacrimilor. De acolo vedea lacul și femeia cu găleata înclinată. Sub pom era încă un pic răcoare. Își acoperi picioarele cu poalele pardesiului și se așeză comod, suspinând de satisfacție. Bărbatul cu cravata albastră cu buline albe veni prin spate și-i trase un glonț în cap.

După două ore ministrul de interne susținea o conferință de presă. Era îmbrăcat cu cămașă albă și cravată neagră și avea pe chip o expresie mâhnită, de profundă durere. Masa era acoperită de microfoane și avea ca unic ornament un pahar cu apă. În spate, atârnat ca întotdeauna,

drapelul patriei, meditativ. Doamnelor și domnilor, bună seara, spuse ministrul, v-am convocat ca să vă comunic nefasta veste a morții comisarului care fusese însărcinat de mine cu investigarea rețelei conspirative al cărei cap conducător, așa cum știți, a fost deja denunțat. Din nefericire n-a fost vorba de un deces natural, ci de o omucidere deliberată și cu premeditare, operă, fără îndoială, a unui profesionist dintre cei mai răi delincvenți, dacă avem în vedere că un singur glonț a fost suficient pentru consumarea atentatului. Bineînțeles că imediat toate indiciile au arătat că a fost vorba de o nouă acțiune criminală a elementelor subversive care continuă, în vechea și nefericita noastră capitală, să submineze stabilitatea funcționării corecte a sistemului democratic, operând, prin urmare, cu răceală împotriva integrității politice, sociale și morale a patriei noastre. Nu cred că este necesar să subliniez că exemplul de demnitate supremă care tocmai ne-a fost oferit de comisarul asasinat trebuie să fie obiect, pentru totdeauna, nu numai al respectului nostru total, dar și al veneratiei noastre celei mai profunde, întrucât sacrificiul său i-a dat dreptul, începând din această zi, sub toate aspectele funestă, la un loc de onoare în panteonul martirilor patriei care, de acolo, din lumea cealaltă unde se află, sunt continuu cu ochii pe noi. Guvernul națiunii, pe care-l reprezint aici, se alătură doliului și durerii tuturor celor care au cunoscut extraordinara figură umană pe care tocmai am pierdut-o și, în același timp, îi asigură pe toți cetățenii și pe toate cetățenele acestei țări că nu se va demobiliza în lupta pe care o duce împotriva răutății conspiratorilor și a iresponsabilității acelora care îi sprijină. Doar încă două comunicări scurte, prima, ca să vă spun că inspectorului și agentului clasa a doua

care colaborau, în cadrul investigației, cu comisarul asasinat, la cererea acestuia, li se retrăsese misiunea pentru salvarea vieților lor, a doua, ca să informez că omului integru, celui care și-a servit patria în mod exemplar și pe care tocmai l-am pierdut, guvernul va examina toate posibilitățile legale ca în scurt timp să-i fie acordată, cu caracter excepțional și cu titlu postum, cea mai înaltă decorație cu care patria își distinge fiii și fiicele care o onorează mai mult. Astăzi, doamnelor și domnilor, e o zi tristă pentru oamenii de bine, dar responsabilitățile noastre cer să strigăm *sursum corda*, adică, sus inimile. Un ziarist ridică mâna ca să pună o întrebare, dar ministrul de interne se retrăgea deja, pe masă rămăsese doar paharul cu apă intact, microfoanele înregistrau liniștea respectuoasă datorată defuncților, iar drapelul, în spate, își continua, neobosit, meditația sa. Următoarele două ore ministrul le petrecu elaborând cu consilierii săi mai apropiați un plan de acțiune imediată care consta, în principal, în a face să se întoarcă, pe furiș, în oras o parte importantă a efectivelor poliției, care, deocamdată, ar urma să lucreze îmbrăcați civil, fără nici un semn exterior care să denunțe breasla căreia îi aparțineau. Astfel, implicit, se recunoștea faptul că fusese o eroare extrem de gravă să lase vechea capitală fără supraveghere. Nu e prea târziu ca să corectez mutarea, spuse ministrul. Exact în acest moment intră un secretar, venea să-i comunice că prim-ministrul dorea să vorbească imediat cu ministrul de interne și-i cerea să meargă la cabinetul său. Ministrul bombăni că șeful guvernului ar fi putut foarte bine să aleagă alt moment, dar n-a avut altă soluție decât să asculte ordinul. Îi lăsă pe consilieri să facă ultimele retușuri logistice la plan și plecă. Automobilul, cu gărzi în față și-n

spate, îl duse la edificiul unde se afla instalată președinția consiliului, asta îi luă zece minute, în al cincisprezecelea ministrul intra în cabinetul șefului guvernului. Bună seara, domnule prim-ministru, Bună seara, vă rog să luați loc, M-ați chemat exact când lucram la un plan de rectificare a deciziei pe care am luat-o de a retrage poliția din capitală, cred că vi-l voi putea aduce mâine, Nu aduceți, De ce, domnule prim-ministru, Pentru că n-o să aveți timp, Planul este, practic, terminat, îi mai trebuie doar unele mici retușuri, Mă tem că nu m-ați înțeles, când spun că n-o să aveți timp, vreau să spun că mâine n-o să mai fiți ministru de interne, Ce, interjecția a ieșit așa, explozivă și puțin respectuoasă, Ați auzit perfect ce am spus, nu e nevoie să v-o repet, Dar, domnule prim-ministru, Haideți să ne scutim de un dialog inutil, funcția dumneavoastră a încetat începând din acest moment, E o violență nemeritată, domnule prim-ministru și, permiteți-mi să v-o spun, o manieră ciudată și arbitrară de a răsplăti serviciile pe care le-am prestat pentru țară, trebuie să existe un motiv și sper să mi-l dați, pentru această destituire brutală, brutală, da, nu retrag cuvântul, Serviciile dumneavoastră din timpul crizei au fost un șir continuu de erori pe care mă scutesc să le enumăr, sunt în stare să înțeleg că necesitatea face legea, că scopul scuză mijloacele, dar întotdeauna cu condiția ca scopurile să fie atinse și legea necesității să se împlinească, iar dumneavoastră n-ați împlinit, nici atins nici unul, chiar acum această moarte a comisarului, A fost asasinat de dușmani, Nu-mi veniți cu arii de operă, vă rog, mă mișc în treaba asta de prea mult timp ca să cred în basme de adormit copiii, acești dușmani de care vorbiți aveau, din contră, toate motivele să facă din comisar eroul lor și nici

unul ca să-l omoare, Domnule prim-ministru, nu exista altă soluție, omul acela devenise un element periculos, Reglam conturile cu el mai târziu, nu acum, această moarte a fost o prostie de neiertat, iar acum, ca și cum nu era destul, avem aceste manifestații pe străzi, Nesemnificative, domnule prim-ministru, informațiile mele, Informațiile dumneavoastră nu sunt bune de nimic, jumătate din populație e deja pe străzi, iar cealaltă jumătate nu va întârzia, Am certitudinea că viitorul îmi va da dreptate, domnule prim-ministru, Nu prea o să vă fie de folos dacă prezentul v-o refuză, și acum punct final, vă rog să vă retrageți, discuția asta a ajuns la final, Trebuie să transmit problemele în curs succesorului meu, O să vă trimit pe cineva să se ocupe de asta, Dar succesorul meu, Succesorul dumneavoastră sunt eu, cine e deja ministru al justiției, poate fi și ministru de interne, rămâne totul în familie, eu mă voi însărcina.

La ora zece dimineața a acestei zile în care ne aflăm, doi polițiști îmbrăcați civil au urcat la etajul al patrulea și au sunat la ușă. A venit să le deschidă soția medicului, care a întrebat, Cine sunteți, ce doriți, Suntem agenți de poliție și avem ordin să-l luăm pe soțul dumneavoastră la un interogatoriu, n-are rost să vă obosiți să ne spuneți că a ieșit, casa e supravegheată, de aceea nu avem îndoieli că el e aici, Nu există nici un motiv ca să-l interogați, acuzata de toate crimele, cel puțin până acum, am fost eu, Chestiunea aceasta nu e treaba noastră, ordinele pe care le-am primit sunt stricte, să-l luăm pe medic, nu pe soția medicului, prin urmare, dacă nu vreți să intrăm cu forța, duceți-vă să-l chemați, și prindeți și câinele ăsta, să nu i se întâmple vreun accident. Femeia închise ușa. O deschise puțin după aceea, soțul venea cu ea, Ce doriți, Să vă luăm la un interogatoriu, i-am spus-o deja soției dumneavoastră, nu vom petrece restul zilei repetând-o, Aveți documente, mandatul, Nu e necesar mandat, orașul e sub stare de asediu, în ce privește documentele, iată legitimațiile noastre, vedeți dacă sunt bune, Trebuie să mă schimb mai întâi, Unul dintre noi vă însoțește, Vă e teamă să nu fug, să nu mă sinucid, Îndeplinim doar ordinele, nimic mai mult. Unul dintre polițiști intră, nu zăbovi mult înăuntru. Eu merg cu soțul meu unde merge el, spuse femeia, V-am spus că dumneavoastră nu mergeți, nu mă obligați să fiu dezagreabil, Nu puteți fi mai mult decât sunteți, Ah, pot, pot, nici nu vă imaginați

până unde, și către medic, Mergeți încătușat, întindeți mâinile, Vă rog să nu mi le puneți, vă dau cuvântul meu de onoare că nu voi încerca să scap, Haidem, întindeți mâinile și lăsați-vă de cuvinte de onoare, foarte bine, așa e mai bine, mergeți mai sigur. Femeia îl îmbrățișă pe soț, îl sărută plângând, Nu mă lasă să merg cu tine, Stai liniștită, o să vezi că înainte să se înnopteze o să fiu acasă, Vino repede, O să vin, iubirea mea, o să vin. Liftul începu să coboare.

La ora unsprezece bărbatul cu cravata albastră cu buline albe a urcat pe terasa unei clădiri aproape lipite de partea din spate a celei în care locuiesc soția medicului și soțul ei. Avea o cutie de lemn lăcuită, de formă dreptunghiulară. Înăuntru se afla o armă demontată, un pistol automat cu lunetă telescopică, care nu avea să fie utilizată, pentru că la o distanță ca asta e imposibil ca un bun trăgător să poată rata ținta. Nu avea să utilizeze nici amortizorul, dar, în acest caz, din motive de ordin etic, bărbatului cu cravata albastră cu buline albe întotdeauna i s-a părut o lipsă de lealitate grosolană față de victimă folosirea unui astfel de aparat. Arma e montată și încărcată, cu fiecare piesă la locul ei, un instrument perfect pentru scopul căruia îi este destinat. Bărbatul cu cravata albastră cu buline albe alege locul de unde va trage și începe să aștepte. E un om răbdător, face asta de mulți ani și întotdeauna își face bine treaba. Mai devreme sau mai târziu, soția medicului trebuie să vină pe balcon. Totuși, pentru cazul în care așteptarea s-ar prelungi prea mult, bărbatul cu cravata albastră cu buline albe are cu el o altă armă, o praștie obișnuită, din acelea care aruncă pietre și s-au specializat în spargerea geamurilor. Nu-i nimeni care să audă că i-au spart un geam și să nu vină în fugă să vadă cine a fost vandalul infantil. A

trecut o oră și soția medicului încă n-a apărut, a plâns întruna, sărmana, dar acum va veni să respire puțin, nu deschide o fereastră dintre cele care dau spre stradă, pentru că întotdeauna e lume care se uită, preferă partea din spate, mult mai liniștită de când există televiziunea. Femeia se apropie de grilajul de fier, pune mâinile pe el și simte răcoarea metalului. N-o putem întreba dacă a auzit cele două focuri de armă succesive, zace moartă pe jos și sângele se prelinge și picură în balconul de dedesubt. Câinele a venit alergând dinăuntru, adulmecă și linge fața stăpânei, apoi întinde gâtul în sus și sloboade un urlet înfiorător pe care un alt foc de armă îl curmă imediat. Atunci un orb întrebă, Ai auzit ceva, Trei focuri de armă, răspunse celălalt, Dar era și un câine care urla, A tăcut, trebuie să fi fost al treilea foc, Ce bine, detest să aud câinii urlând.

În colecția TOP 10+
au apărut:

151. A.S. Pușkin, *Dama de pică și alte povestiri*
152. Radu Aldulescu, *Amantul Colivăresei*
153. F. Scott Fitzgerald, *Un diamant cât Hotelul Ritz și alte povestiri*
154. José Saramago, *Peștera*
155. Saul Bellow, *Trăiește-ți clipa*
156. Simona Sora, *Hotel Universal*
157. Virginia Woolf, *Doamna Dalloway*
158. Franz Kafka, *America*
159. Raymond Radiguet, *Neastâmpăr*
160. Ilf și Petrov, *Atitudine nepăsătoare față de stomac și alte povestiri*
161. Helen Fielding, *Jurnalul lui Bridget Jones*
162. Cătălin Dorian Florescu, *Vremea minunilor*
163. María Dueñas, *Iubirile croitoresei*
164. Dino Buzzati, *Monstrul Colombre și alte cincizeci de povestiri*
165. Umberto Eco, *Cimitirul din Praga*
166. Haruki Murakami, *Kafka pe malul mării*
167. Ian McEwan, *Ispășire*
168. Bogdan Suceavă, *Venea din timpul diez*
169. Joseph Conrad, *Inima întunericului*
170. Michel Houellebecq, *Posibilitatea unei insule*
171. Émile Zola, *Greșeala abatelui Mouret*
172. Lucian Dan Teodorovici, *Matei Brunul*
173. Haruki Murakami, *După cutremur*
174. Tracy Chevalier, *Simetria de temut*
175. Shusaku Endo, *Samuraiul*
176. Iris Murdoch, *Oameni buni și oameni de bine*
177. Cătălin Dorian Florescu, *Iacob se hotărăște să iubească*
178. Elif Shafak, *Cele patruzeci de legi ale iubirii*
179. Henry James, *Daisy Miller • O coardă prea întinsă*
180. Haruki Murakami, *Cronica păsării-arc*
181. Aldous Huxley, *Punct contrapunct*

182. Florin Lăzărescu, *Trimisul nostru special*
183. Jeffrey Eugenides, *Sinuciderea fecioarelor*
184. José Saramago, *Călătoria elefantului*
185. Chinua Achebe, *O lume se destramă*
186. John Fowles, *Mantisa*
187. Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea*
188. Shan Sa, *Jucătoarea de go*
189. Venedikt Erofeev, *Moscova-Petuşki*
190. Kingsley Amis, *Jim cel norocos*
191. Magda Cârneci, *FEM*
192. Mihail Bulgakov, *Maestrul şi Margareta*
193. José Saramago, *Eseu despre luciditate*

în pregătire:

Dan Lungu, *În iad toate becurile sunt arse*
Edith Wharton, *Vârsta inocenţei*

Top 10+

POLIROM

Romanul *Eseu despre luciditate* debutează cu un scrutin general în capitala unei ţări imaginare, dar perfect obişnuite. La sfârşitul zilei, se numără voturile şi reiese că aproximativ şaptezeci la sută dintre electori nu aleseseră pe cineva. Duminica următoare oamenii sunt din nou chemaţi să voteze şi, de data aceasta, numărul de voturi fără opţiune depăşeşte optzeci la sută. Membrii guvernului intră în panică, o molimă pare să le submineze demersurile politice şi, dacă este aşa, atunci aceasta trebuie anihilată. Încercând să afle care ar putea fi explicaţia unui asemenea fenomen, ei încep o vastă operaţiune poliţienească, culminând, în lipsă de rezultate, cu instaurarea stării de asediu şi retragerea guvernului din capitală – provizoriu, susţin mai-marii, până când populaţia capitalei va reveni la sentimente mai bune în ceea ce priveşte puterea politică, cea despre care se presupune că ar trebui să-i reprezinte. Izolaţi şi lipsiţi de îndrumare, cetăţenii capitalei au reacţii dintre cele mai imprevizibile.

EDITURA POLIROM

ISBN 978-973-46-4381-3

www.polirom.ro

Pe copertă: John Morgan (1822-1885), *Juriul*, detaliu, 1861